HERCVLANENSIVM

VOLVMINVM

QVAE SVPERSVNT

TOMVS III.

NEAPOLI MDCCCXXVII.

EX REGIA TYPOGRAPHIA.

FRANCISCO I. BORBONIO

PIO FELICI AUGUSTO

UTRIUSQUE SICILIAE REGI.

Clementissime Domine

Quatuor, et triginta ipsi sunt anni, ex quo Regalis Academia Herculanensis a Magno Carolo *Avo Tuo gloriosissimo instituta, et ab immortalis memoriae Patre* Ferdinando *I. semper Augusto anno D. 1788 in pristinum decorem restituta primum Herculanensium superstitum voluminum, cui titulus* de Musica, *a me pro viribus*

supplemento, interpretatione, et iusto commentario instructum numini, maiestatique eius dedicavit. Id autem opus desideratissimum non modo benigne admodum adcepit Rex omnium clementissimus, sed et totam Herculanensium Papyrorum provinciam sic mihi demandatam voluit, ut non modo evolvendis, describendis, et aere incidendis in Officina, sed etiam interpretandis, inlustrandisque intenderem, ut ne quid in publicum ex Regali typographia, nisi a me excussum, probatumque proferretur. Ego vero hanc spartam, qua par erat sedulitate, adornare non destiti; sed grave Episcopatus onus, nec non aliae atque aliae subinde curae, atque munera, quibus Ipse munificentissimus Dominus me honestatum voluit; tum etiam sequentium annorum, quam commemorare piget, acerbitas, in causa fuere, cur praeter Dissertationem Isagogicam ad Herculanensium voluminum explanationem *editam an. 1797, vix duo ex Epicuri libris frustula, et latini carminis fragmenta inter armorum strepitus prodierint anno 1809.*

Illuxit vero tandem annus faustissimus 1815, cum ex Siculis oris reducem Tuum non modo, sed communem Patrem amantissimum Neapolis amplexa est. Tunc enim vero erecti universorum animi, et ad recolenda studia, bonasque artes quisque alacriter redivit, instituta praesertim a providentissimo Patre Regali Borbonica Societate, quae non modo Herculanensem Archaeologicam, sed et alteram Scientiarum, et tertiam Bonarum Artium Academiam complecteretur, cuius me perpetuum Praesidem renunciavit: tunc fervere opus coepit, et intermissae Herculanensium voluminum inlustrationi data est potissimum opera, inter plures socios interpretes distributa.

Horum autem primi fuere Franciscus Iavaronius, et Aloysius Caterinus, quorum alter interpretandum, inlustrandumque a me adcepit Philodemi librum, qui fert titulum: De vitiis et virtutibus oppositis, et de rerum subiectis et obiectis; *alter vero alium eiusdem philosophi librum, qui absolute inscribitur:* De vitiis; *sunt enim diversorum operum partes. Et quidem ipsi pro sua solertia, ac doctrina sic operi incubuerunt, ut usque ab anno 1820 Iavaronii inlustratio, secundis meis curis absoluta in Regali Typographia fuerit impressa; sed ibidem huc usque delituit expectans, donec alterius libri a Caterino item inlustrati commentarius, a me pro imposito mihi munere expolitus, iustum implere posset volumen. Sed publicae calamitates, quas*

memorare mens refugit, eo ipso anno exortae, nec non novae curae ab eodem indulgentissimo Principe mihi demandatae me adeo distinuerunt, ut ultimam operi manum usque adhuc imponere, et ipsum in publicam lucem emittere nequiverim.

Forte tamen fortuna factum est, ut huius voluminis editio tamdiu retardata ipsis laetissimis diebus adpareat, quibus Augusta Coniux Tua MARIA ELISABETH *Regina nostra amabilissima novo pulcherrimi Principis* FRANCISCI DE PAULA *incremento tum Regalem Familiam, tum universum regnum beavit, ut Herculanensis Academia suae in tantum Regem, Paternarum virtutum ex asse heredem, devotionis documentum tam fausto anno signatum possit praebere.*

Quapropter Te, REX *clementissime, atque indulgentissime, obsecro, atque obtestor, ut tertium hoc Papyrorum Herculanensium volumen, quod veluti munusculum puerulo Principi Herculanensis Academia per me offert, ac dicat, benigne adcipias, atque eius opellam Tua semper gratia foveas; sunt enim sub praelis alia eiusdem generis opera ab aliis sociis exacta, quae propediem in Tuum venient conspectum.*

Te interea D. O. M. cum Augusta electissima Coniuge, et Regali Familia sospitet, et subditorum felicitati diutissime servet.

Datum ex Regio Musaeo Borbonico XIV Kal. Septembres anno CIƆIƆCCCXXVII.

Devotissimus Numini Maiestatique Tuae
CAROLUS MARIA ROSINIUS
R. Societatis Borbonicae Praeses Perpetuus.

PRAEFATIO.

I. Praecipuam Philosophiae partem apud antiquos ethicen fuisse, nemo est, qui ignoret: ab ea autem diligentissime pertractanda nec Epicurum, nec eius sectatores abhorruisse, testes habemus non modo Laërtium in *Vitis philosophorum lib. X*, et quotquot eius moralium praeceptorum meminerunt, sed locupletissimum hodie Philodemum nostrum, cuius, quae invenimus opera, in moralibus plerumque argumentis versantur: sed illa potissimum, quibus est titulus vel *περι κακιων*, *signatum littera* I, vel *περι κακιων, και των αντικειμενων αρετων, και των, εν οις εισι, και περι ά*, quomodo inscribuntur duo volumina signata, alterum littera Δ, alterum littera Θ, quod in lucem nunc edimus. Unde colligere licet plura, et voluminosa fuisse eius opera Ethicen pertractantia.

II. Praeterea inter Ethices argumenta, sive potius inter morales virtutes, vel vitia, recensuisse *οικονομιαν*, h. e. artem bene administrandae domus, vel contra, testes adhuc habebamus prae ceteris Laërtium, et Stobaeum, qui plures memorarunt philosophos de Oeconomia pertractantes: sed Philodemus hodie nos dubitare non sinit; qui de illa post Epicurum eius etiam discipulum Metrodorum diligentissime pertractasse narrat Col. XXVII. huius voluminis. Oeconomiam enim ab arte adquirendi distinguendam putat Philodemus cum suis, eamque idcirco inter virtutes enumerandam, ut patet ex Col. XXI. v. 44 et seq. Et recte quidem. Facultas enim bene regendi domum eadem est, ac bene ducendi vitam imperturbatam et tranquillam, quo totam philosophiam spectare aiebat Epicurus. Quare nil mirum esse debet, si in hoc libro, *qui est de Vitiis, et Virtutibus oppositis, et de eorum subiectis, et obiectis*, de Oeconomia ex professo tractet, et in sequentibus eamdem materiem se tractaturum spondeat.

III. Ex his autem veterum philosophorum de Oeconomia tractatibus vix duo ad nos usque pervenerunt, alter nempe Xenophontis in libro, cui titulus: Απομνημονευματων πεμπτος, ητοι Οικονομικος λογος, *Rerum memorabilium quintus, vel sermo de Administratione domestica*: alter vero sub Aristotelis nomine, *των Οικονομικων* A, *Oeconomicorum primus*. Atqui hos ipsos libros forte fortuna Philodemum ad trutinam revocantem deprehendimus: quod magno sane nobis fuit subsidio ad eius sententias tuto adsequendas. Sed id, in quo maximas Philodemo habeamus gratias oportet, illud est, quod primus nos docuit perperam Aristotelis nomine inscriptum fuisse librum *των Οικονομικων*, cum ille fuerit merum Theophrasti opus, quod Criticis usque modo nuuquam suboluit. Id autem citra dubitationis aleam a Nostro eruimus. Theophrasti enim nomen nitidissime expressum est in *αυτογραφω*, semel scilicet atque iterum Col. VII v. 38, et 47, ubi eius sententias suis ipsius verbis recitare incipit; et rursus Col. XXVII v. 15, ubi se non omnia Xenophontis, et Theophrasti, quos superius sugillaverat, respuere profitetur.

IV. Praeterea id etiam Philodemo debemus, quod uno, atque altero loco genuinam eorum scriptorum lectionem nobis patefecerit, ut infra observabimus.

V. Magnum quoque haec papyrus pretium habet, quia, etsi trunco sit capite, vix tamen sex primas *σελιδας* vel decurtatas, vel ita discerptas habet, ut, quod ad bonam partem, desperatae sint lectionis: reliquae vero numero viginti duo vel integrae sint, vel suppleri facili negotio possint ita, ut integer textus decurrat usque ad vigesimam octavam.

VI. Iam vero nobis, ut ardenti litteratorum desiderio nostra haec *κειμηλια* quantocius cognoscendi fieret satis, propositum erat tum scholiis, tum commentariis in

posterum abstinere, et nudam textus lectionem cum supplementis sponte fluentibus, et litterali versione publici iuris facere: si qua vero notatu digna forent, praefatione aliqua lectores monere. In hoc tamen edendo volumine nobis imperare non quivimus, ut ne aliquas aduotatiunculas singulis fere columnis adscriberemus; gratissimum fore lectoribus censentes, si qua loca sive Xenophontis, sive Theophrasti Philodemus vel recitat, vel respicit, e regione habeant, et aliqua notatu digna ibidem inveniant.

VII. Habes igitur, erudite Lector, institutum nostrum: adcipe nunc, si lubet, in antecessum, quaenam sit Philodemi mens in tota hac disputatione. De Oeconomia igitur tractaturus Noster eo intuitu, qui philosophum moralia tractantem deceret, docendo scilicet, quo pacto domus, et familia regi, et administrari debeat a viro sapiente, h. e. ab eo, qui vitia fugere, et opposita virtutes sectari velit, et vitam tranquillam, et quam minime incommodam (qui est ultimus epicureae doctrinae scopus); principio magni nominis philosophos reprehendit, quod in huiusmodi disputatione a scopo aberrantes, vel dissona, vel aliena, vel inutilia, vel superflua multa scripserint. Hac mente prius in Xenophontem, et ab eo inductum Socratem, mox vero in Theophrastum animadvertit. Num alios quoque philosophos in antecessum carpserit, ignoramus; quantum enim a libri initio distet columna, quae nobis est prima, quis novit? Sed fortasse contentus fuit hos solum magni nominis viros in medium proferre; alios enim, praecipue Sophistas, suppresso nomine passim exagitat.

Col. I. VIII. Principio autem ea Xenophontis verba respicit, ubi Critobulus boni Oeconomi munus ita definit: Οικονομου αγαθου ειναι ευοικειν τον ἑαυτου οικον: *boni Oeconomi opus esse propriam domum bene administrare:* cui reponit Socrates: η και τον αλλου δε οικον ει επιτρεπει τις αυτω, ουκ αν δυναιτο, ει βουλοιτο, ευοικειν, ὡσπερ και τον ἑαυτου; *an non etiam alterius domum, si quis hanc ei committat, nonne posset, si vellet, bene etiam administrare, ut suam?* Quod utique Critobulus concedit. Noster vero opponit id inutile dictu esse; ideoque nec solitum proponi in eiusmodi tractatibus, nec novum esse; quare sive concedatur, sive negetur, tantumdem fore; quippe Oeconomus sensu suo non alius dici debet, nisi qui propriam domum regere noverit, ita, ut beate vivat; non qui artem novit accumulandi, et custodiendi divitias sive sibi, sive aliis; id enim αδιαφορον est. Tota autem haec sententia, quippe lacuna intercepta, tum indicio reliquae vocis αδιαφορον, tum ab Epicuri doctrina, quam infra luculentissime exponit, erui facile potest.

Col. II. IX. In Columna vero secunda, et tertia deridet, ut inutile, id, quod Xenophon a Socrate dictum narrat de uxore. Critobulus enim, ait Noster, non ignorabat, quod omnes norunt, uxorem nempe aliquibus adiumento esse ad comparandas opes, aliis omnino damnosam. Tum addit male a Xenophonte induci Critobulum a Socrate sciscitantem, num necessaria, vel utilis sit uxor illi, qui philosophiam sectari cupiat; et an omnis uxor a marito belle edoceri queat de suis officiis; et an culpa in virum reiicienda sit, si illa peccet: atque id a Socrate, qui tam indocilem nactus fuerat uxorem Xanthippen; quare hic ad Aspasiam Critobulum discipulum remittat. Heic autem animadvertere iuverit Philodemum aperte scripsisse: ὁ δε Ασπασιαν αυτῳ συνιστοναι εφη. Vera igitur huius loci lectio apud Xenophontem vulgata est, quae habet: συστησω δε σοι εγω και Ασπασιαν, non vero, quam alii codices praeferunt: συστησω δε σε εγω και Ασπασιᾳ. (1).

(1) Vide edit. Francofurti pag. 827.

X. Non novum porro docet Noster esse id, quod ipsemet Socrates Xenophonte narrante tradit, nempe, γυναικα κοινωνον, αγαθην ουσαν, οικου πανυ αντιρροπον επι το αγαθον ειναι τω ανδρι κ. τ. λ. *mulierem commune, si bona sit, domus libramentum fore, ut bene sit viro* etc. Sic enim videtur scripsisse Philodemus, etsi eo in loco discerpta sit papyrus; non quidem, ut habet vulgata male transpositis verbis: νομιζω δε γυναικα κοινωνον αγαθην οικου ουσαν, πανυ αντιρροπον ειναι· vocem enim οικου de suo loco motam esse patet. Quod autem ibi subdit, lacuna quidem nobis invidit; sed ea videtur esse sententia: *Etsi verum sit ita plerumque adcidere, in hac tamen tractatione id minime interest; investigandum enim est quid quisque per se facere debeat, ut bonus Oeconomus adpelletur.* Non diffitetur enim, ut habes in Col. III. *multum utiles fore conversationes peritae uxoris, et praecipue eius labores ad domum aedificandam: ita ut, licet proprie vir sit Oeconomus, possit aliquo pacto etiam uxor talis dici; quia adiumento ei esse potest, ut feliciter illius labor domum aedificet, et doceat opera iucundiora.* Col. III.

XI. Post haec αυτογραφον discerptum iterum silet; sed fortasse hanc sententiam continet: *uxorem necessariam non esse*, ut infra apertissime scribit; itaque ad efformandum bonum Oeconomum id non pertinere adsumit.

XII. Mox evidentissime pertransit ad examinanda, quae Xenophon ex ore Socratis disputat de animi vitiis (1), quae in causa sunt, cur homo rectae Oeconomiae vacare nequeat, ut ex sequenti Columna patet. Ibi enim ipsum reprehendit, quod Col. IV. praeter morem δουλους absolute adpellet eos, qui vitiis laborant. Et quidem sic l. c. incipit Socrates: περι δουλων μοι επιχειρεις, ω Κριτοβουλε, διαλεγεσθαι· adeo ut Critobulus nesciens, de quibus loquatur, respondeat: ου μα δια, ουκ εγωγε. Deinde per compendium refert, quo ille argumento probet servos dicendos esse, qui voluptatibus serviant, *dominis malis, et improbissimis, ignaviae, incuriae, aleis, perversis familiaritatibus etc. quibuscum pugnandum sit magis, quam cum hostibus.* Atque heic rursus αυτογραφον detritum silet. Divinando tamen arguimus, quid reposuerit Philodemus. Fortasse illum reprehendit, quod in definitione της ηδονης peccarit, quasi voluptas per se vitanda res sit; quapropter ea vitia adpellaverit λυπας ηδοναις περιπεπλεγμενας, *dolores voluptatibus circum implicatas.* Scitum est enim ex Epicuri doctrina ultimum hominis finem, adeoque summum bonum voluptatem esse. Cum autem την ηδονην Epicurus τελος dicebat, non quidem intelligebat luxuriosorum hominum libidines, sed tantum non dolere corpore, et animo simul tranquillum esse; ut ipsemet in Epist. ad Moeneceum scribebat apud Laërtium *lib. X. segm. 130*: όταν λεγωμεν ηδονην τελος ὑπαρχειν, ου τας των ασωτων ηδονας. . . . αλλα μητε αλγειν κατα σωμα, μητε ταρα-τεσθαι κατα ψυχην συνειροντες. Iure igitur sensu suo querebatur Philodemus voluptatis nomen tributum esse ignaviae, incuriae, aleae cet.

XIII. Mox vero, ut nodum, quod aiunt, in scirpo quaerat, eumdem quoque castigat, quod πτωχον, *pauperem* vocaverit ex mente Socratis Critobulum, et quidem stricto sensu, non per προληψιν, eo quod tantum illi opum non suppeteret, quantum suae eximiae conditioni, et necessitatibus responderet (2); propterea quod Socrates, ut ipse ait, *non reale semper id reputaverit.* Tum vero illum insimulat, quod falsam opinionem Socrati adscriberet, cum dicit, satis illi fuisse quinque minas ad naturales indigentias, adeoque inanem reputasse opum adfluentiam. Re tamen vera id Xenophon non scripsit, ait enim: εγω μεν οιμαι, εφη ὁ Σωκρατης, ει αγαθου ωνητου επιτυχοιμι, εὑρειν αν μοι συν τῃ οικιᾳ τα οντα παντα πανυ ῥαδιως πεν- Col. V.

(1) Vid. l. c. pag. 821.
(2) Ibidem pag. 822.

τε μνας· arbitror ego, ait Socrates, si emtor mihi bonus contingat, facile me de cunctis meis facultatibus simul cum domo quinque minas coacturum. Sed haec verba interpretatur Noster, quasi dixerit, quinque minis Socratem contentum fuisse ad paranda omnia, queis opus haberet: propterea inquit id falsum esse, et illius moribus repugnans. Testem idcirco adpellat Ischomachum, et alios scriptores, qui loquentem Socratem induxerunt.

XIV. Post haec alia ingens lacuna interiacet; sed non admodum difficile est divinare, quid in eius fundo delitescat. Adlegat procul dubio Socratis dialogum cum Ischomacho, quem ipsemet Xenophon in eodem libro recitat (1); ex quo sane palam fit Ischomachum neque pauperem, neque sordidum hominem fuisse, qui inanem reputaret bonorum adfluentiam; quandoquidem tantopere bene procurandae rei domesticae una cum uxore vacabat. Et quidem in eo dialogo pag. 849. Socrates sic loquitur: *και εγω ακουσας ταυτα, μελει γαρ δη σοι, ω Ισχομαχε, όπως πλουτης, και πολλα εχων χρηματα, πολλα εχης πραγματα τουτων επιμελουμενος; πανυ γε, εφη ὁ Ισχομαχος, μελει μοι τουτων, ὡν ερωτᾳς. Atque ego haec audiens, tibi ne curae est, inquam, Ischomache, ut dives fias, et cum multa habeas bona, multum etiam negotii in eorum procuratione habeas? Omnino, inquit Ischomachus, ea mihi curae sunt, de quibus rogas.* Male ergo Xenophon, ait Noster, inducit
Col. VI. Socratem in diversa abeuntem a sententia hominis *valde sapientis* (verba sunt ipsius, quae habes in Col. VI.), *qualis erat Ischomachus, quem is moralia tractans, non solum, ut Oeconomicum, sed ut honestum, et probum repraesentavit; nec non ipse Socrates, veluti utriusque magistrum.*

XV. Pergit deinde Noster in Xenophontem animadvertere hisce verbis: *τοις δ'επεσκεμμενοις αυθις ὁ Σωκρατης ερωτηθεις Κριτοβουλον προσεπιβαλλει διδαξαι την Οικονομικην επιστημην, ὡς μαθησεται δια μιας ακροασεως ειναι τηλικαυτην κ. τ. λ. His autem consideratis, rursus Socrates interrogatus Critobulum docere adgreditur Oeconomicam scientiam, ut una auditione discat talem esse et cet.* Quae procul dubio illum Xenophontis locum (ibid. pag. 833.) respiciunt, ubi postquam in agriculturae laudes *παρ'εργον* Socrates excurrisset, Critobulus eum sic compellat: *συ δε ἡμιν ενθεν λεγων περι της Οικονομιας απελιπες, πειρω τα τουτων εχομενα διεκπεραινειν· Tu vero inde rediens, ubi de Oeconomia dicere desiisti, enitere, quae sequuntur, absolvere.* Cui Socrates responsurus, cum omnia summatim, quae dixerat, praesertim de agricultura ceteris artibus anteponenda, recollegisset; illi enarrat, quo pacto olim hominem *καλον, καγαθον* convenerit, Ischomachum nomine, et quae de arte domus practice administrandae ab eo didicerit. Itaque Xenophon bene longum inter Socratem, et Ischomachum habitum dialogum recitat, ut hac una auditione Critobulus edoceatur.

XVI. Sed quid potissimum in eo dialogo Noster reprehendere incipiat, ignorare nos cogit ultima ingens lacuna, quae autographum mutilavit. Procul tamen dubio multa superflua, vel prorsus inutilia esse contendit, quae tam longo sermone is sub Ischomachi persona inculcat. Praesertim vero, ni fallimur, ea praecepta deridet, quae de instituendis villicis tradit: ipsis nempe benefacere, et praemia diligentibus tribuere, ut sint erga dominum benevoli; quasi ista sint villicorum propria, et huiusmodi hominibus tantum utilia, aliis vero secus: sic enim ipse sermonem con-
Col. VII. cludit: *αλλων οφελος ουκ ειναι, πεποιθεναι μωρου νομιζω· aliis autem inutile hoc esse, stultum puto, si quis sibi persuaserit.*

XVII. Tum subdit: *Ζητω δε, ὁντινα τα ῥηθεντα επεδευεν, ει μη τον ταυτα επεγνωκοτα; Sed quaero, quemnam haec dicta instruebant, nisi eum, qui optime nosset?* qualis

(1) Ibid. pag. 835.

nempe erat Socrates, quicum fabulabatur Ischomachus: ideoque ut inutilia etiam traducit. Sed, sua pace dixerim, frivola admodum est haec animadversio: quippe Xenophon non Socratem re vera per Ischomachum erudiendum intendebat, sed sub eius persona, quicumque ea instructione opus haberent. Quare suspicor in mendo cubare vocem επεγνωκοτα tachygraphi vitio (quandoquidem plura tum in hoc, tum in aliis voluminibus menda, partim obelo ab ipsomet confixa, partim neglecta invenimus) et pro ea reponendum απεγνωκοτα, ut sensus sit: Quemnam haec dicta instruebant, nisi hominem, *qui ea non nosset*? Atqui nemo ignorat; idcirco prorsus inutilia. Quare subnectit eiusdem naturae esse, quae ibidem dicuntur de rationo imperandi, et educandi servos animalium exemplo; quae longa esse ait, et satis cognita ab agricolis, etsi artificiose ab eo comparata videantur, ut a philosopho dicta adpareant. Item ut inutilia pariter traducit, quae ibidem habentur de cohibendis furacibus servis, Draconis, Solonis, et Regum leges commemorando; quippe somnianti similis reputandus sit, qui villicum iustitiam edocere posse praesumat. Hac sententia in Xenophontem inquirere desinit.

XVIII. Absoluto Xenophonte adversus Theophrastum sibi disputandum esse adsumit; imo potius, ut ait, adversus illos, qui licet in Theophrasti scriptis veluti cuniculos egerunt, eius sententias carpentes, sicubi ille ab ipsis dissentiret; supervacanea tamen illos obiecisse ait, negligendo, quae animadversione digna forent. Et continuo non aliud opus investigare incipit, quam librum I. Οικονομικων, quem sub Aristotelis nomine adhuc habuimus, eiusque commata modo κατα λεξιν, modo per compendium recitat: ut dubium ultra non sit, falso a veteribus librariis fuisse Aristoteli adscriptum, quod Theophrasti purum purum opus fuit. Et quoniam is Theophrastum persequens, non ultra caput quintum eius libri progreditur, quem primum Aristotelis Οικονομικων inscribunt; manifestius cruimus Aretini spurium foetum fuisse caput sextum, quod is ex pleniore απογραφῳ in latinum vertisse fabulatus est, et quod Tussanus bona fide in Graecum transtulit, et exinde rursum Camerarius Latina versione donavit. Gerrae germanae: siquidem satis nunc idoneo teste exploratum habemus, Theophrasti opus esse tantum quinque illa primi Οικονομικων capita, nec ultra eum librum procedere. Neque id mirum videri debet, quod tantulum libellum de Oeconomia Theophrastus scripserit. Non enim integrum των Οικονομικων librum illum esse reputamus, sed particulam aliquam, sive capitulum plenioris ethici tractatus, fortasse των πολιτικων, in quo et de Oeconomia a Politica discernenda disseruit. Etenim sic exorditur: Οικονομικη, και πολιτικη διαφερει. Num vero alter Οικονομικων liber Aristotelis foetus genuinus sit, in medio relinquimus: certe a primo longe diversus est tum materie, tum stylo: quod Graeci sermonis periti facile animadvertent. Sed qui plura de hoc argumento quaerit, adeat meritissimi nostri socii Angeli Antonii Scotti diatriben in primo actorum volumine impressam.

XIX. Hisce praelibatis sequamur nunc Philodemum Theophrasti libellum ad trutinam revocantem. Et quidem, a primis usque verbis castigationem orditur, cum dicit, fru- Col. VIII.
stra eum adlaborasse, ut Oeconomiam a Politica distingueret; quippe id nihil ad rem facit: falsum praeterea Πολιτικην nullo pacto esse Monarchiam, Oeconomiam vero semper esse Monarchiam; ut propterea nulla sit inter eas αναλογια. Et re quidem vera quis neget Politicen incipere posse ab uno, sicut Oeconomicen a patrefamilias? Porro ut inutile etiam reiicit, quod Theophrastus scribit, nempe quasdam artes per semet facere suipsius instrumenta, quaedam vero minus; cum omnibus perspectum sit proprium huiusmodi artium esse leges statuere, et in usu ponere, et docere, quid sit civitas, et quare domus ante civitatem exsistere debeat; et propterea Oeconomiam priorem esse Politica. Protritum etiam dicit esse apud Scriptores, domus partes esse hominem, et rem; atque rerum omnium naturam in minimis partibus speculandam esse.

XX. Hisce autem, ut inutilibus, reiectis ad arguendos eius παραλογισμους pertransit. Et

quoniam Theophrastus scripserat: *μερη οικιας ανθρωπος τε, και κτησις εστιν· επει δε πρωτον εν τοις ελαχιστοις ἡ φυσις θεωρειται, και περι οικιας αν ὁμοιως· partes domus sunt homo, et possessio: et quoniam primum in minimis partibus rerum natura cognoscitur, ita et de domo dicendum*; quaerit Noster, quem nexum habeant ista cum sequentibus, quae ad verbum recitat: *ὡστε κατα Ἡσιοδον δεοι αν ὑπαρχειν οικον μεν πρωτιστα, γυναικα τε· το μεν γαρ της τροφης πρωτον, το δε των ελευθερων· ita ut secundum Hesiodum exstare oporteat principio domum, et mulierem: horum enim primum ad nutrimentum adtinet, alterum ad homines liberos.* Tria autem ipse observat: I. Si per Hesiodum sub nomine *οικου* venit *το της τροφης πρωτον*, ipse autem superius dixit primum esse *ανθρωπον*· deinde *κτησιν*· quomodo hoc testimonio abutitur, ut probet primam de uxore curam esse habendam? nisi velit sub *τροφης* nomine venire uxorem, quae domum item administrat. II. Cur *γυναικα* interpretatur de homine libero, quasi uxor ad homines tantum liberos pertineat? III Cur ipse *γυναικα* sumat pro *uxore*, cum multi dicant Hesiodum diserte scripsisse *κτητην, ου γαμετην*. Quae tertia Philodemi animadversio adeo sponte fluit, ut iam pridem occurrerit *τῳ κριτικωτατῳ* Scaligero, qui in citatum Hesiodi versum (*Oper. et Dier.* 405 *edit. Amstelod. cum notis Varior.*) verbum *γυναικα* sic commentatur: *Non intelligit uxorem, sed ancillam. Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoria, cum hoc versu absolutam sententiam contineri, et γυναικα putat esse γαμετην.* Sed hic locus maiorem a nobis *ακριβειαν* desiderat.

XXI. Animadversione enim dignum est, eumdem Hesiodi *στιχον* ab ipsomet Aristotele *Polit. lib. I. Cap. 2.* recitari; ut propterea suspicio oriri queat, re ipsa utrumque librum ad unum eumdemque Auctorem pertinere, contra quam insinuat Philodemus: et quod maius est, utrobique *γυναικα* pro uxore sumi, nulla habita ratione ad sequentem versum, ubi habetur diserte: *κτητην, ου γαμετην.* Inverosimile sane videtur, non unum Theophrastum, sed etiam Aristotelem in uno eodemque loco aeque hallucinatum, vel falsum memoria fuisse, ut ait Scaliger. Verum si adtentius rem consideres, et utrumque scriptorem conferas; ex hoc ipso, quod utrobique idem Hesiodi versus recitetur, sed diverso sensu, videbis profecto non posse ad unum eumdemque scriptorem utrumque librum pertinere.

XXII. Et quidem verus Aristoteles citato *lib. I. Politic.* demonstrare satagit, uxorem dici non posse ancillam, atque sic more suo argumentatur: *Maritus, et uxor sunt in eodem societatis gradu, et id necessitate naturae; necesse enim est coniungere illos, qui non possunt ab invicem separari generationis causa, quales sunt mas, et femina. Αναγκη πρωτον συνδιαζεσθαι τους ανευ αλληλων μη δυναμενους ειναι, διους θηλυ, και αρρεν της γενεσεως ἑνεκεν. Natura porro sunt etiam iuncti, qui imperat, et qui paret propter societatis conservationem; nam qui valet mente providere, imperans est, qui vero corpore hoc potest facere, natura servire debet. Natura igitur distincta sunt femina, et servus: φυσει μεν ουν διωρισατο το θηλυ, και το δουλον. Etenim natura non facit, ut fabri aerarii, delphicum gladium, diversis usibus accommodatum ob inopiam, sed unum ad unum. Apud Barbaros quidem femina, et servus eodem gradu habentur, etenim non habent, quod natura dominari queat, sed fit eorum societas ex servo, et serva . . . . . Ex his igitur duabus societatibus domus est prima: εκ μεν τουτων των δυων κοινωνιων οικια πρωτη.* Totum hoc porro, quod dicta argumentatione conclusit, duas scilicet esse societates, alteram ex marito, et uxore, alteram ex domino, et servo, et harum primam proprie dici *οικιαν*, confirmare studet Hesiodi testimonio; quare subdit: *ορθως Ἡσιοδος ειπε ποιησας·*

Οικος μεν πρωτιστα, γυναικα τε, βουν τ' αροτηρα.

Et quidem recte cecinit Hesiodus:

Domum in primis, et mulierem, et bovem aratorem.

Bos enim, ait, *pro servo pauperibus est. Quotidiana igitur societas secundum naturam constituta domus est*: Ο' γαρ βους αντ'οικετου τοις πενησιν εστι. Η' μεν ουν εις πασαν ἡμεραν συνεστηκυια κοινωνια κατα φυσιν, οικος εστιν. Per Aristotelem igitur uomine οικου Hesiodus indigitavit primam societatem naturae ex viro, et uxore, mox alteram per verba: γυναικα τε, βουν τ' αροτηρα.

XXIII. Videamus nunc, quomodo eumdem versiculum interpretetur Auctor Οικονομικων. Is primo ait: μερη της οικιας ανθρωπος τε, και κτησις εστι: *domus partes sunt homo, et possessio*: tum id poëtae auctoritate confirmat his verbis, quae Philodemus recitat: ὡστε καθ' Ἡσιοδον δεοι αν ὑπαρχειν·

Οικον μεν πρωτιστα, γυναικα τε·

ideo secundum Hesiodum oportet esse:

Principio domum, et uxorem;

το μεν γαρ της τροφης πρωτον, το δε των ελευθερων· *primum enim ad nutrimentum, alterum ad homines liberos refertur*: quod commentum scilicet deridet Philodemus, ut οικον sumat pro τροφη. Ab Aristotele igitur longe diversus abit Auctor Οικονομικων. Ad haec animadvertere etiam inverit, apud Nostrum totam illius argumentationem κατα λεξιν recitantem non integrum Hesiodi versum, sed primum tantummodo hemistichium: οικον μεν πρωτιστα, γυναικα τε haberi; ut argumento sit reliquum βουν τ' αροτηρα de suo librarios supplevisse, Theophrastum vero reticuisse, utpote quod ad rem suam minime faceret. Magis igitur magisque patet non unum eumdemque fuisse utriusque libri scriptorem.

XXIV. Adhuc tamen non parum negotii facessit id, quod neuter horum scriptorum noverit ab Hesiodo expresse designari γυναικα κτητην, ου γαμετην, nempe *mulierem famulam, non uxorem, quae boves sequeretur*: quod certe utriusque interpretationem, et commentum excludit. Mirum sane tantos Philosophos vel hallucinatos in tam obvia interpretatione, vel memoria falsos fuisse. Id utique nunquam persuadear. Itaque Philodemi verba adtentius considerans, mihi videor huiusce nodi non improbabilem solutionem invenisse. Noster enim non opponit Theophrasto Hesiodum scripsisse κτητην, ου γαμετην, sed *plures etiam* esse, qui dicerent ita scripsisse: πολλων και φασκοντων αυτον γεγραφεναι κτητην, ου γαμετην. Id autem satis, ni fallor, aperte indicat variam fuisse tunc temporis lectionem, etsi multi eam praetulerint, quae minime Theophrasto faveret. At quaenam esse potuit alia lectio; quandoquidem omnes hodierni codices, quod sciamus, cum vulgata conveniunt? Equidem si nobis coniicere licet, una litterula immutata, optimam habebis, quae ab ignorantiae, vel oblivionis nota tanti nominis viros eximet. Si enim legas: κτητην, η γαμετην, belle illos purgabis, carminis ratio aeque constabit, et sententiam fortasse magis idoneam poëtae adscribes. Qua enim de causa necesse arbitraretur Hesiodus opus esse, ut mulier, quae boves sectaretur, *emta ancilla* foret, non uxor? Quasi agricolis, qui ancillam non haberent, uxoribus uti ad boves sectandos, et alia domestica negotia procuranda non expediret.

XXV. Inter alia porro, quae in Theophrastum notare pergit Noster Gadarensis, illud etiam est: cur ex dictis inferat, primam de uxore curam habendam esse, cum possit beata vita duci etiam sine uxore. Exinde autem colligimus, quae vera fuerit Epicureorum de uxore sententia. Multi enim Epicurum adcusarunt, quod a Sapiente uxorem prohibuisset. Et quidem Epictetus apud Arrianum lib. I. cap. 7. sic fatur: Επινοεις Επικουρειαν πολιν· εγω ου γαμω, ουδ' εγω· ου γαρ γαμητεον· αλλ' ουδε παιδοποιητεον· αλλ' ουδε πολιτευτεον. Τι ουν γενηται; ποθεν οἱ πολιται; τις αυτους παιδευσει; τις εφηβαρχος; τις γυμνασιαρχος; *Epicuream civitatem cogitas: ego uxorem non duco; nec ego: neque enim uxor ducenda est, neque liberi procreandi: ac ne Respublica quidem capessenda. Quid autem sequetur? Unde erunt cives? Quis eos instituet? Quis erit adolescentum praefectus? Quis Gymnasiarcha?* Et lib. I. cap. 23 sic Epicurum adfatur: δια τι αποσυμβουλευεις τῳ σοφῳ τεκνοτροφειν; τι φοβη; μη δια ταυτα εις λυπας εμπεσῃ; . . . Αλλ' ὁ μη ειδως ταυτα, τολμᾳ λεγειν, ὁτι μη αναιρωμεθα τεκνα. Col. IX.

Cur dissuades sapienti, ne alat liberos? Quid metuis? ne propter eos incidat in molestias? . . . . Sed qui haec ignorat, dicere audet, non suscipiendos esse liberos. Quare Clemens Alexandrinus hanc doctrinam a Democrito Epicurum hausisse opinatur. Sed immerito ex hoc capite Ille vapulat; siquidem Philodemus, fidissimus eius interpres, satis heic ostendit ipsius de nuptiis opinionem non longe a Stoicis abesse, qui, ut habet idem Alexandrinus, *indifferens quid putabant matrimonium, et liberorum procreationem*· κατα μεν τους απο της Στοας αδιαφορον ὁ τε γαμος, ἡ τε παιδοτροφια. Et quidem Laërtius *lib. X. segm.* 115. aperte testatur Epicurum tum nubere, tum filios procreare sapienti permisisse, licet aliquando quaedam sint vitae περιστασεις, in quibus nubere minus expediat: και μην και γαμησειν, και τεκνοποιησειν τον σοφον, ὡς Επικουρος εν ταις διαποριαις· και εν ταις περι Φυσεως, κατα περιστασιν δε ποτε βιου ου γαμησειν, και διατραπησεσθαι τινας. Quapropter frustra Casaubonus, et eum sequutus Gassendus Laërtio vim inferre ausus fuit, et quasi mendosum eius verborum textum sic refingere: και μηδε γαμησειν, μηδε τεκνοποιησιν τον σοφον . . . κατα περιστασιν δε ποτε βιου και γαμησειν, και τεκνοποιησειν τινας.

XXVI. Ulterius mox procedens Philodemus, inquirendum esse docet, cur Theophrastus dixerit: το τινα τροπον γαμετῃ δει προσφερεσθαι του περι της συνηθως νοουμενης οικονομιας λογῳ προσηκειν· quae sic latine vertimus: *certo quodam modo oportet se apud uxorem insinuare, ut illa animadvertat sermoni de Oeconomia, qualis de more reputatur:* et cur idem putaverit omnino ducendam esse virginem. Haec autem si conferas cum απογραφῳ, quem sub Aristotelis nomine habemus, nusquam ibi invenies; sed tantummodo citatum Hesiodi versum 699. *Oper. et Dier.*

Παρθενικην δε γαμειν, ἱνα ηθεα κεδνα διδαξῃς.

Quid igitur inquies? Num Philodemum somniasse dices, qui tam diligenter quaerit, quod castiget? An potius mancum, atque corruptum esse, quem prae manibus habemus Theophrasti librum? Hoc potius nostra sententia.

XXVII. Et quidem, si huiusce loci contextum inspicias, haud utique nexum tanto philosopho dignum invenies. Cum enim is dixisset, uxorem a viro minime adficiendam esse iniuria per consuetudinem cum extraneis, haec verba subnectit: περι δε ὁμιλιας, μηθ' ὡστε δεισθαι, μητ' ὡς αποντων αδυνατειν ησυχαζειν· αλλ' οὑτως εθιζειν, ὡστε ἱκανως εχειν παροντος, και μη παροντος· quae verba per Camerarium, si Diis placet, sic latine sonant: *ad usum vero, congressumque quod adtinet, ne ille desideretur, praestandum est, neu propter absentiam quieti locus non sit: sed adsuescendo conciliabitur, quod satis sit praesentibus, et absentibus.* Quae quidem Oedipo indigent. Melius fortasse, si pro αποντων legas αποντος, atque sic reddas: *quod ad conversationem adtinet, curandum, ut neque illo indigeat uxor, neque ut, absente marito, nequeat quiescere, sed sic eam adsuefacere, ut contenta sit, sive adsit vir, sive non adsit.* Haec quidem verba sententiam fortasse meliorem continent, quam Camerarius adstruxit: vel sic tamen nexum minime idoneum habent cum iis, quae sequuntur: ευ δ' εχει και το του Ἡσιοδου·

Παρθενικην δε γαμειν, ἱνα ηθεα κεδνα διδαξῃς·

Et bene habet etiam Hesiodi carmen:

Virginem vero ducas, ut probos mores edoceas.

Quis non videt male haec cum praecedentibus fuisse consuta? Oportuerat saltem praemittere ad rectam uxoris institutionem, utile adprime fore iuvenculam virginem ducere; tum vero id Poëtae auctoritate confirmare. Sed quoniam de Oeconomia sermo est, rectius certe oratio procederet, si, ut innuit Philodemus, praeciperet Theophrastus, ut maritus, nulla uxorem iniuria adficiens, in eius animum se belle insinuaret, tum vero sermonem de domestica administratione institueret; atque hinc adstrueret necessitatem ducendi virginem; idque Hesiodi carmine firmaret. Exemplum huiusmodi sermonis, quod fortasse prae oculis habuit Theophrastus, ha-

betur apud Xenophontem, nempe Ischomachi ad suam uxorem, quam virginem duxisse narrabat (*a*). Hoc sane pacto sermonem processisse indicat Philodemus: etsi necessitatem ducendi Virginem non agnoscat. Procul dubio igitur hoc etiam in loco corruptum Theophrasti contextum, et ex Philodemo restituendum fateberis.

XXVIII. Aliqua tamen non improbanda esse edicit, quae scilicet ille scribit de servorum punitione; his tamen locum ibidem non esse opponit. Mox vero magis probanda ait, quae his subnectit; et quae ipse sic summatim exponit hoc ordine: *γενη δει προς τα εργα μητ' αγαν δειλα, μητε θυμικα, και των πονων αθλον προκεισθαι (ει και το πασιν και τον χρονον ὁριζειν παντως ουκ αναγκαιον)· genera (servorum) ad opera facienda oportet nec nimis ignava, nec admodum animosa sint, et ut laborum praemium sit illis propositum; etsi laborandi etiam tempus omnibus praefinire non sit omnino necessarium.* Quibus sane verbis satis superque indicat se intellexisse Theophrastum loquutum de praemio illis servis tribuendo, qui rite diurnum pensum statuto tempore absolverent; etsi ipse tempus praefinire necesse minime duceret. Et quidem si Οικονομικων librum conferas, fateberis de huiusmodi praemiis sermonem institui, non vero de summo libertatis praemio, quod intempestive subiectum eo in capite hodie legitur. Ecce tibi totum contextum: *Ὥσπερ και τοις αλλοις, ὁταν μη γιγνηται τοις βελτιοσι βελτιον, μηδε αθλα ῃ αρετης και κακιας, γιγνονται χειρους, οὑτω και περι οικετας. Διοπερ δει ποιεισθαι σκεψιν, και διανεμειν τε, και ανιεναι κατ' αξιαν ἑκαστα, και τροφην, και εσθητα, και αργιαν, και κολασεις, λογῳ, και εργῳ μιμουμενους την των ιατρων δυναμιν εν φαρμακου λογῳ . . . . γενη δ' αν ει προς τα εργα βελτιστα μητε δειλα, μητε ανδρεια αγαν . . . . χρη δε και τελος ὁρισθαι πασιν. Quemadmodum in aliis omnibus accidit, ut, cum meliores non melius tractantur, neque virtuti, et vitio propositae sunt retributiones, homines evadant peiores; ita et in famulitio. Quapropter consideratio adhibenda est in distribuendo, et retinendo pro uniuscuiusque meritis cibum, vestem, requiem, punitiones, re et verbo imitantes medicorum facultatem in pharmaci ratione . . . . Genera autem servorum ad opera facienda sunt optima, quae nec nimis timida, nec admodum animosa sint . . . . tempus etiam laboris omnibus praefinire oportet.* Huc usque Theophrastum Philodemo consonum habes: non item, cum subdit: *δικαιον γαρ, και συμφερον την ελευθεριαν κεισθαι αθλον· iustum enim, et utile est libertatem propositam esse praemium.* Procul dubio si ita scripsisset Theophrastus, a Philodemo male vapulasset, utpote qui libertatis praemium proponendum duxerit servo, qui diurnum pensum rite absolveret. Pro certo igitur habeas verba *την ελευθεριαν* e librariorum cerebro ortum habuisse: Theophrastum vero, ut Philodemus habet, *των πονων προκεισθαι αθλον* scripsisse. Col. X.

XXIX. Reliqua, quae iure, an iniuria reprehendere pergit Epicureus Noster Col. X. et XI. plana admodum sunt, et adamussim respondent tum verbis, tum sententiis, Col. XI.
quae ex libro Οικονομικων in nostris animadversionibus adscripsimus. Notandum tantummodo, est quod legitur in fine Col. XI. v. 44, et seqq. Habentur apud Theophrastum, sub finem capitis 6. atque adeo totius libri, haec verba: *δοκει δε εν ταις μεγαλαις οικονομιαις χρησιμος ειναι θυρωρος, ὃς αν ῃ αχρηστος των αλλων εργων προς σωτηριαν εκφερομενων, και εισφερομενων·* quae Camerarius sic vertit: *In re familiari magna existimatur utilis esse ianitor quoque ex eorum numero, qui non sunt utiles ad opera facienda, ut salva sint, quae efferuntur, et inferuntur.* Fortasse ea fuit Theophrasti mens, quidquid iurgandi studio nimis severe expendit Noster, laureolam quaerens in mustaceo; sed eius verba, quae nunc habemus, non ita revera sonant, nec ita legerat Philodemus. Is enim inquirendo sic scribit *loc. cit.*

(a) Vide apud Xenoph. cit. lib. V. Απομνηματων.

προς τι λεγει το σωτηριας ἑνεκα των εισφερομενων, και εκφερομενων, και το· τουτον αχρηστον ειναι των αλλων; *cur ait servandi causa, quae inferuntur, et efferuntur*; *tum vero hunc inutilem esse inter alios?* Quae verba, si quid sapimus, sonant: *Cur inutilem vocat inter alios illum, qui efficit, ut salva sint, quae inferuntur, et efferuntur? Quid enim hoc utilius?* Atqui insulsissimus foret Noster, si reprehenderet sententiam, quam prodit Camerarius. Quid enim absurdi hoc habet? Sedeat custos ad ianuam, qui inutilis est ad alia opera, ut observet, quae inferuntur, et efferuntur? Vitium igitur est in illis verbis: *αχρηστον των αλλων εργων*, quae Camerarius torquet, ut significent; *qui non est utilis ad opera facienda*; sed re ipsa valent: *inutilis inter alia opera*, quod nihil est. Quovis ergo pignore decertem legendum *των αλλων εργατων*, *inter alios operarios.* Sic enim Philodemi animadversio quadrat, et Theophrasti *φρασις* recto stat talo. At, inquies, in nostro *αυτογραφῳ* quomodo extat? detrita sunt, fato malo, prima vocis elementa in Col. XII. initio, et residua tantum extant . . . . *ων*· nos autem restituimus *εργατων*. Utere, si lubet.

Col. XII. XXX. Ad trutinam sic revocatis cum Xenophontis, tum Theophrasti placitis ad
exponendam suam ex Epicuri doctrina sententiam gradum facit. Protestatur autem
se minime disputaturum » quomodo a sapiente pulchre duci vita queat intra dome-
» sticos parietes, sed stricte quomodo is possidere, et custodire divitias debeat »: et
primo quid sentiendum sit de Cynicorum instituto, qui sua secum omnia ferentes, di-
vitias repudiabant. » Non improbandum autem ait, si cui libeat Cynicorum more vi-
tam ducere, quatenus pacifica, imperturbata, et minime sollicita ea vita sit »: ce-
terum vanitatis plenam esse, alibi se demonstrasse prodit. » Id enim solummodo procu-
» randum docet, ut vita sit serena, pacifica, et minime sollicita: ad quem finem ob-
Col. XIII. » tinendum nequaquam necesse ait ea omnia defugere, quae aliquid negotii facessunt;
» quoniam multa sunt, quae quamdam adferunt molestiam, cum adsunt, sed maio-
» rem, cum absunt: quod exemplis apte confirmat ».

Col. XIV. XXXI. Hinc insinuat, quomodo sapiens possidere, et custodire, non dissipare divi-
tias debeat. » Ipsae enim, ait nequaquam per se, sed propter malitiam eorum, qui
» illis abutuntur, sunt quandoque incommodae. Etenim, etsi aliquam molestiam pos-
» sidentibus facessunt, liberant certe maioribus incommodis, quae paupertatem comi-
» tantur; si tamen homo ad divitias usque maiores adcumulandas animum non inten-
» dat, neque ambitiose se per eas extollendi aduratur: atque id, cum ipsi liceat bo-
Col. XV. » na per alios, idest amicorum ope, administrare, et custodire. Hoc enim pacto faci-
» lis illi evadit administratio, quae fiat in communi, et sine contentionibus, parcen-
» do inutilibus expensis, quae nullum vitae adminiculum praebent, vel quae brevi
» tempore sunt periturae. Hoc igitur pacto, inquit, sapiens nunquam pecunia ita in-
» digebit, ut propterea magnas tolerare debeat molestias; atque adeo tranquillam, et
» imperturbatam vitam aget absque ulla adaugendi opes sollicitudine: et si quando
Col. XVI. » difficilia ingruent tempora, non indignabitur, neque diras evomet, sed pauperculam
» vitam libenti animo instituet; quippe qui naturae vices exploratas habeat, et quantum
» eius vitae ratio sapientiae conducat, agnoscat. Etenim, licet ad lautiorem vitam du-
» cendam animo propendeat, non desunt ipsi adminicula, quibus ea, quae sibi ne-
» cesse sunt, invenire queat, si quidem homo modestus sit, et sobrius, et verax;
» et si vilibus hominibus se minime adiungat ».

XXXII. » Cum igitur talis sit sapiens, sequitur, nunquam labiles ipsi manebunt » facultates; atque adeo practice bonus erit Oeconomus cum administrationis, tum custodiae respectu. Stulti enim hominis est rem suam non custodire, cum custodiae » labor non est inhonestus, atque is avaritia expers non omittit expendere aliquid » rerum utilium, cum ipsi naturales ad plura comparanda insint vires. Et quidem nemo proprie Oeconomus dici potest, qui divitias sponte abiecerit, si verbi vim expendas, quantumvis sufficienti experientia, ad domum regendam, et lucrum facien-

» dum non careat. Unicuique enim facile est, quae utilia sibi sunt, prospicere, dummodo accumulandi studio non laboret, sed substantiam sine noxa et difficultate administraro noverit; imo etiam nulla molestia adficietur, si qua evenient, quae pro- Col. XVII.
» videre non potuit. Peritia igitur, qua sapiens caret, est illa nempe thesaurizandi. Is enim minime idoneus est observandis temporibus, cum inutilis est lucrandi peritia etiam illis, qui ea, ut qui maxime, pollent.

XXXIII. » In hoc autem, addit, videtur adcidere, sicut in panis, et ciborum opificio: unusquisque enim sibimet talia facere novit, etsi peritus in arte coquinaria non sit; quia datur in hisce negotiis, quod ad usum, peritia quaedam artificiosa. Sapientes igitur non sunt quidam optimi rerum procuratores, colligendis, et servandis opibus intentissimi: non inepti tamen inveniendo, quae usui sunt, et procurando, ne temere, et celeriter res diffluat; ut quidam putant, qui doctos homines adeo ineptos autumant, ut potius pessumdent, quam custodiant, quae sunt necessaria. Etsi enim adcidat, ut vir doctus talis quandoque sit, non utique talis idcirco est, quia prae aliis discernere novit, et res necessarias naturali fini admetiri, neque quia mente non constat; sed dicendum potius, nihil eum praeter utilitatem moliri, et omnino a ceteris hominibus differre: quin etiam ex eius verbis reliquos Col. XVIII.
» homines adversus similes casus firmari, ut propterea non dubitent liberales fieri, et omnia sua clargiri.

XXXIV. Pergit porro demonstrare, quomodo sine magnis laboribus possideri, et servari opes queant. » Vulgus enim, ait, bonum custodem adpellat, qui divitias congerere novit, non qui beneficus, et largitor est. Huic sane viro haudquaquam facile est divitias adcumulare, et congestas intactas servare; noverit tamen id facere, quod possidendis, et tuendis opibus adprime confert, cum nihil aliud per pecuniam quaerat, quam se belle habere. Cum enim ipse satis cognoscat laborem, qui necessarius est ad qualemcumque servandam possessionem, nec non voluptatem, quae Col. XIX.
» a possessione percipitur, facile poterit prospicere, quid sibi magis expediat. Etenim fieri potest, ut quis multa, et celeriter adquirat, si unum sibi finem opes adcumulandi, et pauperiem vitandi proponat: id tamen non sine gravi cura et molestia peragere valeat. Sapiens idcirco paucis contentus erit. Et cum talis fuerit, vicaria opera non indigebit; etsi non iniucundum sit aliquem, tamquam administrum, aeque ac excellentem panis opificem, habere. Ceterum nulla per divitias adficietur molestia; sed potius gratias de illis fortunae habebit. Itaque utilitatem is semper capiet, et quaestum bonum faciet.

XXXV. Heic autem protestatur Noster, bonum quaestum non adcipiendum esse secundum vulgarem, et litteralem significationem; nam, cum non adhuc indicaverit, qualis sit sapientis possessio, et possessionis usus, ne videatur eodem vitio laborare, quo Sophistae, dicit referendum esse ad praeconceptam a se boni negotiatoris notionem. Quapropter subdit: » Si bonus negotiator ille dicatur es- Col. XX.
» se, qui possideat, et administret secundum veram utilitatem; talis utique dicendus est sapiens: sin vero hominem, qui magno cum labore et contentione multa comparet, licet maiorem molestiam, quam oblectationem, inde capiat, bonum negotiatorem dixeris; talis utique sapiens non erit. Qui enim ignorant, quaenam sit vera utilitas, stulte putant in magna opulentia utilitatem inesse. Philoso-
» phis autem convenit exponere, quomodo sapiens utiliter possideat, et divitiis prae- Col. XXI.
» sit: et ad summam, qualis sit optima rei familiaris administratio. Id autem, ait, plerique Philosophorum non faciunt, sed boni negotiatoris praedicamentum sapienti tribuere satagunt, prinsquam definiant, quisnam sit bonus negotiator: itaque suam sententiam ad vulgarem usum detorquent; quod plerumque etiam in aliis quaestionibus faciunt, ut redarguendi multitudinem causas habeant, cum eas locutiones alio sensu adcipiunt; quo sane vitio laboravit Aristoteles in dialogo, quem de hoc subiecto in Peripato habuit. Demonstrare enim adgressus est bonum

» virum bonum negotiatorem esse, pravum vero negotiatorem pravum esse; prius» quam scilicet definiret, quid boni, vel mali negotiatoris adpellatione intelligeret: » qua de re iure a Metrodoro reprehensum fuisse novimus ». Haec ipse: nos vero tum Aristotelis dialogum, tum Metrodori censuram ignorare cogimur.

XXXVI. Hisce porro praefatis dicere pergit, facili negotio comprehendi posse, qualis et quantae possessionis curam sapiens gerere debeat, et quo sensu bonus Oeconomus, et negotiator dici debeat; et quacuam proprie sit Oeconomia, quaenam ad-
Col. XXII. quirendi ars, et utriusque effectus; et cur Oeconomia ad felicitatem conducat, lucrandi autem ars inutilis sit, et molesta: atque hinc coniiciendum, quanam animi dispositione sapiens curas adsumere debeat. *Sunt enim*, ait, *procul dubio curae comparandis, et servandis divitiis adsumendae.*

XXXVII. » Profecto, sequitur, innata hominibus adquirendi cupiditas est, ut » propterea putent magis sibi prodesse sollicitudines, et litigia, quam vitam tran» quillam, et imperturbatam; sed nos, ut consequentes simus, arbitremur oportet, » sibimet non optime consulere, qui opes per magnos labores, et pericula adqui» runt; nec optimum esse divitiarum usum, quem fecere Callias Siculus, Scopas » Thessalus, Cimon et Nicias Athenienses, utpote qui fuerunt homines gloriae cu» pidi, et nulli Philosophiae addicti ». Nostri autem verba haec sunt: *ου μεν οιεσθαι ποριςμον αριστον ειναι τον δορικτητον, και χρησιν, οιαν εποιησατο* Καλλιας κ. τ. λ. quae sonant: *non reputare optimum reditum illum, qui sit hasta quaesitus, nec usum, quem fecit Callias* etc. Ποριςμον tamen δορικτητον non stricte censemus ab eo sumi pro *castrensi* peculio, sed etiam pro *quasi castrensi*, quod scilicet magno cum labore, et vitae periculis comparatum sit.

XXXVIII. Observandum praeterea, quinam illi, quos adpellat, *δοξοκοπους κατα σοφιαν ουδετεραν*, fuerint, et quemnam eorum pecuniae usum improbandum censeat. Et quidem, ut a postremis ordiamur, de Cimone, et Nicia Atheniensibus satis historia loquitur. De Cimone enim locupletissimum testem habemus Nepotem in eius vita: *Fuit tanta liberalitate, cum compluribus locis praedia hortosque haberet, ut nunquam eis custodem imposuerit fructus servandi gratia, ne quis impediretur, quominus eius rebus, quibus vellet, frueretur: semper eum pedissequi cum nummis sunt sequuti, ut, si quis opis eius indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare: saepe cum aliquem offensum fortuna videret, minus bene vestitum, suum amiculum dedit: quotidie sic coena ei coquebatur, ut quos non vocatos videret in foro, omnes convocaret, quod facere nullum diem praetermittebat: nulli eius fides, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit: complures pauperes mortuos, qui, unde efferrentur, non reliquissent, suo sumtu extulit.* Eadem fere iisdem verbis habet Athenaeus lib. XII. cap. 8.

XXXIX. De Nicia Atheniensium duce videsis Suidam V. Νικιας, ubi cum narrat, Cythera insula capta, magnum Lacedaemoniis terrorem incussisse, atque octo annorum pacem inter duas civitates procurasse, utpote qui pacis esset valde studiosus: sed denique in Siciliam cum Alcibiade profectum, ut bellum Siculis inferret, infelici exitu una cum Demosthene victum, captivumque a Siculis fuisse interfectum. Sed quod ad eius divitias, usumque spectat, debemus Athenaeo, qui lib. VI. cap. 20. sic habet: Νικιας ὁ Νικηρατου, *ὡς ὁ καλος εφη Ξενοφων εν τω περι πορων, χιλιους εχων οικετας εμισθωσεν αυτους εις τα αργυρεια Σωσιᾳ τῳ Θρακι, εφ' ᾡ οβολον ἑκαστον τελειν της ἡμερας. Nicias Nicerati filius, ut lepidus Xenophon testatur libro de vectigalibus, quos habuit servos mille Sosiae Thracio ad fodinas argentarias locavit, obolum quotidie singulis reddentibus.* Et infra ibidem eum *Ζαπλουτον* adpellat, cum ait: *Romanos multa servorum millia solitos fuisse habere, ουκ επι προσοδοις, ὡσπερ ὁ των* Ελληνων *ζαπλουτος* Νικιας, *non proventuum gratia, ut Graecorum ditissimus Nicias.*

XL. De Scopa autem Thessalo, ab aliis eiusdem nominis a veteribus celebratis

diverso, meminit in primis Tullius *de Oratore lib. II.* §. 352 *et seq.* *T. I.* ad usum Delph. *Dicunt enim, cum coenaret Cranone in Thessalia Simonides apud Scopam fortunatum hominem et nobilem, cecinissetque id carmen, quod in eum scripsisset, in quo multa ornandi causa poëtarum more in Castorem scripta, et Pollucem fuissent, nimis illum sordide Simonidi dixisse, se dimidium eius ei, quod pactus esset pro illo carmine, daturum: reliquum a suis Tyndaridis, quos aeque laudasset, peteret, si videretur. Paullo post esse ferunt nuntiatum Simonidi, ut prodiret, iuvenes stare ad ianuam duos quosdam, qui eum magnopere evocarent: surrexisse illum ipsum, prodisse, vidisse neminem: hoc interim spatio conclave illud, ubi epularetur Scopas, concidisse, ea ruina ipsum oppressum cum suis interiisse.* Cuius historiolae a Tullio relatae mentio fit quoque apud Suidam V. Σιμονιδης, ubi Callimachi tetrastichon recitat, quod sic legit Rich. Bentleius ad fragm. Callimachi LXXI:

Ουδ' ὑμεας, Πολυδευκες, ὑπετρεσεν, οἱ με μελαθρου
Μελλοντος πιπτειν εκτος εθεσθε ποτε
Δαιτυμονων απο μουνον, ὁτε Κρανωνιος, αι, αι
Ολισθεν μεγαλους οικος επι Σκοπαδας.

Neque vos, o Pollux, expavit, qui me extra tectum mox casurum foras eduxistis solum ex conviviis, cum Cranonia heu! heu! corruit domus supra magnos Scopadas. De eiusdem luxu, et bibacitate meminit Athenaeus *Dipn. lib. X. cap.* 10 Φανιας ὁ Ερεσσιος Σκοπαν φησι του Κρεοντος μεν ὑιον, Σκοπου δε του παλαιου ὑιδουν φιλοποτουντα διατελεσθαι, και τον επανοδον τον απο των συμποσιων ποιεισθαι επι θρονου καθημενον, και ὑπο τετταρων βασταζομενον, οὑτως οικαδε απιεναι· *Phanias Eressius Scopam narrat Creontis filium, veteris Scopae nepotem fuisse, perpetuo bibacem, eumque de more abeuntem e conviviis in sella sedisse, viris quatuor gestantibus, sic domum revertisse.* Eumdem inter celeberrimos bibaces enumerat Aelianus *Var. Hist. lib. II. cap. 41.* ipsiusque meminit Quintilianus, et Plutarchus *in Catone maiori pag. 346. Tom. I. et in de Cupid. divitiarum pag. 527 Tom. II.* Lutetiae Parisiorum CIƆIƆCXXIV.

XLI. Restat nunc Καλλιας, quem Noster adpellat Σικελιωτην: is nobis negotium facessit. Plures enim fuerunt Calliae nomine a priscis memorati, sed quem potissimum Noster respexerit, cui του Σικελιωτου adpellatio quadret, non invenimus. Quemdam Calliam comicum Laërtius memorat *lib. II. Segm. 18.* nec non Suidas V. Καλλιας: sed hunc Atheniensem fuisse constat, Lysimachi filium, cognomento Σχοινιωνα. Alium Calliam rethorem nominat Athenaeus *lib. VIII. cap. 6*: itemque alium historicum *lib. XII. cap. 10.* de quo Suidas ibid., *Siracosium* adpellans, inquit: αναληφθεις ὑπο Αγαθοκλεους, και δωρων μεγαλων αποδομενος την προφητιν της αληθειας ἱστοριαν ου διαλελοιπεν αδικως εγκωμιαζων τον μισθοδοτην· *cum ab Agathocle exceptus, magnisque donis cumulatus esset, interpretem veritatis historiam vendens, nullum finem fecit encomiandi immerito muneratorem suum.* Hic utique, cum domo esset Siracosia, Σικελιωτης dici poterat a Philodemo: sed hunc neque admodum divitem, nec divitiis abusum aliquo pacto fuisse novimus, ut propterea inter celebriores divites primo loco scribi mereretur. Extat autem et alius Callias divitiis, et abusu infamis, si modo του Σικελιωτου ipsi adpellatio conveniret. Is nempe est, quem recenset Suidas, V. *Callius* cognomine λακκοπλουτον, *qui*, ait, *legatus ad Artaxersem missus foedus sub Cimone sancitum confirmavit*: eumque diserte Αθηναιον adpellat in V. Λακκοπλουτον. Eius item meminit Athenaeus *lib. IV. cap. 25*, et Hipponici filium, et inter Atheniensium επιφανεστατους, et musices peritum dicit: et *lib. XII. cap. 9.* de eodem sic narrat: Ὁτε το πρωτον εις Ευβοιαν εστρατευσαν οἱ Περσαι, τοτε, ὡς φασιν, Ερετριευς ανηρ Διομνηστος κυριος εγενετο των του στρατηγου χρηματων· ετυχε γαρ εν τῳ αγρῳ εκεινου σκηνων, και τα χρηματα εις οικημα τιθεμενος της οικιας· τελευτησαντων δε παντων διελαθεν εχων ὁ Διομνηστος το χρυσιον. Επει δε παλιν ὁ των Περσων βασιλευς απεστειλεν εις την Ερετρειαν στρατευμα, προσταξας αναστατον ποιησαι την πολιν, εικοτως ὑπεξεθεντο ὁσοι χρηματων ηυ-

πορουν. Οἱ ουν καταλελειμμενοι της του Διομνηστου οικιας, παρ' Ἱππονικον του Καλλιου, τον Αμμωνα επικαλουμενον ὑπεξεθεντο τα χρηματα εις τας Αθηνας. Και ανασκευασθεντων ὑπο των Περσων απαντων των Ερετριεων, κατεσχον οὑτοι τα χρηματα πολλα οντα· ὡστε Ἱππονικος ὁ απ' εκεινου γεγονως, του την παρακαταθηκην λαβοντος, ητησεν Αθηναιους ποτε εν Ακροπολει τοπον, ἱν' οικοδομησεται τοις χρημασιν ὁπου κεισεται, λεγων ὡς ουκ ασφαλες ον εν ιδιωτικῃ οικιᾳ πολλα χρηματα ειναι, και εδοσαν Αθηναιοι. Νουθετηθεις δε ὑπο των φιλων μετενοησε. Τουτων ουν των χρηματων Καλλιας κυριος γενομενος, και προς ἡδονην βιωσας (ποιοι γαρ οὐ κολακες, η τι πληθος ουχ ἑταιρων περι αυτον ησαν; ποιας δε δαπανας ουχ ὑπερεωρα εκεινος;) αλλ' ὁμως εις τοσουτον αυτον περιστησεν ὁ περι ἡδονην βιος, ὡστε μετα γραϊδιου βαρβαρου διατελειν εναναγκασθαι, και των αναγκαιων καθ' ἡμεραν ενδεης γενομενος, τον βιον ετελευτησε. *Cum primum in Euboeam Persae bellum intulerunt, tunc homo quidam Eretriensis Diomnestus nomine, dominus evasit divitiarum ducis: invenit enim in suo agro posita illius tentoria, cumque pecuniam in secreta domus parte reposuisset, omnibus in eo bello defunctis, nemo rescivit apud Diomnestum aurum latere. Cum porro rursus Persarum rex exercitum misisset Eretriam, vastarique urbem iussisset, unusquisque, ut par erat, alio res suas, quae asportari poterant, detulit. Qui igitur superstites erant ex Diomnesti familia, Athenas apud Hipponicum Calliae filium, quem Ammonem cognominabant, divitias transtulerunt. Omnibus autem Eretriensibus a Persis occisis, inibi ingens pecuniae summa remansit; adeo ut Hipponicus alter ab eo descendens, apud quem deposita pecunia fuerat, locum ab Atheniensibus peteret in arce, ubi donum servandae pecuniae extrueret idoneam, quod minime tutum putaret in privata domo multum pecuniae custodiri: quod quidem ei concesserunt. Sed monitus ab amicis sententiam mutavit. Huius demum pecuniae cum dominus evasisset Callias,* (Hipponici filius) *ad delicias vitam instituit. Quales enim assentatores, vel quem scortorum gregem penes se non habuit? et quos sumtus ipse non parvifecit? Verumtamen delicata vita eo ipsum adduxit, ut coactus domum fuerit cum vetula barbara aetatem degere, et indigens omnium, quae ad quotidianum victum sunt necessaria, diem extremum clausit.*

XLII. Longe aliter rem narrat Plutarchus in *Aristidis vita*, ubi, cum de eius abstinentia verba faciat, aliquos tamen ait circa ipsum fuisse, qui se inscio, et invito, rapacitate notati fuere: quos inter fuit Callias taedifer: ὡν ην και Καλλιας ὁ δαδουχος. Τουτῳ γαρ τις, ὡς εοικε, των βαρβαρων προσεπεσεν οιηθεις βασιλεα δια την κομαν, και το στροφιον ειναι· προσκυνησας δε, και λαβομενος της δεξιας εδειξε πολυν χρυσον εν λακκῳ τινι καταρωρυγμενον. Ὁ δε Καλλιας ωμοτατος ανθρωπου, και παρανομωτατος γενομενος, τον μεν χρυσον ανειλετο, τον δ' ανθρωπον, ὡς μη κατειποι προς ἑτεροις, απεκτεινεν. Εκ τουτου φασι και λακκοπλουτους ὑπο των Κωμικων τους απο της οικιας λεγεσθαι, σκωπτοντων εις τον τοπον, εν ᾡ το χρυσιον Καλλιας ευρεν· *Callias taedifer, ad cuius pedes barbarus quidam, ex coma, et fascia Regem ratus, abiecit se. Cum adorasset eum, et dexteram apprehendisset, magnum pondus auri ostendit in puteo defossum. Ibi Callias, omnium hominum crudelissimus, et teterrimus aurum abstulit, et hominem, ne proderet rem aliis, interfecit. Hinc dictos aiunt a Comicis posteros eius Laccoplutos, quasi ex puteo divites, in locum, ubi aurum invenit, cavillantes.* Eodem pacto rem narrat Aristophanis scholiastes *Nub. v. 64.*

XLIII. Undecumque autem isthaec λακκοπλουτου adpellatio ortum duxerit, id pro certo haberi debet, cuiusdam Calliae Atheniensis nepotibus inhaesisse; inter quos unus denique fuit, qui luxu et lascivia rem omnem abligurivit: adeo ut in proverbium abierit, teste Suida, Aristophanis *in Avibus* scomma: Καλλιας πτερορρυει· *Calliae pennae decidunt*: eiusque παροιμιας Lexicographus rationem reddit, Aristophanis versus recitans: Κωμῳδειται Καλλιας, ὡς απολεσας παντα τα χρηματα· ατε γαρ ων γενναιος, ὑπο συκοφαντων τιλλεται· αιτε θηλειαι προσεκτιλλουσιν αυτου τα πτερα. *Deridetur a comicis Callias, utpote qui omnem pecuniam amiserit: cum enim gene-*

rosus sit, *a Sycophantis vellitur*, *et feminae insuper eius pennas evellunt.* Hic tamen non idem esse videtur, ac Callias ille, quem Nepos in *Cimonis Vita* Elpinicae eius Sorori nupsisse narrat, cum inquit: *Huius coniugii cupidus Callias quidam non tam generosus*, *quam pecuniosus*, *qui magnas pecunias ex metallis fecerat*, *egit cum Cimone*, *ut eam sibi uxorem daret*: *id si impetrasset*, *se pro illo pecuniam soluturum.* Novimus enim ex Athenaeo *lib. V. cap. 18.* Calliam Hipponici filium praetorem fuisse, cum navali praelio certarunt Athenienses annis vigintiquatuor post Periclis interitum: ideoque non pecuniosus modo, sed et generosus erat. Sed sive eumdem dicas, sive diversum autumes, nunquam profecto Σικελιωτην invenies, quem indicat Philodemus. Num ne ergo ad Calliam Syracusanum historicum confugiemus? Minime id quidem. Etsi enim is ab Agathocle locupletatus dicitur, nihil tamen traditum ab historicis habemus de eius divitiarum abusu, quod Philodemi dictis congruat, ut de aliis tribus ab eo citatis. Suspicamur potius heic Nostrum memoria fuisse lapsum, atque Calliam Syracosium cum Hipponici filio confudisse, et propterea *Siceliotem* adpellasse.

XLIV. Ceterum ex iis, quae adhuc apud veteres de memoratis viris habemus, non satis omnino mens Philodemi constat; siquidem eos adpellat *viros gloriae cupidos*, *qui nulla Philosophia duce quaedam in speciem pulchra patrarint*, *unde placuerunt tantummodo hominibus discernendo ineptis illos*, *qui practice aliquid speciosum facinus operantur*, *a Philosophis*, *qui ex certis principiis virtutem colunt.* Quod nobis argumento esse debet, illos speciosa quaedam facinora reapse perpetrasse, quae sibi vulgarium scriptorum admirationem conciliarunt. Et quidem, quod de prolixa Cimonis liberalitate adcepimus, Philodemi verbis quadrat: fortasse etiam quod de Niciae industria, servos locantis, ne inutiles aleret, eius laudi verti poterat. Scopas autem, et Callias mirum sane est, si quem laudatorem invenerint, quando de iis non nisi luxuriem, ebrietatem, et pecuniae dissipationem novimus. Dicendum igitur, nos latere, quae fortasse gesta aliquam virtutis, vel magnanimitatis speciem praetulerint, et laudis materiem aliquibus suppeditarint. Quidquid tamen de illorum gestis fuerit, et num laudi potius, an vitio illis verti debuerint; certe, subdit Noster: *non ea pulchra exercuerunt facinora*, *quae ad animi tranquillitatem*, *prestantissimis bonis innixam*, *conducunt.*

XLV. Equidem huc usque rectissime arguit Epicureus noster, eum minime laudandum, qui ad captandam vulgi opinionem aliqua in speciem pulchra admittit, animum vero suum componere nescit ad virtutis normam. Sed id ipsum Epicuri sectatoribus plerique obiiciebant, praesertim Stoici, eos nempe vera virtute expertes esse; ut proinde nihil memorandum, et laude dignum patrare possent. Hanc igitur obiectionem mox occupat Philodemus: sed levi nimis brachio propulsat; quippe ait, huiusmodi accusationem *indignam esse hominum celeberrimorum*, *qui se*, *veluti sapientiae*, *et perfectionis duces iactent.*

XLVI. His porro subdit, *ridiculum magis esse*, quod quidam Philosophorum censerent, distinguendum scilicet inter varias lucrandi rationes, et alias prae aliis decoras, vel indecoras esse: sic e. g. *per equestrem artem lucrari pulchrum esse*; *per mercaturam vero*, *etsi servi tantum laborent*, *infelix negotium fore*; *stultum autem*, *si quis mercaturam simul*, *et equestrem artem exercere velit*: *sic etiam agriculturam propriis manibus tractare miserum negotium esse*; *alienum vero agrum conductum colere probi*, *et diligentis hominis esse opus.* Contra enim se res habet, reponit Noster. *Quo minores enim nexus*, *et necessitudines homo cum hominibus habet*, *e quibus multae plerumque adveniunt molestiae*, *eo iucundiorem vitae rationem*, *et secessum cum amicis tranquillum*, *et decentissimum ad viros principes adcessum habet. Decentia enim neque a magno comitatu*, *neque a servorum peritia*, *et doctrina pendet*: *haec autem vix secundum*, *et tertium locum obtinent.* Col. XXIII.

XLVII. Hisce praelibatis propius ad exponendum adcedit, quo pacto adquiri, et servari opes ob utilitatem possint sine anxietate, et molestia. Et primum omnium inquit id esse, *quod a Philosophis inculcatur, gratis scilicet viris benefacere, quemadmodum omni cum reverentia versus Epicurum factitatum fuit* (a discipulis scilicet, et amicis, quales fuerunt Hermarcus, Polyaenus, Metrodorus, aliique): tum vero *non sectari, nisi quae vera sunt, et non controversa, id est, quae nullam adferunt perturbationem.* Quibus autem danda sit opera, ut quis adquirat, quod utile est, et adquisita custodiat; id ait ab unoquoque facili negotio cognosci posse, si *cupiditates, et timores cohibere noverit. Qui enim pecuniam non profundit, nec in pravum usum invertit, is adprime splendidus est: non enim luxuosa vita, et intemperans, nec magnificus vasorum adparatus reddit hominem*
Col. XXIV. *illustrem; multoque minus attonitus pavor Deorum, et mortis, et dolorum, et eorum omnium, quae dolores creare putantur. Itaque si quis ea, quae minus expetenda sunt, non admiretur, nec, quae minus metuenda, pertimescat; optimus facultatum adquisitor, et custos erit. Equidem,* subnectit, *per iniustitiam posse tum adquiri, tum servari pecuniam vulgus putat: sed mox, ut plurimum, eadem iniustitia privat bonis tum lucrifactis, tum prius existentibus. Quapropter si homo, qui nec aviditate, nec timore laborat, iustitiam quoque colet, sine periculo adquiret, et servabit.*

XLVIII. Pergit porro demonstrare, quantum Oeconomiae amicitia, et, liberalitas pro sit; quare ait: *Procul dubio, qui amicos non habet, exoneratus videtur impensis, quae amicis iuvandis sunt opus; sed is homo apud omnes despicabilis evadit, et expers benevolentiae; quare nec praestantem reditum, nec tutam bonorum custodiam habebit: qui autem amicos comparaverit, feliciter utroque ex capite ipsi eveniet. Humanitatis enim, et comitatis defectus multum nocet, quippe homines auxilio destituit, et saepe substantias minuit: contrariae autem dispositiones contrarios producunt effectus. Simpliciter autem puto omnem malitiam impedimento esse iucundae vitae rationi, et facultatum curae: oppositas vero virtutes mirum in modum ad felicitatem conferre.* Quibus sane verbis lectorem ad generale sui operis argumentum revocat, quod est: *περι κακιων, και των αντικειμενων αρετων, και των, εν οἱς εισι, και περι ἁ.*

Col. XXV. XLIX. Id ipsum porro clarius explicare pergit, atque Hermarchi auctoritate fretus ait » beneficia, et largitiones, quae probis honestisque amicis fiunt, et curas, quae » ipsis impenduntur, non modo patrimonium non minuere, ut male nonnulli opi» nantur, sed potius possessionem esse utiliorem, quam bene cultum agrum, imo » thesaurum adversus fortunam tutissimum ». Hic nempe est Hermarchus Egemarchi filius Mitilenensis, quem corrupto nomine omnes MSS. et editi codices dixerunt *Ἑρμαχον*, et cui Epicurus domum, hortum, et libros testamento legavit, nec non suae scholae post se ducem nominavit. Vide Laërtium *lib. X. segm. 16.* De recta autem eius nominis scriptione quis ulterius dubitabit? Vide *Antiqu. Hercul. Tom. V. De' Bronzi* I. *Tav. 17. pag. 71.*

L. Idemque mox Epicharmi verbis inculcat, oportere scilicet, ut sapiens vir non solum impensam consideret, sed etiam futurum de longe adparens lucrum prospiciat, et saepe aliquid proiiciat, quasi semen, quod terrae mandatur, ut fructum suo tempore proferat. Hic autem Epicharmus non alius procul dubio est, quam Comicus, et Medicus *της πυθαγορικης διατριβης μετεσχηκως*, ut ait *Plut. in Vit. Numae*, quique testa Suida *V.* Επιχαρμος comoediam Syracusis invenit una cum Phormo. Et quidem in recitatis a Philodemo verbis nemo non comicam emphasim agnoscet: *ου μονον δαπανης, αλλα και του προφανεντος κερδους αρπαστικον γινομενον προνοειν δε και του μελλοντος· non modo impensam, sed etiam de longe adparens lucrum, fur evadens, prospiciat etiam futurum*: ita et in reliquis: nec plures fuisse celebres Epicharmi nomine Pythagorae discipulos ex ipsomet Nostro erui posse censemus; nullo

enim διακριτικῷ ipsum signat, uti solitus est facere, sicubi plures eodem nomine celebres sibi occurrunt. Suidam quoque unum agnovisse patet. *l. c.* etsi varias de patris, et patriae nomine opiniones proferat. Ceterum *de numero, quot Epicharmos celebres tulerit antiquitas, de aetate, et litterarum studiis, atque generibus, mire dissentiunt et veteres, et recentiores*, ut recte monuit Harles in *Fabric. lib. II. cap. XIX. pag. 298.* Quinam autem fuerint critici scriptores, qui in diversa abierunt, recensitos habes in Mongitoris *Biblioth. Sicul.* quem videsis *Tom. I. pag. 180.* ubi eruditus Bibliographus Epicharmorum multiplicitatem inde ortam putat, quod alii alio nomine eius patrem adpellarint, nec non varii in eius patria adsignanda fuerint antiqui scriptores: quod quidem minime improbandum reor. Id autem, quod ait, *inter vetustiores scriptores haud aliquem fuisse video, qui hanc multiplicitatem admittat*, confidentius dictum autumo. Si enim Diogenem Laërtium consulas, duplicem certo Epicharmum agnovisse dicas oportet; nisi potius in mendo eius verba cubare adfirmes. Biographus enim *lib. III. segm. 9. et seqq.* Platonem enarrat plura ex Epicharmi *Comici* scriptis transtulisse: πολλα γαρ Επιχαρμου, του Κωμῳδοποιου, προσωφεληται, τα πλειστα μεταγραψας. Mox vero *lib. VIII. segm. 78.* inter Pythagorae auditores Epicharmum *Elothalis filium Coum* enumerat, ipsumque plura reliquisse ait ὑπομνηματα de *rerum natura, de sententiis*, et *de medicina*: de comoediis vero ne verbum quidem; ita ut Fabric. *Bibl. Gr. cap. XIX. pag. 677.* opportune adnotet: *mirum est, quod Laërtius Epicharmi Pythagorici* ὑπομνηματα *memorans, in quibus (ut ipse ait)* φυσιολογει, γνωμολογει, ιατρολογει, *ne verbulo quidem innuit comoedias eum docuisse.* Et sane mirum; siquidem, ut inquit *Henricus Steph. in praef. edit. an. 1592.* ob id praecipue Laertius laudandus, *quod, cum saepe contingat, ut facienda sit mentio rei alicuius, de qua antea verba fecerit, videmus passim eum ostendere se minime eorum, de quibus antea scripserit, esse immemorem.* Vel igitur fateberis Epicharmum Κωον a Κωμῳδοποιῳ diversum Laertii mente fuisse; vel potius corrupta eius verba esse in *cit. lib. VIII.* suspicaberis. Corruptionem vero manifestam deprehendes, si eo in loco Biographi verba attente consideres. Sic enim habet: Επιχαρμος Ελοθαλους, Κωος, και ουτος ηκουσε Πυθαγορου· τριμηνιος δε ὑπαρχων, απηνεχθη της Σικελιας εις Μεγαρα, εντευθεν εις Συρακουσαν. *Epicharmus Elothalis filius, Cous, et ipse Pythagorae auditor, cum trimestris esset e Sicilia abductus est Megara, et inde Syracusas*: idque ex ipsiusmet scriptis se didicisse fatetur. Quid monstri est hoc? Natus in Aegaei Insula Coo, trimestris adducitur e Sicilia! Ecquando huc advolavit? Num rubens a partu? Possibile id quidem; sed Biographo non reticendum. Ad haec quomodo Coum adpellat, si mox Epigramma eius statuae inscriptum recitat, ubi Syracusae eius patria dicitur? Ο'ν πατρις εστεφανωσ' άδε συρακωσιον. Adeo sibi Laërtius non constat! Atqui si unum verbulum refingas, et pro Κωος legas Κωμῳδοποιος, quod fortasse compendii causa decurtatum a librario fuit; omnia belle constabunt. Habebis enim unum eumdemque Epicharmum, Comoediarum scriptorem, de quo antea mentionem fecerat, Pythagorae discipulum, in Sicilia natum, trimestrem inde abductum, Megaram (non utique in Sicilia, sed in Achaia) et hinc rursus Syracusas advectum; qui praeter comoedias, quae fortasse Laërtii aevo deperierant, memorata ὑπομνηματα reliquerat. Si commentum placet, hanc quoque gratiam Philodemo nostro debebis.

LI. Hisce autem sic disputatis ad ostendendum pertransit, quantum peccent avari, et qui falsis utuntur in Oeconomia regulis. » Qui enim, ait, servandae pecuniae
» unice intendunt, modicum negligere, et impensas pro substantiae modo facere
» nesciunt: nec sibi in emendo illam normam statuunt, ut pluris, vel minoris
» emant, prout aliquid utile, vel inutile sit unicuique: nec considerant pro divi-
» tiarum facultate uni culpabile esse, si continenter emat, adeo ut patrimonium
» absumat, alteri vero inculpabile. Absurdum item per singulos menses annuos pro-
» ventus tribuere, quasi non interdum eveniat, ut necessitate urgente multo magis

» ..nsumere debeant : nec minus absurdum illud , quod aliqui Romanorum facere » consueverunt , ut, cum nova proventuum lieret adcessio , partem in sumtus, partem in adparatus , partem in repletionem , partem denique in thesauro recondendam dispertirent ; quasi non adcidat aliquando , ut urgentibus temporibus, et honestae vitae ratione , neque domum exornare , neque thesaurizare liceat , sed po-
Col. XXVI. » tius pecuniam tum praesentibus negotiis , tum iucundis animi impulsibus obsecundandis admetiri expediat. Etenim quemadmodum , cum plura superveniunt , » genio , et amicis indulgere in innoxiis cupidinibus licet , ita egestati obvenienti » occurrere necesse est per non illiberales sumtuum diminutiones in se potius, quam » in amicos : eodem prorsus pacto privatas meditationes , privatos philosophorum consessus , et syllogismorum compositiones intermittere sine rubore expedit » aliquando : quod enim iusto plus est , turpe est; quod vero tantum est, quantum » utile , honestum est.

LII. Monet praeterea in procuratoribus, et ministris eligendis non sua tantum utendum sententia , sed sibi amicos, qui periti sint , adiungendos : et saepe etiam possessionum administrationem a domesticis ad extraneos transferre non improbandum ait. Non omnes enim possessiones, inquit, uno, eodemque modo administrandae sunt: atque adeo verum est illud effatum: *ultimo quoque hominum aliquando indigemus.*

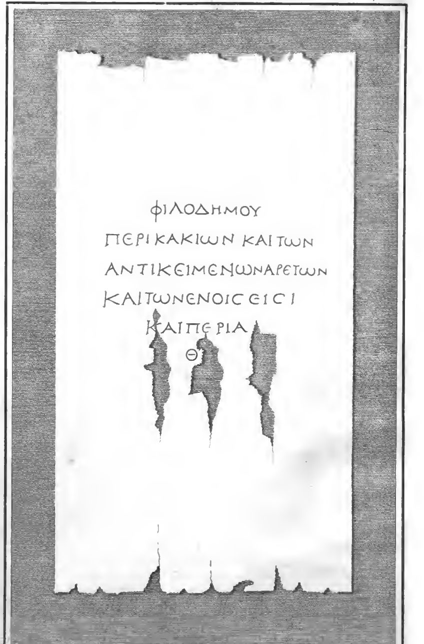
LIII. Animadverti denique divitias, quae ab avaris dicuntur dilabi , saepe esse partem certiorem, et quae uberiorem fructus spem portendit. Tum subdit molestum sibi esse sapientem monere , ne pollicitationibus aliquorum fidat, et ideo incuriosus sit earum
Col. XXVII. rerum , quae per semet comparare , et custodire potest , neque vanis praetextibus stabilia bona absumat , et quae magis fluxa sunt , conservet ; etsi in hunc errorem multi inter philosophos lapsi sint. » Cum enim , inquit., amici adsunt , studendum » est parsimoniae , ut ipsi amici post eius mortem aliquam bonorum partem nanciscantur ; sunt enim filiorum loco habendi : si vero non adsunt , non modo parsimoniam , sed maiorem etiam diligentiam per se quisque adhibere debet ».

LIV. Hactenus Oeconomiae praecepta ad Epicuri mentem accommodata. Sed antequam manum de tabula tollat Noster , et librum claudat , tria coronidis loco subnectit. Profitetur primo , se non omnia , quae a Xenophonte , et Theophrasto de Oeconomia sunt tradita , improbare , imo plura in illis esse , quae Philosophis sint amplectenda. Philosopho enim minime erubescendum ait , si ab alio, quod utile est , mutuetur ; sed potius si negligat.

LV. Tum vero adversus eos , qui inutilem hanc novam de Oeconomia tractationem censerent , se Metrodori exemplo tuetur , qui post Magistrum Epicurum de eadem fusius , et adcuratius tractavit : aliis vero , qui fortasse uberiorem ea de re disputationem postularent , occurrit ; quippe ait , maiori indagine opus non esse , ut quis intelligat , quid sibi velit *imperturbata domus administratio, et quam longe paupertati divitiae antecellant.*

Col. XXVIII. LVI. Denique minutiora praecepta , quae scripto contineri haud facile possunt , voce suis discipulis se traditurum pollicetur: alia vero multa, quae adhuc enucleanda restant de cura scilicet , et custodia possessionum , tum de divitiarum voluptate , et paupertatis malignitate , tum etiam de arte sive publicam , sive privatam vitam regendi, tum demum de experimento ad negotia vel eligenda , vel fugienda necessario, et de eiusmodi aliis in sequentibus se scripturum spondet.

LVII. Exinde autem , quod ait , *αναγκην ειναι ποιειν τας παραδοσεις*, manifestum fieri puto , huiusmodi Philodemi scripta nihil aliud esse , quam praelectiones in usum auditorii sui concinnatas.

Genn. Casanova del. Franc. Casanova inc.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΡΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΟΙΣ ΕΙΣΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ Α

Θ.

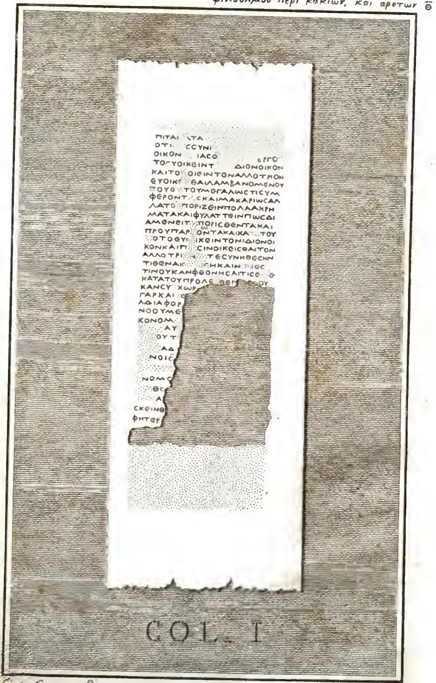
PHILODEMI

DE VITIIS ET VIRTVTIBVS OPPOSITIS

ET

DE RERVM SVBIECTIS ET OBIECTIS

IX.

Gius. Casanova dis — Franc. Casanova inc.

COLUMNA I.

ὅτι ..ος συν... εἶναι της Οικονομιας ου μονον εργον το ευοικειν τον ιδιον οικον, και το ποιειν τον αλλοτριον ευοικεισθαι (λαμβανομενου του εκ του μεγαλως τι συμφεροντς, και μακαριως), αλλα το ποριζειν πολλα χρηματα, και φυλαττειν, πως διαμενει τα ποριαθεντα, και προυπαρχοντα, και κατα τουτο ευοικειν τον ιδιον οικον, και ποιειν οικεισθαι τον αλλοτριον, ουτε συνηθες ην τιθεναι, ουτε δη καινον εστιν. Ουχ αν φθονησαι τις ειχε κατα του προλεχθεντος, ουκ' αν συγχωρησαι

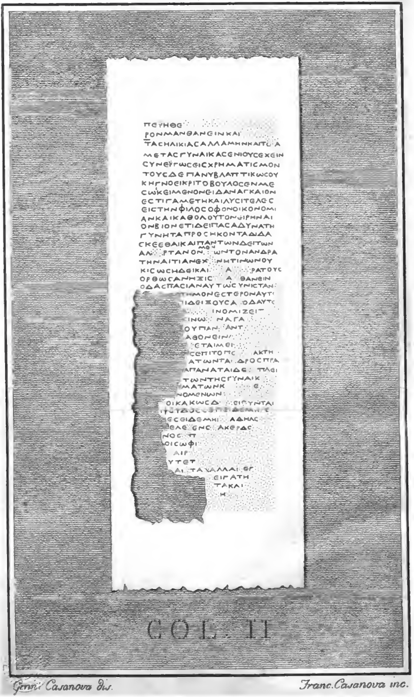
τ quod iste censet, Oeconomiae opus non solum esse propriam domum bene administrare, ac facere, ut bene administretur aliena (eo sensu id accipiens, ut quid magni, et beati *Oeconomus* conferat); verum etiam comparare multas facultates, et cavere, quo pacto comparata, et prius exsistentia permanere valeant, et secundum hoc propriam domum regere, et efficere, ut bene regatur aliena; neque consuetum erat ponere, nec utique novum est. Nec denegare quis fortasse poterat contra id, quod dictum est, nec concedere

CAP. I.

Xenophontis sententiam exponit.

ADNOTATIONES

V. 1. et sequ. Respicit Xenophontis verba, *Rerum Memorab.* lib. V. *Francofurti pag. 818*: Δοκει γουν, εφη ὁ Κριτοβουλος, οικονομου αγαθου ειναι ευοικειν τον ἑαυτου οικον. Η και τον αλλου δε οικον, εφη ὁ Σοκρατης, ει επιτρεποι τις αυτῳ, ουκ αν δυναιτο, ει βουλοιτο ευοικειν, ὡσπερ και τον ἑαυτου;

ΠΕΤΗΘΕ
ΡΟΝΜΑΝΘΑΝΕΙΝΚΑΙ
ΤΑϹΗΛΙΚΙΑϹΑΛΛΑΜΗΝΚΑΙΤΟ Α
ΜΕΤΑϹΓΥΝΑΙΚΑϹΕΝΙΟΥϹΕΧΕΙΝ
ϹΥΝΕΓΓΩϹΕΙϹΧΡΗΜΑΤΙϹΜΟΝ
ΤΟΥϹΔΕΠΑΝΥΒΛΑΠΤΙΚΩϹΟΥ
ΚΗΓΝΟϹΕΙΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟϹΕΝΜΕ
ϹΩΚΕΙΜΕΝΟΝΕΙΔΑΝΑΓΚΑΙΟΝ
ΕϹΤΙΓΑΜΕΤΗΚΑΙΛΥϹΙΤΕΛΕϹ
ΕΙϹΤΗΝΦΙΛΟϹΟΦΟΝΟΙΚΟΝΟΜΙ
ΑΝΚΑΙΚΑΘΟΛΟΥΤΟΝΕΙΡΗΝΑΙ
ΟΝΒΙΟΝΕΤΙΔΕΙΠΑϹΑΔΥΝΑΤΗ
ΓΥΝΗΤΑΠΡΟϹΗΚΟΝΤΑΔΙΔΑ
ϹΚΕϹΘΑΙΚΑΙΠΑΝΤΩΝΔΕΙΤΩΝ
ΜΕΝ
ΑΝ ΡΤΑΝΟΝ ΩΝΤΟΝΑΝΔΡΑ
ΤΗΝΑΙΤΙΑΝΕΧ ΝΗΤΙΝΩΝΟΥ
ΚΙϹΩϹΗΔΕΙΚΑΙ Α ΡΑΤΟΥϹ
ΟΡΘΩϹΑΝΗΞΙϹ Α ΘΑΝΕΙΝ
ΟΔΑϹΠΑϹΙΑΝΑΥΤΩϹΥΝΙϹΤΑΝ
ΤΗΜΟΝΕϹΤΕΡΟΝΑΥΤ
ΠΙΑΔΕΙΞΟΥϹΑ ΟΔΑΥΤ
ΙΝΟΜΙΖΕΙΤ
ΙΝΩ ΝΑΓΑ
ΟΥΠΑΝ ΑΝΤ
ΑΘΟΝΕΙΝ
ϹΤΑΙΜΕΙ
ϹΕΠΙΤΟΠϹ ΑΚΤΗ
ΑΤΩΝΤΑΙ ΔΡΟϹΠΡΑ
ΑΠΑΝΑΤΑΙΔΕ ΤΛΕΙ
ΤΩΝΤΗϹΓΥΝΑΙΚ
ΜΑΤΩΝΚ Ε
ΝΟΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΑΚΩϹΔ ΕΙϹΥΝΤΑΙ
ΕϹΕΙΔΕΜΗΙ ΑΔΗΑϹ
ΕΛΕ ΕΝϹ ΑΚΕΡΔϹ
ΝΟϹ Π
ΟΙϹΩΦΙ
ΑΙΡ
ΥΤΕΤ
ΑΙ ΤΑΧΑΛΛΑΙ ΕΓ
ΕΙΓΑΤΗ
ΤΑΚΑΙ
Η

COL. II

Genn. Casanova dis.

Franc. Casanova inc.

COLUMNA II.

.... και το μονον τας ἡλικιας, αλλα μην και το γαμετας γυναικας ενιους εχειν συνεργως εις χρηματισμον, τους δε πανυ βλαπτικως· ουκ᾽ ηγνοει Κριτοβουλος εν μεσῳ κειμενον. Ει δ᾽ αναγκαιον εστι γαμετη, και λυσιτελες εις την Φιλοσοφον οικονομιαν, και καθολου τον ειρηναιον βιον· ετι δ᾽ ει πασα δυναται γυνη τα προσηκοντα διδασκεσθαι, και παντων δει των αμαρτανομενων τον ανδρα την αιτιαν εχειν, η τινων· ουκ᾽ ισως, η δει, και παρα Σωκρατους ορθως αν ηξιοι μανθανειν. Ο᾽ δ᾽ Ασπασιαν αυτῳ συνιστανει ἑξῆν επιστημονεστερον αυτῳ ταυτα επιδειξουσαν. Ο᾽ δ᾽ αυτος Σωκρατης ετι νομιζει γυναικα, κοινωνον αγαθην ουσαν οικου πανυ αντιρροπον επι το αγαθον ειναι τῳ ανδρι. Και ερχεται μεν εις την οικιαν ὡς επι το πολυ τα κτηματα δια των τ᾽ ανδρος πραξεων, δαπανατα δε τα πλειστα δια των της γυναικος ταμιευματων· και ευ μεν τουτων γιγνομενων αυξονται οἱ οικοι, κακως δε μειουνται

.... non solum esse homines certae aetatis, sed etiam uxores habere nonnullis ad facultates comparandas utile fore, aliis vero omnino damnosum; non utique Critobulus ignorabat, quippe exploratissimum. Num autem necessaria res sit uxor, et ad Philosophicam Oeconomiam fructuosa, et universim ad tranquillam vitam ducendam; adhuc autem num omnia, quaecumque conveniunt, mulier edoceri queat; et an omnium errorum, vel aliquorum tantum culpa in virum reiicienda sit; fortasse minus recte, quam oportet, a Socrate discere cupit. Hic autem Aspasiam sibi commendare ait, quae cuncta peritius enucleet. Praeterea ipsemet Socrates arbitratur mulierem, quae bona sit socia, omnino esse domus libramentum, ut bene sit viro. Et quidem facultates, ut plurimum, viri opera domum adveniunt, expenduntur autem, quoad maximam partem, per uxoris dispensationes: et si quidem recte fiant, augentur domus, sin vero male, extenuantur

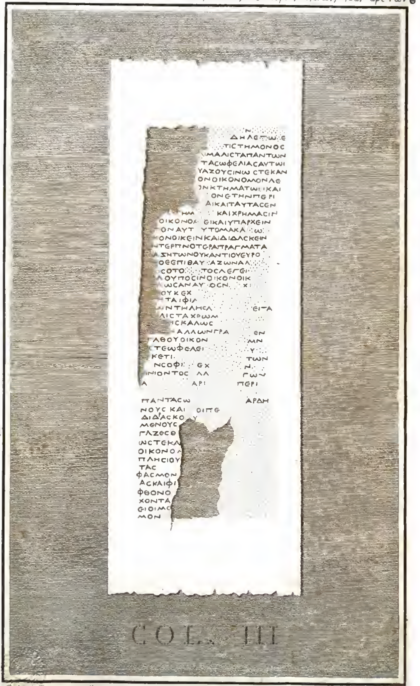
V. 2 et sequ. τας ἡλικιας κ. τ. λ. Xenophon ibidem pag. 826 αλλ' ειναι τινες μοι δοκουσιν ἡλικιαι και ἱππων, και ανθρωπων, αἱ ευθυς τε χρησιμοι εισι, και επι το βελτιον επιδιδοασιν· εχω δ' επιδειξαι και γυναιξι ταις γαμεταις τους μεν ούτω χρωμενους, ὡστε συνεργους εχειν εις το συναυξειν τους οικους, τους δε ῃ, ὡς πλειστα λυμαινονται.

V. 15. την αιτιαν εχειν. ibid. Και τουτων ποτερον χρη, Σωκρατης, τον ανδρα αιτιασθαι, η την γυναικα;

V. 18. Ο' δ' Ασπασιαν κ. τ. λ. ibid. συστησω δε σοι εγω και Ασπασιαν, ἡ επιστημονεστερον εμου σοι ταυτα παντα επιδειξει.

V. 21. ετι νομιζει . . . κοινωνον αγαθην ουσαν οικου πανυ αντιρρεπον. Ibid. Νομιζω δε γυναικα κοινωνον αγαθην οικου ουσαν, πανυ αντιρροπον ειναι τῳ ανδρι επι το αγαθον. Quo in loco vides vulgatam lectionem a veteri αυτογραφῳ aberrare: vocem enim οικου male transpositam esse ante ουσαν, cuique patet.

V. 25. ερχεται μεν κ. τ. λ. ibid. Ερχεται μεν γαρ εις την οικιαν δια των του ανδρος πραξεων τα κτηματα, ὡς επι πολυ· δαπαναται δε δια των της γυναικος ταμιευματων τα πλειστα· και ευ μεν τουτων γιγνομενων αυξονται οἱ οικοι, κακως δε τουτων πραττομενων οἱ οικοι μειουνται. Ipsissima sunt verba a Philodemo, fortasse memoriter recitata, transposita enim sunt sine ullo sententiae detrimento verba illa: ὡς επι το πολυ, nec non illa: τα πλειστα.

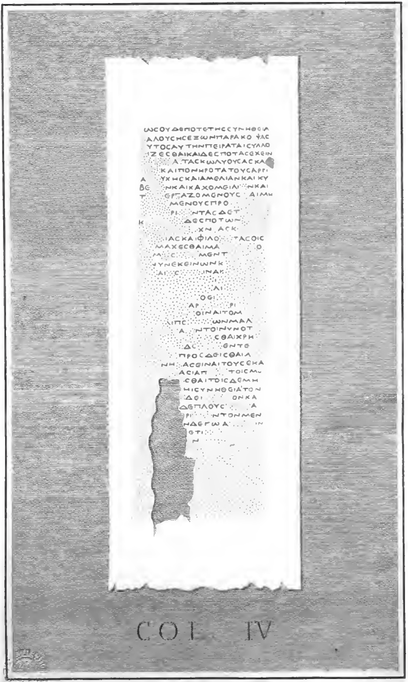
COL. III

Gen. Casanova dis. Franc Casanova inc

COLUMNA III.

. . . . λεγω δε, ὅτι αἱ ὁμιλιαι επιστημονος γαμετης, και μαλιστα παντων οἱ πονοι τας ωφελιας αυτῳ παρασκευαζουσι· ὡστε, καν ανδρα τον οικονομον λεγωμεν των κτηματων, και χρηματων γονετην· περιποιει γυνη και ταυτας εν τοις κτημασι, και χρημασιν, και οικονομει· και ὑπαρχειν εργον αυτου το μακαριως οικον οικειν, και διδασκειν αν τερπνοτερα πραγματα

.... Dico autem conversationes sapientis uxoris, et maxime omnium eius labores ipsi viro utilitates comparare; ita ut, etsi virum Oeconomum adpellamus, utpote qui possessionum, et divitiarum procreator sit; conferat tamen uxor quoque eas utilitates tam in possessionibus, quam in pecuniis, et aeque domum regat: et esse ipsius *viri* opus feliciter domum aedificare, et docere iucundiora negotia

ΩϹΟΥΔΕΠΟΤΕΤΗϹϹΥΝΗΘΕΙΑ
ΑΛΟΥϹΗϹΕΞΩΝΠΑΡΑΚΟ ΨΑϹ
ΥΤΟϹΑΥΤΗΝΠΕΙΡΑΤΑΙϹΥΛΛΟ
ΙΖΕϹΘΑΙΚΑΙΔΕϹΠΟΤΑϹΕΧΕΙΝ
Α ΤΑϹΚΩΛΥΟΥϹΑϹΚΑ
ΚΑΙΠΟΝΗΡΟΤΑΤΟΥϹΑΡΓΙ
Α ΥΧΗϹΚΑΙΑΜΕΛΙΑΝΚΑΙΚΥ
ΒΕ ΝΚΑΙΚΑΧΟΜΕΙΑ ΝΚΑΙ
Τ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥϹ ΑΙΜΗ
ΜΕΝΟΥϹΠΡΟ
ΡΙ ΝΤΑϹΔΕΤ
Κ ΔΕϹΠΟΤΩΝ
ΧΝ ΑϹΚ
ΙΑϹΚΑΙΦΙΛΟ ΤΑϹΟΙϹ
ΜΑΧΕϹΘΑΙΜΑ Ο
Μ Ϲ ΜΕΝΤ
ΥΝΕΚΕΙΝΩΝΚ
ΑΙ Ϲ ΙΝΑΚ
Ι
ΑΙ
ΟΕΙ
ΑΡ ΡΙ
ΟΙΝΑΙΤΟΜ
ΙΠϹ ΩΝΜΑΛ
Α ΝΤΟΙΝΥΝΟΤ
ϹΘΑΙΧΡΗ
ΔϹ ΕΝΤΕ
ΠΡΟϹΔΕΙϹΘΑΙΑ
ΝΗ ΑϹΕΙΝΑΙΤΟΥϹΕΚΑ
ΑϹΙΑΠ ΤΟΙϹΜ
ϹΘΑΙΤΟΙϹΔΕΜΗ
ΗΙϹΥΝΗΘΕΙΑΤΟΝ
ΔΕΙ ΟΝΚΑ
ΔΕΠΛΟΥϹ Α
ΡΙ ΝΤΟΝΜΕΝ
ΗΔΕΓΩΑ ΙΝ
ΕΤΙ
Ν

COL. IV

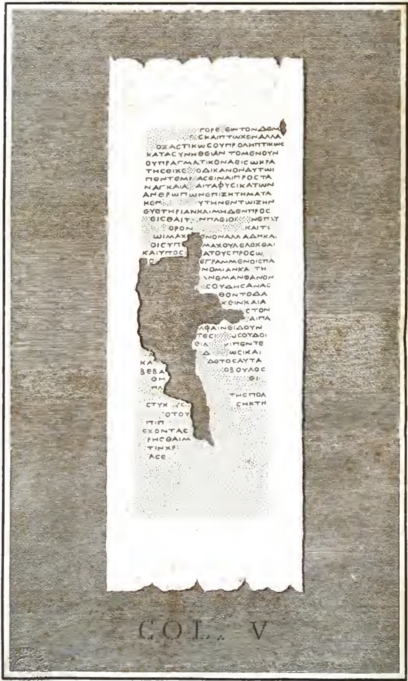
Gian Casanova dis. *Franc Casanova inc*

COLUMNA IV.

ὡς ουδεποτε της συνηθειας καλουσης· εξ ὧν παρακοψας οὗτος αυτην πειραται συλλογιζεσθαι· και δεσποτας εχειν ἡδονας τας κολυουσας· κακους, και πονηροτατους, αργιαν ψυχης, και αμελειαν, και κυβειαν, και κακομιλειαν· και τους εργαζομενους, και μηχανωμενους προσοδους, κατατριβοντας δε τους οικους δια δεσποτων, αμηχανιας, και τρυφας, και οινοφλυγιας, και Φιλοτιμιας, οἷς χρη μαχεσθαι μαλλον, η πολεμιοις

utpote quae nequaquam consueto more ita vocantur: ex quibus, perperam concludens hic, eam nomenclationem conatur argutando adserere; et dominos habere *ait* voluptates, quae animum cohibeant; dominos *inquam* malos, et improbissimos, animi scilicet ignaviam, et incuriam, et aleas, et perversas familiaritates; nec non homines, qui adlaborant quidem, et machinantur proventus, sed domos tamen atterunt propter suos dominos, consilii scilicet inopiam, et luxuriam, et temulentiam, et ambitionem, quibuscum pugnandum magis est, quam cum hostibus

V. 4. et. sequ. δεσποτας εχειν ἰδιας τας κολυουσας. Heic non quidem κατα λεξιν, sed per compendium refert, quae Xenophon habet loco citato pag. 821. quam videsis.

Gaetan. Casanova dis. Franc Casanova inc

COLUMNA V.

προσαγορευειν τονδε μετ' εμφασεως και πτωχον, αλλα δοξαστικως, ου προληπτικως κατα συνηθειαν· το μεν ουν ου πραγματικον αει Σωκρατης ειχε. Το δ' ικανον αυτῳ πεντε μνας ειναι προς τ' αναγκαια, και τα φυσικα των ανθρωπων επιζητηματα, κενην δε αυτην εν τῳ ζην ευετηριαν, και μηδεν προσδεισθαι των πλειονων επ' αυτου ευπορον· ψευδος εστι, και τρο- πῳ μαχομενον. Αλλα δη και τοις υπο Ισχομαχου λελεχθαι, και υπο Σωκρατους προσωπιζοντων γεγραμμενοις παρα την οικονομιαν, και την καλοκαγαθιαν, εμανθανον

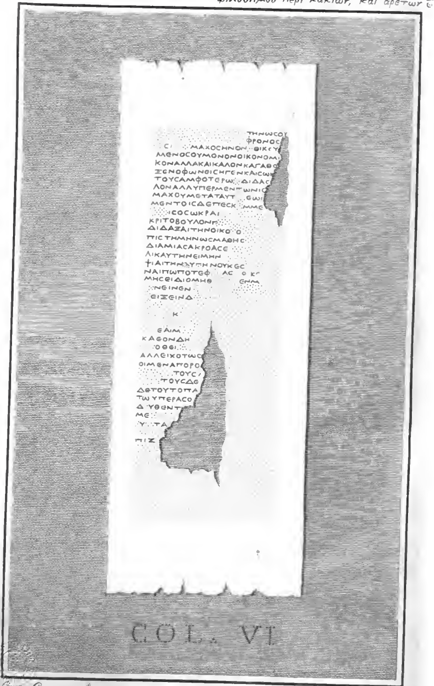
adpellare ipsum cum emphasi etiam mendicum, et quidem secundum rectam, non praesumtam significationem, ut de more: quod sane non reale semper Socrates duxit. Ipsi autem sufficiens esse quinque minas habere ad necessaria, et ad naturales hominum indigentias, et inanem in vita esse ipsam abundantiam, et nullius rei amplius sibi opus esse supra id, quod haberet; mendacium est, et eius moribus repugnans. Imo vero et ab Ischomachi dictis, et a scriptis eorum, qui Socratem loquentem inducunt de oeconomia, et honestate, didici

ADNOTATIONES

V. 2. πτωχη. Xenoph. l. c. pag. 822: συ μεν τοι γε πανυ μοι δοκεις πενεσθαι.

V. 6. 7. 10 δ'ικανοι αυτῳ πεντε μνας. Xenophon l. c. pag. 822: εγω μεν οιμαι, εφη ὁ Σωκρατης, ει αγαθου ωνητου επιτυχοιμι, ευρειν αν μοι συν τῃ οικιᾳ τα οντα παντα πανυ ῥᾳδιως πεντε μνας.

V. 11, 12 μηδεν προσδεισθαι των πλειονων. Xenoph. ibid. ει περι εμου λεγεις, ουδεν μοι δοκω προσδεισθαι χρηματων, αλλ' ικανως πλουτειν.

Genn. Casanova dis *Franc. Casanova inc.*

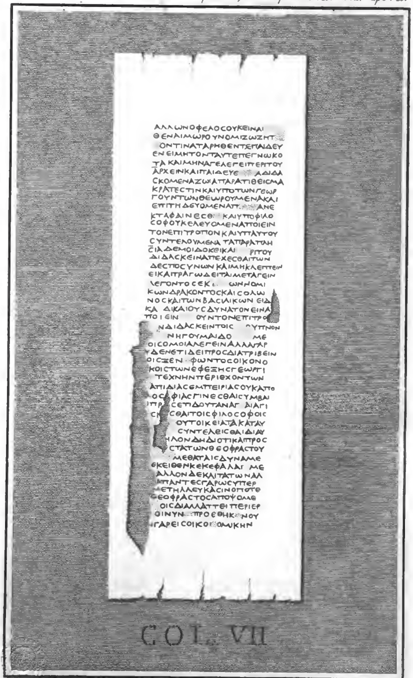
COLUMNA VI.

. . . . περιφρονος ὡς Ισχομαχος ην, ὁν ἠθικευμενος ου μονον οικονομικον, αλλα και καλον, καγαθον Ξενοφων εισηγεν, και Σωκρατης αμφοτερων διδασκαλον. Αλλ' ὑπερ μεν των Ισχομαχου μετα ταυτα θεωρουμεν. Τοις δ' επεσκεμμενοις αυθις ὁ Σωκρατης επερωτησας Κριτοβουλον προσεπιβαλλει διδαξαι την οικονομικην επιστημην, ὡς μαθησεται δια μιας ακροασεως ειναι τηλικαυτην

. . . . . valde sapientis, ut Ischomachus erat, quem is moralia tractans, non solum, ut oeconomicum, sed ut honestum, et probum repraesentavit, nec non Socrates, veluti utriusque magistrum. Sed de factis Ischomachi postea videbimus. His autem consideratis, rursus Socrates interrogatus Critobulum docere adgreditur oeconomicam scientiam, ut una auditione discat talem esse

V. 2, et seq. ὡς Ισχομαχος ην . . . Xenoph. lib. c. pag. 835: Επει ουν τον Ισχομαχον ηκουον προς παντων, και ανδρων τε, και γυναικων, και ξενων, και αστων καλον τε καγαθον επονομαζομενον, εδοξε μοι τουτῳ πειραθηναι συγγενεσθαι.

V. 10. Αυθις ὁ Σωκρατης ερωτηθεις Κριτοβουλου προσεπιβαλλει διδαξαι κ. τ. λ. Xenoph. ibid. 833 τι ουν; εφη ὁ Σωκρατης, αρα ει πρωτον μεν επανελθοιμεν ὁσα μεν ὁμολογουντες διεληλυθαμεν, ιν' ην πως δυνωμεθα, πειραθωμεν οὑτω και τα λοιπα διεξιεναι συνομολογουντες;

Genn. Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA VII.

αλλων οφελος ουκ ειναι, πεποιθεναι μωρου νομιζω. Ζητω δ' όντινα τα ῥηθεντα επαιδευεν, ει μη τον ταυτ' επεγνωκοτα; Και μην ἁ γε λεγει περιτου αρχειν, και παιδευειν, τα διδασκομενα ζωα παρατιθεις μακρα τ' εστιν, και ὑπο των γεωργουντων θεωρουμενα, και επιτηδευομενα π[…]ανεκτα φαινεσθ[…], και ὑπο φιλοσοφου κελευομενα ποιειν τον επιτροπον, και ὑπ' αυτου συντελουμενα. Τα παραπλησια δε μοι δοκει και περι του διδασκειν απεχεσθαι των δεσποσυνων, και μη κλεπτειν· ει και τραγωδειται, μεταγειν λεγοντος εκ των νομικων Δρακοντος, και Σολωνος, και των βασιλικων. Ει δε και δικαιους δυνατον ειναι ποιειν ηξιουν· τον επιτροπον διδασκειν τοις καθ' ὑπνον δηλον ἡγουμαι δοξαζομενοις ὁμοια λεγειν. Αλλα γαρ ουδεν ετι δει προσδιατριβειν τοις Ξενοφωντος οικονομικοις· των εφεξης γεωργικην τεχνην περιεχοντων, ἁ απ' ιδιας εμπειριας, ουκ απο φιλοσοφιας γινεσθαι συμβαινει. Πασετι δ'ουτ' αναγκαια γινωσκεσθαι τοις φιλοσοφοις διαλεγει, ουτ' οικεια, τα κατ' αυτους παντα συντελεισθαι δι' αυτων. Δηλον δη, διοτι και προς τα πλειστα των Θεοφραστου διαλεξομεθα, ταις δυναμεσιν εκειθεν κεκεφαλαιωμενοι, μαλλον δε και τα των αλλων. Ἀπαντες γαρ, ὡς ὑπερ ταυτα μετηλλευκασιν, ὁποτε αν Θεοφραστος αποψομενος αυτοις διαλλαττει· περιεργα τοινυν οἱ προεθηκαν. Ουδεν γαρ εις οικονομικην

aliis autem utilem non fore, stultum esse duco, si quis sibi persuadeat. Quaero autem, quemnam haec dicta erudiebant, nisi illum, qui ipsa cognosset? Et quidem, quae ait de imperando, et educando, animalia edocta proponens; et longa sunt, et agricolis satis cognita, et artificiose comparata, ut videantur excellentia, et a philosopho praescripta ad procuratorem instituendum, et ab ipsomet perfecta. His autem adfinia mihi videntur, cum docet ab herilibus abstinendum, et non furandum: etsi tragoedias excitet, cum ait, se illa e legibus Draconis, et Solonis, et Regum desumere. Ego vero, etsi possibile ducerem homines iustos reddere; procuratorem certe edocere, idem esse, atque ea facere, quae per somnium fingnntur, manifestum puto. At vero non amplius opus est in Oeconomicis Xenophontis tempus terere; quippe ea, quae sequuntur, agrariam artem comprehendunt, quae propria experientia, non per philosophiam fieri convenit. Praeterea nec ea, quae philosophis cognitu sunt necessaria, edisserit, nec quae sunt ipsorum propria, quae necesse est, ab eis circa se ipsos perficiantur. ¶ Manifestum porro est, cur etiam adversus plurima Theophrasti disputabimus, illinc summatim pro viribus sententias colligentes, vel potius adversus aliorum scripta. Omnes enim super his quodammodo cuniculos egerunt, quandocumque Theophrastus despectans ab aliquibus dissentit: supervacanea tamen isti obiecerunt. Nihil enim ad oeconomiam adtinet

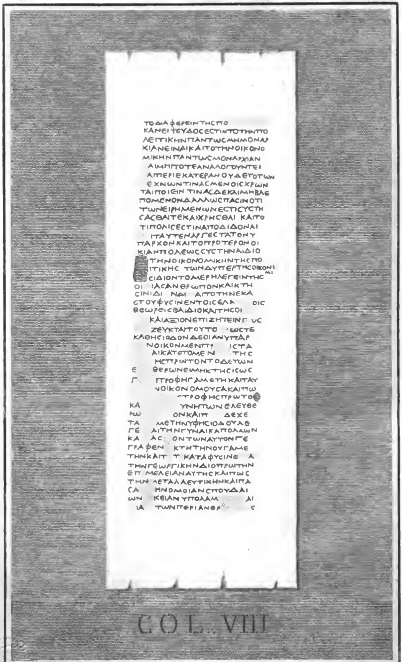
CAP. II. Plura Theophrasti ad trutinam revocat.

V. 5. 6. 7. ἁ λεγει περι του αρχειν, και παιδευειν τα διδασκομενα ζωα παρατιθεις. Xenoph. libro cit. pag. 855: τα μεν αλλα ζωα εκ δυοιν τουτοιν το πειθεσθαι μανθανουσιν, εκ τε του, ὁταν απειθειν επιχειρωσι, κολαζεσθαι, και εκ του, ὁταν προθυμως ὑπηρετωσιν, ευπασχειν, οἱ τε γουν πωλοι καταμανθανουσιν ὑπακουειν τοις πωλοδαμναις . . . . και τα κυνιδια δε κ. τ. λ.

V. 16. διδασκειν απεχεσθαι των δεσποσυνων, και μη κλεπτειν. Xenoph. ibid. pag. 856: η αποτελεσμενον ηδη τουτον ἡγῃ επιτροπον, η ετι τινος προσδειται ὁ ταυτα εχων, ἁ συ ειρηκας; και μα δι', εφη ὁ Ισχομαχος, του τε απεχεσθαι των δεσποσυνων, και μη κλεπτειν.

V. 19. 20. εκ των νομικων Δρακοντος, και Σολωνος. Xenoph. ibid. και τοι τα μεν και εκ των Δρακοντος νομων, τα δε και εκ των Σολωνος πειρωμαι, εφη, λαμβανων.

V. 21. και των βασιλικων. Xenoph. ibid. εγω ουν, εφη, και τουτων προφερων ενια, και αλλα των βασιλικων νομων προφερομενος, πειρωμαι δικαιους περι τα διαχειριζομενα απεργαζεσθαι τους οικετας.

ΤΟΔΙΑΦΕΡΕΙΝΤΗϹΠΟ
ΚΑΝΕΙΨΕΥΔΟϹΕϹΤΙΝΤΟΤΗΝΠΟ
ΛΕΙΤΙΚΗΝΠΑΝΤωϹΜΗΜΟΝΑΡ
ΧΙΑΝΕΙΝΑΙΚΑΙΤΟΤΗΝΟΙΚΟΝΟ
ΜΙΚΗΝΠΑΝΤωϹΜΟΝΑΡΧΙΑΝ
ΑΙΜΗΠΟΤΕΑΝΑΛΟΓΟΥΝΤΕΙ
ΑΠΕΡΙΕΚΑΤΕΡΑΝΟΥΔΕΤΟΤωΝ
ΕΧΝωΝΤΙΝΑϹΜΕΝΟΙϹΧΡωΝ
ΤΑΙΠΟΙΕΙΝ ΤΙΝΑϹΔΕΚΑΙΜΗΒΛΕ
ΠΟΜΕΝΟΝΑΛΛωϹΠΑϹΙΝΟΤΙ
ΤωΝΕΙΡΗΜΕΝωΝΕϹΤΙϹΥϹΤΗ
ϹΑϹΘΑΙΤΕΚΑΙΧΡΗϹΘΑΙ ΚΑΙΤΟ
ΤΙΠΟΛΙϹΕϹΤΙΝΑΠΟΔΙΔΟΝΑΙ
ΙΤΑΥΤΕΝΑΡΓΕϹΤΑΤΟΝΥ
ΠΑΡΧΟΝΚΑΙΤΟΠΡΟΤΕΡΟΝΟΙ
ΚΙΑΝΠΟΛΕωϹϹΥϹΤΗΝΑΙΔΙΟ
ΤΗΝΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝΤΗϹΠΟ
ΙΤΙΚΗϹ ΤωΝΔΥΠΕΡΤΗϹΟΙΚΟΝΟ ΜΙ
ϹΙΔΙΟΝΤΟΜΕΡΗΛΕΓΕΙΝΤΗϹ
ΟΙ ΙΑϹΑΝΘΡωΠΟΝΚΑΙΚΤΗ
ϹΙΝΙΔΙ ΝΑΙ ΑΙΤΟΤΗΝΕΚΑ
ϹΤΟΥΦΥϹΙΝΕΝΤΟΙϹΕΛΑ ΟΙϹ
ΘΕωΡΕΙϹΘΑΙΔΙΟΚΑΙΤΗϹΟΙ
ΚΑΙΑΞΙΟΝΕΠΙΖΗΤΕΙΝΓ ΙΥϹ
ΖΕΥΚΤΑΙΤΟΥΤΟ ωϹΤΕ
ΚΑΘΗϹΙΟΔΟΝΔΕΟΙΑΝΥΠΑΡ
ΝΟΙΚΟΝΜΕΝΤΠ ΙϹΤΑ
ΑΙΚΑΤΕΤΟΜΕΝ ΤΗϹ
ΗϹΠΡωΤΟΝΤΟΔΕΤωΝ
Ε ΘΕΡωΝΕΙΜΗΚΤΗϹΙϹωϹ
Γ ΙΤΡΟΦΗΓΑΜΕΤΗΚΑΙΤΑΥ
ΝΟΙΚΟΝΟΜΟΥϹΑΚΑΙΤω
ΤΡΟΦΗϹΠΡωΤΟ
ΚΑ ΥΝΗΤωΝΕΛΕΥΘΕ
Ρω ΟΝΚΑΙΠ ΔΕΧΕ
ΤΑ ΜΕΤΗΝΥΦΗϹΙΟΔΟΥΛΕ
ΓΕ ΑΙΤΗΝΓΥΝΑΙΚΑΠΟΛΛωΝ
ΚΑ ΑϹ ΟΝΤωΝΑΥΤΟΝΓΕ
ΓΡΑΦΕΝ ΚΤΗΤΗΝΟΥΓΑΜΕ
ΤΗΝΚΑΙΤ Τ ΚΑΤΑΦΥϹΙΝΕ Α
ΤΗΝΓΕωΡΓΙΚΗΝΔΙΟΠΡωΤΗΝ
ΕΠ ΜΕΛΕΙΑΝΑΥΤΗϹΚΑΙΠωϹ
ΤΗΝ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗΝΚΑΙΠΑ
ϹΑ ΗΝΟΜΟΙΑΝϹΠΟΥΔΑΙ
ωΝ ΚΕΙΑΝΥΠΟΛΑΜ ΑΙ
ΙΑ ΤωΝΠΕΡΙΑΝΘΡ Ϲ

COL. VIII

Genn Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA VIII.

το διαφερειν της Πολειτικης, και ει ψευδος εστιν το την Πολειτικην παντως μη Μοναρχιαν ειναι, και το την Οικονομικην παντως Μοναρχιαν, και μηποτε αναλογουντ᾽ ειναι περι ἑκατεραν· ουδε το, των τεχνων τινας μεν, ὁις χρωνται, ποιειν, τινας δε και μη. Βλεπομενον δ᾽ αλλως πασιν, ὁτι των ειρημενων εστι συστησασθαι τε, και χρησθαι· και το, τι πολις εστιν, αποδιδοναι· και τουτο εναργεστατον ὑπαρχον, και το προτερον οικιαν πολεως συσθηναι· διο και την Οικονομικην της Πολειτικης. Των δ᾽ ὑπερ της Οικονομικης ιδιον το μερη λεγειν της οικιας, ανθρωπον, και κτησιν· ιδιον δη και το, την ἑκαστου φυσιν εν τοις ελαχιστοις θεωρεισθαι· διο και της οικιας. Και αξιον επιζητειν, πως επιζευκται τουτο, ως τε καθ᾽ Ησιοδον δεοι αν ὑπαρχειν· οικον μεν πρωτιστα, γυναικα τε· το μεν γαρ της τροφης πρωτον, το δε των ελευθερων, ει μη κτησις, ὡς γε και τροφη, γαμετη, και ταυτα αν οικονομουσα; και πως το μεν της τροφης πρωτα; και πως γυνη των ελευθερων μονον; και πως δεχεται γαμετην ὑφ᾽ Ησιοδου λεγεσθαι την γυναικα, πολλων και φασκοντων αυτον γεγραφεναι κτητην, ου γαμετην; και τι τω, κατα φυσιν ειναι την γεωργικην, διο πρωτην επιμελειαν αυτης; και πως την μεταλλευτικην, και πασαν την ὁμοιαν σπουδαιων οικειαν ὑπολαμβανει; και δια τι των περι ανθρωπους

quod ipsa differat a Politica: etsi falsum sit Politicam nullo prorsus pacto esse Monarchiam, Oeconomiam vero omnino idem, ac Monarchiam, et nullam prorsus inter utramque esse analogiam: sicuti nec adtinet artium quasdam per se facere ea *instrumenta*, quibus utantur, quasdam vero minus. Perspectum autem contra omnibus est, quod dictarum artium proprium sit leges statuere, et in usu ponere; et, quid civitas sit, tradere: et cum hoc evidentissimum sit, etiam illud noscimus, nempe domum ante civitatem coalescere; et propterea etiam Oeconomicen priorem esse Politica. Eorum autem, qui de Oeconomia tractant, consuetum est dicere, domus partes esse hominem, et possessionem: consuetum quoque est singularum rerum naturam in minimis partibus speculari; et propterea etiam domus partes. Dignum adeo est inquirere, quomodo *totum* hoc connexum sit, et quomodo *secundum Hesiodum oporteat esse domum in primis, et mulierem: horum enim primum ad nutrimentum, alterum ad homines liberos*, nisi uxor sit res possessa, quale est etiam nutrimentum, idque, cum ea fortasse domum regat? et quomodo id, quod ad nutrimentum pertinet, sit primum? quomodo autem uxor ad liberos homines tantum pertineat? et quomodo admittat *mulierem* ab Hesiodo sumi pro *uxore*, etiam si multi inclament eum scripsisse *famulam*, *non uxorem*? et cur *dicat* secundum naturam esse agriculturam, et propterea primam eius habendam esse curam? et quomodo metallicam artem, et omnem aliam illi similem honestorum hominum propriam esse praesumat? et cur de his, quae homines spectant,

ADNOTATIONES

V. 1. διαφερειν της πολειτικης. Vide Aristot. Οικονομικων Cap. I. Tom. III. Paris. MDCLIV. pag. 669. ἡ οικονομικη, και πολιτικη διαφερει· ἡ μεν πολιτικη εκ πολλων αρχοντων εστιν, ἡ οικονομικη δε μοναρχια.

V. 7. 8. 9. ουδε το των τεχνων τινας μεν, οἱς χρωνται, ποιειν, τινας δε και μη. Aristot. ibid. ειναι μεν ουν των τεχνων διῃρηνται, και ου της αυτης ποιησαι, και χρησασθαι τῳ ποιηθεντι.

V. 11. et seq. Των ειρημενων εστι συστησασθαι, και χρησθαι, κ. τ. λ. Aristot. ibidem: Τας δε πολιτικης εστι και πολιν εξ αρχης συστησασθαι, και ὑπαρχουσῃ χρησασθαι καλως· ὡστε δηλον, ὁτι και της οικονομικης αν ειη και κτησασθαι οικον, και χρησασθαι αυτῳ.

V. 13. τι πολις εστιν αποδιδοναι. Aristot. ibid. πολις μεν ουν οικιων πληθος εστι, και χωρας και κτηματων . . . . ὡστε δηλον, ὁτι προτερον γενεσει ἡ οικονομικη πολιτικης εστι.

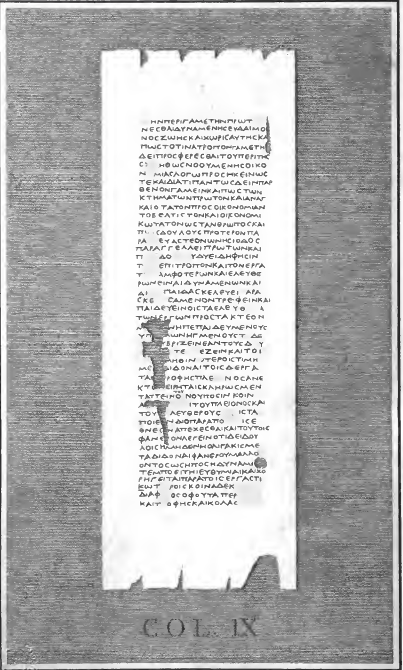
V. 19. et seqq. ιδιον το, μερη λεγειν της οικιας ανθρωπον, και κτησιν· Aristot. ibid. μερη δε οικιας ανθρωπος τε, και κτησις· εστι δε πρωτον εν τοις ελαχιστοις ἡ φυσις ἑκαστου θεωρεισθαι, και περι οικιας αν ὁμοιως.

V. 25 et seqq. πως τε καθ' Ἡσιοδον κ. τ. λ. Aristot. ibid. cap. II. pag. 670. ὡστε καθ' Ἡσιοδον δεοι αν ὑπαρχειν οικον μεν πρωτιστα, γυναικα τε, βουν τ' αροτηρα· το μεν γαρ της τροφης πρωτον· το δε των ελευθερων.

V. 40, et seqq. το κατα φυσιν ειναι την γεωργικην, διο πρωτην επιμελειαν αυτης. Aristot. ibid. κτησεως δε πρωτη επιμελεια, ἡ κατα φυσιν· κατα φυσιν δε γεωργικη προτερα.

V. 45. την μεταλλευτικην κ. τ. λ. Arist. ibid. δευτεραι ὁσαι απο της γης, οἱον μεταλλευτικη, και ει τις αλλη τοιαυτη.

V. ult. δια τι των περι ανθρωπους Aristot. cap. III. pag. 670. των δε περι ανθρωπους ἡ κατα γυναικα πρωτη επιμελεια.

Cam. Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA IX.

την περι γαμετης πρωτ.. γι-
νεσθαι, δυναμενης ευδαιμο-
νος ζωης και χωρις αυτης; και
πως το· τινα τροπον γαμετη
δει προσφερεσθαι, του περι της
συνηθως νοουμενης οικο-
νομιας λογω προσηκειν; ώς-
τε και δια τι παντως δειν παρ-
θενον γαμειν; και πως των
κτηματων πρωτον, και αναγ-
καιοτατον προς οικονομιαν
το βελτιστον, και οικονομι-
κωτατον, ο τ'ανθρωπος; και
πως δουλους προτερον πα-
ρασκευαστεον, ών Ησιοδος
παραγγελλει πρωτων; και
πως δουλων δυο ειδη Φησιν,
τον επιτροπον, και τον εργα-
την, αμΦοτερων και ελευθε-
ρων ειναι δυναμενων; και
δια τι παιδας κελευει παρα-
σκευασαμενον τρεΦειν, και
παιδευειν, οίς τα ελευθερια
των εργων προστακτεον
μαλλον, η πεπαιδευμενους
ὑπ' αλλων ηγμενους; Το δε
μηθ' ὑβριζειν ἐαν τους δου-
λους, μητε πιεζειν και τοις
μεν αληθινοτεροις τιμης
μεταδιδοναι, τοις δ'εργα-
ταις τροΦης πλειονος, ανε-
κτως ειρηται. Σκληρως μεν
ταττειν του οινου ποσιν κοινως
αΦαιρετεον, μη του πλειονος, και
τους ελευθερους ὑβριστας
ποιειν, διο παρα πολλοις ε-
θνεσιν απεχεσθαι· και τουτοις
Φανερον λεγειν, ὁτι δει δου-
λοις η μηδεν, η ολιγακις με-
ταδιδοναι, Φανερου μαλλον
οντος, ὡς ἡ ποση δυναμιν
τ'εμποιει τη ευθυμια, και
χορηγειται παρα τοις εργαστι-
κωτεροις. Κοινα δε, και μη ι-
δια ΦιλοσοΦου τα περι εργου
και τροΦης, και κολασεως,

primam de uxore curam habere oporteat, cum possit vita duci beata etiam sine illa? et quomodo intelligendum illud: certo quodam modo oportet se apud uxorem insinuare, ut illa animadvertat sermoni de oeconomia, qualis de more reputatur? sicuti etiam, cur omnino oporteat virginem ducere? et quomodo possessionum omnium prima, et maxime necessaria ad oeconomiam sit id, quod optimum est, et ad domum regendam praecipue idoneum; itaque sit homo? et quo pacto servos prius comparare oporteat, quam ea, quae Hesiodus primo loco praescribit? et quomodo servorum duo genera esse ait, procuratorem, et operarium, cum utrique liberi esse possint? et cur pueros, quibus liberalia opera imponenda sunt, nutriendo, et instituendo praeparare potius iubet, quam ab aliis educatos adcipere? Quod autem nec contumeliis adficere, nec excruciare servos liceat, et ingenuioribus plus honoris, operariis vero plus cibi tribuendum; tolerabiliter quidem dictum est. Sed durum praescribere adimendum communiter vini potum, non excessum; eumque liberos contumeliosos reddere, quamobrem multae gentes abstineant: et proinde aperte dicere vel nihil, vel parce servis praebendum esse; cum potius manifestum sit, potionem vires addere propterea, quod animi hilaritatem parit, et subsidio est laboriosissimis. Vulgaria et Philosophi minus propria sunt, quae de opere, et cibo, et punitione habet

V. 1. (επιμελειας) περι γαμετην πρωτην· Aristoteles lib. cit. cap. III. pag. 670: των δε περι τους ανθρωπους, ἡ κατα γυναικα πρωτη επιμελεια.

V. 8. et seq. δια τι παντως δειν παρθενον γαμειν· Aristot. ibid. cap. IV. pag 671. ευ δ' εχει και το του Ἡσιοδου· παρθενικην δε γαμειν, ἱνα ηθεα κεδνα διδαξῃς.

V. 10. et seqq. των κτηματων πρωτον, και αναγκαιοτατον προς οικονομιαν, το βελτιστον, και οικονομικωτατον, ὡστε ανθρωπος· Aristot. ibid. cap. V. των δε κτηματων πρωτον μεν, και αναγκαιοτατον, το βελτιστον, και ἡγεμονικωτατον· τουτο δε ὁ ανθρωπος. Ubi vides male librarios pro voce οικονομικωτατον, quam habet Noster, supposuisse ἡγεμονικοτατον.

V. 14. et seq. πως δουλους προτερον παρασκευαστεον. Aristot. ibid. διο δει πρωτον δουλους παρασκευαζεσθαι σπουδαιους.

V. 17. et seq. πως δουλων δυο ειδη φησιν τον επιτροπον, και τον εργατην. Arist. ibid. δουλων δε ειδη δυο, επιτροπος, και εργατης.

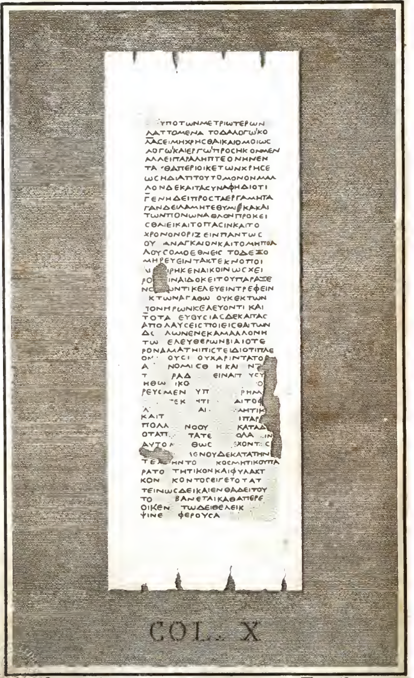
V. 21, et seqq. δια τι παιδας κελευει παρασκευασαμενον τρεφειν, και παιδευειν, οἱς τα ελευθερια των εργων προστακτεον μαλλον, η πεπαιδευμενους ὑπ' αλλων ηγμενους. Arist. ibid. επει δε ὁρωμεν, ὁτι αἱ παιδειαι ποιους τινας ποιουσι τους νεους, αναγκαιον και παρασκευασαμενον τρεφειν, οἱς τα ελευθερια των εργων προστακτεον. Quae verba, cum prorsus non respondeant Philodemo, dubitare licet, an sint manca, vel corrupta.

V. 27. et seq. μηθ' ὑβριζειν ἐαν τους δουλους, μητε πιεζειν: Aristot. ibid. Ὁμιλια δε προς δουλους, ὡς μητε ὑβριζειν ἐαν, μητε ανιεναι. Heic etiam sententia abit diversa a Philodemo.

V. 29. et seq. τοις μεν αληθινοτεροις τιμης μεταδιδοναι, τοις δ' εργαταις τροφης πλειονος. Aristot. ibid. τοις μεν ελευθεριωτεροις τιμης μεταδιδοναι, τοις δ' εργαταις τροφης πληθος. Sententia est eadem: Vide tamen, quaenam sit verior lectio.

V. 33. et seqq. ταττειν του οινου ποσιν κοινως αφαιρετεον κ. τ. λ. Arist. ibid. επειδαν ἡ του οινου ποσις και ελευθερους ὑβριστας, και πολλα εθνη απεχεται και των ελευθερων, οἱον οἱ Καρχηδονιοι επι στρατιας, φανερον, ὁτι τουτου η μηδεν, η ολιγον μεταδοτεον.

V. 45, 46. τα περι εργου, και τροφης, και κολασεως. Arist. ibid. οντων δε τριων εργου, και κολασεως, και τροφης, το μεν μητε κολαζεσθαι, μητε εργαζεσθαι, τροφην δε εχειν, ὑβριν εμποιει, κ. τ. λ.

COL. X

Gen. Casanova del . Franc. Casanova inc.

ατε ὑπο των μετριοτερων ἀλλαττομενα. Το δ'αλογῳ κολασει μη χρῆσθαι, ϗ ὁμοιως λογῳ, ϗ εργῳ προσηκον μεν· αλλ'ει παραληπτεον, ην ενταυθα περι οικετων χρησεως. Η δια τι τουτο μονον; μαλλον δε ϗ τα συναφη· διοτι γενη δει προς τα εργα, μετ'αγαν δειλα, μητε θυμικα, και των πονων αθλον προκεισθαι (ει ϗ το πασιν και τον χρονον ὁριζειν παντως ουκ αναγκαιον), ϗ το μη πολλους ὁμοεθνεις. Το δ'εξομερευειν ταις τεκνοποιιαις ειρηκεναι κοινως· χειρον ειναι δοκει του παρα Ξενοφωντι, κελευειν τρεφειν εκ των αγαθων, ουκ εκ των πονηρων κελευοντι· ϗ το τας ευθυσιας δε, ϗ τας απολαυσεις ποιεισθαι των δουλων ἑνεκα μαλλον, η των ελευθερων, βιαιοτερον ἁμα τη πιστει· „ διοτι πλεον εχουσιν, οὑ χαριν τα τοιαυτα νομισθειη „· Και μεντοι τετταρα δειν ειναι του συνηθως Οικονομου ειδη, πορευομενου περι τα χρηματα, το τε κτητικον, και το φυλακτικον, και το κοσμητικον, και το χρηστικον, παρα πολλων νοουνται ἑκαστα· διο τα παντα τε δοκει σχολαζειν, αυτομαθως δε περιεχοντες λογιζομεν, ουδε κατα την τεχνην. Του δε κοσμητικου παρα το κτητικον, ϗ φυλακτικον ουκ οντος (ειγε το ταττειν ὡς δει, και ενθα δει, τουτο λαμβανεται, καθαπερ εοικεν) εστω δ', ει θελει, και τερψιν επιφερουσα εις τον βιον

quippe quae a moderatioribus variantur. Quod autem ait, irrationabili punitione non esse utendum, tum rationi, tum operi aeque consentaneum est; sed si adsumendum hoc erat, eo loco erat, ubi de domesticorum usu sermo fieret. Vel cur hoc solum? potius ea, quae subnectit : quod ad opera facienda servorum genera necesse est, nec nimis ignava, nec admodum animosa sint; et ut laborum praemium sit illis propositum (etsi laborandi etiam tempus omnibus praefinire non sit omnino necessarium); et ne sint multi eiusdem gentis. Quod autem indistincte dixerit, filiorum procreatione, tanquam datis pignoribus adstringendos; peius mihi videtur illo Xenophontis praecepto, qui nutrire iubet, qui ex bonis, non qui ex improbis nascuntur. Tum illud, quod sacrificia, et feriae magis servorum, quam liberorum causa fiant, violentius est cum sua probatione: nempe *quia plura sunt in illis, quorum gratia fuerunt instituta*. Porro quatuor esse debere consueti Oeconomi, qui circa facultates versatur, species, eius nempe, qui acquirat, qui servet, qui ornet, qui utatur; multi sunt, qui singulatim noscant. Quapropter omnia otiose dicta videntur: et quae ipsi sponte intelligimus, et comprehendimus sine artis subsidio. Cum autem dispositio sine possessione, et custodia nulla sit (siquidem id significat disponere, ut oportet, et ubi oportet, quemadmodum verosimile est) ; sit utique, si vult, etiam, quae iucunditatem in vitam adfert ,

ADNOTATIONES

V. 2 et seq. το δ' αλογῳ κολασει μη χρησθαι. Heic non verba, sed sententiam aliquatenus reddit, quae ibidem Cap. V. habetur.

V. 9. 10. γυνη δει προς τα εργα μητ' αγαν δειλα, μητε θυμικα. Aristot. ibid. γυνη δ' αν δει προς τα εργα βελτιστα, μητε δειλα, μητε ανδρεια αγαν.

V. 11. et seq. των ποιων αθλον προκεισθαι, κ. τ. λ. Vide, quae adnotavimus in nostra Praefatione §. XXVIII.

V. 14. et seq. το μη πολλους ὁμοεθνεις: Aristot. ibid. και μη κτασθαι ὁμοεθνεις πολλους.

V. 13. χρονον ὁριζειν παντας. Aristot. ibid. και ὁ χρονος ὁρισμενος.

V. 15. et 16. Τε δ' εξομηρευειν τεκνοποιαις. Aristot. ibid. δει δε και εξομηρευειν ταις τεκνοποιαις

V. 22. et seqq. το τας ευθυσιας δε, και τας απολαυσεις ποιεισθαι των δουλων ἑνεκα μαλλον, η των ελευθερων. Verba sunt ipsa, quae habentur apud Arist. l. c. excepto, quod pro ευθυσιας, legimus θυσιας. Sicuti etiam quae sequuntur: διοτι πλεον εχουσι, οὗ χαριν τα τοιαυτα ενομισθη.

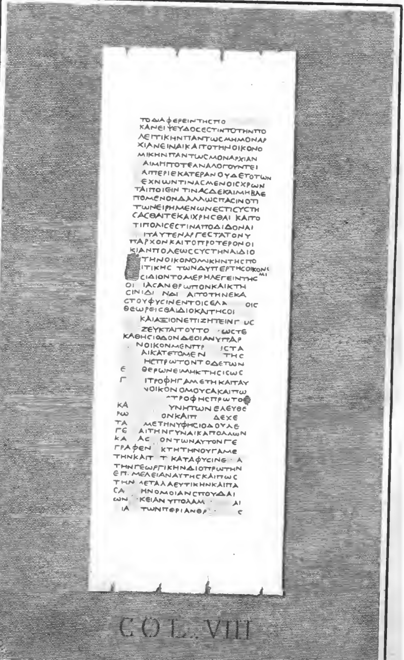
V. 29., et seqq. τετταρα δειν ειναι του συνηθως οικονομου ειδη, πορευομενου περι τα χρηματα, το τε κτητικον, και φυλακτικον, και το κοσμητικον, και το χρηστικον. Arist. Cap. VI. ειδη δε του οικονομου τετταρα, ἁ δει εχειν περι τα χρηματα· και γαρ το κτασθαι δυνατον χρη ειναι, και φυλαττειν . . . . . ετι δε και ειναι κοσμητικον των ὑπαρχοντων, και χρηστικον.

V. 5. 6. 7. ἁ λεγει περι του αρχειν, και παιδευειν τα διδασκομενα ζωα παρατιθεις. Xenoph. libro cit. pag. 855: τα μεν αλλα ζωα εκ δυοιν τουτοιν το πειθεσθαι μανθανουσιν, εκ τε του, ὁταν απειθειν επιχειρωσι, κολαζεσθαι, και εκ του, ὁταν προθυμως ὑπηρετωσιν, ευπασχειν, οἱ τε γουν πωλοι καταμανθανουσιν ὑπακουειν τοις πωλοδαμναις . . . . και τα κυνιδια δε κ. τ. λ.

V. 16. διδασκειν απεχεσθαι των δεσποσυνων, και μη κλεπτειν. Xenoph. ibid. pag. 856: η αποτελεσμενον ηδη τουτον ἡγῃ επιτροπον, η ετι τινος προσδειται ὁ ταυτα εχων, ἁ συ ειρηκας; ναι μα Δι, εφη ὁ Ισχομαχος, του τε απεχεσθαι των δεσποσυνων, και μη κλεπτειν.

V. 19. 20. εκ των νομικων Δρακοντος, και Σολωνος. Xenoph. ibid. και τοι τα μεν και εκ των Δρακοντος νομων, τα δε και εκ των Σολωνος πειρωμαι, εφη, λαμβανων.

V. 21. και των βασιλικων. Xenoph. ibid. εγω ουν, εφη, και τουτων προφερων ενια, και αλλα των βασιλικων νομων προφερομενος, πειρωμαι δικαιους περι τα διαχειριζομενα απεργαζεσθαι τους οικετας.

Genn. Casanova del. Franc Casanova inc.

COLUMNA VIII.

το διαφερειν της Πολειτικης,
και ει ψευδος εστιν το την Πο-
λειτικην παντως μη Μοναρ-
χιαν ειναι, και το την Οικονο-
μικην παντως Μοναρχιαν,
και μηποτε αναλογουντ' ει-
ναι περι ἑκατεραν· ουδε το, των
τεχνων τινας μεν, ὁις χρων-
ται, ποιειν, τινας δε και μη. Βλε-
πομενον δ' αλλως πασιν, ὁτι
των ειρημενων εστι συστη-
σασθαι τε, και χρησθαι· και το,
τι πολις εστιν, αποδιδοναι·
και τουτο εναργεστατον ὑ-
παρχον, και το προτερον οι-
κιαν πολεως συσθηναι· διο
και την Οικονομικην της Πο-
λειτικης. Των δ' ὑπερ της Οικονομι-
κης ιδιον το μερη λεγειν της
οικιας, ανθρωπον, και κτη-
σιν· ιδιον δη και το, την ἑκα-
στου Φυσιν εν τοις ελαχιστοις
θεωρεισθαι· διο και της οικι-
ας. Και αξιον επιζητειν, πως
επιζευκται τουτο, ὡς τε
καθ' Ἡσιοδον δεοι αν ὑπαρ-
χειν· οικον μεν πρωτιστα,
γυναικα τε· το μεν γαρ της
τροφης πρωτον, το δε των
ελευθερων, ει μη κτησις, ὡς
γε και τροφη, γαμετη, και ταυ-
τα αν οικονομουσα; και πως
το μεν της τροφης πρωτον:
και πως γυνη των ελευθε-
ρων μονον; και πως δεχε-
ται γαμετην υφ' Ἡσιοδου λε-
γεσθαι την γυναικα, πολλων
και φασκοντων αυτον γε-
γραφεναι κτητην, ου γαμε-
την; και τι το, κατα Φυσιν ειναι
την γεωργικην, διο πρωτην
επιμελειαν αυτης; και πως
την μεταλλευτικην, και πα-
σαν την ὁμοιαν σπουδαι-
ων οικειαν ὑπολαμβανει; και
δια τι των περι ανθρωπους

quod ipsa differat a Politica: etsi falsum sit Politicam nullo prorsus pacto esse Monarchiam, Oeconomiam vero omnino idem, ac Monarchiam, et nullam prorsus inter utramque esse analogiam: sicuti nec adtinet artium quasdam per se facere ea *instrumenta*, quibus utantur, quasdam vero minus. Perspectum autem contra omnibus est, quod dictarum artium proprium sit leges statuere, et in usu ponere; et, quid civitas sit, tradere: et cum hoc evidentissimum sit, etiam illud noscimus, nempe domum ante civitatem coalescere; et propterea etiam Oeconomicen priorem esse Politica. Eorum autem, qui de Oeconomia tractant, consuetum est dicere, domus partes esse hominem, et possessionem: consuetum quoque est singularum rerum naturam in minimis partibus speculari; et propterea etiam domus partes. Dignum adeo est inquirere, quomodo *totum* hoc connexum sit, et quomodo *secundum Hesiodum oporteat esse domum in primis, et mulierem: horum enim primum ad nutrimentum, alterum ad homines liberos*, nisi uxor sit res possessa, quale est etiam nutrimentum, idque, cum ea fortasse domum regat? et quomodo id, quod ad nutrimentum pertinet, sit primum? quomodo autem uxor ad liberos homines tantum pertineat? et quomodo admittat *mulierem* ab Hesiodo sumi pro *uxore*, etiam si multi inclament eum scripsisse *famulam*, *non uxorem*? et cur *dicat* secundum naturam esse agriculturam, et propterea primam eius habendam esse curam? et quomodo metallicam artem, et omnem aliam illi similem honestorum hominum propriam esse praesumat? et cur de his, quae homines spectant,

ADNOTATIONES

V. 1. διαφερειν της πολιτικης. Vide Aristot. Οικονομικων Cap. I. Tom. III. Paris. MDCLIV. pag. 669. ἡ οικονομικη, και πολιτικη διαφερει· ἡ μεν πολιτικη εκ πολλων αρχοντων εστιν, ἡ οικονομικη δε μοναρχια.

V. 7. 8. 9. ουδε το των τεχνων τινας μεν, οἱς χρωνται, ποιειν, τινας δε και μη. Aristot. ibid. ειναι μεν ουν των τεχνων διῃρηνται, και ου της αυτης ποιησαι, και χρησασθαι τῳ ποιηθεντι.

V. 11. et seq. Των ειρημενων εστι συστησασθαι, και χρησθαι, κ. τ. λ. Aristot. ibidem: Της δε πολιτικης εστι και πολιν εξ αρχης συστησασθαι, και ὑπαρχουσῃ χρησασθαι καλως· ὡστε δηλον, ὁτι και της οικονομικης αν ειη και κτησασθαι οικον, και χρησασθαι αυτῳ.

V. 13. τι πολις εστιν αποδιδοναι. Aristot. ibid. πολις μεν ουν οικιων πληθος εστι, και χωρας και κτηματων . . . . ὡστε δηλον, ὁτι προτερον γενεσει ἡ οικονομικη πολιτικης εστι.

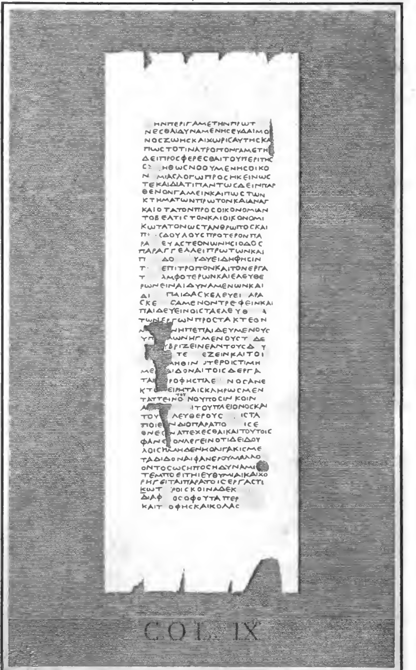
V. 19. et seqq. ιδιον το, μερη λεγειν της οικιας ανθρωπον, και κτησιν· Aristot. ibid. μερη δε οικιας ανθρωπος τε, και κτησις· εστι δε πρωτον εν τοις ελαχιστοις ἡ φυσις ἑκαστου θεωρεισθαι, και περι οικιας αν ὁμοιως.

V. 25 et seqq. πως τε καθ' Ἡσιοδον κ. τ. λ. Aristot. ibid. cap. II. pag. 670. ὡστε καθ' Ἡσιοδον δεοι αν ὑπαρχειν οικον μεν πρωτιστα, γυναικα τε, βουν τ' αροτηρα· το μεν γαρ της τροφης πρωτον· το δε των ελευθερων.

V. 40, et seqq. το κατα φυσιν ειναι την γεωργικην, διο πρωτην επιμελειαν αυτης. Aristot. ibid. κτησεως δε πρωτη επιμελεια, ἡ κατα φυσιν· κατα φυσιν δε γεωργικη προτερα.

V. 43. την μεταλλευτικην κ. τ. λ. Arist. ibid. δευτεραι ὁσαι απο της γης, οιον μεταλλευτικη, και ει τις αλλη τοιαυτη.

V. ult. δια τι των περι ανθρωπους Aristot. cap. III. pag. 670. των δε περι ανθρωπους ἡ κατα γυναικα πρωτη επιμελεια.

ΗΝΠΕΡΙΓΑΜΕΤΗΝΠΡΩΤ
ΝΕϹΘΑΙΔΥΝΑΜΕΝΗϹΕΥΔΑΙΜΟ
ΝΟϹΖΩΗϹΚΑΙΧΩΡΙϹΑΥΤΗϹΚΑ
ΠΩϹΤΟΤΙΝΑΤΡΟΠΟΝΓΑΜΕΤΗ
ΔΕΙΠΡΟϹΦΕΡΕϹΘΑΙΤΟΥΠΕΡΙΤΗϹ
Ϲ ΗΘΩϹΝΟΟΥΜΕΝΗϹΟΙΚΟ
Ν ΜΙΑϹΛΟΓΩΠΡΟϹΗΚΕΙΝΩϹ
ΤΕΚΑΙΔΙΑΤΙΠΑΝΤΩϹΔΕΙΝΠΑΡ
ΘΕΝΟΝΓΑΜΕΙΝΚΑΙΠΩϹΤΩΝ
ΚΤΗΜΑΤΩΝΠΡΩΤΟΝΚΑΙΑΝΑΓ
ΚΑΙΟΤΑΤΟΝΠΡΟϹΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ
ΤΟΒΕΛΤΙϹΤΟΝΚΑΙΟΙΚΟΝΟΜΙ
ΚΩΤΑΤΟΝΩϹΤΑΝΘΡΩΠΟϹΚΑΙ
Π ϹΔΟΥΛΟΥϹΠΡΟΤΕΡΟΝΠΑ
ΡΑ ΕΥΑϹΤΕΟΝΩΝΗϹΙΟΔΟϹ
ΠΑΡΑΓΓΕΛΛΕΙΠΡΩΤΩΝΚΑΙ
Π ΔΟ ΥΔΥΕΙΔΗΦΗϹΙΝ
Τ ΕΠΙΤΡΟΠΟΝΚΑΙΤΟΝΕΡΓΑ
Τ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝΚΑΙΕΛΕΥΘΕ
ΡΩΝΕΙΝΑΙΔΥΝΑΜΕΝΩΝΚΑΙ
ΔΙ ΠΑΙΔΑϹΚΕΛΕΥΕΙ ΑΡΑ
ϹΚΕ ϹΑΜΕΝΟΝΤΡΕΦΕΙΝΚΑΙ
ΠΑΙΔΕΥΕΙΝΟΙϹΤΑΕΛΕΥΘ Α
ΤΩΝΕΡΓΩΝΠΡΟϹΤΑΚΤΕΟΝ
Ν ΝΗΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΥϹ
ΥΠ ΑΩΝΗΓΜΕΝΟΥϹΤ ΔΕ
ΥΒΡΙΖΕΙΝΕΑΝΤΟΥϹΔ Υ
ΤΕ ΕΖΕΙΝΚΑΙΤΟΙ
ΑΗΘΙΝ ΤΕΡΟΙϹΤΙΜΗ
ΜΕ ΙΔΟΝΑΙΤΟΙϹΔΕΡΓΑ
ΤΑ ΡΟΦΗϹΠΛΕ ΝΟϹΑΝΕ
ΚΤ ΕΙΡΗΤΑΙϹΚΛΗΡΩϹΜΕΝ
ΤΑΤΤΕΙΝΟ ΝΟΥΠΟϹΙΝ ΚΟΙΝ
Α ΙΤΟΥΠΛΕΙΟΝΟϹΚΑ
ΤΟΥ ΛΕΥΘΕΡΟΥϹ ΙϹΤΑ
ΠΟΙΕ ΝΔΙΟΠΑΡΑΤΟ ΙϹΕ
ΘΝΕϹ ΝΑΠΕΧΕϹΘΑΙΚΑΙΤΟΥΤΟΙϹ
ΦΑΝΕ ΟΝΛΕΓΕΙΝΟΤΙΔΕΙΔΟΥ
ΛΟΙϹΗΔΗΔΕΝΗΟΝΓΑΚΙϹΜΕ
ΤΑΔΙΔΟΝΑΙΦΑΝΕΡΟΥΜΑΛΛΟ
ΟΝΤΟϹΩϹΗΠΟϹΗΔΥΝΑΜΙ
ΤΕΜΠΟΕΙΤΗΙΕΥΘΥΜΙΑΙΚΑΙΧΟ
ΡΗΓΕΙΤΑΙΠΑΡΑΤΟΙϹΕΡΓΑϹΤΙ
ΚΩΤ ΡΟΙϹΚΟΙΝΑΔΕΚ
ΔΙΑΦ ΟϹΟΦΟΥΤΑΠΕΡ
ΚΑΙΤ ΟΦΗϹΚΑΙΚΟΛΑϹ

COL. IX

Gius. Casanova del. Franc. Casanova inc.

COLUMNA IX.

την περι γαμετην πρωτην γινεσθαι, δυναμενης ευδαιμονος ζωης και χωρις αυτης; και πως το· τινα τροπον γαμετη δει προσφερεσθαι, του περι της συνηθως νοουμενης οικονομιας λογω προσηκειν; ὥστε και δια τι παντως δειν παρθενον γαμειν; και πως των κτηματων πρωτον, και αναγγαιοτατον προς οικονομιαν το βελτιστον, και οικονομικωτατον, ὁ τ'ανθρωπος: και πως δουλους προτερον παρασκευαστεον, ὧν Ἡσιοδος παραγγελλει πρωτων; και πως δουλων δυο ειδη φησιν, τον επιτροπον, και τον εργατην, αμφοτερων και ελευθερων ειναι δυναμενων; και δια τι παιδας κελευει παρασκευασαμενον τρεφειν, και παιδευειν, οἷς τα ελευθερια των εργων προστακτεον μαλλον, η πεπαιδευμενους ὑπ' αλλων ηγμενους; Το δε μηθ' ὑβριζειν ἐαν τους δουλους, μητε πιεζειν και τοις μεν αληθινοτεροις τιμης μεταδιδοναι, τοις δ'εργαταις τροφης πλειονος, ανεκτως ειρηται. Σκληρως μεν ταττειν του οινου ποσιν κοινως ἀφαιρετεον, μη του πλειονος, και τους ελευθερους ὑβριστας ποιειν, διο παρα πολλοις εθνεσιν απεχεσθαι· και τουτοις φανερον λεγειν, ὅτι δει δουλοις η μηδεν, η ολιγακις μεταδιδοναι, φανερου μαλλον οντος, ὡς ἡ ποση δυναμιν τ'εμποιει τῃ ευθυμιᾳ, και χορηγειται παρα τοις εργαστικωτεροις. Κοινα δε, και μη ιδια φιλοσοφου τα περι εργου και τροφης, και κολασεως,

primam de uxore curam habere oporteat, cum possit vita duci beata etiam sine illa? et quomodo intelligendum illud: certo quodam modo oportet se apud uxorem insinuare, ut illa animadvertat sermoni de oeconomia, qualis de more reputatur? sicuti etiam, cur omnino oporteat virginem ducere? et quomodo possessionum omnium prima, et maxime necessaria ad oeconomiam sit id, quod optimum est, et ad domum regendam praecipue idoneum; itaque sit homo? et quo pacto servos prius comparare oporteat, quam ea, quae Hesiodus primo loco praescribit? et quomodo servorum duo genera esse ait, procuratorem, et operarium, cum utrique liberi esse possint? et cur pueros, quibus liberalia opera imponenda sunt, nutriendo, et instituendo praeparare potius iubet, quam ab aliis educatos adcipere? Quod autem nec contumeliis adficere, nec excruciare servos liceat, et ingenuioribus plus honoris, operariis vero plus cibi tribuendum; tolerabiliter quidem dictum est. Sed durum praescribere adimendum communiter vini potum, non excessum; eumque liberos contumeliosos reddere, quamobrem multae gentes abstineant: et proinde aperte dicere vel nihil, vel parce servis praebendum esse; cum potius manifestum sit, potionem vires addere propterea, quod animi hilaritatem parit, et subsidio est laboriosissimis. Vulgaria et Philosophi minus propria sunt, quae de opere, et cibo, et punitione habet

ADNOTATIONES

V. 1. (επιμελειαν) περι γαμετην πρωτην· Aristoteles lib. cit. cap. III. pag. 670: των δε περι τους ανθρωπους, ἡ κατα γυναικα πρωτη επιμελεια.

V. 8. et seq. δια τι παντως δειν παρθενον γαμειν· Aristot. ibid. cap. IV. pag 671. ευ δ' εχει και το του Ησιοδου· παρθενικην δε γαμειν, ἱνα ηθεα κεδνα διδαξης.

V. 10. et seqq. των κτηματων πρωτον, και αναγκαιοτατον προς οικονομιαν, το βελτιστον, και οικονομικωτατων, ὡστε ανθρωπος· Aristot. ibid. cap. V. των δε κτηματων πρωτον μεν, και αναγκαιοτατον, το βελτιστον, και ἡγεμονικωτατον· τουτο δε ην ανθρωπος. Ubi vides male librarios pro voce οικονομικωτατον, quam habet Noster, supposuisse ἡγεμονικωτατον.

V. 14. et seq. πως δουλους προτερον παρασκευαστεον. Aristot. ibid. διο δει πρωτον δουλους παρασκευαζεσθαι σπουδαιους.

V. 17. et seq. πως δουλων δυο ειδη φησιν τον επιτροπον, και τον εργατην. Arist. ibid. δουλων δε ειδη δυο, επιτροπος, και εργατης.

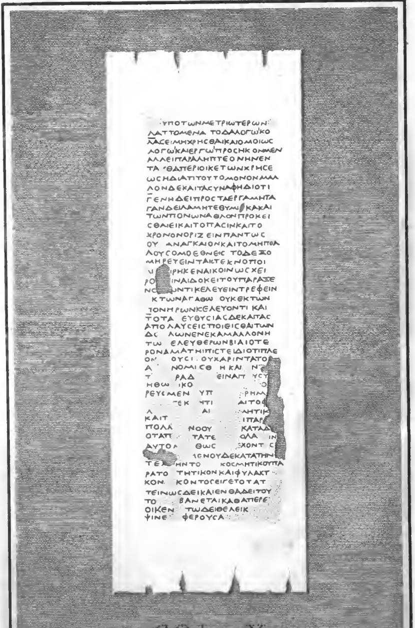
V. 21, et seqq. δια τι παιδας κελευει παρασκευασαμενον τρεφειν, και παιδευειν, οἱς τα ελευθερια των εργων προστακτεον μαλλον, η πεπαιδευμενους ὑπ' αλλων ηγμενους. Arist. ibid. επει δε ὁρωμεν, ὁτι αἱ παιδειαι ποιους τινας ποιουσι τους νεους, αναγκαιον και παρασκευασαμενον τρεφειν, ὁις τα ελευθερια των εργων προστακτεον. Quae verba, cum prorsus non respondeant Philodemo, dubitare licet, an sint manca, vel corrupta.

V. 27. et seq. μηθ' ὑβριζειν εαν τους δουλους, μητε πιεζειν: Aristot. ibid. Ὁμιλια δε προς δουλους, ὡς μητε ὑβριζειν εαν, μητε ανιεναι. Heic etiam sententia abit diversa a Philodemo.

V. 29. et seq. τοις μεν αληθινοτεροις τιμης μεταδιδοναι, τοις δ' εργαταις τροφης πλειονος. Aristot. ibid. τοις μεν ελευθεριωτεροις τιμης μεταδιδοναι, τοις δ' εργαταις τροφης πληθος. Sententia est eadem: Vide tamen, quaenam sit verior lectio.

V. 33. et seqq. ταττειν του οινου ποσιν κοινως αφαιρετεον κ. τ. λ. Arist. ibid. επειδαν ἡ του οινου ποσις και ελευθερους ὑβριστας, και πολλα εθνη απεχεται και των ελευθερων, οἱον οἱ Καρχηδονιοι επι στρατιας, φανερον, ὁτι τουτου η μηδεν, η ολιγον μεταδοτεον.

V. 45, 46. τα περι εργου, και τροφης, και κολασεως. Arist. ibid. οντων δε τριων εργου, και κολασεως, και τροφης, το μεν μητε κολαζεσθαι, μητε εργαζεσθαι, τροφην δε εχειν, ὑβριν εμποιει, κ. τ. λ.

COL. X

Gian Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA X.

ατε ὑπο των μετριοτερων ἀλλαττομενα. Το δ'αλογῳ κολασει μη χρησθαι, ϗ ὁμοιως λογῳ, ϗ εργῳ προσηκον μεν· αλλ'ει παραληπτεον, ην ενταυθα περι οικετων χρησεως. Η δια τι τουτο μονον; μαλλον δε ϗ τα συναφη· διοτι γενη δει προς τα εργα, μετ'αγαν δειλα, μητε θυμικα, και των πονων αθλον προκεισθαι (ει ϗ το πασιν και τον χρονον ὁριζειν παντως ουκ αναγκαιον), ϗ το μη πολλους ὁμοεθνεις. Το δ'εξομερευειν ταις τεκνοποιιαις ειρηκεναι κοινως· χειρω ειναι δοκει του παρα Ξενοφωντι, κελευειν τρεφειν εκ των αγαθων, ουκ εκ των πονηρων κελευοντι· ϗ το τας ευθυσιας δε, ϗ τας απολαυσεις ποιεισθαι των δουλων ἑνεκα μαλλον, η των ελευθερων, βιαιοτερον ἁμα τῃ πιστει· „ διοτι πλεον εχουσιν, οὑ χαριν τα τοιαυτα νομιοθειη „· Και μεντοι τετταρα δειν ειναι του συνηθως Οικονομου ειδη, ποριζομενου περι τα χρηματα, το τε κτητικον, και το Φυλακτικον, και το κοσμητικον, και το χρηστικον, παρα πολλων νοουνται ἑκαστα· διο τα παντα τε δοκει σχολαζειν, αυτομαθως δε περιεχοντες λογιζομεν, ουδε κατα την τεχνην. Του δε κοσμητικου παρα το κτητικον, ϗ Φυλακτικον ουκ οντος (ειγε το ταττειν ὡς δει, και ενθα δει, τουτο λαμβανεται, καθαπερ εοικεν) εστω δ', ει θελει, και τερψιν επιΦερουσα εις τον βιον

quippe quae a moderatioribus variantur. Quod autem ait, irrationabili punitione non esse utendum, tum rationi, tum operi aeque consentaneum est; sed si adsumendum hoc erat, eo loco erat, ubi de domesticorum usu sermo fieret. Vel cur hoc solum? potius ea, quae subnectit: quod ad opera facienda servorum genera necesse est, nec nimis ignava, nec ádmodum animosa sint; et ut laborum praemium sit illis propositum (etsi laborandi etiam tempus omnibus praefinire non sit omnino necessarium); et ne sint multi eiusdem gentis. Quod autem indistincte dixerit, filiorum procreatione, tanquam datis pignoribus adstringendos; peius mihi videtur illo Xenophontis praecepto, qui nutrire iubet, qui ex bonis, non qui ex improbis nascuntur. Tum illud, quod sacrificia, et feriae magis servorum, quam liberorum causa fiant, violentius est cum sua probatione: nempe *quia plura sunt in illis, quorum gratia fuerunt instituta*. Porro quatuor esse debere consueti Oeconomi, qui circa facultates versatur, species, eius nempe, qui acquirat, qui servet, qui ornet, qui utatur; multi sunt, qui singulatim noscant. Quapropter omnia otiose dicta videntur: et quae ipsi sponte intelligimus, et comprehendimus sine artis subsidio. Cum autem dispositio sine possessione, et custodia nulla sit (siquidem id significat disponere, ut oportet, et ubi oportet, quemadmodum verosimile est); sit utique, si vult, etiam, quae iucunditatem in vitam adfert,

ADNOTATIONES

V. 2 et seq. το δ' αλογῳ κολασει μη χρησθαι. Heic non verba, sed sententiam aliquatenus reddit, quae ibidem Cap. V. habetur.

V. 9. 10. γεννη δει προς τα εργα μητ' αγαν δειλα, μητε θυμικα. Aristot. ibid. γεννη δ' αν δει προς τα εργα βελτιστα, μητε δειλα, μητε ανδρεια αγαν.

V. 11. et seq. των ποιων αθλον προκεισθαι, κ. τ. λ. Vide, quae adnotavimus in nostra Praefatione §. XXVIII.

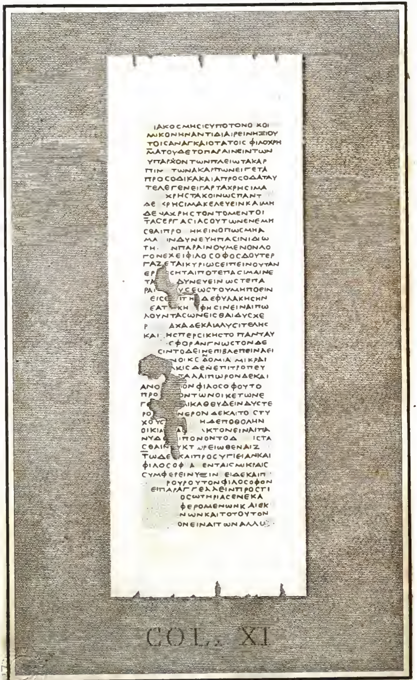
V. 14. et seq. το μη πολλους ὁμοεθνεις: Aristot. ibid. και μη κτασθαι ὁμοεθνεις πολλους.

V. 13. χρονον ὁριζειν παντως. Aristot. ibid. και ὁ χρονος ὁρισμενος.

V. 15. et 16. Το δ' εξομερευειν τεκνοποιιαις. Aristot. ibid. δει δε και εξομερευειν ταις τεκνοποιιαις

V. 22. et seqq. το τας ευθυσιας δε, και τας απολαυσεις ποιεισθαι των δουλων ἑνεκα μαλλον, η των ελευθερων. Verba sunt ipsa, quae habentur apud Arist. l. c. excepto, quod pro ευθυσιας, legimus θυσιας. Sicuti etiam quae sequuntur: διοτι πλειον εχουσι, οὗ χαριν τα τοιαυτα ενομισθη.

V. 29., et seqq. τετταρα δειν ειναι του συνηθως οικονομου ειδη, περινομενου περι τα χρηματα, το τε κτητικον, και φυλακτικον, και το κοσμητικον, και το χρηστικον. Arist. Cap. VI. ειδη δε του οικονομου τετταρα, ἁ δει εχειν περι τα χρηματα· και γαρ το κτασθαι δυνατον χρη ειναι, και φυλαττειν . . . . . . ετι δε και ειναι κοσμητικον των ὑπαρχοντων, και χρηστικον.

Genn. Casanova del. Franc. Casanova inc.

COLUMNA XI.

διακοσμησις ὑπο του οικονομικου, ἡν αντιδιαιρειν ηξιουν τοις αναγκαιοτατοις. Φιλοχρηματου δε το παραινειν των ὑπαρχοντων πλειω τα καρπιμα των ακαρπων· ειγε τα προσοδικα, και απροσοδα ταυτ'ελεγεν. Ει γαρ τα χρησιμα, και αχρηστα· κοινως παντες δει χρησιμα κελευειν, και μηδεν αχρηστον. Το μεντοι τας εργασιας οὑτω νενεμησθαι προσηκειν, ὁπως μη ἁμα κινδυνευη πασιν, ιδιωτη μεν παραινουμενον λογον εχει. Φιλοσοφος δ'ουτ'εργαζεται, κυριως ειπειν· ουτ'αν εργασηται ποτε, πασι μαινεται κινδυνευειν· ὡστε παραινεσεως του μη ποιειν φεισεσθαι. Τα δε Φυλακης, ἡν ε'Αττικην φησιν, ειναι, πωλουντας ωνεισθαι· δυσχερες, ταχα δε και αλυσιτελες· και της Περσικης, το παντ'αυτον εφοραν· γνωστον δε πασιν το δειν επιβλεπειν αει μεν εν οικονομια μικρα, πολλακις δ' εν επιτροπευομενη. Ταλαιπωρον δε, και ανοικειον Φιλοσοφου το προτερον των οικετων εγειρεσθαι, καθευδειν δ'ὑστερον. Φανερον δε και ταις τυχουσι το μηδεποθ' ὁλην οικιαν αφυλακτον ειναι. Πανυ δ' επιπονον το διανιστασθαι νυκτωρ ειωθεναι· ζητω δ'ει και προς ὑγειαν, και Φιλοσοφιαν εν ταις μικραις συμφερει νυξιν. Ει δε και περι του Φρουρου τον Φιλοσοφον δει παραγγελλειν, προς τι λεγει το· σωτηριας ἑνεκα των εισφερομενων, και εκφερομενων· και το, τουτον αχρηστον ειναι των αλλων

dispositio inter oeconomi munera, quam distinguendam esse putarem a rebus maxime necessariis. Avari autem est adhortari, ut possessionum plura sint fructuosa, quam infructuosa; siquidem hoc nomine vocavit ea, quae reditum praebent, vel secus. Si enim utilia, et inutilia intellexit; generatim omnes utilia inbeant, oportet, et nihil inutile. Illud vero, quod quaestus sic distribuere conveniat, ut ne simul omnes periclitentur, imperito idoneam adhortationem continet. Philosophus autem neque laborat, ut quaestum faciat, proprie loquendo; neque, si quando laboraverit, ita insanit, ut omnia in discrimen adducat: itaque huic adhortationi, ne id faciat, parcere poterat. Custodiae vero, quam Atticam adpellat, proprium esse vendere, et emere; periculosa sane res est, et fortasse etiam inutilis: Persicae autem, ut quisque per se ipse omnia inspiciat; notum sane est omnibus oportere semper invigilare in parva Oeconomia, saepe vero in ea, quae fit per procuratorem. Miserum porro, et Philosopho indignum excitari prius, quam servi, et cubitum ire posterius. Norunt autem hoc etiam homines vulgares, numquam sine custodia universam domum esse deserendam. Omnino autem laboriosum est, ut de nocte surgere adsuescas: sed quaero, an ad sanitatem, et ad Philosophiam id etiam in parvis conferat noctibus. Si vero etiam circa ianitorem praecepta dare Philosophum oportet, cur ait: *servandi causa, quae inferuntur, et efferuntur*: tum vero *hunc inutilem esse inter alios*

V. 4. et seqq. το παραινειν των ὑπαρχοντων πλειω τα καρπιμα των ακαρπων. Arist. l. c. cap. VI. διῃρησθαι δε δει των κτηματων ἑκαστον, και πλειω τα καρπιμα ειναι των ακαρπων.

V. 4. 5. et seq. τας εργασιας οὑτω νενεμησθαι προσηκειν, ὁπως μη ἁμα κινδυνευῃ πασι. Arist. ibid. και τας εργασιας οὑτω νενεμησθαι, ὁπως μη ἁμα κινδυνευσωσιν ἁπασι.

V. 21. et seqq. της δε Φυλακης, ἡν τε Αττικην Φησιν, ειναι, πωλουντας ωνεισθαι. Aristot. ibid. και ἡ Αττικη οικονομια χρησιμος· αποδιδομενοι γαρ ωνουνται.

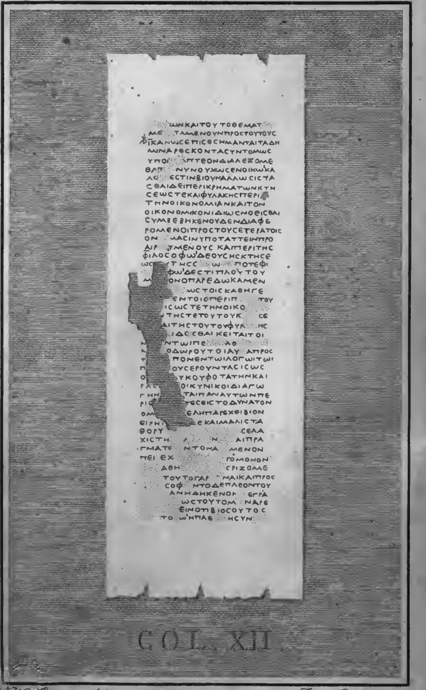
V. 25. et seqq. της Περσικης το παντ' αυτον εφοραν. Aristot. ibid. Περσικα δε ην, το παντα τεταχθαι και παντ' εφοραν.

V. 33, 34. προτερον των οικετων εγειρεσθαι, καθευδειν δ' ὑστερον. Aristot. ibid. εγειρεσθαι δε προτερον δεσποτας οικετων, και καθευδειν δ' ὑστερον.

V. 35. et seq. μηδεποθ' ὁλην οικιαν αφυλακτον ειναι. Aristot. ibid. και μηδεποτε αφυλακτον οικιαν ειναι, ὡσπερ πολιν.

V. 37. et seqq. το διανιστασθαι νυκτωρ ειωθεναι κ. τ. λ. Aristot. ibid. το τε διανιστασθαι νυκτωρ· τουτο γαρ και προς ὑγειαν, και οικονομιαν, και Φιλοσοφιαν χρησιμον. Noster rectius habet φιλοσοφιαν.

V. 44. et seqq. σωτηριας ἑνεκα των εισφερομενων, και εκφερομενων κ. τ. λ. Aristot. ibid. δοκει δε εν ταις μεγαλαις οικονομιαις χρησιμος ειναι θυρωρος, ὁς αν ᾐ αχρηστος των αλλων εργων. Vide quae in Praefatione observavimus §. XXIX.

ΩΝΚΑΙΤΟΥΤΟΘΕΜΑΤ
ΜΕ ΤΑΜΕΝΟΥΝΠΡΟϹΤΟΥΤΟΥϹ
ΙΚΑΝΩϹΕΠΙϹΕϹΗΜΑΝΤΑΙΤΑΔΗ
ΜΙΝΑΡΕϹΚΟΝΤΑϹΥΝΤΟΜΩϹ
ΥΠΟΙ ΑΠΤΕΟΝΔΙΑΛΕΞΟΜΕ
ΘΑΠ ΝΥΝΟΥΧΩϹΕΝΟΙΚΩΙΚΑ
ΛΩ ΕϹΤΙΝΒΙΟΥΝΑΛΛΩϹΙϹΤΑ
ϹΘΑΙΔΕΙΠΕΡΙΧΡΗΜΑΤΩΝΚΤΗ
ϹΕΩϹΤΕΚΑΙΦΥΛΑΚΗϹΠΕΡΙ
ΤΗΝΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΚΑΙΤΟΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝΙΔΙΩϹΝΟΕΙϹΘΑΙ
ϹΥΜΒΕΒΗΚΕΝΟΥΔΕΝΔΙΑΦΕ
ΡΟΜΕΝΟΙΠΡΟϹΤΟΥϹΕΤΕΡΑΤΟΙϹ
ΟΝ ΜΑϹΙΝΥΠΟΤΑΤΤΕΙΝΠΡΟ
ΑΙΡ ΥΜΕΝΟΥϹ ΚΑΙΠΕΡΙΤΗϹ
ΦΙΛΟϹΟΦΩΙΔΕΟΥϹΗϹΚΤΗϹΕ
ΩϹ ΤΗϹϹ Ω ΠΟΤΕΦΙ
ΦΩΙΔΕϹΤΙΠΛΟΥΤΟΥ
Μ ΟΝΟΠΑΡΕΔΩΚΑΜΕΝ
ΩϹΤΟΙϹΚΑΘΗΓΕ
ΕΝΤΟΙϹΠΕΡΙΠ ΤΟΥ
ΙϹΩϹΤΕΤΗΝΟΙΚΟ
ΤΗϹΤΕΤΟΥΤΟΥΚ ϹΕ
ΑΙΤΗϹΤΟΥΤΟΥΦΥΛ ΗϹ
ΔΟϹΘΑΙΚΕΙΤΑΙΤΟΙ
Ν ΝΤΩΙΠΕ ΛΟ
Ν ΟΔΩΡΟΥΤΟΙΑΥ ΑΠΡΟϹ
Τ ΠΟΝΕΝΤΩΙΛΟΓΩΙΤΩΙ
Π ΟΥϹΕΡΟΥΝΤΑϹΙϹΩϹ
Ο ΥΚΟΥΦΟΤΑΤΗΝΚΑΙ
ΡΑϹ ΟΙΚΥΝΙΚΟΙΔΙΑΓΩ
ΓΗΝ ΤΑΙΠΑΝΑΥΤΩΝΠΕ
ΡΙϹ ΤΕϹΕΙϹΤΟΔΥΝΑΤΟΝ
ΟΜ ΕΛΗΠΑΡΕΧΘΙΒΙΟΝ
ΕΙΡΗΙ ΕΚΑΙΜΑΛΙϹΤΑ
ΘΟΡΥ ϹΕΛΑ
ΧΙϹΤΗ Α Ν ΑΙΠΡΑ
ΓΜΑΤΕ ΝΤΟΝΑ ΜΕΝΟΝ
ΠΕΙ ΕΧ ΓΟΜΟΝΟΝ
ΑΘΗ ϹΡΙΖΟΜΕ
ΤΟΥΤΟΓΑΡ ΝΑΙΚΑΙΠΡΟϹ
ϹΟΦ ΝΤΟΔΕΠΛΕΟΝΤΟΥ
ΑΝΗΚΗΚΕΝΟΡ ΕΓΡΑ
ΩϹΤΟΥΤΟΜ ΝΑΡΕ
ΕΙΝΟΤΙΒΙΟϹΟΥΤΟϹ
ΤΟ ΩΙΗΠΑϹ ΗϹΥΝ

COL. XII.

Gen. Casanova del. Franc Casanova inc.

COLUMNA XII.

εργατων; Και τουτο θεματιζωμεν. Τα μεν ουν προς τουτους ἱκανως επισεσημανται· τα δ' ἡμιν. αρεσκοντα συντομως ὑπογραπτεον. Διαλεξομεθα τοινυν ουχ' ὡς εν οικῳ καλως εστιν βιουν, αλλ' ὡς ἱστασθαι δει περι χρηματων κτησεως τε, και φυλαξης, περι ἁ την οικονομιαν, και τον οικονομικον ιδιως νοεισθαι συμβεβηκεν, ουδεν διαφερομενοι προς τους ἑτερα τοις ονομασιν ὑποταττειν προαιρουμενους· και περι της φιλοσοφῳ δεουσης κτησεως ταυτης ὁπωσδηποτε. Φιλοσοφῳ δ' εστι πλουτου μικρον· ὁ παρεδωκαμεν ευκαιρως τοις καθηγεμοσιν εν τοις περι πλουτου λογοις· ὡστε την οικονομιαν της τε τουτου κτησεως, και της τουτου φυλαξης μεταδιδοσθαι. Κειται τοινυν εν τῳ περι πλουτου Μετροδωρου τοιαυτα προς τον τροπον εν τῳ λογῳ, τῳ προς τους ερουντας ἰσως, ὁτι πολυ κουφοτατην, και ῥᾳστην οἱ Κυνικοι διαγωγην βιουνται, παντων αυτων περιελκοντες εις το δυνατον· ὁ μεν ευτελη παρεχει βιον, ειρηνικον δε, και μαλιστ' αθορυβον, φροντιδα, ὡς ελαχιστην, μελετην, και πραγματειαν. Τον αγομενον περιεχομεθα· και τουτο μονον τοις καθηγεμοσιν ἀφιζομενον· τουτο γαρ ειναι και προς φιλοσοφιαν· το δε πλεον τῶν ειναι αν ηδη κενον γεγραφαμεν. Ὡς τουτο μεν αρεσκει ειπειν· ὁτι βιος οὗτος εγινετο, ἀφ' ᾡ ἡ πλειστη συνεση

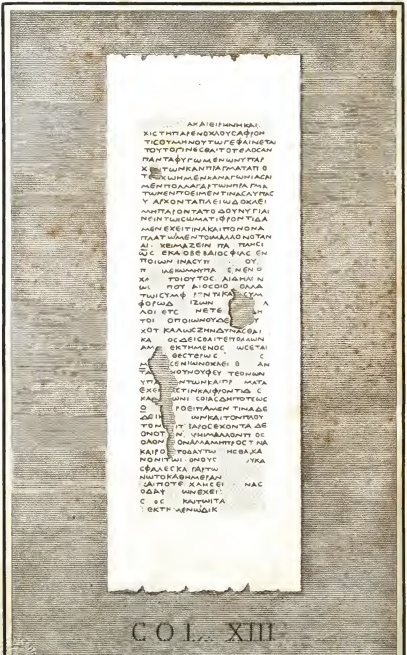
operarios? Atque id hactenus. ¶ Quae igitur adversus istos dici possunt, sufficienter indicavimus: de iis porro, quae nobis placent, breviter est scribendum. Disseremus scilicet, non quomodo domi pulchre vita duci queat, sed quomodo statuendum sit de divitiarum possessione, et custodia, circa quae tum Oeconomiam, tum Oeconomicum proprie considerare convenit, minime contendentes adversus eos, qui alienas significationes nominibus subiicere praeoptant: tum vero de ea possessione, quae Philosopho sit necessaria, qualiscumque illa sit. Philosopho autem parum est divitiarum: quod opportune praeceptoribus tradidimus in sermonibus de divitiis; ita ut Oeconomiam et in *parvi* huius possessione, et in ipsius custodia distribuere liceat. Et quidem habentur in Metrodori libro de divitiis talia apposite in sermone, qui est adversus eos, qui fortasse dicunt levissimam admodum, et facillimam vitam Cynicos traducere, qui omnia sua secum, quoad fieri possit, ferunt: quod quidem frugalem exhibet vitam, et pacificam, et admodum imperturbatam, et quam minimam sollicitudinem, curam, et molestiam habentem. Qui ita agat, amplectimur; etsi id solummodo ducibus exercituum sit praescriptum: id enim quoque esse secundum philosophiam putamus: quidquid vero hoc amplius, vanum utique esse iam scripsimus. Itaque hoc quidem placet dicere: vita talis sit, cui plurima insit

CAP. III.

Suam sententiam exponit, et primo an Sapiens debeat possidere, et custodire divitias.

ADNOTATIONES.

V. 1. ἐργατεῖν. Vide, quae in Praefatione disseruimus §. XXIX. de hac voce per nos restituta.

ΑΚΑΙΕΙΡΗΝΗΚΑΙ
ΧΙϹΤΗΠΑΡΕΝΟΧΛΟΥϹΑΦΡΟΝ
ΤΙϹΟΥΜΗΝΟΥΤΩΓΕΦΑΙΝΕΤΑΙ
ΤΟΥΤΟΓΙΝΕϹΘΑΙΤΟΤΕΛΟϹΑΝ
ΠΑΝΤΑΦΥΓΩΜΕΝΩΝΥΠΑΡ
Χ ΤΩΝΚΑΝΠΡΑΓΜΑΤΑΠ Ο
Τ ΧΩΗΜΕΝΚΑΝΑΓΩΝΙΑϹΑΙ
ΜΕΝΠΟΛΛΑΓΑΡΤΩΝΠΡΑΓΜΑ
ΤΩΝΕΝΠΟΕΙΜΕΝΤΙΝΑϹΑΥΠΑϹ
Υ ΑΡΧΟΝΤΑΠΛΕΙΩΔΟΧΛΕΙ
ΜΗΠΑΡΟΝΤΑΤΟΔΟΥΝΥΓΙΑΙ
ΝΕΙΝΤΩΙϹΩΜΑΤΙΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΜΕΝΕΧΕΙΤΙΝΑΚΑΙΠΟΝΟΝΑ
ΠΛΑΤΩΜΕΝΤΟΙΜΑΛΛΟΝΟΤΑΝ
ΑΙ· ΧΕΙΜΑΖΕΙΝ ΠΑ ΠΑΝϹΙ
ΩϹ ΕΚΑ ΟΒΕΒΑΙΟϹΦΙΛϹ ΕΝ
ΠΟΙΩΝ ΙΝΑϹΥΠ ΟΥ.
Π ΙΛΕΚΩΜΗΥΠΑ Ε ΝΕΝ Ο
ΧΑ ΤΟΙΟΥΤΟϹ. ΑΙΔΗΛ Ν
ΩϹ ΠΟΤ ΑΙΟϹΟΙΟ ΟΛΛΑ
ΤΩΙϹΥΜΦ ΡΝΤΙΚΑ ϹΥΜ
ΦΟΡΩΔ ΙΖΩΝ Λ
ΛΟΙ ΕΤϹ ΝΕΤΕ Η
ΤΟΙ ΟΠΟΙΩΝΟΥΔΕ Υ
ΧΟΤ ΚΑΛΩϹΖΗΝΔΥΝΑϹΘΑΙ
ΚΑ ΟϹΔΕΙϹΘΑΙΤΕΠΟΛΛΩΝ
ΑΜ ΕΚΤΗΜΕΝΟϹ ΩϹΕΤΑΙ
ΘΕϹΤΕΡΩϹ Ϲ
Μ ϹΕΝΙΩΝΟΧΛΕΙ Θ ΑΝ
ΤΑ ΝΟΥΝΟΥΦΕΥ ΤΕΟΝΩΝ
ΥΠΑ ΝΤΩΝΚΑΙΠΡ ΜΑΤΑ
ΕΧΕ ΕϹΤΙΝΚΑΙΦΡΟΝΤΙΔ Ϲ
ΚΑ ΩΝΙ ϹΟΙΑϹΔΗΠΟΤΕΩϹ
Ο ΡΟΕΙΠΑΜΕΝ ΤΙΝΑΔΕ
ΔΕΙΚ ΩΝΚΑΙΤΟΝΠΛΟΥ
ΤΟΝ ΙΤ ΒΑΡΟϹΕΧΟΝΤΑΔΕ
ΟΝΟΤ Ν. ΨΗΜΑΛΛΟΝΠ ΟϹ
ΟΛΟΝ ΟΝΑΜΑΜΗΠΡΟϹΤ ΝΑ
ΚΑΙΡΟ ΤΟΔΑΥΤΩ ΗϹΘΑ ΚΑ
ΝΟΝΙΤΩΙ· ΟΝΟΥϹ ΥΚΑ
ϹΦΑΛΕϹΚΑ ΓΑΡΤΩ
ΝΩΤΟΚΑΘΗΜΕΡΑΝ
ΚΑΙΠΟΤΕ ΧΑΗϹΕΙ ΝΑϹ
ΟΔΑΨ ΩΝΕΧΕΙ
Ϲ ΟϹ ΚΑΙΤΩΙΤΑ
ΕΚΤΗ ΜΕΝΩΔΙΚ

COL. XIII.

Genn. Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA XIII.

ευ...α, ϗ ειρηνη, ϗ ελαχιστη παρενοχλουσα Φροντις. Ου μην ούτω γε Φαινεται τουτο γινεσθαι το τελος, αν παντα Φυγωμεν, ὧν ὑπαρχοντων, και πραγματα ποτε σχωμεν, και αγωνιασαιμεν. Πολλα γαρ των πραγματων ενποει μεν τινας λυπας ὑπαρχοντα, πλειω δ'οχλει μη παροντα. Το δ'ουν ὑγιαινειν τω σωματι Φροντιδα μεν εχει τινα, ϗ πονον· απλατω μεντοι μαλλον, ὁταν αρχει χειμαζειν. Παραπλησιως δε και ὁ βεβαιος Φιλος ενποιων τινας ὑπουργιας, ουκ ενποει πλειω μη ὑπαρχων· ενοχλει δε τοιουτος. Και δηλον, ὡς ὁ σπουδαιος, οἱος πολλα τω συμΦεροντι, και ασυμΦορω διοριζων, εξελειν μαλλον έτερων έτερα· και δη τουτο ποιων, ουδ' εν τω τετυχοτι καλως ζην δυνασθαι, και ου προσδεισθαι γε πολλων, ἁ μη ῃ κεκτημενος· βιωσεται περ αδεεσθερως ούτως, ὡς μη προς ενιων οχλεισθαι. Παντα μεν ουν ου Φευκτεον, ὧν ὑπαρχοντων, ϗ πραγματα εχειν εστιν, ϗ Φροντιδας, και αγωνιας, οἱασδηποτε, ὡς ουτως προειπαμεν· τινα δε δεικνυμενων ϗ τον πλουτον, και το βαρος εχοντα δεον, ὁταν παρη· μαλλον προς ὁλον βιον, αλλα μη προς τινα καιρον. Το δ' αυτω χρησθαι κανονι τω πονους Φευγειν ουκ ασφαλες· και γαρ τω ποτε πονω, το καθ' ἡμεραν αντεχειν ἡδυ· και ποτε οχλησεις τινας ὁ δαψιλης ων εχει περ πορισμος· ὡστε και τω τα πολλα κεκτημενω δικαιον αν ειη

serenitas, et pax, et quam minima perturbans sollicitudo. Non tamen ita videtur hic finis obtineri, si ea omnia fugerimus, quibus exsistentibus, sive negotia aliquando habeamus, sive quandoque contendamus. Multa enim quasdam adferunt molestias, cum adsunt, magis vero nos adfligunt, cum non adsunt. Ita valetudo corporis quamdam requirit curam, et laborem; at multo maior habenda est cura illi, qui delicatus est, cum incipit hiemare. Similiter etiam constans amicus, qui quaedam adiumenta praestat, non sane plura praestabit, cum non adest: attamen ipse etiam talis aliquam molestiam adfert. Et manifestum est, quod guavus homo, qui multa ex utilitate, et inutilitate discernit, alia prae aliis eligere valet: sed quantumvis hoc faciat, tamen nec in fortunae casibus pulchre vivere potest, neque multarum rerum, quas non possideat, non indigere: vivet sic tamen minore indigentia, ut no ab aliquibus perturbetur. Omnia igitur fugienda non sunt, quibus exsistentibus et negotia necesse est, habeas, et curas, et molestias qualescumque, ut vere alias diximus; sed *fugienda* quaedam, quae noscuntur habere simul cum divitiis pondus necessarium, cum se nobis sistant; magis, si per totam vitam, minus vero, si per aliquod tempus. Sed hac ipsa uti regula in laboribus fugiendis non tutum est: etenim aliquando laborem in dies sustinere iucundum est; aliquando vero quasdam molestias adfert quoque copiosus proventus; ita ut etiam ille, qui multa possideat, iure forsan

ADNOTATIONES.

V. 9. ιππου, et V. 16. ιππιων. Sic nitide scriptum habes in αυτογραφῳ praeter orthographiae regulas. Vide quae in Praefatione de huius Voluminis exscriptore adnotavimus.

V. 42. καθ' ημεραν αντεχειν ηδυ. Huiusmodi supplementum fortasse importunum videbitur; quoniam plura continet elementa, quam vacuis lineolae spatiis comprehendi queant. Ego vero suspicor ταχυγραφον scripsisse ΚΑΘΗΜΕΡΑΝΤΕΧΕΙΝ pro ΚΑΘΗΜΕΡΑΝ ΑΝΤΕΧΕΙΝ, ita ut festinanti exciderint elementa AN, quae duplicare debuerat; et quae si semel tollas, videbis reliqua vacuis spatiolis apte congruere.

ΤΑΥΤΑΠΟΔΟΚΙΜΑCΑΙΔΙ
ΤΟΙΑΥΤΗΝCΥΝΤΥ ΑΝΤΟΔΩC
ΕΠΙΤΟΠΟΛΥCΥΝΕΡΓΟΥΝΠΡΟC
ΤΗΝΑΚΡΟΤΑΤΗΝΔΙ ΓΩΓΗΝ
ΤΟΥΤΟCΚΕΠΤΕΟΝ ΟΥΦΑΙΝΕ
Τ ΙΔΟΠΛΟΥΤΟCΕΠΙΦΕΡΕΙΝΑ
ΛΥCΙΤΕΛΕΙCΔΥCΧΕΡΕΙΑCΠΑΡΑΥ
ΤΟΝΑΛΛΑΠΑΡΑΤΗ ΤΩΝΧΡΩ
ΜΕΝΩΝ ΚΑΚΙΑΝ ΗΓΑΡΕΠΙΜΕ
ΛΕΙΑΚΑΙΤΗΡΗCΙCΟ CΗΤΙΡΕΠΕΙ
ΤΩΙΚΑΤΑΤΡΟΠΟΝΑΥΤΟΥΠΡΟ
ΕCΤΩΤΙΠΑΡΕΧΕΙΜΕΝΤΙΝΕΝΙ
Ο ΟΧΛΗCΙΝ ΟΥΜΗΝΠΛΕΙΩ
ΓΕΤΟΥ ΚΑΤΑΤΟΝ ΕΦΗΜΕΡΟΝ
Τ ΡΙCΜΟΝΑΝΔΕΚΑΙΠΛΕΙΩ
ΤΑ ΙΑ ΩΝΩΝΑΠΑΛΛΑΤ
ΤΕΙΔΥCΧΕΡΩΝ. ΥΠΛΕΙΟΝΑΝ
Μ ΔΕΙΞΗΤΙCΩCΟΥΚΑΠΟΔΙ
CΙΝΟΦΥCΙΚΟCΠΛΟΥΤΟC
Γ ΛΛΩΜΕΙΖΟΥCΤΑCΕΠΙΚΑΡ
ΤΙΑCΗΤΟΥCΠΟ ΟΥCΤΗCΑ
ΛΙΓΩΝ ΖΩΗCΟΠΟΛΛΟΥΔΕΗ
CΕ ΙCΤΑΝΕ ΩΓΑΡΜΗ
Δ ΠΑ ΑΠΟΛΛΥΜΕ
Ν. ΜΗΔΕΔΙΑΤΗΝΑΚΡΑΤΟΝ
C ΔΗΝ ΠΕΡΙΤΟΠΛΕΟΝΚΑΙ
ΤΟ ΟΝΥΦΑΥ CΥΖΗΤΕΙ
ΝΕΡ ΙCΘΑΙΤΟΥΤ
ΩCΟΙΚΟ ΜΕCΘΑΙΝΟ
ΜΙΖΩΤΟΝΠΛΟΥ ΙΝC ΑΡΚΑΤΑ
ΤΗ ΝΠ ΟC ΙCΤΩΙ
ΠΡΟ ΑΝ ΛΚΕΙΝΕΑ ΓΙ
Ν ΑΝΤΩΠΕΡΙΤΩΝΕΛΑΤ
Τ ΩΝΑΓΩΝΙΑΝΩCΕΥ
ΘΕ ΑΓΗΔΟΝ Α Α
CΤΗCΟ ΩΝΗΠΑΡΟΥCΑΝΗ
ΠΡΟC ΟΚΩΜΕΝΗΝΑΝΔΕΤΙC
ΠΕΡ ΛΗ ΑΥΤΟΥΤΑCΤΟΙ Υ
ΤΑC CΧΕΡΕΙΑCΚΑΙΜΗ Ω
ΡΕΥΕΙΝΕ . ΙΒΑΑ ΤΑΙΚΑΙΠΟ
ΕΙΝΤΗΝΟΥCΙΑΝΟΤΙΜΕΓΙCΤΗΝ
ΜΗΔΗΝΟΠΛΟ ΤΟCΕΞΟΥCΙ
ΑΝΠΑΡΕΧΟΙΤ ΤΗΝΠΑΡΑCΚΕΥ
ΑΖΗ ΑΙΤΩΙ
ΤΟC. ΑΧΡΗΜΑΙΑΦΥΛΑΤ
Λ ΑΙΠΑΡΟΙCΑΠ Α

COL. XIV

Gius. Casanova del. Franc. Casanova inc.

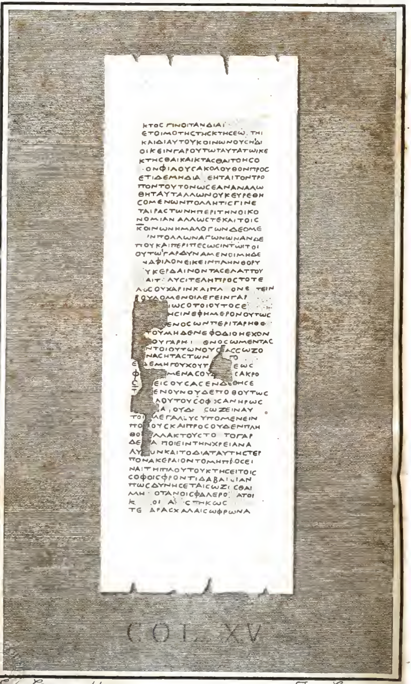
COLUMNA XIV.

ταυτ' αποδοκιμασαι δια την τοιαυτην συντυχιαν. Το δ' ὡς επι το πολυ συνεργουν προς την ακροτατην διαγωγην, τουτο σκεπτεον. Ου φαινεται δ' ὁ πλουτος επιφερειν αλυσιτελεις δυσχερειας παρ' αυτον, αλλα παρα την των χρωμενων κακιαν. Ἡ γαρ επιμελεια, και τηρησις, ὁση πρεπει τῳ κατα τροπον αυτου προεστωτι, παρεχει μεν τιν' ενιοτ' οχλησιν· ου μην πλειω γε του κατα τον εφημερον πορισμον· αν δε κ̓ πλειω, των αλλων, ὡν απαλλαττει δυσχερων, ου πλειον· αν μη δειξῃ τις, ὡς ουκ αποδιδωσιν ὁ φυσικος πλουτος πολλῳ μειζους τας επικαρπιας, η τους πονους της ολιγων ζωης· ὁ πολλου δεησει ὑφισταναι. Εγω γαρ μηδε δι' αυτου το παραπολλυμενον, μηδε δια την ακρατον σπουδην περι το πλεον, κ̓ το αμεινον ὑφ' αυτου ζητεισθαι, κ̓ ενεργεισθαι τουτῳ, δεξιως οικονομεισθαι νομιζω τον πλουτον. Ὁ γαρ κατα την φυσιν ων ποθος πλειστον προς τῳ αυξειν ἑαυτον γινεται· η αν τῳ περι των ελαττωματων αγωνιᾳν, ὡς ευθεως την αλγηδονα παραστησομενων, η παρουσαν, η προσδοκωμενην. Αν δε τις περιελῃ αυτου τας τοιαυτας δυσχερειας, κ̓ μη σωρευειν επιβαλληται, και ποειν την ουσιαν ὁτι μεγιστην, μηδ' ἡν ὁ πλουτος εξουσιαν παρεχοι, ταυτην παρασκευαζηται· τῳ εξεστι, αν η πλουτος, τα χρηματα φυλαττειν αλλοις, και παρ' οἱς απαραφυλα-

haec reprobare queat propter talem eventum. Quod autem, ut plurimum, ad praestantissimam vitae rationem conferat, id nunc est inquirendum. Non videntur quidem divitiae inutilia adferre incommoda per se, sed propter eorum, qui illis utuntur, malitiam. Cura enim, et custodia, quanta convenit illi, qui secundum ipsarum modum administrat, praebet quidem interdum aliquam molestiam; at non sane maiorem, si comparetur cum quotidiano pecuniae proventu; si vero etiam maiorem, prae aliis, quibus liberat molestiis, certo non maiorem; nisi quis demonstraverit, divitias suapte natura non praebere fructus multo maiores molestiis vitae, quae tenui censu substentatur: quod *vitae genus* multarum rerum indigentiae subiacet. Ego enim neque per earum dissipationem, neque per immodicam sollicitudinem eas augendi, et maiores fructus ab ipsis repetendi, ita ut in hoc totus homo sit, belle administrari divitias puto. Desiderium enim secundum propriam naturam idcirco ut plurimum oritur, quia quisque se extollere cupit; vel propter angorem, quem pariunt iacturae, utpote quae statim dolorem exhibent, vel praesentem, vel praevisum. Si vero quis ab ipsis *divitiis* tales molestias circumcidat, nec animum eo intendat, ut accumulet, et conficiat substantiam quam maximam, neque, quam potestatem divitiae praebent, eam sibi comparare studeat; huic expedit, si divitiae adsint, bona per alios custodire, et per quos sine gravi cura

CAP. IV.

Quomodo Sapiens debeat rem administrare, et custodire, ut beate vivat.

Gen. Casanova del   Franc. Casanova inc.

COLUMNA XV.

κτος γινοιτ' αν δια Φιλιας ἑτοιμοτης της κτησεως, τῃ ϗ δι' αυτου κοινωνουσῃ. Διοικειν γαρ οὑτω ταυτα τῳ κεκτησθαι, ϗ κτασθαι τον Σοφον Φιλους ακολουθον. Προσετι δε μη διαχεηται τον τροπον τουτον, ὡς, εαν αναλωθῃ ταυτ', αλλων ουχ εὑρεθησομενων, πολλη τις γινεται ῥᾳστωνη περι την Οικονομιαν· αλλωστε ϗ τοις κοινωνημα λογων, δεομενων πολλων αγωνων, αν δε που ϗ περιπεσωσι· τοιουτῳ γαρ δυναμενοι μηδε αναΦιλονεικειν, πλην θορυβου κερδαινοντες, ελαττουσθαι τ' αλυσιτελη προς το τελος, οὑ χαριν ϗ πλεονεκτειν βουλομενοι. Λεγειν γαρ ουκ εστιν, ὡς ὁ τοιουτος εχει την κτησιν εΦημερον, οὑτως αλειμμενος ων, περι τα ῥηθεντα, του μηδεν εΦοδιον εχοντος· ου γαρ ηκουσεν, ὁσῳ μεν τας των τοιουτων ουσιας σωζομενας, η τας των ὁμοιοτροπων ειδε· μηγ' ουχ οὑτω ταχεως Φθειρομενας, ουδε τας ακροσΦαλεις ουσας. Ενδεθησεται μεν ουν ουδεποθ' οὑτως του πλουτου σοΦος ανηρ, ὡς ἑνεκα του διασωζειν αυτον μεγαλους ὑπομενειν πονους, ϗ προς ουδεν πληθος αλλακτους. Τουτο γαρ δειται ποιειν την χρειαν αλυπον, ϗ το δια ταυτης τερπον ακεραιον, το μη προσειναι τῃ πλουτου κτησει τοις σοΦοις Φροντιδα βαρειαν, πως δυνησεται σωζεσθαι· μηδ' ὁταν οἱ σΦαλερωτατοι καιροι καθεστηκωσιν ωθουντες, αρας χαλα σωΦρων α-

evadat propter amicitiam facilis possessio, cum per hoc ipsum fiat communis. Sapienti enim consentaneum est haec ita administrare, si amicos adquisiverit, et adquirat. Adcedit etiam, quod hoc pacto non dilabatur substantia, ita ut, si expendantur haec, et alia non invenientur, multa quaedam facilitas in Oeconomia oriatur; praesertim rationum communio, quae caret multis molestis contentionibus, sicubi res male cedant: quippe hoc pacto possunt ipsi sine reciproca contentione longe a tumultu lucrifacere, et minuere illa, quae inutilia ad finem sunt, cuius gratia plus habere homines cupiunt. Etenim non dicendus est talis vir diurnam possessionem habere, qui hoc pacto destitutus sit illis, quae nullum vitae adminiculum praebent, prout diximus; eo quod non tantum adsequntus sit, quanto novit opus esse ad servandas talium rerum, vel similis naturae facultates: ne dum illas, quae tam breviter sint periturae, et maxime labiles. Nunquam igitur Sapiens ita pecunia indigebit, ut ipse servandae illius gratia magnos tolerare debeat labores, et nulla opum copia permutabiles. Hoc enim necesse est, pariat utilitatem sine molestia, et proinde iucunditatem sinceram; nempe quia non adest sapientibus in pecuniae possessione gravis cura, quomodo scilicet conservari ea poterit: neque cum periculosissima ingruunt tempora ipsum vexantia, diras evomit prudens

V. 15. Vides in αυτογραφῳ quatuor litteras ΝΤΩΙ obelo confixas, a lectoribus praetereundas. Haec autem litterarum expunctio aperte, ni fallor, facta adparet inter scribendum auctore dictante; cum enim is, fortasse magister, dictasset πεπαιδευσαστιν· ουτῳ discipulos dormitans pro ουτῳ scripsit, et voce reddidit τῳ· tum puto, magister expungendum iussit a somniculoso discipulo illud τῳ et scribendum τοιουτῳ, expuncta item paragogica Ν; quam, licet in hisce scriptis saepissime occurrit, etiam sequente consona, heic tamen, quod nimis asperum sonaret, tollendam duxit. Animadverte porro in sequenti versu nimis religiose superscriptum iota in voce τοιουτῳ, quod adscribere discipulus omiserat, fortasse quia in scriptum oculos magister intendit: alibi enim passim, et impune omissum videmus. Id sane nostram suspicionem confirmat, non a librario descripta, sed aure excepta haec dictata fuisse. Praeterea in toto hoc commate tum dictans, tum scriptor dormitasse videntur. Etenim post vocem δυναμενοι omissum vides εισι, et V. 18. κερδαινοντας habes in αυτογραφῳ pro κερδαινοντες, quod syntaxis requirit.

V. 17. αναφιλοπεικειν. Huiusmodi decompositum frustra in lexicis quaeres: sed sic legendum, et interpretandum Φιλελληνες, puto, non abnuent.

V. 26. ad 31. Ου γαρ ηνυσεν κ. τ. λ. Valde implexa, adeoque obscura est haec periodus. Quis scit, an aliquid desit? Certe meliorem inde sententiam excudere nequivimus.

V. 37. αλλακτους. Henricus Stephanus in suo lexico recenset αλλακτοι, atque explicat: *Lignum, quo gestabantur onera, ita dictum a permutatione gestationis ex uno humero in alterum: vel, ut Cael., lignum utrinque cavum, quo gestabantur onera, ita dictum a translatione, quae fiebat a fatigatis de humero in humerum.* Totum hoc autem mutuatus est a Caelio Rhodigino lib. XVI. e. 3. quem fideliter eitat, etsi queratur eum non indicasse, unde sumserit. Nunc igitur prima vice invenimus adiectivum simplex αλλακτος, quod certe idem est ac αλλακτικος· in compositis enim et decompositis ambo occurrunt, ut διαλλακτικος, et αδιαλλακτος, συναλλακτικος, et ασυναλλακτος. Quid autem valeant apud nostrum πονοι προς ουδεν πληθος αλλακτοι, facile est divinare. Si enim αλλαττεσθαι inter alia valet *merces permutare*, vel *redimere*; quia dubitabit πονους προς ουδεν πληθος αλλακτους reddendum: *labores nulla opum copia redimibiles* propter eorum nempe magnitudinem? Quod si placeat secundum Rhodigini sententiam αλλακτοι, dici a permutatione gestationis ex humero in humerum, qua onus portabilius evadit; tunc reddere poteris *labores pro nulla opum copia portabiles*, sive *tolerabiles*: quod in eumdem sensum recidit.

ΝΗΡΚΑΙΠΡΟϹΤΟΜΕΑ
ΡΗ ϹΤΗΙΤΑΠΕΙΝΗΚΑΙΠΕΝΙΧΡΑΙ
ΔΙΑΙΤΗΤΟΦΥϹΙΚΟΝΕΙΔΩϹΚΑΙΥ
ΠΟΤΑΥΤΗϹΟΙΚΟΥΜΕΝΟΝΡΕΠΕΙ
ΔΕΤΗΙΒΟΥΛΗϹΕΙΜΑΛΛΟΝΕΠΙ
ΤΗΝΑΦΘΟΝΩΤΕΡΑΝΟΥΤΕΚ
ΚΟϹΕΥΡΕϹΘΑΙΤΑΠΡΟϹΑΥΤΟΝ
ΙΚΑΝΑΩΙΚΑΙΒΙΟϹΜΕΤΡΙΟϹΤΕ
ΚΑΙΚΟΙΝΟϹΚΑΙΛΟΓΟϹΥΓΙΗϹΚΑΙ
ΑΛΗΘΙΝΟϹΕΙΚΑΙΜΗΡΑΙΔΙΩϹ
ΤΟΝΤΥΧ ΝΤΑΠΡΟϹΑΓΟΜΕ
ΝΟϹΤΙΝΟϹΑΝΟΥΝΕΝΕΚΑΤΗ
ΛΙΚΑΥΤ ΝΕΦΟΔΙΑΠΡΟϹΤΟ
ΖΗΝΚΑΛΩϹΕΝΠΟΛΛΗΡΑΙϹ
ΝΗΚΑΝΠΛΟΥΤΟΝΑΠΟΒΑΛΗ
ΠΕΡΑΤΟΥΜΕΤΡΙΟΥΚΑΚΟΠΑ
ΘΗϹΕΙϹΩΤΗΡΙΑϹΕΝΕΚ Ρ
ΜΑΤΩΝΟΥΜΗΝ ΑΛΛΟΥΔ
ΡΟϹΦΑ ΩϹΑΥΤΩΔΙΑΚΕΙϹ
ΤΑΙΤΑΥΠΑΡϹΟΝΘΟ ΩΠ ΕΙΠΑ
ΜΕΝΟΝΤΙΚΑΙΓΑΡΟΥΔΕ Α
ΚΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΝΕΡΕΙΤΙϹΕΙ
ΝΑΙΚΑΤΑΤΗΝΧΡΕΙΑΝΑΥΤΟΝΟΥ
ΔΕ ΗΝ ΟΙΚΗϹΙΝΤΕΚΑΙ
ΦΥΛΑΚΗ ΑΤΕΡΟΝΓΑΡΕΔ
ΤΟΜ ΕΦ ϹΟΝΜΗΤΕ
ΠΟΝΟϹ ΑΡΑΤΟΠΡΟϹΗΚΟΝ
ΙΝΕΤΑΙΜΗΤΕΤΩΝΔΕΟΝΤ
ΝΑΛΩΘΗΝΑΙΤΙΠΑΡΑΛΛ
ΤΑΙΦΥϹΙΚΩΝΗΜΙΝΕΝΟΝ
ΩΝΠΡΟϹΤΑΠΛΕΙΟΝΕΠΙΤ
ΜΩΝ ΟΥ ΙΔΙΩ ΙΚΟΝ
Ο Μ ΜΕΤΑΙ ΟΥΤΟΥ
ΝΔΙΑΥΤΟΥ ΟΥΛΟΙΟΥ
Κ Ν ΕΜΠΕΙ ΙΑϹΤΗϹ
ΙΚΑΝ ΙϹΠ ΚΟΝΟΜΙ
ΑΝΤ ΝΥΠΑΡΧΟΝ ΩΝΚΑΙΜΗ
Π ΟϹΥΠΕΡΜΑϹΤΡΟ ΧΡΗΜΑΤΙ
ϹΜΟΝΥϹΤΕΡΗϹΕΙΡΑΔΙΟΝΓΑΡ
ΙΔΕΙΝΠΑΝΤΙΤΑΚΑΙ ΟΥΤΟ
ΧΡΗϹΙΜΑΚΑΙΕΝΜΕϹΩΚΕΙΜΕ
ΝΑΜΗϹΩΡΕΥΤΑΙϹΑΝΘΡΩ
Α ΛΑΥΤΗΝΤΗΝΥΠΑΡΧΟΥϹ
ΙΝΟΙΚΟΝΟΜΟΥϹΙΝΤΟ
ΛΕΙΟΝΑ ΒΛ ΒΩϹ Α
ΠΟΡΩϹΓΙΝΗΤΑΙΔΕΚ

Fran. Casanova del. *Franc Casanova inc.*

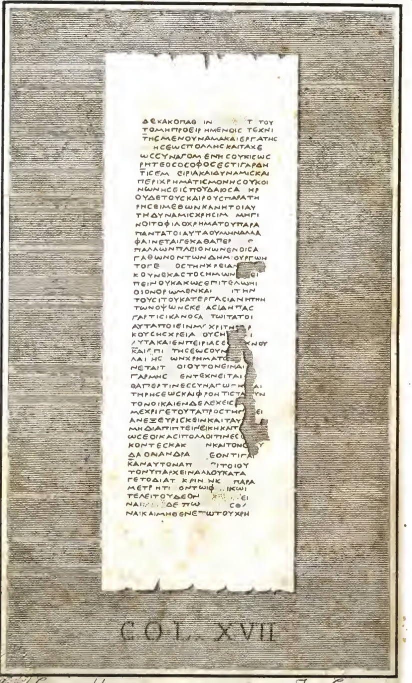
COLUMNA XVI.

νηρ, ϗ προς το μελλον ευχερης τη ταπεινη, ϗ πενιχρα διαιτη, το Φυσικον ειδως, και υπο ταυτης διοικουμενον. Ρεπει δε τη βουλησει μαλλον επι την αφθονωτεραν· ουτε κακος ευρεσθαι τα προς αυτον ἱκανα, ῳ ϗ βιος μετριος τε, ϗ κοινος, ϗ λογος ὑγιης, ϗ αληθινος· ει ϗ μη ῥαδιως τον τυχοντα προσαγομενος. Τινος αν ουν ἑνεκα τηλικαυτα ην εφοδια προς το ζην καλως εν πολλη ῥαστωνη; Καν πλουτον αποβαλη, περα του μετριου κακοπαθησει σωτηριας ἑνεκα χρηματων; Ου μην τα· αλλ' ουδ' ακροσφαλως αυτῳ διακεισεται τα ὑπαρχονθ' α ῳ προειπαμεν οντι. Και γαρ ουδε κακον Οικονομον εροι τις ειναι κατα την χρειαν αυτου, ουδ' επι την διοικησιν τε, ϗ Φυλακην. Αβελτερον γαρ ειη το μη τηρειν, ουδ' εφ' ὁσον μητε πονος παρα το προσηκον γινεται, μητε των δεοντων αναλωθηναι τι παραλειπεται, Φυσικων ἡμιν ενοντων προς τα πλειον' επι των εμων· και ουτις ιδιως Οικονομος δοκει μοι μετα πλουτου αποβολην δι' αυτου του λογου· καν μη τινος εμπειριας της ἱκανης προς την οικονομιαν των ὑπαρχοντων, ϗ μη προς ὑπερμετρον χρηματισμον ὑστερησει. Ῥαδιον γαρ ιδειν παντι τα κατα τουτο χρησιμα, ϗ εν μεσῳ κειμενα· μη σωρευταις ανθρωποις, αλλ' αυτην την ὑπαρχουσαν κτησιν οικονομουσιν, το δε πλειον αν αβλαβως, και ευπορως. Γινηται δε κτασθαι, μη-

vir, et in posterum promptus est instituere humilem, et pauperculam vitam, utpote qui naturam novit, et quod per ipsam vitae rationem perficitur. Voluntate is quidem ad lautiorem vitam magis propendit; neque ineptus est ad invenienda ea, quae opportuna sunt sibi, cui vita est moderata, et vulgaris, et sermo sanus, et verax; etsi non facile se vilibus hominibus adiungat. Cuius igitur rei gratia tanta illi adessent adminicula ad bene vivendum in multa facilitate? Num si divitias amiserit, ultra modum torquebitur opes servandi causa? Minime id quidem: sed non admodum labiles manebunt ipsi facultates, cum talis sit, ut diximus. ¶ Etenim minime pravum Oeconomum ipsum dixeris, quod ad usum, tum respectu administrationis, tum custodiae. Stultum enim est non servare, ne in quantum quidem labor non est praeter decorem, neque omittimus expendere aliquid rerum utilium, cum nobis naturales insint vires ad plura comparanda supra ea, quae habemus: et nemo Oeconomus proprie mihi esse videtur, qui divitias abiecerit, secundum ipsam verbi vim; etsi nec certa quadam experientia sufficienti ad domum regendam, nec ad ingentem lucrum faciendum carebit. Facile enim est unicuique videre, quae ad hoc utilia sunt, et in medio posita; non quidem hominibus, qui pecuniam accumulare student, sed illis, qui substantiam, quam possident, et quod amplius superveniat, administrant sine noxa, et difficultate. Fiet autem, ut possideat,

CAP. V.

Num Sapiens queat esse bonus divitiarum custos, et administer?

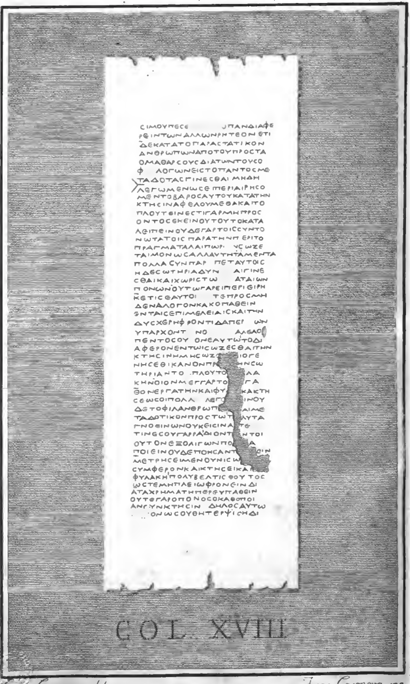

Gius. Casanova del. Franc. Casanova inc.

COLUMNA XVII.

δε κακοπαθειν εν τοις μετα τουτο μη προειρημενοις. Τεχνιτης μεν αν ἁμα, ϗ εργατης κτησεως πολλης, ϗ ταχεως συναγομενης ; ουκ ισως ῥητεος ὁ σοφος. Εϛι γαρ δη τις εμπειρια, ϗ δυναμις ϗ περι χρηματισμον, ἧς ου κοινωνησει σπουδαιος ανηρ· ουδε τους καιρους παρατηρησει, μεθ' ὧν, καν ἡ τοιαυτη δυναμις, χρησιμη μη γινοιτο φιλοχρηματου παρα παντα ταυτα. Ου μην αλλα φαινεται γε, καθαπερ ϗ επ'αλλων πλειονων, εν οἷς, αγαθων οντων δημιουργων, το γε προς την χρειαν δοκουν ἑκαϛος ἡμων, ὡς ειπειν, ου κακως επιτελων· οἷον ὁρωμεν ϗ περι την του σιτου κατεργασιαν, η την των οψων σκευασιαν. Πας γαρ τις ἱκανος αὐτῳ τα τοιαυτα ποιειν μεχρι της αρκουσης χρειας, ουσης περι αυτα ϗ εμπειριας εντεχνου. Και επι κτησεως ουν, ϗ φυλακης των χρηματων γινεται το τοιουτον ειναι. Και γαρ μη εσμεν τεχνιται, καθαπερ τινες, συναγωγης, και τηρησεως, ϗ φροντισαι συντονοι, ϗ ενδελεχεις· αλλα μεχρι γε του τα προς την χρειαν εξευρισκειν, ϗ ταυτα μη διαπιπτειν εικη, ϗ ταχα· ὡς εοικασι πολλοι τινες, οἱ φασκοντες κακιζειν ϗ τον σπουδαιον ανδρα το δεον. Τι γαρ; Καν αυτον αποβαινη τοιουτον ὑπαρχειν, αλλ' ου κατα γε το διαποκρινον, και παραμετρητικον τῳ φυσικῳ τελει του δεοντος αυτον ειναι, ουδε πως εφισθαναι, ϗ μηθεν εξω του χρη-

et nulla molestia adficiatur in illis, quae postea evenient, non praedictis. Et quidem, qui suo artificio simul, et opere multas opes celeriter colligat, non est fortasse dicendus sapiens. Etenim est quaedam peritia, et vis, quae utilis est etiam ad thesaurizandum, cuius particeps probus vir non erit: nec ipse diligenter observabit tempora, quibus, etsi talis sibi adesset efficacitas, utilis ea non foret homini divitiarum amanti in omnibus huiusmodi. Verumtamen in hoc videtur adcidere, quemadmodum et in aliis pluribus negotiis, in quibus, etsi boni existant artifices, id tamen, quod ad usum opportunum esse videtur, unusquisque nostrum, ut ita dicam, non male absolvere queat; uti fieri videmus et in panis confectione, et in ciborum praeparatione. Quilibet enim idoneus est sibimet talia facere, quantum sufficiat ad usum, quoniam in hisce negotiis datur etiam quaedam peritia artificiosa. Ergo etiam in possessione, et in facultatum custodia evenit, ut ita se res habeat. Etenim non sumus artifices, ut sunt aliqui, colligendae, et servandae pecuniae, et curatores intenti, ac perfecti; sed eo usque, dum, quae nobis usui sunt, inveniamus, nec efficiamus, ut ipsa diffluant temere, et celeriter; uti visum est quibusdam, qui aiunt doctum hominem pessumdare etiam, quae sunt necessaria. Quid enim? Etsi adcidat ipsum talem esse, certe non ita esse dicendus, quatenus discernit, et admetitur naturali fini res necessarias, neque dicendus quodammodo mente deiici, et aliquid praeter utilitatem

Joan. Casanova del. Franc. Casanova inc.

COLUMNA XVIII.

σιμου ποιειν, αλλα το παν διαφερειν των αλλων ῥητεον· ετι δε κατα το παραςατικον ανθρωπων απο του προς τα ὁμα θαρσους δια των του σοφου λογων εις το παντος μεταδοτας γινεσθαι. Μη δη λεγωμεν, ὡς, ει περιαιρησομεν το βαρος αυτου κατα την κτησιν, αφελουμεθα ϗ το πλουτειν· εςι γαρ μη προσοντος εκεινου τουτο καταλειπειν. Ουδε γαρ τοις συντονωτατοις παρα την περι το πραγμα ταλαιπωριαν σωζεται μονως, αλλ'αυτη μεν τα πολλα συμπαρεπετ'αυτοις· ἡ δε σωτηρια δυναται γινεσθαι ϗ χωρις των κραταιων πονων. Οὑτω γαρ ει περιειρηκε τις ἑαυτου, ὡστε προς μηδενα λογον κακοπαθειν εν ταις επιμελειαις, ϗ την δυσχερη φροντιδα περι των ὑπαρχοντων ου καταλελοιπεν, τοσουτον ἑαυτῳ το διαφερον εν τῳ σωζεσθαι την κτησιν, η μη σωζεσθαι, ὁ γενεσεθ' ἱκανον προς την σωτηριαν του πλουτου, η φυλακην. Ο'ιον μεγγαρ τον αγαθον εργατην, ϗ φυλακα κτησεως οἱ πολλοι λεγουσιν, ουδε τοτε φιλανθρωπικον, και μεταδοτικον προς τῳ 'τοιαυτ'αγνοειν, ὡν ουκ εισιν αἱ τεχναι τινες. Ου γαρ ῥαδιον τον τοιουτον εξ ολιγων πολλα ποιειν, ουδε ποιησαντα τηρειν· μετρησει μεν ουν ισως το συμφερον ϗ κτησει, ϗ φυλακη πολυ βελτιοθ' ούτος· ὡςε μη πλειω φρονειν δια τα χρηματ' ηπερ ευπαθειν. Ουτε γαρ ὁ πονος, ὁ καθ' ὁποιαν ουν κτησιν, αδηλος αυτῳ ευτονως, ουθ' ἡ τερψις, ἡ δι-

facere, sed omnino a vulgo differre: atque id etiam quatenus homines confirmantur confidentia adversus similes casus per verba Sapientis viri, ut fiant omnium rerum suarum largitores. ¶ Nec dicamus, quod, si auferemus ab eis pondus possessionis, tollemus etiam divitias; quippe potest fieri, ut etiam absente pondere illae nos deserant. Non enim servantur opes tantummodo per angustiam, quam tolerant illi, qui negotiis sunt intentissimi: sed ipsa quidem plerumque illorum est comes; servari enim possunt etiam sine magnis laboribus. Ita enim, si quis sibi legem imposuit, ut nulla ratione adflictaretur in curis adsumendis, et interea molestam sollicitudinem non dereliquit circa ea, quae possidet, tam sibimet non constat in servanda possessione, quam in non servando id, quod erit opportunum ad divitiarum conservationem, sive custodiam. Solum enim, qui bonus opifex sit, bonum etiam possessionis custodem vulgus adpellat, non illum, qui est humanitatis amans, et beneficus; propterea quod talia noscat, quorum nullae adhuc exstant certae disciplinae. Nec enim facile est tali viro ex paucis multa conficere, et quae confecerit, servare: admetietur tamen is aeque, quod conferat possessioni, et custodiae quam optime; ita ut nil amplius cogitet per divitias, quam belle se habere. Non enim laborem, qui ad qualemcumque possessionem admodum necessarius est, ipse ignorat, neque voluptatem, quae

CAP. VI.

Num opes sine magna cura possideri, et servari queant a Sapiente?

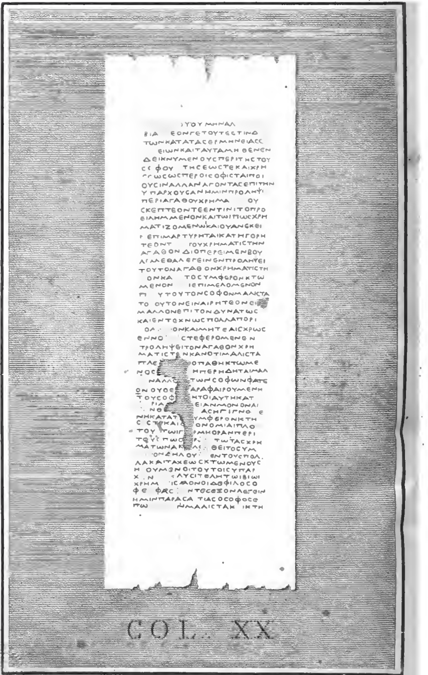

Giov. Casanova del. Franc. Casanova inc.

COLUMNA XIX.

α την κτησιν, ουτ' αμεινων αλλως την ὑπεροχην αυτων προς αλληλα θεωρησαι, ϗ μνημονευειν. Κτασθαι μεντοι που δυνησεται πλειςα, ϗ ταχιςα, ϗ διαθεωρειν, ὁθεν αν μαλιςα το πλειον αυξατο, μηδεν απομετρων προς το τελος, αλλα προς το πλεον, ϗ τουλαττον, ϗ τα προυπαρχοντα οἱ Φυλαττειν ευτονως· πολυς γαρ ὁ πονος, ηδη περι ταυτο, ϗ μετα Φροντιδος σκληρας γιγνομενος, ϗ παν τιθεισης εν πενια το δυσχερες, εναργως της Φυσεως δεικνυουσης, αν τις αυτῃ προσεχῃ. Διοτι ϗ τοις ολιοις ευκοπως χρησεθ'. Ὁ δε πλουτος μετριον τι Φροντιδος κρατων ου προς την δι' αυτον επικουριαν αλλακτον ποιει· αλλον μεν ουν ενιοτε τοιουτον ὑπαρχειν, ὡσπερ ὑπηρετην, ουκ αχαρι· καθαπερ ϗ τον αγρον περι την του σιτου κατεργασιαν· αυτον δ' εργατην των τοιουτων ουκ επιτηδειον ειναι· ου γαρ ετι λυσιτελει προς την κακοπαθειαν αναμετρουμενη κτησις τοιαυτη. Τοιουτον ουν οντα τον Σοφον περι την επιμελειαν, ϗ την Φυλακην των χρηματων, ουκ ενοχλησει πλουτος ὑπαρχων· ουδ' εφ' ὁσον αν ενοχλῃ, επιπλεον τουτο ποιησει· η τας χαριτας αποδωσει κατα ταυτην κτησιν. Ὡσαυτως το συμΦερον ακολουθησει τῳ Σοφῳ, χρηματισμον τε αγαθον αυτος ουθεν μεν ισως δεησει που, ὡς ειπειν· επειδη κατα το συμΦερον μαλιςα ϗ κταται, ϗ χρηται, ϗ επιμελειται

quae a possessione percipitur: neque alter melius potest perspicere praestantiam unius rei prae altera, et memoria retinere. Verumtamen poterit homo plurimum, et celerrime possidere, et discernere, unde quam maxime, quod plus est, adaugeri possit, si nullam adhibeat mensuram ad finem *possidendi*, sed tantum ad magis, et minus, et ad opes ante adquisitas sibi servandas magna cum contentione; multus enim labor hac in re substinendus est, coniunctus cum gravi sollicitudine, quae omnem molestiam in paupertate reponit, natura ipsa luculenter monstrante, si quis ad ipsam animum intendat. Propterea *Sapiens* etiam paucis libenter utetur. Divitiae vero, quae modicam praebent sollicitudinem, per se non requirunt vicarii auxilium: alium tamen interdum talem habere, tamquam administrum, non est iniucundum, aeque ac habere hominem in panis opificio excellentem; non autem idcirco Sapientem per se minime idoneum talium negotiorum opificem esse *dixerim*: nil enim amplius prodest adversus molestiam talis possessio distributa. Cum talis igitur sit Sapiens circa curam, et custodiam facultatum, nulla adficient molestia divitiae exsistentes; neque, si adficient aliquatenus, id plus iusto facient; ut non potius de ipso possessionis commodo gratias reddat. Similiter utilitas sequetur Sapientem, et quaestus bonus ipsi minime fortasse deerit, ut ita dicam; siquidem secundum utilitatem praecipue et possidet, et utitur, et curam gerit

COL. XX

Iohn Casanova del — *Franc Casanova inc*

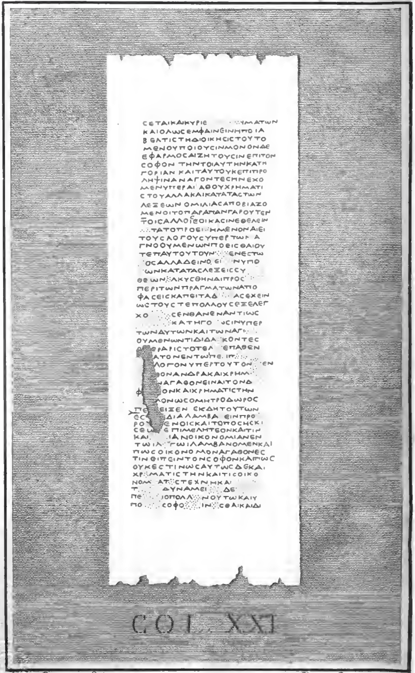
COLUMNA XX.

πλουτου. Ου μεν αλλα μη βιαςτεον γε τουτ' εςιν δια των κατα τας ἑρμηνειας σημειων, ϗ ταυτα μηθεν ενδεικνυμενους περι της του Σοφου κτησεως τε, ϗ χρησεως, ὥσπερ οἱ Σοφιςαι ποιουσιν, αλλ' αναγοντας επι την ὑπαρχουσαν ἡμιν προληψιν περι αγαθου χρηματιςου· σκεπτεον τε εν τινι το προειλημμενον, ϗ τῳ πως χρηματιζομενῳ· ϗ αἱ αν εκει-: νεπιμαρτυρηται κατηγορητεον πλουτου χρηματιςην αγαθον. Διοπερ, ει μεν βουλομεθα λεγειν εν προληψει τουτον αγαθον χρηματιςην, τον κατα το συμφερον κτωμενον, και επιμελομενον πλουτου· τον Σοφον μαλιςα τοιουτον ειναι ῥητεον· ει δε μαλλον επι τον δυνατως, ϗ εντεχνως πολλα ποριζομενον, και μητε αισχρως εννοοι, ὡςε φερομεν εν προληψει τον αγαθον χρηματιςην, καν ὅτι μαλιςα πλειω κακοπαθῃ κτωμενος πολλα, ηπερ ἡδηται· μαλλον αλλον των Σοφων φατεον. Ουθεν γαρ αφαιρουμενη του Σοφου ἡ τοιαυτη κατηγορια αφαιρει αν· μονον αυ συνθησει χρειας ἡ γιγνομενη κατα το συμφερον κτησις τε, ϗ οικονομια πλουτου. Τῳ γαρ μη ορᾳν περι του, ὅπως προεςωτας χρηματων ακολουθει το συμφερον· δηλουμεν τους πολλα, ϗ ταχεως κτωμενους, ἡγουμενοι τουτοις ὑπαρχειν τον λυσιτελη τῳ βιῳ χρηματισμον. Οἱ δε φιλοσοφειν φασκοντες εξον λεγειν ἡμιν, παρ' ἁς αιτιας ὁ Σοφος επ' ωφελιᾳ μαλιςα και κτη-

divitiarum. Verumtamen non stricte adcipiendum id est secundum litteralem interpretationem; praesertim cum adhuc minime iudicaverimus, qualis sit Sapientis possessio, et usus (quo modo faciunt Sophistae), sed id referamus ad praeconceptam a nobis notionem de bono negotiatore; et videndum sit, in quo haec praeconcepta notio consistat, et cui quodammodo quaestum facienti ea conveniat; et an ille, de quo hoc adseritur, praedicandus sit bonus pecuniae negotiator. ¶ Quapropter si dicere volumus per anticipationem, illum bonum negotiatorem esse, qui secundum utilitatem possideat, et opum curam habeat; talis prae omnibus Sapiens dicendus est: sin vero potius id dicere volumus de homine, qui pro viribus, et intento animo multa comparat, licet non turpi inhiet quaestui, ita ut in notione ponamus, hunc esse bonum negotiatorem, etsi, quam qui maxime, maiorem molestiam in multa possessione patiatur, quam oblectationem; is potius a Sapientibus longe abesse dicendus est. Huiusmodi enim praedicamentum Sapienti ademtum, nihil ipsi adimit; contra vero commoda solum confert possessio, et administratio divitiarum, quae utilitatem respicit. Cum enim in hoc negotio non discernamus, quomodo eos, qui opibus praesunt, sequatur utilitas; indigitamus eos, qui multa, et celeriter adquirunt, rati opulentiam vitae utilem apud ipsos inveniri. Illi vero, qui se philosophari profitentur, convenit, nobis dicant, quas ob causas vir Sapiens ob utilitatem praecipue et possidebit,

CAP. VII

Sapiens divitias non nisi ob utilitatem possidet, et servat.

ϹΕΤΑΙΚΑΙΚΥΡΙΕ ... ΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙΟΛΩϹΕΜΦΑΙΝΕΙΝΗΠΟΙΑ
ΒΕΑΤΙϹΤΗΔΙΟΙΚΗϹΙϹΤΟΥΤΟ
ΜΕΝΟΥΠΟΙΟΥϹΙΝΜΟΝΟΝΔΕ
ΕΦΑΡΜΟϹΑΙΖΗΤΟΥϹΙΝΕΠΙΤΟΝ
ϹΟΦΟΝ ΤΗΝΤΟΙΑΥΤΗΝΚΑΤΗ
ΓΟΡΙΑΝ ΚΑΙΤΑΥΤΟΥΚΕΠΙΤΙΠΡΟ
ΛΗΨΙΝΑΝΑΓΟΝΤΕϹΗΝΕΧΟ
ΜΕΝΥΠΕΡΑΙ ΑΘΟΥΧΡΗΜΑΤΙ
Ϲ ΤΟΥΑΛΛΑΚΑΙΚΑΤΑΤΑϹΤΩΝ
ΛΕΞΕΩΝ ΟΜΙΛΙΑϹΑΠΟΒΙΑΖΟ
ΜΕΝΟΙΤΟΠΑΡΑΠΑΝΓΑΡΟΥΤΕΝ
ΤΟΙϹΑΛΛΟΙϹΕΟΙΚΑϹΙΝΕΘΕΛΕΙΝ
... ΤΑΤΟΠΡΟΕΙ ... ΗΜΕΝΟΝΑΙΕΙ
ΤΟΥϹΛΟΓΟΥϹΥΠΕΡΤΩΝ Α
ΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝΠΟΕΙϹΘΑΙΟΥ
ΤΕΠΑΥΤΟΥΤΟΥΝ ... ΕΝΕϹΤΩ
ΟϹΑΛΛΑΔΕΙΝΟ ΕΙ ... ΝΥΠΟ
ΩΝΚΑΤΑΤΑΤΑϹΛΕΞΕΙϹϹΥ
ΘΕΩΝ ... ΑΚΥϹΘΗΝΑΙΠΡΟϹ
ΠΕΡΙΤΩΝΠΡΑΓΜΑΤΩΝΑΠΟ
ΦΑϹΕΙϹΚΑΠΕΙΤΑΔ ... ΑϹΕΧΕΙΝ
ΩϹΤΟΥϹΤΕΠΟΛΛΟΥϹΕΞΕΛΕΓ
ΧΟ ... ϹΕΝΘΑΝΕΝΑΝΤΙΩϹ
... ΚΑΤΗΓΟ ... ΟϹΙΝΥΠΕΡ
ΤΩΝΑΥΤΩΝΚΑΙΤΩΝΑΓ ...
ΟΥΜΕΝΩΝΤΙΔΙΔΑ ΚΟΝΤΕϹ
... ΑΡΙϹΤΟΤΕΛ ... ΕΠΑΘΕΝ
... ΑΤΟΝΕΝΤΩΠΕ. ΙΠ ...
... ΛΟΓΟΝΥΠΕΡΤΟΥΤΟΝ ... ΕΝ
... ΟΝΑΝΔΡΑΚΑΙΧΡΗΜ ...
... ΑΓΑΘΟΝΕΙΝΑΙΤΟΝΔ
Φ ... ΟΝΚΑΙΧΡΗΜΑΤΙϹΤΗΝ
... ΛΟΝΩϹΟΜΗΤΡΟΔΩΡΟϹ
ΠΕ ... ΕΙΞΕΝ ΕΚΔΗΤΟΥΤΩΝ
ΕϹ ... ΔΙΑΛΑΜΒΑ ΕΙΝΠΡΟ
ΡΟ ... ΕΝΟΙϹΚΑΙΤΟΠΟϹΗϹΚΙ
ϹΕΩ ... ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΟΝΚΑΙΤΙΝ
ΚΑΙ ... ΙΑΝΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΕΝ
ΤΩΙΑ ... ΓΩΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΚΑΙ
ΠΩϹΟΙΚΟΝΟΜΟΝΑΓΑΘΟΝΕϹ
ΤΙΝΕΙΠΕΙΝΤΟΝϹΟΦΟΝΚΑΙΠΩϹ
ΟΥΚΕϹΤΙΝΩϹΑΥΤΩϹΔΕΚΑΙ
ΧΡ ... ΜΑΤΙϹΤΗΝΚΑΙΤΙϹΟΙΚΟ
ΝΟΜ ... ΑΤ ... ϹΤΕΧΝΗΚΑΙ
Τ ... ΔΥΝΑΜΕΙ ... ΔΕ
ΠΕ ... ΙΟΠΟΛΑ ... ΝΟΥΤΩΚΑΙΥ
ΠΟ ... ϹΟΦΟ ... ΙΝ ... ϹΕΑΙΚΑΙΔΙ

COL. XXI

Gion. Casanova del — Franc. Casanova inc.

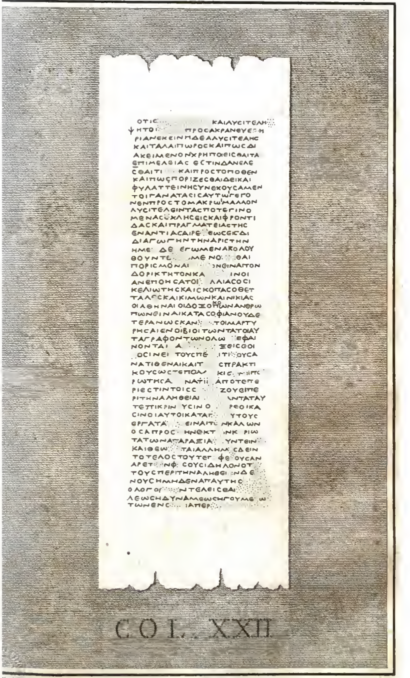
COLUMNA XXI.

σεται, ϗ κυριευσει χρηματων, ϗ ὁλως εμφαινειν, ἡ ποια βελτιστη διοικησις. Ταυτο μεν ου ποιουσιν, μονον δε εφαρμοσαι ζητουσιν επι τον Σοφον την ταυτην κατηγοριαν· ϗ ταυτ' ουκ επι προληψιν αναγοντες, ἡν εχομεν ὑπερ αγαθου χρηματιϛου, αλλα ϗ κατα τας των λεξεων ὁμιλιας αποβιαζομενοι. Το παραπαν γαρ ουτ' εν ταις αλλαις εοικασιν εθελειν κατα το προειρημενον αιει τους λογους ὑπερ των αγνοουμενων ποεισθαι, ουτ' επ' αυτου νυν ενεϛωτος· αλλα δεινοι εισιν ὑπο των κατα τας λεξεις συνηθειων ελκυσθηναι προς περι των πραγματων αποφασεις, καπειτα δ' αιτιας εχειν, ὡς τους τε πολλους εξελεγχομενους, ενθ' αν εναντιως τουτοις, κατηγορωσιν ὑπερ των αυτων, ϗ των αγνοουμενων τι διδασκοντες· ὁπερ Αριϛοτελης επαθεν κατα τον εν τῳ Περιπατῳ διαλογον ὑπερ του, τον μεν αγαθον ανδρα ϗ χρηματιϛην αγαθον ειναι, τον δε φαυλον ϗ χρηματιϛην φαυλον, ὡς ὁ Μητροδωρος περιεδειξεν. Εκ δη τουτων εϛαι διαλαμβανειν προαιρουμενοις ϗ το πασης κτησεως επιμελητεον, ϗ τινα, ϗ ὁποιαν Οικονομιαν εν τῳ λογῳ λαμβανομεν, ϗ πως Οικονομον αγαθον εϛιν ειπειν τον Σοφον, ϗ πως ουκ εϛιν· ὡσαυτως δε ϗ χρηματιϛην· ϗ τις Οικονομια, τις τεχνη, ϗ ὁλως τινες δυναμεις. Και δει, ὡσπερ ὑπο πολλων, ουτω ϗ ὑπο του Σοφου κρινεσθαι, ϗ δι-

et dominus erit divitiarum; et ad summam ostendant, qualis sit optima illarum administratio. Hoc quidem non faciunt, sed solum adaptare quaerunt Sapienti hoc praedicamentum; atque id non reducentes ad praenotionem, quam nos habemus de bono negotiatore, sed detorquentes ad vulgarem verborum usum. Omnino enim nec in aliis quaestionibus videntur velle constanter secundum id, quod ante propositum est, de ignotis disputare, neque in praesenti subiecto: sed sollertes sunt, ut a vulgari loquendi usu ad rerum enunciationes trahantur, et deinde causas habeant, ut, redarguta multitudine, sicubi contraria est ipsis, eam accusent, cum quid de ipsis rebus, et de ignoratis docent: quo vitio laboravit Aristoteles in dialogo, quem habuit in Peripato de hoc subiecto: bonum scilicet virum esse etiam bonum negotiatorem, pravum vero esse pravum negotiatorem, ut Metrodorus demonstravit. ¶ Ex his profecto, quae diximus, comprehendere poterunt ii, qui res bene discernunt, et quantae possessionis habenda sit cura, et quam, et qualem domus administrationem nostro sermone comprehendimus; et quo sensu adpellare licet Sapientem, bonum Oeconomum, quo autem sensu talis non est: similiter quo sensu adpellandus negotiator; et quaenam sit Oeconomia, quaenam ars, et ad summam quaenam utriusque efficaciae. Atque oportet, uti a multitudine, ita a Sapiente discerni etiam,

CAP. VIII.

Quis adpellandus bonus Oeconomus; siquidem alius est Oeconomus, alius ars adquirendi?

[illegible]. Casanova del. — *Franc. Casanova inc.*

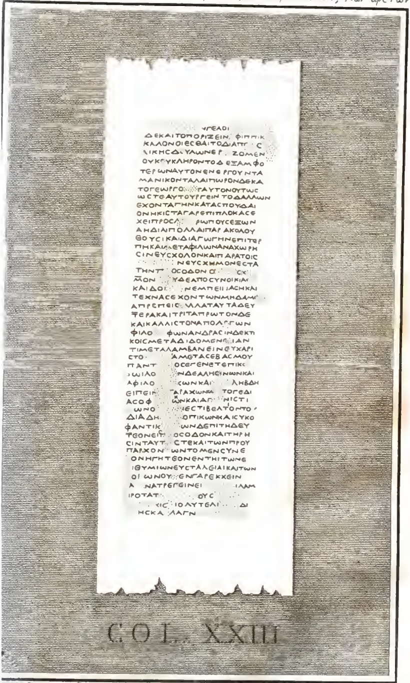
COLUMNA XXII.

οτι συμφερουσα, ϗ λυσιτελης, ή τοιαυτη προς ακραν ευετηριαν· εκεινη δε αλυσιτελης, ϗ ταλαιπωρος· ϗ πως διακειμενον χρη ποιεισθαι τας επιμελειας. Εςιν δ'ανελεσθαι τινας ϗ προς το ποθεν, ϗ πως ποριζεσθαι δει, ϗ φυλαττειν. Η' συνεχουσα μεντοι γ'ανατασις αυτω γεγονεν προς τω μακρω μαλλον λυσιτελειν τας ποτε γινομενας οχλησεις, ϗ φροντιδας, ϗ πραγματειας της εναντιας αιρεσεως εις διαγωγην την αριςην. Η'μεις δε λεγωμεν ακολουθουντες ου μεν οιεσθαι πορισμον αριςον ειναι, τον δορικτητον, και χρησιν, οιαν εποησατο Καλλιας ὁ Σικελιωτης, ϗ Σκοπας ὁ Θετταλος, ϗ Κιμων, ϗ Νικιας οἱ Αθηναιοι, δοξοκοπων ανθρωπων ειναι κατα σοφιαν ουδετεραν, ὡς καν αυτοι μαρτυρησαιεν οἱ βιοι των τα τοιαυτα γραφοντων. Ο'λως δε φαινονται κατα πραξεις εοικοσιν εις τους πρακτικους ανατιθεναι ϗ τους πρακτικους· ὡστε πολλακις ην επερωτησαι, τινα ποτε περιεσιν τοις σχολαζουσι περι την αληθειαν, ει μη παντα τ'επικρινουσιν; Ου γαρ εοικασιν οἱ αυτοι κατα τοιουτους εργατας γε ειναι των καλων, ὁσα προς την εκ των κυριωτατων αταραξιαν συντεινει, ϗ θεωρειται. Αλλ' ἡμας δειν το τελος τουτ' επιφερουσαν αρετην φησουσι, δηλονοτι τους περι την αληθειαν δεινους, η μηδεν απ' αυτης αξιολογον συντελεισθαι. Ο'δε τελεως, η δυναμεως ἡγουμενων, των εν σοφια περιβοητων

qua de causa haec (*de qua tractamus*, *Oeconomia*) conducens sit, et utilis ad sommam felicitatem, illa vero *ars* inutilis, et molesta: tum vero qua animi dispositione oporteat hominem curas adsumere. ¶ Sunt autem suscipiendae quaedam curae in hoc scilicet: unde, et quomodo comparandae, et custodiendae sint divitiae. Utique perpetua cupiditatis elatio homini innata est, ut ipse putet multo magis prodesse, quae aliquando occurrunt perturbationes, et sollicitudines, et litigia, quam contrarium institutum ad vitam optime ducendam. Nos vero, ut consequentes simus, dicamus non optimum quidem reputare illum divitiarum proventum, qui sit hasta quaesitus; ac earum usum, quem fecit Callias Siculus, et Scopas Thessalus, et Cimon, et Nicias Atheniensis, esse proprium hominum gloriae cupidorum, qui nulli fuerunt philosophiae sectae addicti, ut testari etiam possent eorum vitae, ab huius generis scriptoribus enarratae. Ad summam isti splendescunt per sua gesta apud eos, qui putant inter viros, qui ex certis principiis conclusiones eruunt, reponendos etiam practicos; ita ut saepe interrogandum foret, quaenam supersint illis, qui inquirendae veritati vacant, nisi haec omnia ipsi discernere valeant? Etenim isti ipsi, secundum tales scriptores, non videntur esse operatores pulchrarum rerum, quae ad tranquillitatem, a praestantissimis bonis ortam, tendunt, atque respiciunt. At nos dicent indigere virtute, quae ad hunc finem conducit, qui videlicet sumus in inquirenda veritate sollertes, secus facientes nihil per ipsam posse memorandum perficere. Hoc sane virorum perfectionis, vel scientiae ducum, in sapientia celeberrimorum

CAP. IX.

Quaenam curae Sapienti suscipiendae ad parandas opes, ac servandas?

ΝΓΕΛΟΙ
ΔΕΚΑΙΤΟΠΟΡΙΖΕΙΝ ΦΙΠΠΙΚ
ΚΑΛΟΝΟΙΕΣΘΑΙΤΟΔΙΑΠΓ С
ΛΙΚΗΣΔΥΛΩΝΕΡ ΖΟΜΕΝ
ΟΥΚΕΥΚΛΗΡΟΝΤΟΔΕΞΑΜΦΟ
ΤΕΡΩΝΑΥΤΟΝΕΝΕΡΓΟΥΝΤΑ
ΜΑΝΙΚΟΝΤΑΛΑΙΠΩΡΟΝΔΕΚΑ
ΤΟΓΕΩΡΓΟ ΓΑΥΤΟΝΟΥΤΩΣ
ΩΣΤΕΑΥΤΟΥΡΓΕΙΝΤΟΔΑΛΛΩΝ
ΕΧΟΝΤΑΓΗΝΚΑΤΑΣΠΟΥΔΑΙ
ΟΝΗΚΙΣΤΑΓΑΡΕΠΙΠΛΟΚΑΣΕ
ΧΕΙΠΡΟΣΑ ΡΩΠΟΥΣΕΞΩΝ
ΑΗΔΙΑΙΠΟΛΛΑΙΠΑΡΑΚΟΛΟΥ
ΘΟΥΣΙΚΑΙΔΙΑΓΩΓΗΝΕΠΙΤΕΡ
ΠΗΚΑΙΜΕΤΑΦΙΛΩΝΑΝΑΧΩΡΗ
ΣΙΝΕΥΣΧΟΛΟΝΚΑΙΠΑΡΑΤΟΙΣ
ΝΕΥΣΧΗΜΟΝΕΣΤΑ
ΤΗΝΤ ΟΣΟΔΟΝΟ ΣΚ
ΜΟΝ ΥΔΕΑΠΟΣΥΝΟΙΚΙΑΣ
ΚΑΙΔΟΙ ΝΕΜΠΕΙΙΑΣΗΚΑΙ
ΤΕΧΝΑΣΕΧΟΝΤΩΝΜΗΔΑΜΩ
ΑΠΡΕΠΕΙΣ ΛΛΑΤΑΥΤΑΔΕΥ
ΤΕΡΑΚΑΙΤΡΙΤΑΠΡΩΤΟΝΔΕ
ΚΑΙΚΑΛΛΙΣΤΟΝΑΠΟΛΟΓΩΝ
ΦΙΛΟ ΦΩΝΑΝΔΡΑΣΙΝΔΕΚΤΙ
ΚΟΙΣΜΕΤΑΔΙΔΟΜΕΝΟΙΑΝ
ΤΙΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝΕΥΧΑΡΙ
ΣΤΟ ΑΜΕΤΑΣΕΒΑΣΜΟΥ
ΠΑΝΤ ΟΣΕΓΕΝΕΤΕΠΙΚ
ΩΙΛΟ ΝΔΕΑΛΗΘΙΝΩΝΚΑΙ
ΑΦΙΛΟ ΣΩΝΚΑΙ ΛΗΒΔΗ
ΕΙΠΕΙΝ ΤΑΡΑΧΩΝΚΑ ΤΟΓΕΔΙ
ΑΣΟΦ ΩΝΚΑΙΑΓ ΝΙΣΤΙ
ΩΝΟ ΝΕΣΤΙΒΕΛΤΟΝΤΟ
ΔΙΑΔΗ ΟΠΙΚΩΝΚΑΙΣΥΚΟ
ΦΑΝΤΙΚ ΩΝΔΕΠΙΤΗΔΕΥ
ΤΕΟΝΕΙΤ ΟΣΟΔΟΝΚΑΙΤΗΡΗ
ΣΙΝΤΑΥΤ ΣΤΕΚΑΙΤΩΝΠΡΟΥ
ΠΑΡΧΟΝ ΩΝΤΟΜΕΝΣΥΝΕ
ΟΝΗΓΗΤΕΟΝΕΝΤΗΙΤΩΝΕ
ΙΘΥΜΙΩΝΕΥΣΤΑΘΕΙΑΙΚΑΙΤΩΝ
ΟΙ ΩΝΟΥ ΕΝΓΑΡΕΚΧΕΙΝ
Α ΝΑΤΡΕΓΕΙΝΕΙ ΙΑΜ
ΙΡΟΤΑΤ ΟΥΣ
ΚΙΣ ΙΟΛΥΤΕΑΙ ΔΙ
ΗΣΚΑ ΛΑΓΝ

COL. XXIII

...y. Casanova des. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA XXIII.

ανα̣ξιον εςιν. Γελοιοτερον δε και το ποριζειν εφ'ιππικης καλον οιεσθαι· το δια πορισ-τικης, δουλων εργαζομενων, ουκ ευκληρον· το δ'εξ αμφοτερων, αυτον ενεργουντα, μανικον· ταλαιπωρον δε και το, γεωργουντ' αυτον ούτως, ώστε αυτουργειν· το δ' αλλων εχοντα γην κατασπουδαιον· Ἡκιστα γαρ επιπλοκας εχει προς ανθρωπους, εξ ών αηδιαι πολλαι παρακολουθουσι, και διαγωγην επιτερπη, και μετα φιλων αναχωρησιν ευσχολον, και παρα τοις ἡγεμοσιν ευσχημονεστατην προσοδον. Οἱ γαρ ευσχημονες ουδε απο συνοικιας, και δουλων εμπειριας, η και τεχνας εχοντων μηδαμως απρεπεις· αλλα ταυτα δευτερα, και τριτα. Πρωτον δε, και καλλιστον απο λογων φιλοσοφων ανδρασιν δεκτικοις μεταδιδομενον, αντιμεταλαμβανειν ευχαριστον, καθ'α μετα σεβασμου παντελως εγενετ' Επικουρῳ· ασυτην δε αληθινων, και αφιλονεικων, και, συλληβδην ειπειν, αταραχων. Ὡς το γε δια σοφιστικων, και αγωνιστικων, ουδεν εστι βελτιον του δια δημοκοπικων, και συκοφαντικων. Ὡν δ' επιτηδευτεον εις προσοδον, και τηρησιν, ταυτης τε, και των προυπαρχοντων· το μεν συνετον ἡγητεον εν τη των επιθυμιων ευσταλεια, και των φοβων. Ουδεν γαρ εκχειν, και ανατρεπειν ενδεικνυσι λαμπροτατον, ουδε ουσια· ουδε πολλακις πολυτελεια της διαιτης, και λαγνεια· ουδε πε-

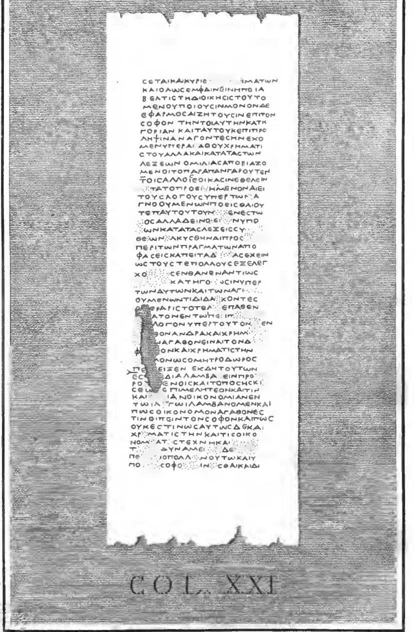
indignum est. Magis porro etiam ridiculum est censere pulchrum esse divitias per artem equestrem comparare; per mercaturam vero, laborantibus servis, infelicem rem esse; et per utramque, si quis ipsemet laboret, insani hominis esse: miserum etiam, si quis agriculturam ita exerceat, ut suis manibus laboret: alienam vero terram habere, probi hominis, ac diligentis negotium esse. Qui enim minime necessitudines habet cum aliis hominibus, quarum causa multae molestiae adveniunt; habet etiam iucundam vitae rationem, et secessum cum amicis tranquillum, et apud viros principes decentissimum adcessum. Decentia enim neque a comitatu pendet, neque a servis peritis, vel qui etiam artes possident minime indecoras; quippe haec vix secundum, et tertium locum obtinent.

CAP. X.

Quo pacto ob utilitatem adquiri, et servari queant opes sine anxietate, et molestia.

¶Primum vero, ac pulcherrimum est, quod per philosophorum sermones capacibus viris inculcatur, nempe gratas vices gratis hominibus rependere (quemadmodum magna cum veneratione factum fuit Epicuro); nec non impigre sequi, quae vera sunt, nec controversiis implicata, et uno verbo, quae perturbationem non adferunt. Itaque quod a sophisticis, et contentiosis provenit, nihilo melius est sermone eorum, qui populi gratiam captare student, eique sycophantari. Quibus autem danda sit opera ad pecuniarum proventum, et custodiam, et de hac etiam, quantum spectat ad bona iam comparata; hoc sane reputandum est contineri in recto cupiditatum, et timorum statu. Nihil enim profundere, et in pravum usum invertere reddit hominem adprime splendidum: non vero quantitas divitiarum; neque, ut plurimum, magnifica vitae ratio, et intemperantia; neque

φιλοδημου περι κακιων και αρετων Θ

ϹΕΤΑΙΚΑΙΚΥΡΙΕ . . . . ΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙΟΛΩϹΕΜΦΑΙΝΕΙΝΗΠΟΙΑ
ΒΕΛΤΙϹΤΗΔΙΟΙΚΗϹΙϹΤΟΥΤΟ
ΜΕΝΟΥΠΟΙΟΥϹΙΝΜΟΝΟΝΔΕ
ΕΦΑΡΜΟϹΑΙΖΗΤΟΥϹΙΝΕΠΙΤΟΝ
ϹΟΦΟΝ ΤΗΝΤΟΙΑΥΤΗΝΚΑΤΗ
ΓΟΡΙΑΝ ΚΑΙΤΑΥΤΟΥΚΕΠΙΤΙΡΟ
ΛΗΦΙΝΑ ΝΑΓΟΝΤΕϹΗΝΕΧΟ
ΜΕΝΥΠΕΡΑΙ ΑΘΟΥΧΡΗΜΑΤΙ
ϹΤΟΥΑΛΛΑΚΑΙΚΑΤΑΤΑϹΤΩΝ
ΛΕΞΕΩΝ ΟΜΙΛΙΑϹΑΠΟΒΙΑΖΟ
ΜΕΝΟΙΤΟΠΑΡΑΠΑΝΓΑΡΟΥΤΕΝ
ΤΟΙϹΑΛΛΟΙϹΕΟΙΚΑϹΙΝΕΘΕΛΕΙΝ
..ΤΑΤΟΠΡΟΕΙ..ΗΜΕΝΟΝΑΙΕΙ
ΤΟΥϹΛΟΓΟΥϹΥΠΕΡΤΩΝ..Α
ΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝΠΟΕΙϹΘΑΙΟΥ
ΤΕΠΑΥΤΟΥΤΟΥΝ..ΕΝΕϹΤΩ
..ΟϹΑΛΛΑΔΕΙΝΟ.ΕΙ..ΝΥΠΟ
..ΩΝΚΑΤΑΤΑϹΛΕΞΕΙϹϹΥ..
ΘΕΩΝ..ΛΚΥϹΘΗΝΑΙΠΡΟϹ
ΠΕΡΙΤΩΝΠΡΑΓΜΑΤΩΝΑΠΟ
ΦΑϹΕΙϹΚΑΠΕΙΤΑΔ..ΑϹΕΧΕΙΝ
ΩϹΤΟΥϹΤΕΠΟΛΛΟΥϹΕΞΕΛΕΓ
ΧΟ..ϹΕΝΘΑΝΕΝΑΝΤΙΩϹ
..ΚΑΤΗΓΟ..ϹΙΝΥΠΕΡ
ΤΩΝΑΥΤΩΝΚΑΙΤΩΝΑΓ..
ΟΥΜΕΝΩΝΤΙΔΙΔΑ.ΚΟΝΤΕϹ
Α.ΕΡΑΡΙϹΤΟΤΟΘΑ..ΕΠΑΘΕΝ
..ΑΤΟΝΕΝΤΩΠΕ.ΙΠ..
..ΛΟΓΟΝΥΠΕΡΤΟΥΤΟΝ..ΕΝ
..ΘΟΝΑΝΔΡΑΚΑΙΧΡΗΜ..
..ΝΑΓΑΘΟΝΕΙΝΑΙΤΟΝΔ
Φ..ΟΝΚΑΙΧΡΗΜΑΤΙϹΤΗΝ
..ΛΟΝΩϹΟΜΗΤΡΟΔΩΡΟϹ
ΥΠΕ..ΕΙΞΕΝ ΕΚΔΗΤΟΥΤΩΝ
ΕϹ..ΔΙΑΛΑΜΒΑ ΕΙΝΠΡΟ
ΡΟ..ΕΝΟΙϹΚΑΙΤΟΠΟϹΗϹΚΙ
ϹΕΩ..ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΟΝΚΑΙΤΙΝ
ΚΑΙ..ΙΑΝΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΕΝ
ΤΩΙΑ..ΤΩΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΚΑΙ
ΠΩϹΟΙΚΟΝΟΜΟΝΑΓΑΘΟΝΕϹ
ΤΙΝΕΙΠΕΙΝΤΟΝϹΟΦΟΝΚΑΙΠΩϹ
ΟΥΚΕϹΤΙΝΩϹΑΥΤΩϹΔΕΚΑΙ
ΧΡ..ΜΑΤΙϹΤΗΝΚΑΙΤΙϹΟΙΚΟ
ΝΟΜ..ΑΤ.ϹΤΕΧΝΗΚΑΙ..
Τ.. ΔΥΝΑΜΕΙ..ΔΕ..
ΠΕ..ΙΟΠΟΛΛ..ΝΟΥΤΩΚΑΙΥ
ΠΟ..ϹΟΦΟ..ΙΝ..ϹΘΑΙΚΑΙΔΙ

COL. XXI

Gian. Casanova del | Franc. Casanova inc.

COLUMNA XXI.

σεται, ϗ κυριευσει χρηματων, ϗ ὁλως εμφαινειν, ἡ ποια βελτιστη διοικησις. Ταυτο μεν ου ποιουσιν, μονον δε εφαρμοσαι ζητουσιν επι τον Σοφον την ταυτην κατηγοριαν· ϗ ταυτ' ουκ επι προληψιν αναγοντες, ἡν εχομεν ὑπερ αγαθου χρηματιςου, αλλα ϗ κατα τας των λεξεων ὁμιλιας αποβιαζομενοι. Το παραπαν γαρ ουτ' εν ταις αλλαις εοικασιν εθελειν κατα το προειρημενον αιει τους λογους ὑπερ των αγνοουμενων ποεισθαι, ουτ' επ' αυτου νυν ενεσωτος· αλλα δεινοι εισιν ὑπο των κατα τας λεξεις συνηθειων ελκυσθηναι προς περι των πραγματων αποφασεις, καπειτα δ' αιτιας εχειν. ὡς τους τε πολλους εξελεγχομενους, ενθ' αν εναντιως τουτοις, κατηγορωσιν ὑπερ των αυτων, ϗ των αγνοουμενων τι διδασκοντες· ὁπερ Αριςοτελης επαθεν κατα τον εν τω Περιπατω διαλογον ὑπερ του, τον μεν αγαθον ανδρα ϗ χρηματιςην αγαθον ειναι, τον δε φαυλον ϗ χρηματιςην φαυλον, ὡς ὁ Μητροδωρος περιδειξεν. Εκ δη τουτων εςαι διαλαμβανειν προαιρουμενοις ϗ το ποσης κτησεως επιμελητεον, ϗ τινα, ϗ ὁποιαν Οικονομιαν εν τω λογω λαμβανομεν, ϗ πως Οικονομον αγαθον εστιν ειπειν τον Σοφον, ϗ πως ουκ εςιν· ὡσαυτως δε ϗ χρηματιςην· ϗ τις Οικονομια, τις τεχνη, ϗ ὁλως τινες δυναμεις. Και δει, ὡσπερ ὑπο πολλων, ουτω ϗ ὑπο του Σοφου κρινεσθαι, ϗ α-

et dominus erit divitiarum ; et ad summam ostendant , qualis sit optima illarum administratio. Hoc quidem non faciunt , sed solum adaptare quaerunt Sapienti hoc praedicamentum ; atque id non reducentes ad praenotionem , quam nos habemus de bono negotiatore, sed detorquentes ad vulgarem verborum usum. Omnino enim nec in aliis quaestionibus videntur velle constanter secundum id , quod ante propositum est , de ignotis disputare , neque in praesenti subiecto : sed sollertes sunt , ut a vulgari loquendi usu ad rerum enunciationes trahantur , et deinde causas habeant , ut, redarguta multitudine , sicubi contraria est ipsis , eam accusent , cum quid de ipsis rebus , et de ignoratis docent: quo vitio laboravit Aristoteles in dialogo , quem habuit in Peripato de hoc subiecto : bonum scilicet virum esse etiam bonum negotiatorem , pravum vero esse pravum negotiatorem , ut Metrodorus demonstravit. ¶ Ex his profecto , quae diximus , comprehendere poterunt ii , qui res bene discernunt , et quantae possessionis habenda sit cura , et quam , et qualem domus administrationem nostro sermone comprehendimus ; et quo sensu adpellare licet Sapientem , bonum Oeconomum , quo autem sensu talis non est : similiter quo sensu adpellandus negotiator ; et quaenam sit Oeconomia , quaenam ars , et ad summam quaenam utriusque efficaciae. Atque oportet , uti a multitudine, ita a Sapiente discerni etiam,

CAP. VIII.

Quis adpellandus bonus Oeconomus; siquidem alia est Oeconomia, alia ars adquirendi ?

COLUMNA XXII.

οτι συμφερουσα, ϗ λυσιτελης ἡ τοιαυτη προς ακραν ευετηριαν· εκεινη δε αλυσιτελης, ϗ ταλαιπωρος· ϗ πως διακειμενον χρη ποιεισθαι τας επιμελειας. Εςιν δ'ανελεσθαι τινας ϗ προς το ποθεν, ϗ πως πορίζεσθαι δει, ϗ φυλαττειν. Ἡ συνεχουσα μεντοι γ'ανατασις αυτῳ γεγονεν προς τῳ μακρῳ μαλλον λυσιτελειν τας ποτε γινομενας οχλησεις, ϗ φροντιδας, ϗ πραγματειας της εναντιας αιρεσεως εις διαγωγην την αριςην. Ἡμεις δε λεγωμεν ακολουθουντες ου μεν οιεσθαι πορισμον αριςον ειναι, τον δορικτητον, και χρησιν, οιαν εποησατο Καλλιας ὁ Σικελιωτης, ϗ Σκοπας ὁ Θετταλος, ϗ Κιμων, ϗ Νικιας οἱ Αθηναιοι, δοξοκοπων ανθρωπων ειναι κατα σοφιαν ουδετεραν, ὡς καν αυτοι μαρτυρησαιεν οἱ βιοι των τα τοιαυτα γραφοντων. Ὅλως δε φαινονται κατα πραξεις εοικοσιν εις τους περαντικους ανατιθεναι ϗ τους πρακτικους· ὡστε πολλακις ην επερωτησαι, τινα ποτε περιεςιν τοις σχολαζουσι περι την αληθειαν, ει μη παντα ταυτ' επικρινουσιν; Ου γαρ εοικασιν οἱ αυτοι κατα τοιουτους εργατας γε ειναι των καλων, ὁσα προς την εκ των κυριωτατων αταραξιαν συντεινει, ϗ θεωρειται. Αλλ' ἡμας δειν το τελος τουτ' επιφερουσαν αρετην φησουσι, δηλονοτι τους περι την αληθειαν δεινους, η μηδεν απ' αυτης αξιολογον συντελεισθαι. Ὁ δε τελεως, η δυναμεως ἡγουμενων, των εν σοφια περιβοητων

qua de causa haec (*de qua tractamus*, *Oeconomia*) conducens sit, et utilis ad summam felicitatem, illa vero *ars* inutilis, et molesta: tum vero qua animi dispositione oporteat hominem curas adsumere. ❡ Sunt autem suscipiendae quaedam curae in hoc scilicet: unde, et quomodo comparandae, et custodiendae sint divitiae. Utique perpetua cupiditatis elatio homini innata est, ut ipse putet multo magis prodesse, quae aliquando occurrunt perturbationes, et sollicitudines, et litigia, quam contrarium institutum ad vitam optime ducendam. Nos vero, ut consequentes simus, dicamus non optimum quidem reputare illum divitiarum proventum, qui sit hasta quaesitus; ac earum usum, quem fecit Callias Siculus, et Scopas Thessalus, et Cimon, et Nicias Atheniensis, esse proprium hominum gloriae cupidorum, qui nulli fuerunt philosophiae sectae addicti, ut testari etiam possent eorum vitae, ab huius generis scriptoribus enarratae. Ad summam isti splendescunt per sua gesta apud eos, qui putant inter viros, qui ex certis principiis conclusiones eruunt, reponendos etiam practicos; ita ut saepe interrogandum foret, quaenam supersint illis, qui inquirendae veritati vacant, nisi haec omnia ipsi discernere valeant? Etenim isti ipsi, secundum tales scriptores, non videntur esse operatores pulchrarum rerum, quae ad tranquillitatem, a praestantissimis bonis ortam, tendunt, atque respiciunt. At nos dicent indigere virtute, quae ad hunc finem conducit, qui videlicet sumus in inquirenda veritate sollertes, secus facientes nihil per ipsam posse memorandum perficere. Hoc sane virorum perfectionis, vel scientiae ducum, in sapientia celeberrimorum

CAP. IX. Quaenam curae Sapienti suscipiendae ad parandas opes, ac servandas?

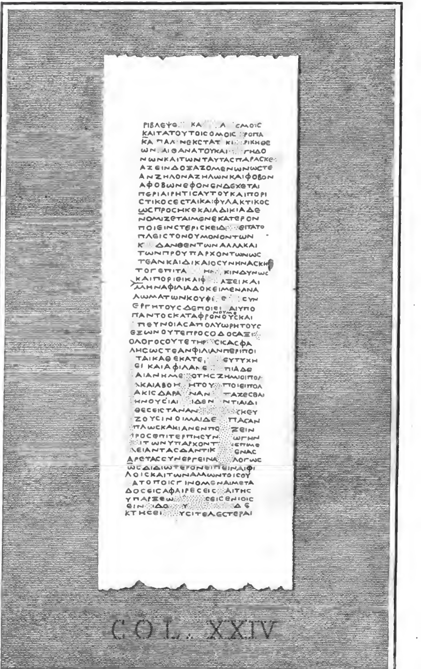
COLUMNA XXIII.

αναξιον εςιν. Γελοιοτερον δε και το ποριζειν εφ'ιππικης καλον οιεσθαι· το δια ποριατικης, δουλων εργαζομενων, ουκ ευκληρον· το δ'εξ αμφοτερων, αυτον ενεργοοντα, μανικον· ταλαιπωρον δε και το, γεωργουντ' αυτον ούτως, ώστε αυτουργειν· το δ' αλλων εχοντα γην κατασπουδαιον· Ηκιστα γαρ επιπλοκας εχει προς ανθρωπους, εξ ών αηδιαι πολλαι παρακολουθουσι, και διαγωγην επιτερπη, και μετα Φιλων αναχωρησιν ευσχολον, και παρα τοις ήγεμοσιν ευσχημονεστατην προσοδον. Οἱ γαρ ευσχημονες ουδε απο συνοικιας, και δουλων εμπειριας, η και τεχνας εχοντων μηδαμως απρεπεις· αλλα ταυτα δευτερα, και τριτα. Πρωτον δε, και καλλιστον απο λογων Φιλοσοφων ανδρασιν δεκτικοις μεταδιδομενον, αντιμεταλαμβανειν ευχαριστον, καθὰ μετα σεβασμου παντελως εγενετ' Επικουρῳ· ασ[illegible]ιν δε αληθινων, και αφιλονεικων, και, συλληβδην ειπειν, αταραχων. Ὡς το γε δια σοφιστικων, και αγωνιστικων, ουδεν εστι βελτιον του δια δημοκοπικων, και συκοφαντικων. Ὡν δ' επιτηδευτεον εις προσοδον, και τηρησιν, ταυτης τε, και των προυπαρχοντων· το μεν συνετον ήγητεον εν τη των επιθυμιων ευσταλεια, και των Φοβων. Ουδεν γαρ εκχειν, και ανατρεπειν ενδεικνυσι λαμπροτατον, ουδε ουσια· ουδε πολλακις πολυτελεια της διαιτης, και λαγνεια· ουδε πε-

indignum est. Magis porro etiam ridiculum est censere pulchrum esse divitias per artem equestrem comparare; per mercaturam vero, laborantibus servis, infelicem rem esse; et per utramque, si quis ipsemet laboret, insani hominis esse: miserum etiam, si quis agriculturam ita exerceat, ut suis manibus laboret: alienam vero terram habere, probi hominis, ac diligentis negotium esse. Qui enim minime necessitudines habet cum aliis hominibus, quarum causa multae molestiae adveniunt; habet etiam iucundam vitae rationem, et secessum cum amicis tranquillum, et apud viros principes decentissimum adcessum. Decentia enim neque a comitatu pendet, neque a servis peritis, vel qui etiam artes possident minime indecoras; quippe haec vix secundum, et tertium locum obtinent. Primum vero, ac pulcherrimum est, quod per philosophorum sermones capacibus viris inculcatur, nempe gratas vices gratis hominibus rependere (quemadmodum magna cum veneratione factum fuit Epicuro); nec non impigre sequi, quae vera sunt, nec controversiis implicata, et uno verbo, quae perturbationem non adferunt. Itaque quod a sophisticis, et contentiosis provenit, nihilo melius est sermone eorum, qui populi gratiam captare student, eique sycophantari. Quibus autem danda sit opera ad pecuniarum proventum, et custodiam, et de hac etiam, quantum spectat ad bona iam comparata; hoc sane reputandum est contineri in recto cupiditatum, et timorum statu. Nihil enim profundere, et in pravum usum invertere reddit hominem adprime splendidum: non vero quantitas divitiarum; neque, ut plurimum, magnifica vitae ratio, et intemperantia; neque

CAP. X.

Quo pacto ob utilitatem adquiri, et servari queant opes sine anxietate, et molestia.

Gerh. Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

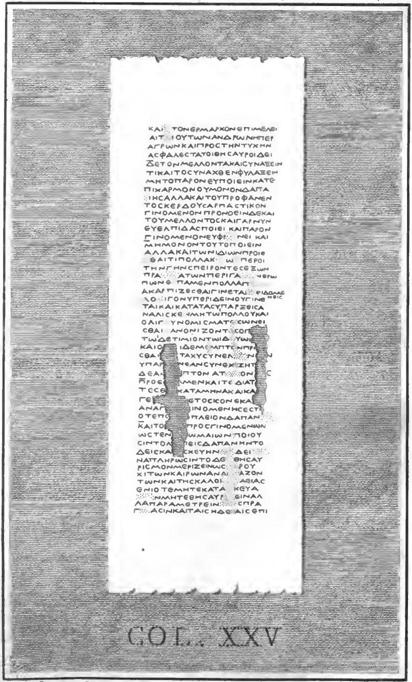
COLUMNA XXIV.

ριβλεψεια κατα διακοσμους και τα τουτοις ὁμοιοτροπα· και παλιν εκστατικη φρικη Θεων, και θανατου, και αλγηδονων, και των ταυτας παρασκευαζειν δοξαζομενων. Ὡ'στε αν ζηλον αζηλων, και φοβον αφοβων, εφ' ὁν ενδεχεται, περιαιρῃ τις αὑτου· και ποριστικος εσται, και φυλακτικος, ὡς προσηκε. Και αδικια δε νομιζεται μεν ἑκατερον ποιειν· στερισκει δ' επειτα το πλειστον ου μονον των κερδανθεντων, αλλα και των προυπαρχοντων. Ὡ'στε, αν και δικαιοσυνην ασκῃ, το γ'επι ταυτην ακινδυνως και ποριει, και φυλαξει. Και μην αφιλια δοκει μεν αναλωματων κουφιζειν, ἁ συνεργῃ· τους δε ποιει και ὑπο παντος καταφρονουμενους, και απ' ευνοιας απολυωρητους· εξ ὡν ουτε προσοδος αξιολογος, ουτε τηρησις ασφαλης. Ὡ'στε, αν φιλιαν περιποιηται, καθ' ἑκατερον ευτυχησει· Και αφιλανθρωπια δε, και ανημεροτης ζημιοι πολλα, και αβοηθητους ποιει· πολλακις δ' αρα εναγκαγαζεται την ουσιαν. Αἱ δ'εναντιαι διαθεσεις τ'αναντια παρασκευαζουσιν. Οιμαι δε ἁπασαν ἁπλως κακιαν εμποδιζειν προς επιτερπη συναγωγην, και των ὑπαρχοντων επιμελειαν· τας δ'αντικειμενας αρετας συνεργειν αξιολογως. Ὡ'ς ιδιωτερον ειπειν, αἱ φιλοις, και των αλλων τοις ουκ ατοποις γινομεναι μεταδοσεις, αφαιρεσεις, και της ὑπαρξεως μειωσεις ενιοις ειναι δοκουσιν· εισι δε κτησεις λυσιτελεστεραι

spectabilitas ob elegantes adparatus, et alia eiusdem generis: neque rursus attonitus pavor Deorum, et mortis, et dolorum, et earum rerum, quae eos dolores adferre reputantur. Itaque si quis rerum non expetendarum invidiam, et non metuendarum timorem, quantum licet, ipse a se amoveat; erit facultatum adquisitor, et custos, uti convenit. Equidem iniustitia utrumque efficere vulgo reputatur; sed deinde ut plurimum privat tum bonis lucrifactis, tum prius exsistentibus. Ideo, si is quoque iustitiam colat, illud, quod secundum ipsam est, sine periculo et adquiret, et servabit. ¶ Enimvero amicorum penuria videtur quidem exonerare homines impensis, quae illos iuvare possent: sed eos omnino despicabiles reddit, et benevolentiae prorsus expertes; unde nec reditus praestans, nec conservatio tuta proveniat. Itaque, si amicos homo comparaverit, feliciter in utraque re illi succedet. Et quidem humanitatis, et comitatis defectus multum nocet, et auxilio homines destituit: pluries utique substantiam coarctat. Contrariae vero animi dispositiones contrarios producunt effectus. Simpliciter autem puto omnem malitiam impedimento esse iucundae vitae rationi, et facultatum curae: oppositas vero virtutes mirum in modum conferre. Ut autem maiori proprietate loquar, quae amicis, et supra ceteros non inhonestis largitiones fiunt, nonnullis iacturae, et patrimonii diminutiones esse videntur; sed sunt possessiones utiliores,

CAP. XI.

Quantum Oeconomiae prosit amicitia, et liberalitas.

Gion. Casanova del. *Franc. Casanova inc.*

COLUMNA XXV.

κατα τον Ε'ρμαρχον επιμελειαι τοιουτων ανδρων, ηπερ αγρων· και προς την τυχην ασφαλεστατοι θησαυροι. Δει δε τον μελλοντα και συναξειν τι, και το συναχθεν φυλαξειν, μη το παρον ευποιειν, κατ' Επιχαρμον, ου μονον δαπανης, αλλα και του προφανεντος κερδους, ἁρπαστικον γινομενον, προνοειν δε και του μελλοντος· και γαρ νυν ευελπιδας ποιει, και παρον γινομενον ευφραινει. Και μη μονον τουτο ποιειν, αλλα και των ιδιων προϊεσθαι τι πολλακις· ὡσπερ οἱ την γην σπειροντες· εξ ὡν πραγματων (περι γαρ ανθρωπων ειπαμεν) πολλαπλασια καρπιζεσθαι γινεται. Φειδομενοις δ' ολιγον ὑπεριδειν ου γινεται, και κατα τας ὑπαρξεις αναλισκειν· μη τῳ πολλου, και ολιγου νομισματος ωνεισθαι κανονιζοντας, ὁπερ τῳδε τιμον, τῳδ' ευωνον· και ὁ τῳδε μεμπτον πριασθαι διαταχυ συνελειν την ὑπαρξιν, εαν συνεχιζῃ, τῳδε αμεμπτον. Ατοπον δ', ὡς προειπαμεν, και το διαταττεσθαι κατα μηνα, και κατα γε ὁλον το ετος ισον ἑκαστῳ· αναγκης γαρ γινομενης εστιν ὁτε πολλῳ πλειον δαπαναν· και το των προσγινομενων (ἁστ' ενιοι Ρ'ωμαιων ποιουσιν) το μεν εις δαπανην, το δ' εις κατασκευην, το δ' εις αναπληρωσιν, το δ' εις θησαυρισμον μεριζειν· ὡσπερ ουχι, των καιρων αναγκαζοντων, και της καλοκαγαθιας, ενιοτε μητε κατασκευαζειν, μητε θησαυριζειν, αλλα παραμετρειν τοις πραγμασιν, και ταις ἡδειαις επι-

ex Hermarchi sententia, talium virorum sollicitudines, quam agrorum cultura; quin thesauri sunt adversus fortunam tutissimi. Oportet autem, ut is, qui est opes collecturus, et collectas servaturus, cum ei non detur in praesenti copia benefaciendi, secundum Epicharmum, non solum impensam, sed etiam de longe adparens lucrum considerans, quasi raptor, futurum etiam prospiciat: illud enim nunc bonam spem ingerit, et, cum factum fuerit praesens, laetitiam adferet. Et non solum hoc facere debet, sed etiam rerum suarum aliquid saepe proiicere, ut faciunt ii, qui semen terrae mandant: ex quibus actibus (de hominibus enim loquimur) multiplices fructus colligere est.

CAP. XII.

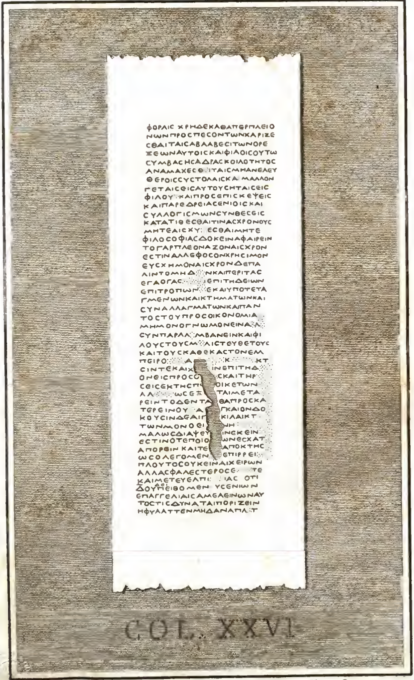
Quantum peccent avari, et qui falsis utuntur in Oeconomia regulis.

¶ Ii vero, qui parsimoniae student, modicum negligere nesciunt, et secundum substantiae modum impensas facere; neutiquam statuentes, normam illam pluris, et minoris emendum, prout alteri pretiosum quid est, alteri vile; et huic culpabile esse, si emat, propterea quod brevi substantias absumat, si continenter id faciat, alteri vero inculpabile. Absurdum est autem, ut ante diximus, distribuere in singulos menses, et per totum annum aequalem pecuniae summam: necessitate enim premente fit, ut multo magis expendere debeas. Nec minus absurdum illud, quod aliqui Romanorum faciunt, videlicet facultatum, quae superveniunt, partem in sumtus, partem in adparatum, partem in repletionem, partem in thesauro recondendam dispertiri; quasi interdum non eveniat, ut, urgentibus temporibus, et postulante pulchrae, et honestae vitae ratione, neque exornare, neque thesaurizare liceat, sed pecuniam admetiri tum praesentibus negotiis, tum iucundis animi

ADNOTATIONES.

V. 1. Ε'ϱμαρχος. Hic nempe est Hermarchus, Egemarchi filius, Mitylaeneus, Epicureorum Choriphaeus, primus Epicuri in schola successor, et cui hortum suum Magister legavit; in cuius nomine mendosi adhuc fuerunt tum editi, tum manuscripti omnes libri Ε'ϱμαχον exhibentes, usque dum ex Herculanei fodinis eruta est protome illa aenea, in cuius basi nitidissime insculptum visitur ΕΡΜΑΡΧΟΣ. Etenim quominus Sculptoris imperiti manum ea in scriptiuncula aberrasse suspicaremur, Philodemi papyrus cui titulus περι Ρ'ητορικης intercessit, e qua legitur: ΡΜΑΡΧΟΣ, ut nostri Herculanenses Socii statim observarunt. Vide *Antiqui*. *Hercul. Tom. V. De' Bronzi Tom. I.* Sed nunc, quod edimus, volumen omnem evellit scrupulum, et obstinatiorum adsensum extorquet.

V. 7. 8. κατ' Επιχαϱμον. Quis fuerit hic Epicharmos, vide Laërtium περι βιων lib. VIII. et Suidam V. Επιχαϱμος.

ΦΟΡΑΙϹ ΧΡΗΔΕΚΑΘΑΠΕΡΠΛΕΙΟ
ΝΩΝΠΡΟϹΠΕϹΟΝΤΩΝΧΑΡΙΖΕ
ϹΘΑΙΤΑΙϹΑΒΛΑΒΕϹΙΤΩΝΟΡΕ
ΞΕΩΝΑΥΤΟΙϹΚΑΙΦΙΛΟΙϹΟΥΤΩ
ϹΥΜΒΑϹΗϹΑΔΡΑϹΚΟΙΛΟΤΗΤΟϹ
ΑΝΑΜΑΧΕϹΘ ΙΤΑΙϹΜΗΑΝΕΛΕΥ
ΘΕΡΟΙϹϹΥϹΤΟΛΑΙϹΚΑ ΜΑΛΛΟΝ
ΓΕΤΑΙϹΕΙϹΑΥΤΟΥϹΗΤΑΙϹΕΙϹ
ΦΙΛΟΥ ΚΑΙΠΡΟϹΕΠΙϹΚΕΨΕΙϹ
ΚΑΙΠΑΡΕΔΡΕΙΑϹΕΝΙΟΙϹΚΑΙ
ϹΥΛΛΟΓΙϹΜΩΝϹΥΝΘΕϹΕΙϹ
ΚΑΤΑΤΙΘΕϹΘΑΙΤΙΝΑϹΧΡΟΝΟΥϹ
ΜΗΤΕΑΙϹΧΥ ΕϹΘΑΙΜΗΤΕ
ΦΙΛΟϹΟΦΙΑϹΔΟΚΕΙΝΑΦΑΙΡΕΙΝ
ΤΟΓΑΡΠΛΕΟΝΑΖΟΝΑΙϹΧΡΟΝ
ΕϹΤΙΝΑΛΛΕΦΟϹΟΝΧΡΗϹΙΜΟΝ
ΕΥϹΧΗΜΟΝΑΙϹΧΡΟΝΔΕΠΑ
ΑΙΝΤΟΜΗΔ ΝΚΑΙΠΕΡΙΤΑϹ
ΕΓΛΟΓΑϹ ΕΠΙΤΗΔΕΙΩΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΚΑΙΥΠΟΤΕΤΑ
ΓΜΕΝΩΝΚΑΙΚΤΗΜΑΤΩΝΚΑΙ
ϹΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΩΝΚΑΙΠΑΝ
ΤΟϹΤΟΥΠΡΟϹΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΜΗΜΟΝΟΓΝΩΜΟΝΕΙΝΑ Λ
ϹΥΝΠΑΡΑΛΑ ΜΒΑΝΕΙΝΚΑΙΦΙ
ΛΟΥϹΤΟΥϹΜ ΛΙϹΤΕΥΘΕΤΟΥϹ
ΚΑΙΤΟΥϹΚΑΘΕΚΑϹΤΟΝΕΜ
ΠΕΙΡΟ Α Κ ΚΤ
ϹΙΝΤΕΚΑΙΧ ΙΝΕΠΙΤΗΔ
ΟΝΕΙϹΠΡΟϹϹ ϹΚΑΙΤΗΡ
ϹΕΙϹΕΚΤΗϹΠ ΟΙΚΕΤΩΝ
ΑΛ ΩϹΕΞ ΤΑΙΜΕΤΑ
ΡΕΙΝΤΟΔΕΝΤΑ ΘΑΠΡΟϹΚΑ
ΤΕΡΕΙΝΟΥ Α ΓΚΑΙΘΝΔΟ
ΚΟΥϹΙΝΔΕΑΙΓ ΚΙΛΑΙΚΤ
ΤΩΝΜΟΝΟΘΕΙ ΝΗ
ΜΑΛΩϹΔΙΑΨΕΥ ΙΝΕΚΕΙΝ
ΕϹΤΙΝΟΤΕΠΟΙΟ ΩΝΕϹΧΑΤ
ΑΠΟΡΕΙΝΚΑΙΤΕ ΑΠΟΚΤΗϹ
ΩϹΟΛΕΓΟΜΕΝ ΕΠΙΡΡΕΙ
ΠΛΟΥΤΟϹΟΥΚΕΙΝΑΙΧΕΙΡΩΝ
ΑΛΛΑϹΦΑΛΕϹΤΕΡΟϹΕ ΤΕ
ΚΑΙΜΕΤΕΥΕΑΠΙ ΙΑϹ ΟΤΙ
ΔΟΥΠΕΙΘΟΜΕΝ ΥϹΕΝΙΩΝ [ΔΕΙ]
ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΙϹΑΜΕΑΕΙΝΩΝΑΥ
ΤΟϹΤΙϹΔΥΝΑΤΑΙΠΟΡΙΖΕΙΝ
ΗΦΥΛΑΤΤΕΝΜΗΔΑΝΑΠΑ Τ

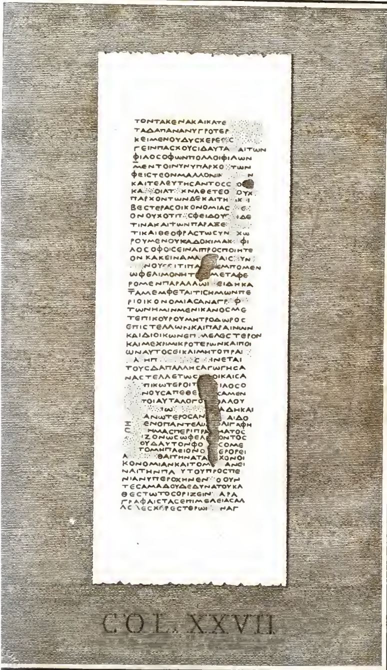
COL. XXVI

Gian. Casanova dis. *Franc Casanova inc*

COLUMNA XXVI.

Φοραις· χρη δε καθαπερ, πλειονων προσπεσοντων, χαριζεσθαι ταις αβλαβεσι των ορεξεων αὐτοις, και Φιλοις· οὑτω, συμβασης αδρας κοιλοτητος, αναμαχεσθαι ταις μη ανελευθεροις συστολαις· και μαλλον γε ταις εις αὐτους, η ταις εις Φιλους· και προσεπισκεψεις, και παρεδρειας ενιοις, και συλλογισμων συνθεσεις κατατιθεσθαι τινας χρονους· μητε αισχυνεσθαι, μητε Φιλοσοφιας δοκειν αφαιρειν. Το γαρ πλεοναζον αισχρον εςιν· αλλ', εφ' ὁσον χρησιμον, ευσχημον· αισχρον δε παλιν το μη δεον. Και περι τας εγλογας των επιτηδειων επιτροπων τε, και ὑποτεταγμενων και κτηματων, και συναλλαγματων, και παντος του προς Οικονομιαν, μη μονογνωμονειν, αλλα συμπαραλαμβανειν και Φιλους, τους μαλιστ' ευθετους, και τους καθ' ἑκαςον εμπειρους. Και πολλακις μεν κτησιν, και χρησιν επιτηδειον εις ποσοδους, και τηρησεις εκ της περι οικετων διαληψεως εξεσται μεταφερειν· το δ' ενταυθα προσκαρτερειν ουκ αναγκαιον. Δοκουσιν δε αἱ ποικιλαι κτησεις των μονοειδων ηθαν ὁμαλως διαψευδειν· εκεινο δ' εςιν, ὁτε ποιου των εσχατων απορειν. Και τελος απο κτησεως ὁ λεγομενος επιρρεισθαι πλουτος ουκ ειναι χειρων, αλλ' ασφαλεςερος ενιοτε, και μετ' ευελπιςειας. Ὁτι δ' ου δει πειθομενους ενιων επαγγελιαις αμελειν, ὡν αυτος τις δυναται ποριζειν, η Φυλαττειν· μηδ' αναπλατ-

impulsibus: sed oportet, quemadmodum, cum plura superveniunt, indulgere in innoxiis cupidinibus sibi, et amicis; ita, obveniente ubertatis defectu, ei occurrere per non illiberales sumptuum diminutiones; atque has in se potius, quam in amicos: et adcuratas meditationes, et privatos consessus, et syllogismorum compositiones intermittere certis temporibus; nec de eo erubescere, neque arbitrari per id minimum philosophiae esse derogatum. Etenim, quod iusto plus est, turpe est; quod vero tantum est, quantum utile, honestum est: rursus vero turpe est, quod fieri non oportet. Tum vero in eligendis idoneis procuratoribus, et ministris tam possessionum, quam contractuum, et omnino earum rerum, quae ad Oeconomiam adtinent, non sua tantum oportet uti sententia, sed sibi adiungere etiam amicos, qui maxime instructi sint, et singularum rerum periti. Et saepe quidem possessionem, et usum opportunum ad reditus percipiendos, et servandos licebit ex domesticorum disceptatione in alios transferre: in hoc tamen instituto persistere non est necesse. Videntur autem varii generis possessiones uniformem administrationis rationem aequaliter respuere: atque hoc illud est, quandoque nos ultimo quoque indigere. Et ad extremum, quae divitiae dicuntur ex possessione dilabi, non peiores esse nobis videntur, sed tutiores interdum, et optimae spei. Quod vero non oporteat aliquorum hominum pollicitationibus fidere, et incuriosum esse earum rerum, quas quis per se potest comparare, vel custodire; neque oporteat fingere

ΤΟΝΤΑΚΕΝΑΚΑΙΚΑΤΕ
ΤΑΔΑΠΑΝΑΝΥΓΡΟΤΕΡ
ΚΕΙΜΕΝΟΥΔΥϹΧΕΡΕϹ Ϲ
ΓΕΙΝΠΑϹΧΟΥϹΙΔΑΥΤΑ ΑΙΤΩΝ
ΦΙΛΟϹΟΦΩΝΠΟΛΛΟΙΦΙΛΩΝ
ΜΕΝΤΟΙΝΥΝΥΠΑΡΧΟ ΤΩΝ
ΦΕΙϹΤΕΟΝΜΑΛΛΟΝΙ Ν
ΚΑΙΤΕΛΕΥΤΗϹΑΝΤΟϹϹ Ο
ΚΑ ΟΙΑΤ ΧΝΑΘΕΤΕΟ ΟΥΧ
ΠΑΡΧΟΝΤΩΝΔΕΚΑΙΤΗ ΑΚ Ι
ΒΕϹΤΕΡΑϹΟΙΚΟΝΟΜΙΑϹ Ε
ΟΝΟΥΧΟΤΙΤ ϹΦΕΙΔΟΥ ΙΔΕ
ΤΙΝΑΚΑΙΤΩΝΠΑΡΑΞΕ
ΤΙΚΑΙΘΕΟΦΡΑϹΤΩϹΥΝ ΧΩ
ΡΟΥΜΕΝΟΥΚΑΔΟΚΙΜΑΚ ΦΙ
ΛΟϹΟΦΟΙϹΕΙΝΑΙΠΡΟϹΠΟΙΗΤΕ
ΟΝΚΑΚΕΙΝΑΜΑ ΑΙϹ ΥΝ
ΝΟΥϹΕΙΤΙΠΑ ΕΜΠΟΜΕΝ
ΩΦΕΛΙΜΟΝΗΤ ΜΕΤΑΦΕ
ΡΟΜΕΝΠΑΡΑΛΛΑΩΙ ΕΙΔΗΚΑ
ΤΑΜΕΜΦΕΤΑΙΤΙϹΗΜΩΝΠΕ
ΡΙΟΙΚΟΝΟΜΙΑϹΑΝΑΓΡ Φ
ΤΩΝΗΜΙΝΜΕΝΙΚΑΝΟϹΜΕ
ΤΕΠΙΚΟΥΡΟΥΜΗΤΡΟΔΩΡΟϹ
ΕΠΙϹΤΕΛΛΩΝΚΑΙΠΑΡΑΙΝΩΝ
ΚΑΙΔΙΟΙΚΩΝΕΠ ΜΕΛΕϹΤΕΡΟΝ
ΚΑΙΜΕΧΡΙΜΙΚΡΟΤΕΡΩΝΚΑΙΠΟΙ
ΩΝΑΥΤΟϹΕΙΚΑΙΜΗΤΟΠΡΑΙ
Α ΗΠ Ϲ ΝΕΤΑΙ
ΤΟΥϹΔΑΠΑΛΛΗϹΑΓΩΓΗϹΑ
ΝΑϹΤΕΛΛΕΤΩϹ ΟΙΚΑΙϹΑ
ΠΙΚΩΤΕΡΟΙΤ ΙΛΟϹΟ
ΝΟΥϹΑΠΕΘΕ ϹΑΜΕΝ
ΤΟΙΑΥΤΑΛΟΓΟ ΛΛΟΥ
ΙΩ ΑΔΗΚΑΙ
ΑΝΩΤΕΡΟϹΑΝ ΑΙΔΟ
Ξ ΕΝΟΠΑΝΤΕΛΩ ΛΙΓΑΦΗ
Ϲ ΗΜΑϹΠΕΡΙΠΡΑ ΜΑΤΟϹ
ΙΖΟΝΩϹΩΦΕΛ ΟΝΤΟϹ
ΟΥΔΑΥΤΟΝΦΟ ϹΟΜΕ
ΤΟΜΗΠΛΕΙΟΝΟ ΕΡΟΡΕΙ
Α ΘΑΙΤΗΝΑΤΑ ΧΟΝΟΙ
ΚΟΝΟΜΙΑΝΚΑΙΤΟΜ ΑΝΕΙ
ΝΑΙΤΗΝΠΑ ΥΤΟΥΠΡΟϹΤΕ
ΝΙΑΝΥΠΕΡΟΧΗΝΕΝ ΟΟΥΝ
ΤΕϹΑΜΑΔΟΥΔΕΑΔΥΝΑΤΟΥΚΑ
ΘΕϹΤΩΤΟϹΟΡΙΖΕΙΝ ΑΡΑ
ΓΡΑΦΑΙϹΤΑϹΕΠΙΜΕΛΕΙΑϹΑΛ
ΛϹ ΛΕϹΧΟΡΕϹΤΕΡΩΙ ΝΑΓ

COL. XXVII

(...)nni Casanova dis. *Franc. Casanova inc.*

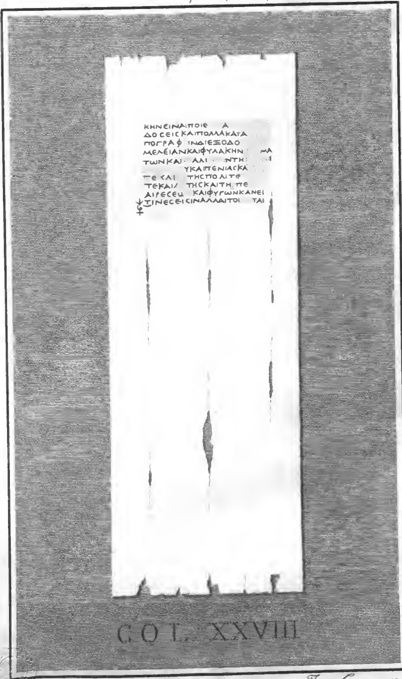
COLUMNA XXVII.

τοντα κενα, και κατεμμενον-
τα δαπαναν, ὑγροτερου απο-
κειμενον· δυσχερες εστι λε-
γειν· πασχουσι δ'αυτα και των
Φιλοσοφων πολλοι. Φιλων
μεντοι νυν ὑπαρχοντων,
Φειστεον μαλλον, ἱν' εχωσιν
και τελευτησαντος Φιλου·
και δε οἱα τεκνα θετεον· ουχ ὑ-
παρχοντων δε και της ακρι-
βεστερας οικονομιας χρηστε-
ον, ουχ ὁτι της Φειδους. Τι δε;
Τινα και των παρα Ξενοφον-
τι, και ΘεοΦραστω συνεχω-
ρουμεν ουκ αδοκιμα, και Φι-
λοσοφοις ειναι προσποιητε-
ον κακεινα· μαλλον αισχυνο-
μενους, ει τι παραπεμπομεν
ωφελιμον, η τι μεταΦε-
ρομεν παρ' αλλων. Ει δη κα-
ταμεμΦεται τις ἡμων πε-
ρι Οικονομιαν αναγραΦον-
των· ἡμιν μεν ἱκανος με-
τ'Επικουρου Μητροδωρος
επιστελλων, και παραινων,
και διοικων επιμελεστερον,
και μεχρι μικροτερων, και ποι-
ων αυτος· ει και μη το πραγ-
μα δηποτε αλλως γινεται.
Τους δ' απ' αλλης αγωγης α-
νασκελλετωσαν οἱ και σα-
τραπικωτεροι των Φιλοσο-
Φων, οὑς απεθεωρησαμεν.
Ισως τοιαυτα λογου πολλου
δεισται, ιδιωτερου δηλαδη· και
δη ανωτερος ανηρ και δο-
ξειεν ὁ παντελως ολιγα Φη-
σασθαι ἡμας περι πραγματος
μειζονως ωΦελησοντος.
Αλλ' ουδ' αυτον Φοβησομε-
θα· το μη πλειονος ὑπεροραι-
ας ενδεισθαι την αταραχον οι-
κονομιαν, και το μυριαν ει-
ναι την πλουτου προς πε-
νιαν ὑπεροχην εννοουν-
τες. Αμα δ' ουδε δυνατου κα-
θεστωτος ὁριζειν παρα
γραΦαις τας επιμελειας αλ-
λων ευχερεστερων, αναγ-

vanos praetextus, et stabilia bona absumere, servando ea, quae magis fluxa sunt; molestum est disserere: attamen in hunc errorem labuntur etiam multi Philosophorum. Verumtamen, cum amici adsunt, studendum est magis parsimoniae, ut aliquid habeant ipsi etiam post amici mortem; et certe filiorum loco ponendi sunt: si vero non adsint, maior diligentia in domus administratione, non modo parsimonia adhibenda est. Quid porro? ¶ Aliqua etiam eorum, quae a Xenophonte, et Theophrasto tradita sunt, concessimus esse non improbanda, et a philosophis illa quoque vindicanda; erubescentes potius, si quid utile praetermittimus, quam si quid ab aliis mutuamur. Profecto si quis nos accuset, quod de Oeconomia rursus scribamus; nobis sufficit Metrodori exemplum, qui post Epicurum praecepta, et monita, et constitutiones adcuratius, et usque ad minutiora tradidit, et ipsemet exsequutus est: etsi huiusmodi tractatio nunquam inutilis evadat. Illos vero, qui aliud vitae institutum sectantur, cohibeant Philosophorum principaliores, quos prius exploravimus. Fortasse talia multo sermone indigere videntur, propriori scilicet: et sane aliquis sublimioris ordinis vir etiam putaverit nos pauca admodum dixisse de re maxime utili. At nos ne hunc quidem extimebimus; quippe putamus maioris indaginis non indigere imperturbatam domus administrationem; et immensam esse divitiarum prae paupertate excellentiam. Insuper vero, cum impossibile sit scriptis definire aliarum rerum faciliorum curas, necesse

CAP. XIII.

Coronidis loco quaedam Xenophontis, et Theophrasti placita non improbanda esse ait; tum iis, quae forte sibi obiici possent, occurit, et quae in sequentibus disputare intendat, pollicetur.

Iohn Casanova del. Franc. Casanova inc.

COLUMNA XXVIII.

την ειναι ποιειν τας παραδοσεις· και πολλα κατα μερος υπογραφειν διεξοδου εις επιμελειαν, και φυλακην χρηματων· και ηδονην την του πλουτου, και πενιας κακιαν την τεχνην την πολιτειαν τε, και ιδιωτης· και την πειραν αιρεσεων, και φυγων· καν ει τινες εισιν αλλαι τοιαυται.

multa vero, quae ad plenam materiae explanationem spectant, deinceps perscribere, possessionum scilicet curam, et custodiam; et rursus divitiarum voluptatem, et paupertatis malignitatem; nec non artem regendi vitam tum publicam, cum privatam; et experimentum in negotiis eligendis, vel fugiendis; et si quae sunt alia huiusmodi.

PHILODEMI

DE

VITIIS.

PRAEFATIO.

I. En alterum Philodemi librum, qui in eodem fere argumento versatur, nempe *de vitiis*; sed non ejusdem operis pars est. Ille enim fert titulum *περι κακιων, και αντικειμενων αρετων*, hic vero absolute *περι κακιων*. Unde arguimus duplex opus Epicureum nostrum adornasse, alterum scilicet, ubi de virtutibus, in quantum sunt vitiis oppositae; uti videre est in praecedenti volumine, in quo de recta Oeconomia, quae tum avaritiae, tum prodigalitati, tum etiam divitiarum contemtui opponitur; alterum porro, ubi absolute *de vitiis* disserit. Hujus operis pars est liber hic, quem damus, signatus nota I nempe decimus; in quo de *Superbiae* vitio sermonem instituit. Ut proinde pateat alia in praecedentibus vitia persequutum fuisse, uti et alia in sequentibus persequenda promittit, ut videbis.

II. Totus autem in eo est, ut varias superbiae species definiat, quibus affici homines solent, et quantum sic male adfectis hujusmodi multiforme vitium noceat.

III. Hoc quidem vitium omnes fere Philosophi non agnoverunt modo, sed etiam insectati sunt, ut videre est apud Stobaeum: imo vero invicem sese superbiae insimulabant. Vide, si lubet, apud Laërtium Lib. IV. quomodo Antisthenes *εσκωπτε Πλατωνα, ὡς τετυφωμενον*. Quare Lucianus lepido more suo in *Mortuorum Dialogis* Menippum inducit Mercurio revelantem, quid Philosophi sub pallio ferant, in primis nempe *αλαζονειαν, και κενοδοξιαν*. Hinc praeter multos, qui in Ethicis de hoc capitali vitio scripserunt, inter quos Theophrastus, fuere etiam, qui peculiares libros *περι αλαζονειας* adornarunt, ut Simon Atheniensis a Laertio memoratus Lib. II, vel *περι κενοδοξιας*, ut Aristo Chius, de quo idem Laertius Lib. VII., et quem in hoc ipso volumine citat Noster Col. X.

IV. Nemo autem, puto, diversos superborum hominum characteres tam minute distinxit, quam Gadarenus noster. Ubi enim Theophrastus tres superbiae species in suis characteribus recensuit, hoc est, *ὑπερηφανιαν, αυθαδειαν, και αλαζονειαν*; hic *των ὑπερηφανων superborum* octo species enumerat, scilicet, *ὑπεροπτας, αυθαδας, αλαζονας, αυθεκαστους, παντειδημονας, σεμνοκοπους, η βρενθυομενους, ευτελιστας, ουδενωτας*, ita ut quorumdam nominum nunc denique plenam interpretationem adepti simus, quam frustra e Lexicis petebamus.

V. Animadvertendum praeterea est, hunc librum *ὑπομνηματικον* esse, hoc est ad formam *memorialis* libelli, quo scilicet praecepta, sive monita traduntur memoriae mandanda, quorum meditatione ab huiusmodi vitio sapiens abhorreat. Id ipsemet Auctor nos docet, qui sic librum concludit: *Και τον ὑπομνηματικον δε τουτον αυτου καταπαυσομεν· επισυναψομεν δ' αυτῳ τον περι των αλλων κακιων· Atque huius memorialis libelli heic finem faciemus: huic porro subnectemus alium de ceteris vitiis.* Quod cum observavimus, tum demum intelleximus, quod diu nos torserat, cur scilicet Noster multa hujus *διατριβης* commata a Col. XII usque ad XVI continenter incipiat a verbis modi infinitivi sic: *Εννοειν δε. Παρατιθεναι δε. Εννοειν δε και*, et alia hujusmodi; ita ut infinitiva haec fulcienda sint a suppresso verbo *δει, εοικε*, vel simili alio.

VI. Molestum tamen est, quod hic liber non modo initio careat, et primae σελιδες vix fragmenta nobis offerant, sed etiam trunco prorsus ad nos pervenerit capite: namque a singulis columnis abscissi sunt ad minus tres, vel quatuor versus, qui certum sententiae nexum difficulter adsequi sinunt. Nihilo tamen minus multa sunt, quae eruditis viris hanc papyrum commendare valent, ut mox videbis.

VII. In hac autem tractatione sic Noster procedit. Principio, ut par erat, ὑπερηφανιαν definivisse remur; eiusque species enumerasse, de quibus infra singulatim loquitur, quandoquidem initio carentem librum habemus. Mox quibus rationibus semet superbi tueantur, exsequi videtur. Tum quomodo superbi novatores in alios suorum errorum culpam transferant, persequitur. Deinde, quod, puto, in lacuna iacet, fortunatos homines in hoc vitium maxime inclinare ait. Hinc quomodo fortunae dona sint ferenda, et quam indignum sit ob ea extolli, et quam difficile sit ipsorum vanitatem agnoscere. Tum quomodo superbiae vitium etiam Philosophos infecerit, ac dehonestaverit, et quo sensu proprie dicendus sit ὑπερηφανος *superbus*, docet. Tum porro quam difficile sit hoc vitium exsuere, et mentem immutare, cum quis magnam sui ipsius opinionem praeconceperit: idque Aristonis auctoritate confirmat. Post haec undecim ὑπομνηματα proponit. Tum denique varias superborum hominum species enumerat; et quibus incommodis ipsimet adficiantur, describit.

Col. I. VIII. Quantum igitur expiscari licuit ex primarum σελιδων fragmentis, primum innuere videtur, quo praetextu se ut plurimum superbi tueantur, eo scilicet, quod se extollere necesse sit, ne sibi alii praevalendi ansam capiant, cum viderint de se ipsos humiliter sentire, ducto exemplo ab incuriosis, qui proprias res sic negligunt, ut insidiatoribus occasionem auferendi praebeant: tum quot modis suam prodant superbiam vel multiloquio de rebus ad se minime spectantibus, vel fastu, vel aliorum despectu. Mox loqui videtur de

Col. II. gravi imperio, quod in subditos sive ingenuos, sive servos superbi exercent.

IX. Deinde inter superbos τους καινους praecipue enumerat, *qui cuiusque*

Col. III. *rei culpam in alios transferunt, et vetera omnia contemnunt, exceptis tantum iis, quae sibi adrident, et supra priscos Philosophos se extollunt.* Quinam autem sint hi καινοι, *novi* homines, qui uniuscuiusque erroris culpam in alios reiiciunt, diu dubitavimus. Num hoc vitium novorum potius, quam veterum esse potest? An eorum, qui Romano more *novi* dicebantur, qui nempe nobiles parentes ciere nequirent? Minime id sententiae quadrare videtur. Ideirco interpretati sumus *novatores*, etsi exempla desint. Novatores enim ipsi sunt, qui superbe prisca omnia, quae sibi non placuerunt, despicientes, nova systemata, novasque methodos sive in scientiis, sive in artibus, sive in politicis negotiis pro lubito proponunt: cum vero res male cedunt, culpam in alios transferunt, quasi male nova eorum inventa sint exsequuti. Superbis item novatoribus quadrat, quod subdit, eos nempe supra

Col. IV. philosophos, qui aliter senserunt, se extollere, et despicabiles homines ipsos stupide adpellare.

Col. V. X. Pertransiit porro ad eos, qui super alios efferuntur propterea, quia fortuna ipsis adrisit, et opes, atque imperia obtinuerunt. Ait enim indignum esse praestantis hominis se magnum reputare propter fortunae dona, et non potius propter urbanitatem, et decentiam, quibus huiusmodi fert dona. Namque, ait, « cum superbus aliquis dignitatem obtinuerit, iure ipsum « pessimum evasurum esse homines suspicantur ». Quanam vero ratione id probet, nescire cogimur; lacuna enim heic lectionem intercipit. Rationem

tamen reddiderat Aristoteles, lib. IV Ethic. cap. 8. *ανευ γαρ αρετης ου ραδιον φερειν εμμελως τα ευτυχηματα· ου δυναμενοι δε φερειν, και οιομενοι των αλλων ὑπερεχειν, εκεινων καταφρονουσιν· nam sine virtute difficile est res secundas composite ferre: cum autem ferre non possint, seseque ceteris praestare existiment, illos contemnunt.* Ab hac ratione non abhorruisse Philodemum nostrum admodum verisimile est: atque adeo subdit istos difficulter posse emendari: opus enim foret ingenium mutare, non tantum verba, quae animi elationem produnt, ut quis sapiens re vera evadat. Cum enim animi elatio a fortunae donis obveniat, difficile est illa despicere, spemque in rebus oppositis locare: idque praesertim, cum sit ea in aetate, qua nec praeceptores coërcentes habeat, nec egregios philosophos, quos audiat.

XI. Heic rursus lacuna sententiam intercipit. Ex iis tamen, quae in sequenti habentur, verisimile fit eum in philosophos ipsos sermonem convertisse, utpote quia in ipsorum numero pauci admodum sint *egregii*, qui homines recte edocere valeant, in hunc ferme modum. » Atqui facta testantur pau- » cos esse philosophos, qui superbia non laborent, adeoque vere sapientes » dicantur: a quibusdam saue hoc vitium non excludo ». Huius porro propositionis sic rationem reddit: » Considero enim quod neque in iis rebus, quae » inter se sunt simillimae, concorditer opinentur, sed semper sint *αεριοι inflati*, et sibi invicem propter invidiam infensi, neque certa disserendi me- » thodo utantur, ut demonstrent, quaenam sint res contemtibiles. Cum enim » quis imprudenter, et sine solidis argumentis vituperat, stultitiam potius » ostendit. Etenim vituperationes illae ab hominibus male adcipiuntur, praeci- » pue si cum adfectata gravitate oris, et vitae habitus coniungantur; quippe haec » vitia omnibus patent, et satis demonstrant huiusmodi hominem non esse sa- » pientem ». *Αεριους* heic vertendum duximus *inflatos* eo prope sensu, quo Socrates apud Stobaeum *serm. XLV.* ait: *τους μεν ασκους το πνευμα διιστησι, τους δε ανοητους ανθρωπους οιημα· utres aer distendit, homines autem insanos opinio.* Col. VI.

XII. Pergit porro dicens *ὑπερηφανον* proprie adpellari, non qui simpliciter haec habet vitia, sed qui contemnit ea omnia, in quibus ipse aliter sentit. Atque heic cum Theophrasto consentit, qui in suis *characteribus* sic superbiam definit: *εστι ὑπερηφανια καταφρονησις τις, πλην αυτου, των αλλων. Superbia est aliorum omnium, praeter quam sui, contemtus.*

XIII. Tum ex paucis, quae supersunt legibilia in Col. VII. id animadvertere videtur, *ὑπερηφανον* recte dici posse sapientem, h. e. *in sublimi positum*, et omnibus conspicuum; sed non eo sensu, quo superbiae vitio laborantes. Ille enim propria virtute supra ceteros eminet, et sponte omnibus admirandus evadit: isti vero proprio sensu, et falsa, atque adroganti sibimet opinione se super alios extollunt. Hinc vero fit, ut veri sapientes nunquam de alto excidant, et semper sint admirationi; hi vero saepius ex hominum opinione cadant, et in contemtum veniant. Col. VII.

XIV. » Neque id, ait, magnum paradoxon videri debet, quando isti in » levibus etiam rebus quotidie immutantur, et inter se dissident, et a suis » excidunt cogitatis. Etenim etsi quandoque id fortunae vicibus sit vertendum, » vulgo tamen videntur immutari ». Adpellat autem Noster *κοιλωματα*, fortunae *vicissitudines*, aptissima, ut puto, metaphora. Sunt enim varietates fortunae, tamquam cavitates, sive foveae, in quas homo inopinus decidit, cum in plano, et aequabili solo securus putat deambulare. » Cum vero, inquit, » in hasce cavitates inciderint, tunc evenit, ut maledictis, contumeliis, » conviciis proscissi ob vitam superbe anteactam ab omnibus deserantur. »

XV. Heic iterum atque iterum abrumpitur verborum sententia; sed ex iis

Col. VIII. quae supersunt, id dixisse videtur. » *Eo in statu nihil aliud ipsis reliquum*
» *foret, quam vitae rationem prorsus immutare* antiquam personam induentes,
» nisi etiam ob insuperabile vitae taedium sibimet culpam imputandam agno-
» scere, ob quam derelicti fuerint, et in oppositum malum deiecti. Quando
» autem istud aegre ferunt, tamquam indignum sua praeeminentia, eo
» quod *sibimet videantur immerito derelicti, quomodo poterunt ipsi emen-*
» *dari? Quoniam* superbus suam ipsius imaginationem persuadet, et in ea
» se mordicus tuetur; atque adeo omni vitio etiam gravissimo, et ipsa su-
» perbia maiori se immunem agnoscit. Difficile enim est, et rarum ab hoc
» vitio rationis ope subripi, et mentem et prudentiam in posterum servare,
» et se adfabilem, et aequalem in negotiis praebere; praesertim cum adsint,
» *qui anteactae eius vitae memores* irrideant, et insultent; adeo ut in po-
» sterum non sit aliorum contemtor, et sui ipsius admirator, praecipue in iis,
» quae sibi a fortuna obveniunt; neque se inreprehensibilem putet, adeoque
Col. IX. » dignum in quamcumque domum, et familiaritatem, et sermonum commu-
» nionem admitti: neque alios omnes se indignos arbitretur, non secus ac ea
» quae ad ipsos pertinent: si vero necessitas ferat, ut alicui in maiori gradu
» posito is ministrare debeat, non exoptet, ut eidem alii non obsequantur,
» sed potius ipse curam de domesticis, et ingenuis ministris, sive contuber-
» nalibus sumat. Isti enim saepe sunt in causa, cur eius phantasia excitetur,
» cum domini mandata exsequi nolunt, convicientur, rixantur, ita ut dif-
» ficulter sibimet persuadeat, quod non sit ille talium rerum causa, etiamsi
» facti sit conscius. »

XVI. Heic rursus sententia abrumpitur; sed procul dubio eandem difficultatem pergit exaggerare, quominus superbi hoc vitium ex animo penitus
Col. X. eradicare queaut, sed semper eodem recidant, quippe qui tantam sui opinionem praeconceperint, ut » semet iniuria adficere videantur, nisi a ceteris » discrepent, vel primatum in unaquaque re non ambiant, vel in colloquiis » opportunitatem non capiant manifestandi aliorum errores, ut ipsi deprimantur; in primis vero semper circa se habeant amicos, qui vicissim » obsequautur. »

XVII. Hisce praelibatis, pergit ostendere, quantopere superbia aliquibus magnis viris, etiam Philosophis nocuerit, quibus fortuna principio adriserit. Laudat proinde Aristonem Chium, (de quo vide, quae adnotavimus Col. X. v. 10.), quem in libro *περι του κουφιζειν υπερηφανιας, de minuenda superbia*, hoc argumentum pertractasse narrat, fastum nempe incrementum ex eo adcepisse, quod superbi aliquot fortunam secundam habuerint, tum etiam, quod ipse prius iam dixisse ait (fortasse in huius libri initio), per fortuuae dona corruptos fuisse plures celebres Philosophos, ut Heraclitum, Pythagoram, Empedoclem, Socratem, et Poëtas aliquot, quos veteres Comici taxabant. Protestatur autem, se non omnibus, quae de istis enarrabantur, factis fidem adhibendam reri; idcirco breviter, quid sentiat, exponendum pollicetur.

XVIII. Atque haec quidem nos dubitanter ex Col. X. tam male habita eruimus: quae vero exsequitur in Col. XI. ubi vix pauca legenda se offerunt verba, ignorare cogimur. Id unum tamen pro certo habemus, ipsum porro, quod pollicitus est, egisse, id est celebriorum hominum, quibus superbia nocuit, facta ad trutinam revocasse.

XIX. Quid vero reapse de celebrioribus viris senserit, quos veteres Comici superbiae insimulantes, scurriliter reprehenderunt, ex insequentibus discere non licuit. In tota enim Col. XI. inter disiecta sparsim verba vix tria nomina propria comparent: *Dion, Diodorus, et Pericles*, de quibus vide, quae ibidem

v. 2. aduotabimus. Sed quid do ipsis narret, et an Comicorum insimulationes recipiat, nec uc, expiscari nequivimns in hac lacuna. Id unum tamen ex iis, quae habet in sequenti Col. XII. coneludere videtur, eos ingenio, vel virtute quidem excelluisse, sed propter fastum, animique elationem, quam tum loquendo, tum conversando praetulerunt, in vulgi invidiam incidisse.

XX. Atque in eadem porro lacuna delitescere opinamur primum *των ὑπομνηματων*, quae ipse proponit, uempe *εννοειν τον Φθονον · recogitare invidiam*, quam subeunt superbi fortunati. Vulgus enim, ait, cum plerumque Col. XII.
invidia laboret » semper oculos in illos intendit, qui in unaquaque re ceteris » praestant: tum vero aliud quidem ex eorum gestis extollit, cum adulatur, » aliud autem deprimit, eum enarratis, quae in principatu, vel regno ges» seriut, e consueta eorum loquendi, et conversandi ratione animi elationem » inspieit; quippe superbis invidet. Etenim (ut ipse pergit) quemadmodum » nostros offendit oculos, cum quis superbia tumidus et fastosus nobis » occurrit, praesertim vero si nos elatus praeterit caput quassans; sic » profecto invidum quemlibet dolore adficiunt aliena bona, nunquam vero » sic acriter, ut cum animadvertit hominem hisce onustum per ipsa etiam » fuisse animo elatum ». Itaque concludit: *Quod autem propter invidiam exitia saepe eveniant, omnes perspectum habent.*

XXI. Id autem totum, quod adhuc arguimus, luculentius adparet ex Col. XIII.
iis, quae sequuntur. Subdit enim alterum *ὑπομνημα* his verbis: *εννοειν δε και την επιχαιρεκακιαν, ὁταν εις ατυχιαν μεταπεσῃ · cogitare etiam gaudium, quod vulgus de suo malo concipit, cum in infortunium inciderit.* Quod certe superiori monito respondet. Nam sicut superbi, si fortunam secundam habeant, ineidunt in invidiam; sic, si adversam nacti fuerint, vulgus de eorum malis gaudet. Atque id confirmat cuiusdam hominis exemplo, cuius nomen in lacuna delitescit, qui cum adversam aliquando fortunam esset expertus, aegre nimis tulit, *quia superbiae, qua inflatus antea erat, recordabatur*; et ob id praecipue, quod *protinus eius adseclae ad Archelai partes abire gestirent.* Ob quam Archelai mentionem de L. Sylla heic Nostrum verba fecisse suspicamur, uti in Col. XIII. ad hunc versum adnotabimus.

XXII. Tertium porro subdit *ὑπομνημα*, animadvertendum scilicet » quomodo saepe eveniat, ut, qui ad maximas pervenerunt dignitates, tum » magis se stabiliant, cum demissi et adfabiles in conversando adpareant, » quasi propriam dignitatem, et fortunam non agnoscant ». Id autem exemplis confirmat tum magni Alexandri, qui militem frigore algentem suo in throno sedere jussit, ut calefieret, tum Dionysii Syracusani, qui homuneulo insultanti lepide, et sine felle respondit: contra vero exemplo eorum, qui ob unum grave verbum in suos prolatum sibi odium pepererunt, ut adcidit Demetrio, cum Macedones ab ipso ad Pyrrhum desciverunt. De quibus historiolis vide, quae adnotabimus ad Col. XIII.

XXIII. Quarto deinde monet, ut quisque dives consideret » quam sibimet indecens sit alios, qui divitiis careant, despicere. Id enim manife» ste ostendit divitias ex insperato sibi obvenisse, quare impotenter secunda » fortuna exultet ».

XXIV. Quinto reminiscendum ait » quam saepe erraverint, qui ob su- Col. XIV.
» perbiam sine aliorum adiutorio negotia tractarunt; contra vero, quam » belle, qui ab aliis adiuti fuere. Superbi enim (ait) tum quia se magni » faciunt, et alios contemnunt, et difficulter auscultant, tum quia felices, » si qui sint, successus sibi unis adrogant, remanent sine adiutorio: et quo» niam multis malignis observatoribus, et supplantatoribus circumdati sunt,

» mente evanescunt. Hinc fit, ut per aberrationes superbiam minuant, quando » rationum ope noluerunt: quod saepe in iudiciis, et certaminibus evenit, » in quibus superbi deprimuntur ». Id ait euidam Timocreonti Seriphio adcidisse, qui cum superbus esset, et ad publicum certamen adcederet » » interrogatus cur venisset, et unde esset; *paullo post*, inquit, *ex praecone* » *audies.* Sed inito certamine adeo spectatoribus fuit infensus, ut certaminis » moderator porrecta virga fere ei os occluserit. Quapropter devictus, quoties » eo ingrediebatur, interrogatus undenam esset, *Seriphius* statim respondebat ». Id usque adhuc ανεκδοτον, nunc primum a Philodemo adcepimus.

XXV. Sexto considerandum monet » quomodo per fortunam nimis splendidam hominis mens saepe evanescat adeo, ut consilii admodum inops esse » videatur ». Heic detrita papyro sermo abrumpitur; sed ex iis, quae sequuntur, sic suppleri posse videtur: *Superbus enim splendida elatus fortuna*, » *cum omnes etiam amicos spernat, pravo abutitur iudicio*, *nec sibimet* » *consulit; contra quam sapientes*, *qui recte iudicant.* Nam isti tantummodo in iis, in quibus convenit, homines reprehendunt, ille vero etiam

Col. XV. » in iis, quae extra nos sunt. Et per Iovem quam iniustum est alios deprimendo seipsum extollere, non vero propria virtute aliis excellere ». Subdit porro exemplum Agesilai, qui ut Lysandrum, virtutum aemulum, deprimeret, carnibus distribuendis destinaverat. Horum dialogum refert Plutarchus, ut adnotabimus vers. 30.

XXVI. Septimo ad examen revocandum esse iubet » cur quisque insolescat, atque superbiat; num quod nummulos congesserit, an quod dignitatibus, et imperiis supereemineat, qui sunt duo superbiae fontes. Inveniet enim » quam inanis sit huiusmodi gloriatio, cum quisque natura sit miser ».

XXVII. Octavo distinguendum monet inter magnanimitatem, et superbiam: superbi enim saepe confundunt, et se magnanimos adpellant. » Superbia vero, ait, tantum a magnanimitate distat, quantum bona corporis » habitudo a tumiditate. Magnanimus enim fortunae bona, si quae sunt in » aliis, spernit, quoniam aliis virtute praestat; superbi vero ob animi levitatem inflantur, et alios, qui fortunae bonis carent, contemnunt ».

XXVIII. Nono considerandum praeterea monet » eccur bruta animalia » minime despiciunt, quae sunt viliora, si secum nutrita fuere, ut videre » est in equis, et canibus, aliisque similibus; homo vero hominem despiciat » sibi genere coniunctissimum, et adeo a brutis differentem, ut pote qui » *mentem studiis* exornavit ». Quae heic desunt, sic supplenda censemus: » *Invenies autem id ab ipsis variis fortunae donis ortum habere, ob quae* » *plerique* extolluntur, consulente superbia ».

Col. XVI. XXIX. Decimo superbum hortatur » ut indignationem eorum, qui sunt » ipso maiores, iustissime excitatam metuat. Etenim si quando sors tulerit, » ut quos adiutores despexit, sibi praevaleant (quod saepe et urbibus, et » hominibus adcidit), tunc si homines sibi similes invenerit, profecto male » vapulabit; sin vero homines modestos, ex eorum probitate de suo errore » magis redarguetur ».

XXX. Undecimo demum ὑπομνηματι animadvertendum monet » superbiae morbum in apertam quandoque dementiam, vel in furorem degenerare; nisi etiam dixeris dementiam et furorem excessisse, qui Hellespontum » coniungere, et mari compedes iniicere molitus fuit; vel sibi persuaserit » posse ex hominibus Deos fieri, et alia huiusmodi, quae palam a superbientibus fieri videntur ».

XXXI. Atque haec satis dicta esse concludit περι τουτων, nempe ὑπερη-

φανων, h. e. *de hisce superbis* iu genere. Pertransit porro ad quasdam superborum species, eorum scilicet, qui superbiam aliquo peculiari modo manifestam faciunt, atque alies contemnunt.

XXXII. Inter hos autem primo enumerat *αυθαδη sibi placentem*, in quo ait csse mixtum quid arrogantiae, superbiae, et temeritatis. Et quidem a Theophrasto *αυθαδεια* sic definitur: *ἡδε αυθαδεια εστιν απηνια ὁμιλιας εν τοις λογοις· ὁ δε αυθαδης τοιουτος τις, οἱος ερωτηθεις, ὁ δεινα που εστιν; ειπειν, πραγματα μοι μη παρεχε· και προσαγορευθεις μη αντιπροσειπειν· πωλων τι με λεγειν τοις ωνουμενοις, ποσου αν αποδοιτο, αλλ' ερωταν, τι ἑυρισκει*; Quae verba sic latine reddi possunt: *authadia est ferox verborum inurbanitas in conversando. Is enim, qui sibimet unice placet, talis est, ut, si sciscileris, certus quis ubi est? dicat, ne mihi negotium facessas; et salutatus nihil respondeat; et, cum aliquid venumdet, non dicat emtoribus, quo pretio tradat, sed potius interroget, qualem ipsi suam mercem inveniant.* Cum Theophrasto Noster omnino consentit; sed disertius etiam hocce vitium describit, cum ait, mixtum quid esse arrogantiae, superbiae, et temeritatis non sine aliorum contemtu. Talis est enim *αυθαδης*, ut putet licere sibi quidquid ab aliis peterc, ipsum autem nihil omnino alicui debere, ne urbanitatis quidem
officia; ideoque, ut ait Aristo Chius, quem citat » ab obvio quocumque, Col. XVII.
» cuius mores minime norit, turpia audeat postulare: qui servum emat, » neque aliquid interroget, neque mandet, quippe cum eo fabulari dedigna- » tur; sed tantummodo vocet, ut suis muniis attendat, et nihil aliud: qui » ungentem non vicissim inungat, h. e., ut puto, qui *juvantem* non *vicissim* » *adjuvet* (quo metaphorico sensu, etsi aptissimo, neutiquam ab aliis scri- » ptoribus usurpatum fuisse verbum *συναλειφειν* lexicographi adnotarunt): qui » hospitio exceptus non vicissim excipiat: et, si alienam portam pulset, » servo interroganti, quis est? nihil respondeat, donec is exeat: qui, si » amicus ipsum conveniat, non dicat, quomodo te habes? neque, si ipse » alium visitet, quid simile interroget; et, si epistolam scribat, neque *χαι- » ρειν*, *salvere* iu priucipio, neque *ερρωσθαι*, *valere* in fine adponat ». Videsis, quae de verbo *χαιρειν* ex Philodemi mente adnotabimus ad Col. XVII. v. 15.

XXXIII. Secundo recenset *αυθεκαστον*, quem ait non omnino per se vanum csse, neque absurdum, ut *αυθαδης*; sed quia magnam suae sapientiae opinionem praeconcepit, sibi persuadet, tantumdem se valere, quantum singuli omnes simul sumti; atque adeo se erraturum, si alterius cuiusquam consilio utatur, in quo scilicet suam ostendit superbiam. Quis autem proprie dicatur *αυθεκαστος*, quae hujus adpellationis vis, et origo, quantum ex Philodemo coniccimus, habes in adnotatione ad Col. XVII. v. 17.

XXXIV. Tertium enumerat *παντειδημονα*, *omniscium*, quem ait esse *τῳ* Col. XVIII.
αυθεκαστῳ peiorem. Is enim sibimet persuasit » omnia nosse, partim quia a » peritissimis didicerit, partim quia tantummodo ab aliis fieri viderit, partim » denique quia proprio marte excogitaverit, non modo ut Hippias Eleus, de » quo loquitur Plato (*in Dialogo, cui titulus* Ἱππιας ελαττων, *η περι Ψευδους*), » qui omnia quae circa se haberet, suis manibus elaborasse aiebat; verum » etiam se posse iactat domum, et navim sine architecto instruere, et legales » tabulas conficere, et suis servis non modo, sed et aliis medicas manus » adhibere, et plantare, et quaecumque opera, quae summam peritiam requi- » runt, suscipere: et quamvis in omnibus pessum eat, non idcirco a sua » stupiditate cessat, et solus contra omnes disciplinas inverecunde agit, et » imperitos vocat, qui ipsum derident: atque *sapientem decere arbitratur*
» *omnia per se facere*, non per servos procurare ». Sic parvulam lacunam, Col. XIX
quae in columnae XIX. initio nobis obversatur, suppleri posse putamus.

XXXV. Ostendere porro pergit, quam sibi male superbi isti prospiciant, et quot adficiantur incomodis. Ait enim *τον αυθαδη* suae superbiae, et iactantiae, et vanitatis fructus colligere ex indignatione illorum, quos contemserit, » ut scilicet sibi par pari reddatur, et in quemcumque conventum se insi- » nuet, male adcipiatur, et in eum ut furentem omnes ferantur, quasi » hominem maligno morbo laborantem: *αυθεκαστον* vero iisdem subiici in- » commodis propter absurditates, quibus implicatur ita, ut solus desipiat, » quia sibi solus sapere in omnibus videtur; quo fit, ut cum in pluribus » aberret, omnes de eius erratis gaudeant, et irrideant, neque auxilium » ab ullo obtineat. Etenim cum nemo vere sapiens se impeccabilem esse » adserat, et nullius consilio indigere; is, qui prae istis sapere autumat, » infelix necessario esse debet, et delirare, quoniam communem sibi sensum » propriis experimentis comparasse arbitratur; atque hinc poenitentiam, et » contumelias colligit, et delirus reputatur, o*mnibus enim* (sic lacunam » replemus) *certum est, quod unusquisque*, homo cum sit, hominibus » indigeat necesse est ».

Col. XX. XXXVI. Omniscium vero non modo hisce omnibus incommodis laborare ait, sed etiam » stolide furentem esse, etiamsi putet non se ipsum modo » (qui in aliquibus nihil omnino scire deprehenditur) omnia cognoscere, » et facere posse, sed et alios, qui recte multiscientissimi dicuntur. Etenim » non animadvertit, quod multae disciplinae indigent exercitatione, etsi se- » cundum veram methodum tractentur, ut partes poëtices. Quapropter apud » multiscios multarum rerum tantum odores sunt, non comprehensiones, » et aberrationes potius disciplinarum, quam rectae institutiones. Quare » qui sic temere gloriatur, se multa cognoscere, et plus minus omne rerum » genus, opprobrium potius sibi vindicat, quam encomium. Quid autem de » istis nugatoribus amplius dicere est opus? siquidem ipsi cum in adversum » casum incidunt, ad viles quosque homines confugere deprehenduntur, » et se minimis minores profitentur ».

XXXVII. Cum autem de incommodis, contemtionibus, quibus obnoxii sunt superbi, verba fecisset, anteoccupat, quod sibi forte obiectari posset, nempe superbiorem illum esse, qui sic eos contemnit; ipse autem sic se purgat. » Superbus, ait semper est aliorum contemtor; non omnis vero con-
Col. XXI. » temtor est etiam superbus; *nam cuncta pro cuiusque merito vulgus aesti-* » *mat. Natura enim homines ita comparati sunt, ut admirentur* (sic lacu- » nam belle impleri posse arbitramur), qui verae laudis dignitatem habet » cum quadam severitate coniunctam; sed *σεμνοκοπον*, h. e. *qui alios adfectata* » *gravitate fatigat*, et olim, et nunc omnino vituperent; atque hoc nomine » adpellant eum, qui tum lamentabili sermone, quem istiusmodi homines » mystica gravitate proferunt, tum ore, et oculis, et amictu, et incessu, et » reliquis vitae actibus molestus vulgo est ». E quibus verbis patet vulgatum esse Philodemi aevo *του σεμνοκοπου* nomen; attamen in lexicis usque adhuc non comparuit; nisi forte inveniatur in locupletissimo omnium nuper Londini edito, quod nondum consulere licuit: quod et de *λεξεσι* per nos a Philodemo erutis dictum esto.

XXXVIII. Subdit porro hosce *σεμνοκοπους* » tum a priscis, tum a suis coae- » vis dici solitos *βρενθυομενους, και βρενθυεσθαι απο του βρενθιου*, sive quia *βρενθυος* » ab oblato Diis thymiamate, vel unguento dicatur, ut *μυνθωνος απο της μυν-* » *θης, a stercore stercorosus*, sive a quacumque alia origine derivetur ». (Vide, si lubet, quae in haec Philodemi verba de *βρενθυῳ* commentati sumus in Adnotationibus ad hanc Col. XXI. v. 13.) » Vulgus enim illum, qui omnes

» despectui habere videtur, cum deiectis oculis praeterit, et capite nutat, » et obvium quemque, et eos, quorum fit mentio, vilipendit, etiamsi in » magna existimatione habeantur, et breves interrogantibus adhibet respon- » siones, quae sui animi elationem indicent, nihili facit ». Deinde in hanc sententiam recitat celebratos Aristophanis versus, quibus Comicus ironice Socratem lusit *in Nub.* v. 361. Vide, quae in Col. XXI. adnotabimus

XXXIX. E quibus sane verbis, et ex iis quae sequuntur, manifesto eruitur, se Socratem in primis, et Socraticos omnes carpere voluisse, quibus Epicurei erant infensissimi. Scitum est enim, quod C. Cotta apud Tullium in I. *de Natura Deorum Cap.* 34. Velleio Epicuri sectatori obiiciebat: *Epicurus contumeliosissime Aristotelem vexavit, Phaedoni Socratico turpissime maledixit, Metrodori sodalis sui fratrem Timocratem, quia nescio quid in philosophia dissentiret, totis voluminibus concidit. Zeno quidem non eos solum, qui tum erant, Apollodorum, Syllum, ceterosque figebat maledictis; sed Socratem ipsum parentem philosophiae, Latino verbo utens, scurram Atticum fuisse dicebat: Chrysippum nunquam, nisi Chesippum vocabat.* Et paullo superius: *Epicurus, et Metrodorus, et Hermarchus contra Pythagoram, Platonem, Empedoclemque dixerunt.* Proinde nil mirum, si heic Philodemus *αλαζονα* ipsum Socratem adpellare non dubitarit. Quapropter sic pergit superbos Socratis discipulorum mores, per quos vulgo hominibus odiosi erant, atque molesti, graphice describere: » *Hinc profecto fit* (sic pauca, quae desunt, supplenda remur), *ut ho-* » *mines του βρεθυων sententias, et praecepta rideant*; quin etiam contraria » illis, quae ipse adserit, opinentur, ut potius eum laudare putent, quem » vituperat et deprimit, contra vero se ipsum vituperare, atque suos amicos, » cum ipsos emphatice collaudat. Cum autem persuasum habeat magnam » sibi adesse ratiocinandi, et persuadendi vim, sic in conversando se gerit, » ut aliis plerumque illudat, et subsannet, et subrideat, et repente insurgat » in eos, qui praesunt sine respectu, et cum manifesta insolentia usque » ad multos clamores; post haec vero taceat: si quis vero eum laudet, vel » aliquid dicere iubeat, vel memorandum hominem ipsum dicat, tum is » respondens exclamat: *numquid amplius ego novi, quam quod nihil novi?* » *ecquis enim noster sermo, aut quaenam idea vera erit?* Tum ait aliquos » esse multiscios propter naturae robur, aeque ac alios propter virtutem, » vel fortunam: nec aliquem sine epitheto adpellat; sed ait *Phaedrus pul-* » *cher, Lysias sapiens:* tum verba ambigua usurpat, uti bonum, dulcem » simplicem, ingenuum, innocuum, et ostendit ea verba sapientiae plena » esse, et se considerate adaptare, ut Aspasiae, et uxori quondam Socratis; » et primores veterum multinominea esse existimat ». Vide, quae adnotabimus Col. XXII. v. 36. ad verbum *πολυωνυμους*.

XL. Heic rursus lacuna intercedit, ob quam totius commatis sententiam expiscari liquido non liceat. Fortasse ut demonstrare pergat, quo pacto isti, quos carpit, suam superbiam, modo modestiam adfectantes occultare studeant, cum se nihil scire profitentur, modo per magnam ia- Col. XXIII. ctantiam palam faciant, sic subdidit: » *Idem porro sic aliquando gloriatur,* » *ut adfirmare non erubescat* se omnia sua manu adiuvare posse ». In idem enim argumentum sic sequitur. » Et si in conventum aliquem veniat, » se adspectu, dignitate, sermone eorum, qui adsident, perculsum, et ad- » mirantem ostendit; et cum ad colloquendum invitetur, timere simulat, » et cuncta sibi insolubilia videri ait. Sed cum quis merito eum irrideat, » *me ne spernis*, inquit, *cum talis sis? Utinam mihi ipse Deus forem!* » *nec utique me senem subieci tibi.* Et si quando aliquis eorum, qui ad-

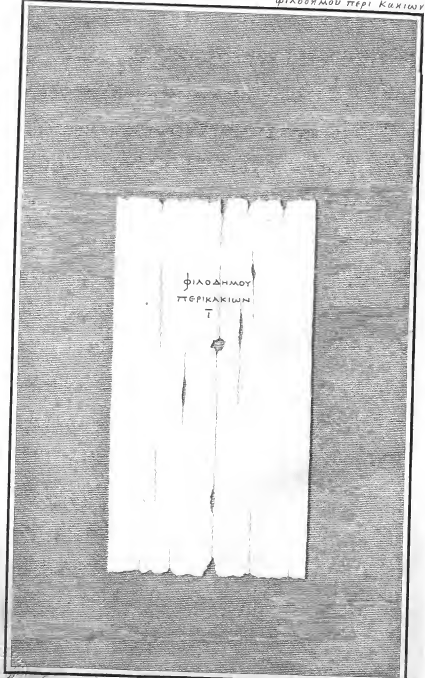
» sunt, ille nempe, qui primas tenere videtur, interloquatur, hunc audies » manus extollentem inclamare: *Quid loqueris? Sic cito intellexisti, ut » cetera omittas? Ego et brevis sum, et intellectu difficilis:* mox attentum » quidem disserenti, et hianti ore defixum videas; deinde loco moveri, et » innuere, et interdum temere cachinnari. Audet etiam dicere illis, quibus» cum forte versatur: *demonstrate mihi vos, amici, meas in litteris im» peritias, et alias aberrationes, et simul circumspicite eos, qui indecore » vivunt, nec narretis mihi certi cuiusdam hominis prosperitates, quomodo » gaudere possim; quoniam is non sum, qui valeam ipsum imitari.* Quid » autem oportet plura dicere adversus Socratem memorabilia praecepta me» ditantem?»

XLI. Ex hisce autem verbis, quibus hanc bene longam *περιοχην* concludit, manifesto eruitur, quod modo diximus, in Socratem, eiusque asseclas, et imitatores stylum exacuisse. Quid vero sint *καταμνημονευματα*, quae hic ait Socratem fuisse meditatum, ignorare cogimur; siquidem hac de re ne verbum quidem apud veteres Scriptores invenire licuit; quinimo nihil Socratem scripto tradidisse accepimus. Fortasse igitur, quia fama erat, apud eius laudatores Socratem huiusmodi *καταμνημονευματα*, h. e. *memorabilia praecepta* fuisse meditatum, quae morte praeventus non absolvit; idcirco Noster, ut eum rideret, scurriliter ait, se hisce *ὑπομνημασι* obviam ivisse Socrati, qui sua *καταμνημονευματα* adhuc meditabatur.

XLII. Cum autem adsumserit distinguendum inter contemtores, *omnis enim*, ait, *superbus contemtor est, non tamen contemtor omnis est superbus;* quippe sunt, qui merito contemnuntur, ut *σεμνοκοποι*, quos huc usque descripsit; tum denique inquirit, an inter superbos contemtores sint adcensendi, qui adpellantur *ευτελισται*, sive *ἐξευτελισται*, h. e. *qui parvi*
Col.XXIV. *alios faciunt*, nec non *ουδενωται* sive *ἐξουδενωται*, *qui nihili faciunt.* Atque in antecessum ait utrosque parum inter se differre, quippe eodem tendunt, ut plus minus aliis detrahant. Qui enim parvi hominem facit, vix aliquid ei concedit, et quod deterius est, palam facit; qui vero nihili facit, nihil ipsi relinquit. Tum vero observat huiusmodi contemtum aliquando ex ambitione se prae aliis, quibus detrahit, extollendi procedere, aliquando autem ex uno odio, quo quis alium prosequitur. Hinc concludit in primo casu contemtorem superbum esse, adeoque dicendum iisdem absurdis, quibus superbi omnes, esse obnoxium, imo maioribus propter calumniam, odium, et invidiam.

XLIII. Atque heic libello, quem *ὑπομνηματικον*, *memorialem* ea de causa, quam supra notavimus, adpellat, finem se imponere ait, pollicitus alium subinde de aliis vitiis daturum.

φιλοδημου περι κακιων Ι

Gian. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

1008

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

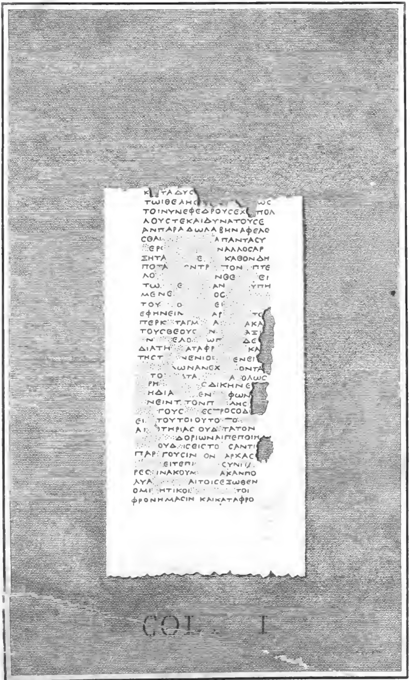
ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΩΝ

Ι̅

PHILODEMI

DE VITIIS

X.

ΚΙ ΤΑΔΥϹ
ΤΩΙΘΕΛΗϹ ΩϹ
ΤΟΙΝΥΝΕΦΕΔΡΟΥϹΕΧ ΠΟΛ
ΛΟΥϹΤΕΚΑΙΔΥΝΑΤΟΥϹΕ
ΑΝΠΑΡΑΔΩΛΑΒΗΝΑΦΕΛΕ
ϹΘΑΙ ΑΠΑΝΤΑϹΥ
ΕΡϹ ΝΑΛΛΟϹΑΡ
ΞΗΤΑ Ε ΚΑΘΟΝΔΗ
ΠΟΤΑ ΝΤΡ ΤΟΝ ΠΤΕ
ΛΟ ΝΘΕ ΕΙ
ΤΩ Ε ΑΝ ΥΠΗ
ΜΕΝΕ ΟϹ
ΤΟΥ Ο ΕΙ
ΕΦΗΝΕΙΝ ΑΡ ΤΟ
ΠΕΡΚ ΤΑΓΜ Α ΑΚΑ
ΤΟΥϹΘΕΟΥϹ Ν ΑΞ
Ν ΕΛΟ ΩΠ ΔΕ
ΔΙΑΤΗ ΑΤΑΦΡ ΚΑ
ΤΗϹΤ ΝΕΝΙΟΙ ΕΝΕΙ
ΩΝΑΝΕΧ ΟΝΤΑ
ΤΟ ΤΑ Α ΟΛΩϹ
ΡΗ ϹΔΙΚΗΝΕ
ΗΔΙΑ ΕΝ ΦΩΝ
ΝΕΙΝΤ ΤΟΝΠ ΛΗϹ
ΓΟΥϹ ΕϹΠΡΟϹΟΔ
ΕΙ ΤΟΥΤΟΙΟΥΤΟ ΤΟ
ΑΙ ΤΗΡΙΑϹ ΟΥΔ ΤΑΤΟΝ
ΔΟΡΙΩΝΑΙΠΕΠΟΙΗ
ΟΥΔ ΙϹΕΙϹΤΟ ϹΑΝΤΙ
ΠΑΡ ΓΟΥϹΙΝ ΟΝ ΑΡΧΑϹ
ΕΙΤΕΠΙ ϹΥΝΙ
ΡΕϹ ΙΝΑΚΟΥΜ ΑΚΑΝΠΟ
ΛΥΑ ΑΙΤΟΙϹΕΞΩΘΕΝ
ΟΜΙ ΗΤΙΚΟΙ ΤΟΙ
ΦΡΟΝΗΜΑϹΙΝ ΚΑΙΚΑΤΑΦΡΟ

COL. I

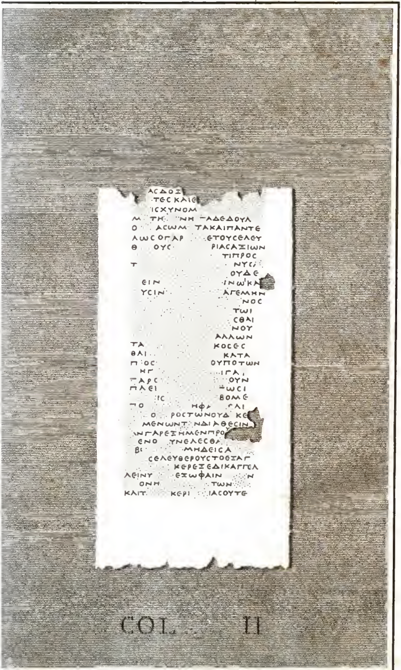
Gius. Casanova dis. *Ant. Casanova inc.*

COLUMNA I.

. . . . κτησεως
τοινυν εφεδρους εχω πολ-
λους τε, και δυνατους, ε-
αν παραδω λαβην αφελε-
σθαι τινι· ὡς ἐξω ἁπαντας ὑ-
περοχους μου, εαν αλλος αρ-
ξηται ὑπερεχειν· καθ' ἐν δη-
ποτ' αυτων τροπον . . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . . . καν πο-
λυλαλια, και τοις εξωθεν
ἐμιλητικοις λογοις, και τοις
φρονημασιν, και καταφρο-
νημασιν . . . .

CAP. I. Quibus rationibus se tuentur superbi.

possessionis proinde insidiatores habeo et multos, et validos, cum praebeo alicui ansam, ut mihi auferat; sic etiam habebo omnes praevalentes, si alius mihi coeperit praevalere. Eodem prope modo . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
tum in multiloquio, tum in familiari de rebus minime pertinentibus sermone, tum in fastu, tum in aliorum contemptu. . . . .

...p. Casanova dis. *Luigi Corazza inc*

COLUMNA II.

. . . . . ταδε δουλευομενα σωματα και παντελως. Ο' γαρ μηδε τους ελευθερους ελευθεριας αξιων

. . . .

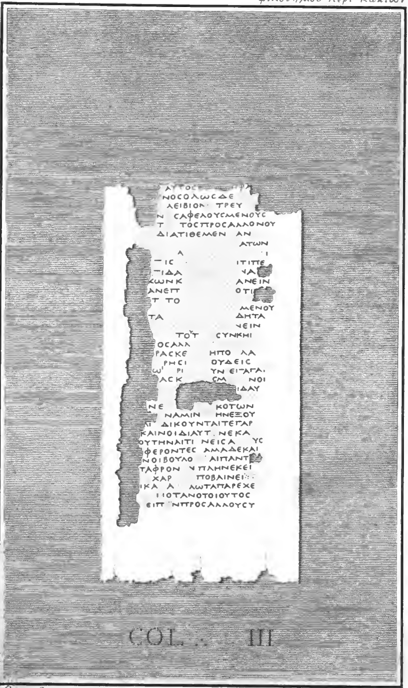
. . . προς των ουδε κεκτημενων την διαθεσιν. Εχν γαρ ἐξῃ μεν προυργου δουλευομενους συνελεσθαι δια Φοβον, αλλα μηδεις αναγων τους ελευθερους το εξαγγελλειν ουκ ερεξε δικαγγελλειν. Ὑπο δ' εξω Φαινομενων . .

. . . . servituti obnoxia corpora et totaliter. Is enim ne liberos quidem libertate dignos existimans. . . . . .

. . . .

ad eos, qui nec dispositionem habent. Licet enim operae pretium fuerit servos in officio continere per timorem; attamen nemo, qui homines liberos instituit, negavit, iussa nunciare idem esse, ac iure nunciare. Ab iis autem, quae foris adparent . . . .

V. 29. δικαγγιλλειν. Compositum lexicis adhuc ignotum nil aliud significare posse videtur, quam *iure mandata exsequi.*

COL. III

Gian. Casanova dis. Franc. Celentano inc

COLUMNA III.

δυναμιν, η την εξουσιαν. Αδικουνται τε γαρ οἱ καινοι δι' αυτων ἑκαστου την αιτιαν εις αλλους αναφεροντες· ἁμα δε και καινοι βουλονται παντα καταφρονειν, πλην εκεινα, ἁ χαριεντ' αποβαινει, και καταναλωτα παρεχει. Και διοτι ὁταν τοιουτος ανηρ ειπεν προς αλλους

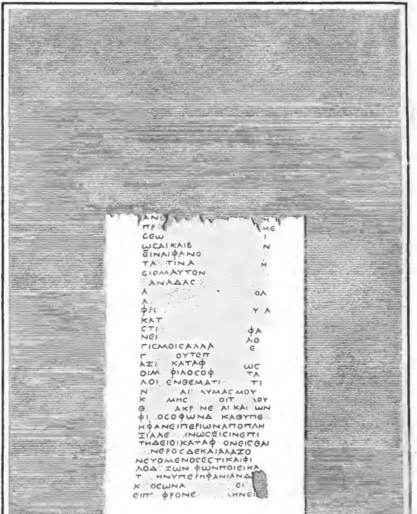
vim, aut potestatem. ¶ Etenim iniuria per se ipsi novatores adficiuntur, qui cuiusque rei culpam in alios transferunt. Simul etiam novatores volunt omnia contemnere praeter illa, quae sibi grata obveniunt, etsi inutilia sint. Ac propterea cum homo huiusmodi dixerit ad alios..................

CAP. II.

Superbi, cum novatores plerumque sint, si quid errant, in alios culpam transferunt.

ADNOTATIONES.

V. 3. οἱ καινοὶ. Vox καινοὶ, quae aperte legitur in hoc versu, et inferius recurrit v. 6. non alio sane sensu adcipienda videtur, nisi ut indicet novatores; etsi apud lexicographos eo sensu adcepta minime inveniatur. Si enim *novos* homines Romano more adcipias, qui nempe parentes ciere non possunt, minime huic sententiae congruere agnosces. Contra vero *novatores* sunt illi, qui superbia adfecti vetera spernunt, et nova moliuntur: cum vero haec male succedant, in alios culpam transferunt. Eruditis autem viris iudicium esto.

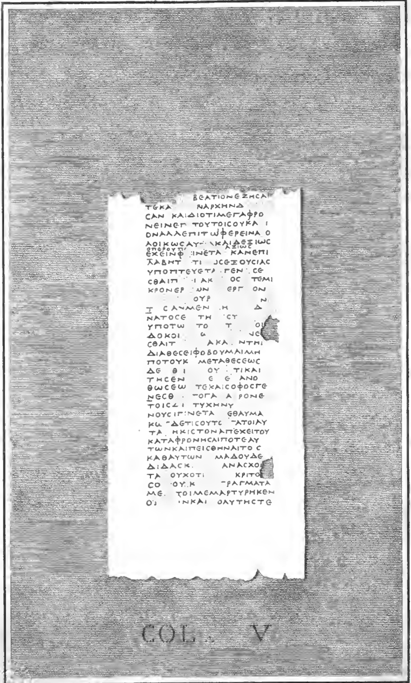

Gaet. Casanova dis. Ant. Casanova inc.

COLUMNA IV.

. . . . και των φιλοσοφων δε καθυπερηφανει, περι ὡν αποπληξια λεγειν, ὡς εισιν επιτηδειοι καταφρονεισθαι. Φανερος δε και αλαζονευομενος εστι, και φιλοδοξων, εφ᾽ ὡν ποιει κατα την ὑπερηφανιαν . . . .

. . . supra philosophos vero longe extollitur, de quibus stupide audet dicere eos esse homines despicabiles. Manifestus autem iactator est, et gloriae cupidus super his, quae agit superbia motus. . . . . . .

ΒΕΑΤΙΟΝΕΖΗϹΑ
ΤΕΚΑ ΝΑΡΧΗΝΔ
ϹΑΝ ΚΑΙΔΙΟΤΙΜΕΓΑΦΡΟ
ΝΕΙΝΕΠ ΤΟΥΤΟΙϹΟΥΚΑ Ι
ΟΝΑΛΛΑΕΠΙΤΩΦΕΡΕΙΝΑ Ο
ΛΟΙΚΩϹΑΥ ΚΑΙΔΕΞΙΩϹ
ΟΠΕΡΟΥΤΙ ΑΞΙΩϹ
ΕΧΕΙΝΦ ΙΝΕΤΑ ΚΑΝΕΠΙ
ΛΑΒΗΤ ΤΙ ΙΕΞΟΥϹΙΑϹ
ΥΠΟΠΤΕΥΕΤΑ ΓΕΝ ϹΕ
ϹΘΑΙΠ Ι ΑΚ ΟϹ ΤΕΜΙ
ΚΡΟΝΕΡ ΝΝ ΕΡΓ ΟΝ
ΟΥΡ Ν
Τ ϹΑΝΜΕΝ Η Δ
ΝΑΤΟϹΕ ΤΗ ϹΤ
ΥΠΟΤΩ ΤΟ Τ ΟΙ
ΔΟΚΟΙ Ε ΝΕ
ϹΘΑΙΤ ΑΚΑ ΝΤΗΙ
ΔΙΑΘΕϹΕΙΦΟΒΟΥΜΑΙΜΗ
ΠΟΤΟΥΚ ΜΕΤΑΘΕϹΕΩϹ
ΔΕ Θ Ι ΟΥ ΤΙΚΑΙ
ΤΗϹΕΝ Ε Ε ΑΝΟ
ΘΩϹΕΩ ΤΕΚΑΙϹΟΦΟϹΓΕ
ΝΕϹΘ ΤΟΓΑ Α ΡΟΝΕ
ΤΟΙϹΑΙ ΤΥΧΗΝΥ
ΝΟΥϹΙΓΙΝΕΤΑ ΕΘΑΥΜΑ
ΚΩ ΔΕΤΙϹΟΥΤϹ ΤΑΤΟΙΑΥ
ΤΑ ΗΚΙϹΤΟΝΑΠΕΧΕΙΤΟΥ
ΚΑΤΑΦΡΟΝΗϹΑΙΠΟΤΕΑΥ
ΤΩΝΚΑΙΠΕΙϹΘΗΝΑΙΤΟ Ϲ
ΚΑΘΑΥΤΩΝ ΜΑΔΟΥΔΕ
ΔΙΔΑϹΚ ΑΝΑϹΧΟΙ
ΤΑ ΟΥΧΟΤΙ ΚΡΙΤΟ
ϹΟ ΟΥ Κ ΡΑΓΜΑΤΑ
ΜΕ ΤΟΙΜΕΜΑΡΤΥΡΗΚΕΝ
Ο ΝΚΑΙ ΟΛΥΤΗϹΤΕ

COL. V.

Giov. Casanova dis. — Luigi Corazza inc.

COLUMNA V.

. . . . βελτιον εζησαν τε, και την αρχην διεκρατησαν. Και διοτι μεγαφρονειν επι τουτοις ουκ αξιον, αλλ' επι τῳ φερειν αποιοικως αυτα, και δεξιως (ὁπερ ου πολλων εστιν) αξιως εχειν φαινεται· καν επιλαβηται τινος εξουσιας, ὑποπτευεται γενησεσθαι περ κακιστος, ὡστε μικρον εργων . . . . . .

. . . .

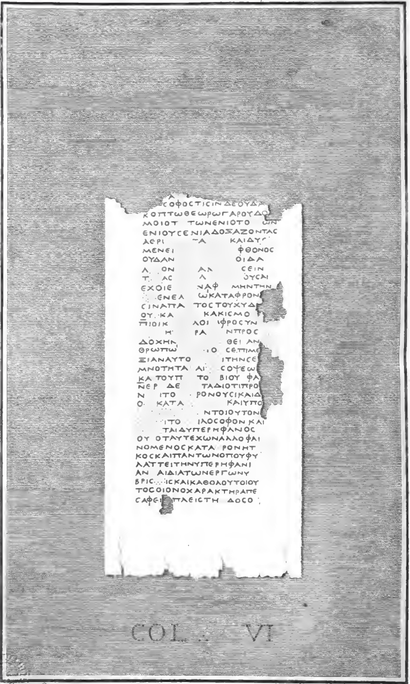
. . . . . και εν τῃ διαθεσει φοβουμαι, μη ποτ' ου και μεταθεσεως δεισθαι τροπου, ουχ ὁτι και της εν λεξεσιν επανορθωσεως, ὡς τε και σοφος γενεσθαι. Το γαρ ακρον επι τοις δια τυχην ὑπερβαινουσι γινεται· τεθαυμακως δε τις οὑτω τα τοιαυτα, μηκιστον απεχει του καταφρονησαι ποτε αυτων, και πεισθηναι τοις καθ' ἀυτων· ἁμα δ' ουδε διδασκαλους ανασχοντας, ουχ ὁτι εχει εκκριτους σοφους. Και τα πραγματα μεν τοι μεμαρτυρηκεν, ὁτι εστιν, και πολυ της τε

CAP. III. Quomodo fortunae dona sint ferenda, et quam difficile sit superbis ipsorum vanitatem agnoscere.

et melius vixerunt, et imperio sunt potiti. ¶ Et propterea magna de se cogitare propter ista indignum est; sed potius si sine rusticitate ferat, et cum dexteritate, quod multorum non est, id dignum esse videtur. Quod si aliquam obtinuerit potestatem, homines suspicantur pessimum esse evasurum; adeo ut parvum eius operum.........

. . . .

Et quoad animi habitum vereor, ne quando mutatione indigeat ingenii, non modo verborum correctione, ut sapiens evadat. Elatio enim evenit per ea, quae per fortunam obveniunt: ille autem, qui talia admiratur, longissime abest ab illis aliquando despiciendis, et a confidendo potius illis, quae sunt opposita: simul autem nec praeceptores, qui eum coërceant, habet, nedum egregios sophos. Et facta scilicet testimonium praebuerunt, quod est, et multum..........

Gian Casanova dis *Franc. Celentano inc.*

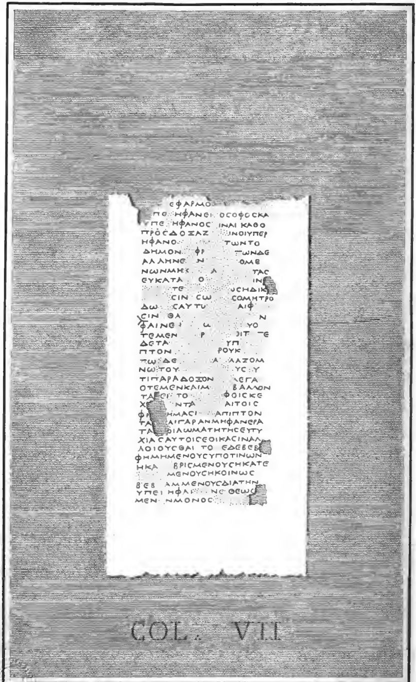
COLUMNA VI.

. . . σοφος· τισιν δε ουδ' αποκοπτω. Θεωρω γαρ ουδ' ὁμοιοτατων ενιοτ' αυτων, ενιους ενια δοξαζοντας, αεριους δε παντας, και δυσμενεις, ὁπερ ποιει ὁ φθονος· ουδ' αν συμφωνον οιδα λογον, ουδ' αν τηρησειν τινας του λαλειν μεθοδους, αἱ εχοιεν μεν αφορμην, την δε εν ελεγχῳ καταφρονησιν ἁπαντος του χυδαιου. Και δη κακισμαι νηπιοι, και φαυλοι αφροσυνην επιδηλουσι παρα την προσδοχην κακως ληφθεισαν ανθρωπῳ, και βαρους επιμειξιαν, αυτοθι δε και την σεμνοτητα και της οψεως, και του παντος βιου. Φανερα δε ταυτα, διοτι προσνοειτο εμφρονουσι, και διοτι καταδεικνυται, και ὑποτιθεται μηδ' αν τοιουτον ειναι τον φιλοσοφον. Και λεγεται δ' ὑπερηφανος ουχ ὁ ταυτ' εχων, αλλ' ὁ φαινομενος καταφρονητικος, και παντων, ὁπου φυλαττει την ὑπερηφανιαν, και δια των εργων ὑβριστης, και καθ' ὁλου τοιουτος, οἱον ὁ χαρακτηρ απεσαφει. Πλειστην δ' ὁ σο-

Cap. IV.

Quomodo superbiae vitium ipsos philosophus dehonestaverit.

sapiens; a quibusdam vero non excludo. ¶ Considero enim, quod neque, ubi simillima interdum occurrunt, sint, qui aliqua *concorditer* opinentur: ventosi autem sint omnes, et sibi invicem infensi, cuius rei caussa est invidia: neque inter se concordes novi eorum sermones, neque certas loquendi methodos ab iis servari, quae opportunitatem haberent, et in probando arguerent cuiusque rei vilitatem. Atqui vituperationes pueriles, et frivolae stultitiam produnt, propterea quod male ab homine adcipiuntur, tum propter severitatis admixtionem, tum propter adfectatam gravitatem et oris, et totius vitae habitus. Haec autem aperta omnibus sunt: propterea statim intelliguntur ab hominibus recte cogitantibus. Itaque ab omnibus ostenditur, et iudicatur hominem huiusmodi nequaquam esse philosophum. Dicitur autem *superbus*, non qui simpliciter haec habet vitia, sed qui videtur ad contemnendum propensus, et quidem ea omnia, ubi is superbiam servat, et est practice contumeliosus, et ad summam talis, qualem eius character prodit. Plurimam vero sophus......

ЄΦΑΡΜΟ
ΠЄ ΗΦΑΝЄΙ ΟϹΟΦΟϹΚΑ
ΥΠЄ ΗΦΑΝΟϹ ΙΝΑΙ ΚΑΘΟ
ΠΡΟϹΔΟΞΑΖ ΙΝΟΙΥΠЄΡ
ΗΦΑΝΟ ΤΩΝΤΟ
ΔΗΜΟΝ ΦΡ ΤΩΝΔЄ
ΑΛΛΗΝЄ Ν ΟΜЄ
ΝΩΝΜΗΚ Λ ΤΑϹ
ЄΥΚΑΤΑ Ο ΙΝ
ΤЄ ϹΗΔΙΚ
ϹΙΝ ϹΩ ϹΟΜΗΤΡΟ
ΔΩ ϹΑΥΤΥ ΑΙΦ
ϹΙΝ ΘΑ Ν
ΦΑΙΝЄΙ Ω ΥΟ
ΤЄΜЄΝ Ρ ΟΙΤ ΤЄ
ΔЄΤΑ ΥΠ
ΠΤΟΝ ΡΟΥΚ
ΤΩ ΔЄ Α ΛΑΖΟΜ
ΝΩΤΟΥ ΥϹ Υ
ΤΙΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ΛЄΓΑ
ΟΤЄΜЄΝΚΑΙΜ ΒΑΛΛΟΝ
ΤΑЄϹΙ ΤΟ ΦΟΙϹΚЄ
Χ ΝΤΑ ΑΙΤΟΙϹ
ΦΡ ΗΜΑϹΙ ΑΠΙΠΤΟΝ
ΤΑ ΑΙΓΑΡΑΝΜΗΦΑΝЄΡΑ
ΤΑ ΟΙΛΩΜΑΤΗΤΗϹЄΥΤΥ
ΧΙΑϹΑΥΤΟΙϹЄΟΙΚΑϹΙΝΑΛ
ΛΟΙΟΥϹΘΑΙ ΤΟ ЄΔЄΒЄΒ
ΦΗΜΗΜЄΝΟΥϹΥΠΟΤΙΝΩΝ
ΗΚΑ ΒΡΙϹΜЄΝΟΥϹΗΚΑΤЄ
ΜЄΝΟΥϹΗΚΟΙΝΩϹ
ΒЄΒ ΑΜΜЄΝΟΥϹΔΙΑΤΗΝ
ΥΠЄΙ ΗΦΑΙ ΝЄ ΘЄΩϹ
ΜЄΝ ΝΜΟΝΟϹ

COL. VII

Casanova dis — *Ant Casanova inc*

COLUMNA VII.

μηδ᾽ εφαρμοσει ταυτα, και ὑπερηφανειν ὁ σοφος, και ὑπερηφανος ειναι, καθ᾽ ὁ δοξαζουσιν οἱ ὑπερηφανοι . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . ου τι παραδοξον ἠ μεγα, ὁτε μεν και μεταβαλλονται επι τοις κουφοις, κεχωριζονται τε, και τοις φρονημασιν διαπιπτονται· και γαρ αν μη φανερα τα κοιλωματ᾽ ἠ της ευτυχιας, αὐτοις εοικασιν αλλοιουσθαι. Τοτε δε βεβλασφημενους ὑπο τινων, η καθυβρισμενους, η κατεσκωμμενους, η κοινως βεβλαμμενους δια την ὑπερηφανιαν ευθεως μενειν μονοστολους

neque duo haec copulabit, sapientem supra alios eminere, et superbum esse eo sensu, quo autumant superbi. . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

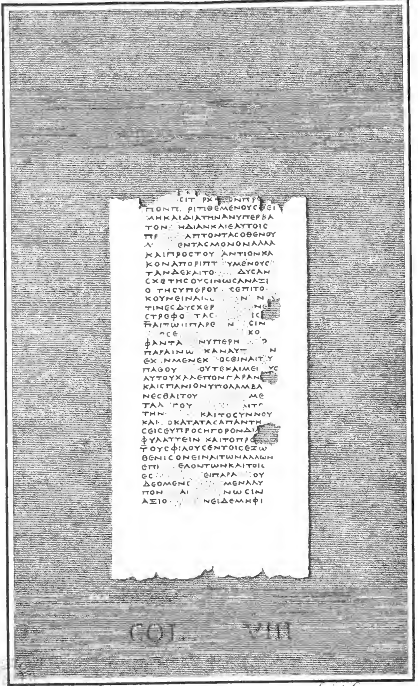
neque id magnum paradoxon sit, quandoqnidem etiam in inanibus rebus immutantur, et inter se scissi sunt, et a suis excidunt cogitatis. Etenim nisi manifestae sint secundae eorum fortunae *vicissitudines*, videntur immutari. Tum vero evenit, ut maledictis ab aliquibus impetiti, vel contumeliis, vel conviciis, vel communiter ob superbiam insectati protinus remaneant ab omnibus deserti. . . . .

ADNOTATIONES.

V. 2. ὑπερηφανειν κ. τ. λ. Recte quidem ait ὑπερηφανειν diversum esse ab ὑπερηφανος ειναι: aliud enim est super alios propria virtute eminere, et conspicuum esse, aliud se supra alios extollere, quia aliis excellere suo sensu quis autumat. Ὑπερηφανος enim, ut *superbus* apud latinos in bonam et malam partem adcipitur, ut notum est: vulgatius tamen in malam partem.

V. 4. δοξαζουσιν. Vide in αυτογραφῳ nitide scriptum προσδοξαζουσιν, sed obelo esse confixas quatuor priores litteras προς: quod manifesto est indicio ex ore dictantis illud προς excidisse, non ab exscribentis παροραματι profectum; in praecedentibus enim et consequentibus non occurrit: quod alibi etiam animadvertimus de horum schediasmatum natura.

V. 26. κοιλωματα. Hanc vocem proprio sensu adcipi non posse nemo non videt. Quid autem esse possunt bonae fortunae *cavitates*, nisi vicissitudines illae, quae saepe, tamquam foveae fortunatis ex inopino occurrunt, qui in facili et plano vitae itinere confidenter deambulant?

ϹΙΤ ΡΧΑ ΟΝΠΡ
ΠΟΝΠ. ΡΙΤΙΘΕΜΕΝΟΥϹ ΕΙ
ΜΗΚΑΙΔΙΑΤΗΝΑΝΥΠΕΡΒΑ
ΤΟΝ ΗΔΙΑΝΚΑΙΕΑΥΤΟΙϹ
ΠΡ ΑΠΤΟΝΤΑϹΟΘΕΝΟΥ
Λ ΕΝΤΑϹΜΟΝΟΝΑΛΛΑ
ΚΑΙΠΡΟϹΤΟΥ ΑΝΤΙΟΝΚΑ
ΚΟΝΑΠΟΡΙΠΤ ΥΜΕΝΟΥϹ
ΤΑΝΔΕΚΑΙΤΟ ΔΥϹΑΝ
ϹΧΕΤΗϹΟΥϹΙΝΩϹΑΝΑΞΙ
Ο ΤΗϹΥΠΕΡΟΥ ϹΕΠΙΤΟ
ΚΟΥΝΕΙΝΑΙ Ν Ν
ΤΙΝΕϹΔΥϹΧΕΡ ΝΕ
ϹΤΡΕΦΟ ΤΑϹ ΙϹ
ΠΑΙΤΩΙΙΠΑΡΕ Ν ϹΙΝ
ΑϹΕ ΚΟ
ΦΑΝΤΑ ΝΥΠΕΡΗ Ρ
ΠΑΡΑΙΝΩ ΚΑΝΑΥΤ Ν
ΕΧ ΝΜΕΝΕΚ ΟϹΕΙΝΑΙΤ Υ
ΠΑΘΟΥ ΟΥΤΕΚΑΙΜΕΙ ΥϹ
ΑΥΤΟΥΧΑΛΕΠΟΝΓΑΡΑΝ
ΚΑΙϹΠΑΝΙΟΝΥΠΟΛΑΜΒΑ
ΝΕϹΘΑΙΤΟΥ ΜΕ
ΤΑΛ ΓΟΥ ΝΙΤ
ΤΗΝ ΚΑΙΤΟϹΥΝΝΟΥ
ΚΑΙ ΟΚΑΤΑΤΑϹΑΠΑΝΤΗ
ϹΕΙϹΕΥΠΡΟϹΗΓΟΡΟΝΔΙ
ΦΥΛΑΤΤΕΙΝ ΚΑΙΤΟΠΡΟ
ΤΟΥϹΦΙΛΟΥϹΕΝΤΟΙϹΕΞΩ
ΘΕΝΙϹΟΝΕΙΝΑΙΤΩΝΑΛΛΩΝ
ΕΠΙ ΕΛΟΝΤΩΝΚΑΙΤΟΙϹ
ΕϹ ΕΙΠΑΡΑ ΟΥ
ΔΕΟΜΕΝΕ ΜΕΝΑΛΥ
ΠΟΝ ΑΙ ΝΩϹΙΝ
ΑΞΙΟ ΝΕΙΔΕΜΗΦΙ

COL. VIII

Gaetan. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

COLUMNA VIII.

. . . αρχαιον προσωπον περιτιθεμενους, ει μη και δια την ανυπερβατον αηδιαν, και ἑαυτοις προσαναπτοντας, ὁθεν ου λειφθεντας μονον, αλλα και προς τουναντιον κακον αποριπτουμενους. Ὁταν δε και τουτο δυσαναχετησουσιν, ὡς αναξιον της ὑπερουσιας επι το δοκουν ειναι . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Φαντασιαν ὑπερηφανος παραινων, καν αυτη συνεχων μεν εκτος ειναι του παθους δεινου τε, και μειζους αυτου. Χαλεπον γαρ αν, και σπανιον ὑπολαμβανεσθαι τουτου παθους μετα λογου, τηρεισθαι τε την φρενα, και το συννουν, και το κατα τας απαντησεις ευπροσηγορον διαφυλαττειν, και το προς τους φιλους εν τοις εξωθεν ισον ειναι, των αλλων επιεγγελωντων, και τοις

antiquam personam induentes; nisi etiam ob insuperabile taedium sibimetipsi culpam imputantes, ob quam non derelictos se solum, sed etiam in oppositum malum viderint deiectos. ¶ Cum vero et istud aegre ferunt, quasi indignum sua praeeminentia, eo quod videantur esse. . . . .

CAP. V.

Quam difficile sit hoc vitium exsuere, et mentem immutare post praeconceptam sui opinionem.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

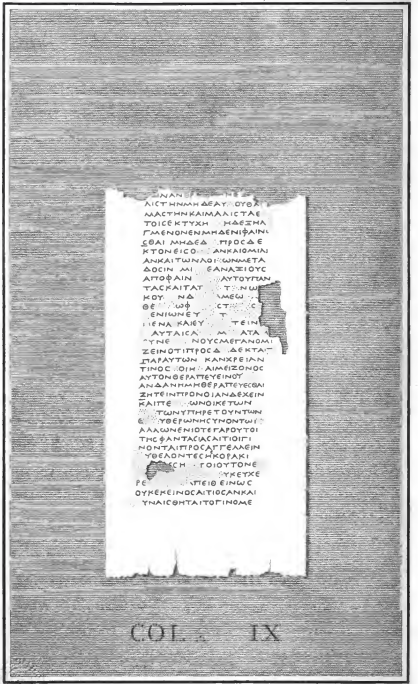
. . . .

suam imaginationem superbus suadens, et in ipsa se continens, putet se esse omni vitio immunem utique gravissimo, et ipsa superbia maiore. Etenim difficile est, et rarum subripi ab hoc vitio rationis ope, atque mentem, et prudentiam servare, et in occursibus affabilem se praebere, et erga amicos in forensibus negotiis aequalem esse, aliis ridentibus, et insultantibus. .

ADNOTATIONES.

V. 5. προσαναπτοντας. Sic legimus corruptum hoc verbum; etsi in lexicis huiusmodi decompositum non inveniatur. Sed Graece docti fortasse non abnuent.

V. 31. επιεγγιλωντων. In αυτογραφῳ habes επι···ελοντων. Sed si nostram lectionem non respuis, procul dubio fatebere a festinante vel somniolento discipulo ο pro ω fuisse adpictum.

ΝΑΝ ... ΗΕ
ΛΙCΤΗΝΜΗΔΕΑΥ ΟΥΘΑ
ΜΑCΤΗΝΚΑΙΜΑΛΙCΤΑΕ
ΤΟΙCΕΚΤΥΧΗ ΗΔΕΞΗΛ
ΓΜΕΝΟΝΕΝΜΗΔΕΝΙΦΑΙΝ
CΘΑΙ ΜΗΔΕΔ ΠΡΟCΔΕ
ΚΤΟΝΕΙCΟ ΑΝΚΑΙΟΜΙΛ
ΑΝΚΑΙΤΩΝΛΟΙ ΩΝΜΕΤΑ
ΔΟCΙΝ ΜΙ ΕΑΝΑΞΙΟΥC
ΑΠΟΦΑΙΝ ΑΥΤΟΥΠΑΝ
ΤΑCΚΑΙΤΑΤ Τ ΝΩ
ΚΟΥ ΝΔ ΜΕΩ
ΘΕ ΩΦ CΤ C
ΕΝΙΩΝΕΥ Τ
ΕΝΑ ΚΑΙΕΥ ΤΕΙΝ
ΑΥΤΑΙCΑ Μ ΑΤΑ
ΥΝΕ ΝΟΥCΜΕΓΑΝΟΜΙ
ΖΕΙΝΟΤΙΠΡΟCΑ ΔΕΚΤΑΙ
ΠΑΡΑΥΤΩΝ ΚΑΝΧΡΕΙΑΝ
ΤΙΝΟC ΟΙΗ ΑΙΜΕΙΖΟΝΟC
ΑΥΤΟΝΘΕΡΑΠΕΥΕΙΝΟΥ
ΑΝΔΑΝΗΜΗΘΕΡΑΠΕΥΕCΘΑΙ
ΖΗΤΕΙΝΠΡΟΝΟΙΑΝΔΕΧΕΙΝ
ΚΑΙΠΕ ΩΝΟΙΚΕΤΩΝ
ΤΩΝΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΩΝ
Ε ΥΘΕΡΩΝΗCΥΝΟΝΤΩΙ
ΑΛΛΩΝΕΝΙΟΤΕΓΑΡΟΥΤΟΙ
ΤΗCΦΑΝΤΑCΙΑCΑΙΤΙΟΙΓΙ
ΝΟΝΤΑΙΠΡΟCΑΓΓΕΛΛΕΙΝ
ΥΘΕΛΟΝΤΕCΗΚΟΡΑΚΙ
CΗ ΤΟΙΟΥΤΟΝΕ
ΥΚΕΤΧΕ
ΡΕ ΠΕΙΘΕΙΝΩC
ΟΥΚΕΚΕΙΝΟCΑΙΤΙΟCΑΝΚΑΙ
ΥΝΑΙCΘΗΤΑΙΤΟΓΙΝΟΜΕ

COL. IX

Genn. Casanova dis. *Franc Celentano inc.*

COLUMNA IX.

. . . . μηδε των ανθρωπων εξε.τελιστην, μηδ' ἑαυτου θαυμαστην, και μαλιστα εν τοις εκ τυχης, μηδ' εξηλεγμενον εν μηδενι Φαινεσθαι, μηδε δυσπροσδεκτον εις οικιαν, και ὁμιλιαν, και των λογων μεταδοσιν. μηδε αναξιους αποΦαινεσθαι αὑτου παντας, και τα τοιουτων

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . μεγα νομιζειν, ὁτι προσδεδεκταιγε παρ' αυτων. Καν χρει' αν τινος παηται μειζονος αυτου θεραπευειν, ουκ εΦανδανη μη θεραπευεσθαι ζητειν, προνοιαν δ' εχειν και περι των οικετων, και των ὑπηρετουντων ελευθερων, η συνοντω αλλων. Ενιοτε γαρ οὑτοι της Φαντασιας αιτιοι γινονται, προσαγγελλειν ου θελοντες, η σκορακιζοντες, η δια τοιουτο νεικουντες, ὡστε ουκ ευχερες αὑτον πειθειν, ὡς ουκ εκεινος αιτιος, αν και συναισθηται το γινομενον

nec esse hominum contemtorem, neque sui ipsius admiratorem, praecipue in iis, quae a fortuna obveniunt; neque nulla prorsus in re reprehensione se dignum exsistimare, neque indignum admitti in alienam domum, et in familiaritatem, et in sermonum communionem, neque se ipso indignos omnes alios arbitrari, et ea, quae ad ipsos pertinent. . . . .

. . . .

. . . .

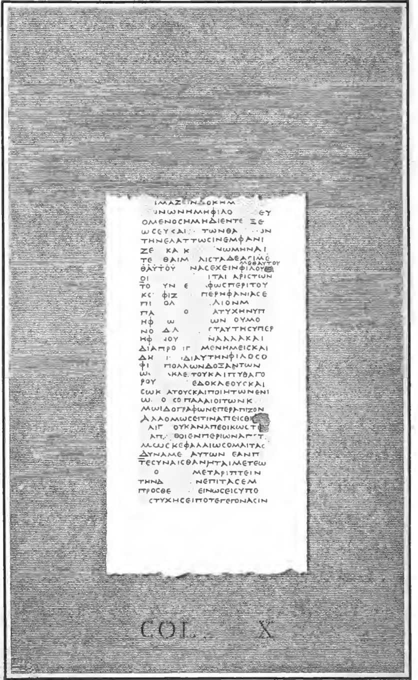
. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

magnum reputare, quod ab iis receptum fuit. Si autem necessitas tulerit, ut is alicui se maiori ministrare debeat, haud sibi placeat conari, ut ne illi obsequium ab aliis praestetur, atque curam tum de domesticis, tum de liberis ministris, sive contubernalibus sumat. Interdum enim isti sunt in causa, cur eius phantasia excitetur, cum vel nunciare domini mandata nolunt, vel maledictis eum prosequuntur, vel propter id rixantur, adeo ut difficulter sibimet persuadeat, quod non sit ille talium rerum causa, etiamsi facti sit conscius

ΙΜΑΖ ΙΝΔΟΚΗΜ
ΙΝΩΝΗΜΗΦΙΛΟ ΕΥ
ΟΜΕΝΟΣΗΜΗΔΙΕΝΤΕ ΞΕ
ΩΣΕΥΣΑΙ ΤΩΝΘΑ ΩΝ
ΤΗΝΕΛΑΤΤΩΣΙΝΕΜΦΑΝΙ
ΖΕ ΚΑ Κ ΝΩΜΗΝΑΙ
ΤΕ ΘΑΙΜ ΛΙΣΤΑΔΕΑΓΙΜΕ
ΘΑΥΤΟΥ ΝΑΣΕΧΕΙΝΦΙΛΟΥ ΜΕΘΑΥΤΟΥ
ΟΙ ΙΤΑΙ ΑΡΙΣΤΩΝ
ΤΟ ΥΝ Ε ΦΩΣΠΕΡΙΤΟΥ
ΚΕ ΦΙΖ ΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣΕ
ΠΙ ΟΛ ΛΙΟΝΜ
ΠΑ Ο ΑΤΥΧΗΝΥΠ
ΗΦ Ω ΩΝ ΘΥΜΟ
ΝΟ ΔΑ ΣΤΑΥΤΗΣΥΠΕΡ
ΗΦ ΙΟΥ ΝΑΛΛΑΚΑΙ
ΔΙΑΠΡΟ ΙΓ ΜΕΝΗΜΕΙΣΚΑΙ
ΔΗ Ι ΙΔΙΑΥΤΗΝΦΙΛΟΣΟ
ΦΙ ΠΟΛΛΩΝΔΟΞΑΝΤΩΝ
ΩΙ ΚΛΕ ΤΟΥΚΑΙΠΥΘΑΓΟ
ΡΟΥ ΕΔΟΚΛΕΟΥΣΚΑΙ
ΣΩΚ ΑΤΟΥΣΚΑΙΠΟΙΗΤΩΝΕΝΙ
Ω Ο ΣΟΠΑΛΑΙΟΙΤΩΝΚ
ΜΩΙΔΟΓΡΑΦΩΝΕΠΕΡΑΠΙΖΟΝ
ΑΛΛΟΜΩΣΕΙΤΙΝΑΠΕΙΣΘ
ΑΙΓ ΟΥΚΑΝΑΠΕΟΙΚΩΣΤΙ
ΑΠ ΘΟΙΕΝΠΕΡΙΩΝΑΓΓΤ
ΜΩΣΚΕΦΑΛΑΙΩΣΟΜΑΙΤΑΣ
ΔΥΝΑΜΕ ΑΥΤΩΝ ΕΑΝΠ
ΤΕΣΥΝΑΙΣΘΑΝΗΤΑΙΜΕΤΕΩ
Ο ΜΕΤΑΡΙΠΤΕΙΝ
ΤΗΝΔ ΝΕΠΙΤΑΣΕΜ
ΠΡΟΣΘΕ ΕΙΝΩΣΕΙΣΥΠΟ
ΣΤΥΧΗΣΕΙΠΟΤΕΓΕΓΟΝΑΣΙΝ

COL. X

Ant. Lentari dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA X.

. . . . . ἑαυτον ατιμαζειν δοκῃ μη διαΦανων, η μη Φιλοπρωτευομενος, η μη δι' εντευξεως ευκαιρων των θατερων την ελαττωσιν εμΦανιζειν, και καταγνωμην αιτεισθαι· μαλιστα δε αει τινας εχειν μεθ' αὑτου Φιλους, οἱ αντιχαριζωνται. Αριστων τοινυν γεγραΦως περι του κουΦιζειν ὑπερηΦανιας επιστολιμαιον βιβλιον, μηνυει παρειναι ογκον δια τυχην ὑπερηΦανων ολβιων· ου μονον δια γαζας ταυτης ὑπερηΦανους εχειν, αλλα και διαπροειπομεν ἡμεις, και διαφθεισθαι δι' αυτην ΦιλοσοΦιαν πολλων δοξαντων, ὡς Ἡρακλειτου, και Πυθαγορου, και Εμπεδοκλεους, και Σωκρατους, και ποιητων ενιων, οὓς οἱ παλαιοι των κωμωδογραΦων επεραπιζον. Αλλ' ὁμως ει τινα πεισθησηται περ, ουκ αν απεοικως τιν' απειθοιεν, περι ὧν αποτομως κεΦαλαιωσομαι τας δυναμεις αυτων. Εαν ποτε συναισθανηται μετεωριζομενος μεταριπτειν την δυναμιν επι τας εμπροσθεν ταπεινωσεις ὑπο της τυχης· ει ποτε γεγονασιν

semet iniuria adficere videatur, nisi discrepet, vel primatum non ambiat, vel in colloquio opportunitatem non capiat manifestandi aliorum defectus, et quaerendi eorum depressionem, praecipue vero quosdam semper secum habeat amicos, qui sibi obsequantur.

CAP. VI.

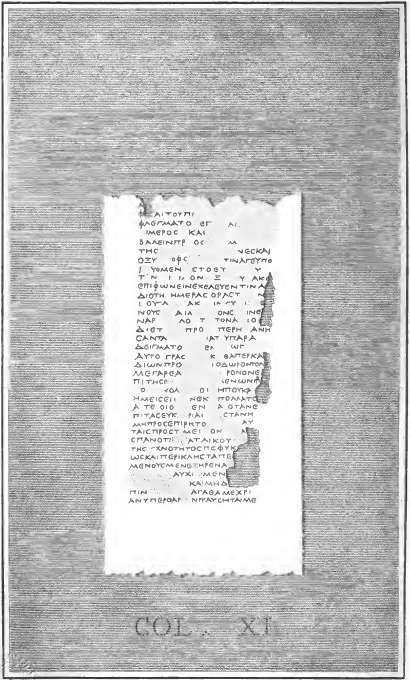
Quid Ariston in libro *de minuenda superbia* scripserit, Auctor expendit.

¶ Iam vero Ariston, cum conscripsisset *de minuenda superbia* epistolarem librum, declarat adesse fastum propter fortunam superborum felicium. Non solum autem ipse dicit propter dona ipsius superbos exsistere, sed et praediximus nos per ipsam etiam corrumpi philosophiam multorum celebrium, ut Heracliti, et Pythagorae, et Empedoclis, et Socratis, et nonnullorum poëtarum, quos veteres comoediae scriptores taxabant. Sed nihilominus si nonnulla facta credibilia nobis erunt, certe alia non absurde in dubium revocari possent, de quibus breviter per summa capita, qualem vim habeant, exponam. Si quando sentiat homo in sublime elatus praecipitare potentiam suam in anteriores humiliationes a fortuna partas: si quando facta sint...................

V. 9. μεθ' αὐτοῦ. Vide in αυτογραφῳ has voces prius obelo fuisse confixas, mox emendationis gratia superscriptas: quam emendationem ab ipso dictante, non ab excipiente fuisse profectam satis aperte, ni fallor, adparet.

V. 10. Αριστων. Quis fuerit hic Aristo, discimus a Laërtio, qui lib. VII. inter Zenonis sectatores eum enumerat: Αριστων ὁ Χιος, ὁ Φαλανθος, επικαλουμενος Σειρην: *Aristo Chius, Phalanthus, cognomine Siren*; cumque ait praet.. alia scripsisse epistolarum libros quatuor ad Cleanthem. Horum unus fortasse fuit, quem Noster citat περι του κουφιζειν υπερηφανιας. Huius Aristonis sententias ventilat Tullius in *De Finib. IV. et V*, et in *Tuscul.* ipsumque ait, *cum Zenone verbis consistere, re dissidere.* Eumdem praeterea sic definit Romanus Philosophus: *Concinnus, et elegans Aristo; sed ea, quae desideratur in magno Philosopho gravitas, in eo non fuit: scripta sane multa, et polita; sed nescio quo pacto auctoritatem oratio non habet.* Sex alios ibidem enumerat Laërtius *Aristones* minus celebres, quos vide, si lubet.

V. 32. μεταριπτειν. Sic librarius, qui Philodemi dictata excepit, cum simplici ρ, contra quam euphoniae gratia vulgo scribitur: quod alibi etiam in hoc volumine ipsum factitasse vides: μεταριπτειν vero heic non activo, sed neutro sensu adcipiendum ducimus, ut apud Virgilium: *non caelo praecipitat.*

ΚΑΙΤΟΥΠΙ
ΦΛΕΓΜΑΤΟ ΕΓ ΑΙ
ΙΜΕΡΟϹ ΚΑΙ
ΒΑΛΕΙΝΠΡ ΟϹ Μ
ΤΗϹ ΝΕϹΚΑΙ
ΟΞΥ ΟΦϹ ΤΙΝΑΓΕΥΠΟ
Ι ΥΟΜΕΝ ϹΤΟΕΥ Υ
Τ Ν Ι Ι ΟΝ Ξ Υ ΑΚ
ΕΠΙΦΩΝΕΙΝΕΚΕΛΕΥΕΝΤΙΝΑ
ΔΙΟΤΗ ΗΜΕΡΑϹ ΟΡΑϹΤ Ν
Ι ΟΥΤΑ ΑΚ ΙΝ ΓΥ Ι
ΝΟΥϹ ΑΙΑ ΟΝϹ ΙΝϹ
ΝΑΡ ΛΟ Τ ΤΟΝΑ ΙΟ
ΔΙΕΤ ΠΡΟ ΠΕΡΗ ΑΝΗ
ϹΑΝΤΑ ΙΑΤ ΥΠΑΡΑ
ΔΕΙΓΜΑΤΟ ΕΝ ΩΓ
ΑΥΤΟ ΓΡΑϹ Κ ΘΑΠΕΡΚΑ
ΔΙΩΝΠΡΟ ΙΟΔΩΡΟΝΤΟΝ
ΜΕΓΑΡΕΑ ΡΟΝΟΝΕ
ΠΙΤΗϹΕ ΛΕΝΩΝΠ
Ο ΚΟΛ ΟΙ ΗΠΟΥΚΑ
ΗΜΕΙϹΕΙΙ ΝΕΚ ΠΟΛΛΑΤΟ
Α ΤΕ ΟΙΟ ΕΝ Α ΟΤΑΝΕ
ΠΙΤΑϹΕΥΚ ΡΙΑΙ ϹΤΑΝΗ
ΜΗΠΡΟϹΕΠΙΡΗΤΟ ΑΥ
ΤΑΙϹΠΡΟϹΤ ΜΕΙ ΟΝ Α
ϹΠΑΝΟΤΙ ΑΤΑΙΚΟΥ
ΤΗϹ ΧΝΟΤΗΤΟϹΠΕΦΥΚ
ΩϹΚΑΙΠΕΡΙΚΑΗϹΤΑΠΕ
ΜΕΝΟΥϹΜΕΝΕΞΗΡΕΝΑ
ΑΥΧΙ ΜΕΝ
ΚΑΙΜΗΔ
ΠΙΝ ΑΓΑΘΑΜΕΧΡΙ
ΑΝΥΠΕΡΘΑΡ ΝΠΑΥϹΗΤΑΙΜΕ

COL. XI

Gener. Casanova dis. Ant. Casanova inc.

COLUMNA XI.

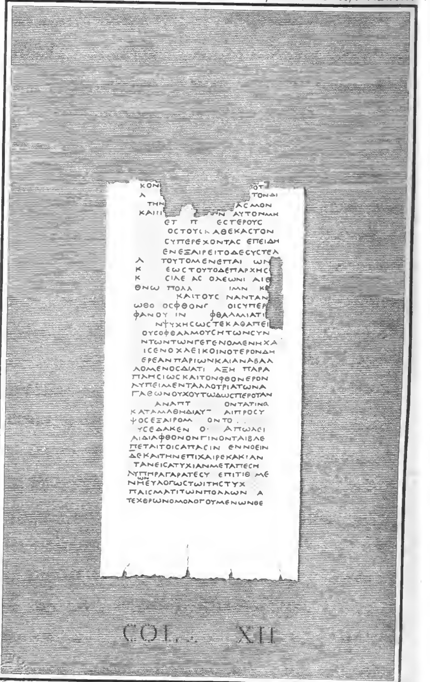
. . . .
. . . .
. . . . . καθαπερ και
Διων προς τον Διοδωρον τον
Μεγαρεα τουνομα Χρονον ε-
πι της . . . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . οταν ε-
πι τας ευκαιριας εφισανη
μη προσεπιρητορευει εν αυ-
ταις προς τι μειζον κατα-
σπαν, ότι δυναται κουφοτης
της τεχνοτητος πεφυκεναι.
Ὡς και Περικλης τα περι του
μενους μεν εξηρεν . . . . .

CAP. VII. Multos ingenio, et virtute pollentes ob animi elationem in invidiam incidere.

. . . .
. . . .
sicut et Dion ad Diodorum Megarensem, nomine Chronum. . . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
cum opportunitates animadvertit, non verbose in ipsis immoratur, quoniam potest levitas artificiositatis oriri. Sic etiam Pericles ea, quae ad animi vim pertinebant, extulit. . . . .

V. 2. Διων προς τον Διοδωρον. Quis fuerit hic Diodorus Megarensis nomine Chronus, habes a Laërtio lib. II. Is narrat *Chroni* nomine fuisse adpellatum ex eo, quod a Stilpono interrogatus de quibusdam quaestionibus dialecticis coram Ptolemaeo Sotere, eas ex tempore solvere nequiverit: eoque nomine irrisum fuisse a Callimacho in suis epigrammatis, qui et in pariete inscripsit hemistichium: ὁ Χρονος εστι σοφος. Quod hemistichium fortasse in sequenti textus lacuna delitescit. Tullius etiam de hoc Diodoro non semel mentionem facit, ut *Tuscul.* V. cap. 30: *Indolentiam honestati Peripateticus Diodorus adiunxit: et in Quaest. Academ.* lib. IV. cap. 24. inter *minutos* scriptores tum Diodorum, tum etiam Stilponem enumerat. Quis autem fuerit Dion, num Diodoro coaevus, pro certo adserere nequimus. Suspicamur tamen fuisse Alexandrinum Academicum, de quo meminit Tullius *Acad. Quaest.* lib. IV. cap. 4. Notum est Graecum adagium τȣ Διωνος γρυ, de quo vide Suidam tom. III. pag. 483. Plura habes apud Fabricium lib. IV. cap. X. et apud Harles in Fabric. vol. V. pag. 151. Quam vero relationem hic Dion cum Diodoro Chrono habuerit, de qua Noster, ignorare cogimur.

V. 14. ὡς και Περικλης. Cui non dictus Pericles? *cuius suavitate maxime hilaratae sunt Athenae, cuius ubertatem et copiam admiratae, eius vim dicendi, terroremque timuerunt*, ut ait Tullius in *De Orat.* lib. III. Qua vero potissimum de causa Periclem Noster citet, vel quid de eius factis commemoret, haud nobis compertum est, cum ad manus tam detritam columnam habeamus. Sed fortasse, sicuti primum de Diodoro, quod Callimachus luserat, sic mox quid veteres Comici in Periclem scurriliter scripserint, memorat. Id autem habemus a Plutarcho in eius Vita, ubi cum narrasset, eum *Olympii* cognomen fuisse adeptum, vel a monumentis, quibus urbem exornavit, vel a potentia, quam domi militiaeque habuit, vel a multis, quibus refulgebat virtutibus, sic subdit: *αἱ μεν τοι κωμῳδιαι των τοτε διδασκαλων σπȣδη τε πολλας, και μετα γελωτος αφεικοτων φωνας εις αυτον, επι τῳ λογῳ μαλιστα την προσωνυμιαν γενεσθαι δηλουσι, βροντᾳν μεν αυτον και αστραπτειν, ὁτε δημηγοροι, δεινον δε κεραυνον εν γλωσσῃ φερειν λεγοντων· at comoediae, quod qui ea tempestate docebant eae, et serias et ridiculas voces in eum multas eiaculabantur, traxisse eum ex vi dicendi ostendunt hoc cognomen: tonare enim et fulminare concionantem, et vehemens in lingua fulmen eum gerere dicebant.*

Gen. Casanova dis — Franc. Celentano inc.

COLUMNA XII.

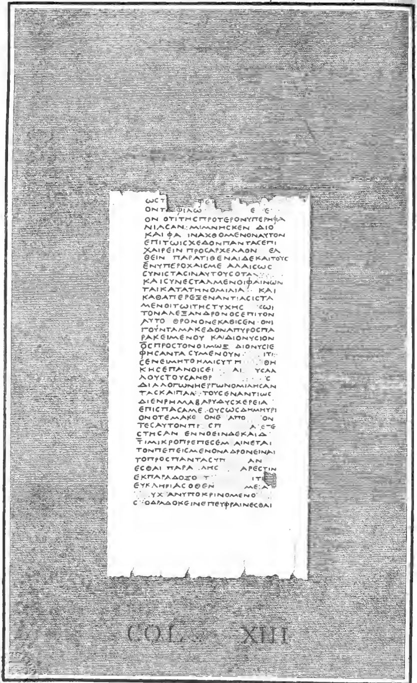
. . . . . προς τους καθ' ἑκαστον μερος ὑπερεχοντας· επειδη το μεν εξαιρει, το δε συστελλει· τουτο μεν επαινων εκ κολακευσεως, τουτο δ' επ' αρχης, και βασιλειας πολεων, και εθνων πολλ' αναμιμνησκων του λογου, και του συνανταν ειωθοτος Φθονων τοις ὑπερηφανουσιν, ενοφθαλμια την αρσιν ψυχης. Ὡςε καθαπερ τους οφθαλμους ἡ των συναντωντων γεγενομενη χαυνοτης ενοχλει, κοινοτερον δηπερ, εαν παριων, και αναβαλλομενος διατιναξῃ· παραπλησιως και τον Φθονερον λυπει μεν τ' αλλοτρια των αγαθων, ουχ ὁυτω δ' ὡσπερ ὁταν τις αναπτωμενον οντα τινα καταμαθῃ, δι' αυτα και προς ὑψος εξαιρομενον· το δη αυτον δυσεδακεν. Ὁτι δε απολειαι δια Φθονον γινονται, βλεπεται τοις ἁπασιν. Εννοειν δε και την Επιχαιρεκακιαν, ὁταν εις ατυχιαν μεταπεσῃ. Λυπηρα γαρ, ἁτε συνεπιτιθεμενων ευλογως τῳ της τυχης παισματι των πολλων, και ἁτ' εχθρων ὁμολογεμενων θε–

adversus eos, qui in unaquaque parte supereminent; quoniam alterum quidem extollit, alterum vero deprimit; illud quidem cum laudat ex adulatione, hoc autem cum de principatu, et regno urbium, et gentium multa commemorans circa consuetam loquendi, et conversandi rationem, invidens superbis in animi elationem oculos coniicit. Itaque quemadmodum tumida illorum superbia, qui nobis occurrunt, oculos offendit, communius certe, cum quis praeterit elatus, et caput quassans; ita etiam invidum dolore quidem adficiunt aliena bona, nunquam vero sic, ut quando animadvertit aliqnem hisce onustum per ipsa etiam fuisse in sublime elatum: hoc nimirum acriter ipsum mordet. Quod autem exitia ob invidiam eveniant, omnes norunt. ¶ Cogitare etiam oportet *epichaerecaciam*, hoc est *aliorum gaudium de suo malo*, cum quis in aerumnam inciderit. Tristis enim res est, quippe quia multa verosimiliter loquendo superimponuntur fortunae lusui, tum quia inimici coniurant . . . .

CAP. VIII.

alios in ἐπιχαιρεκακιαν, ut vulgo gaudeant, si in malum ipsi inciderint.

V. 26. επιχαιρεκακιας Aristoteles *Eth.* lib. II. cap. VII. definit: ἡδονη επι αλλοτριοις κακοις· *gaudium de alienis malis:* itidem Laërtius lib. VIII. segm. 114. Tullius vero *Tuscul.* IV. cap. 9. reddit *malevolentiam*, atque definit: *voluptatem ex malo alterius sine emolumento suo.* Qui plura volet, adeat Arist. l. c. ubi indicat, quid inter se differant νεμεσητικος, φθονερος, και επιχαιρεκακος.

Franc Casanova del. Franc Celentano inc

COLUMNA XIII.

. . . ὅτι της προτερου ὑπερηφα-
νιας ανεμιμνησκεν· διο
και φασιν αχθομενον αυτον
επι τῳ σχεδον παντας επι-
χαιρειν προς Αρχελαον απελ-
θειν. Παρατιθεναι δε και τȣς
εν ὑπεροχαις μεγαλαις, ὡς
συνιστασιν αὑτȣς, ὁταν αγχνοι,
και συνεσταλμενοι φαινων-
ται κατα την ὁμιλιαν, και
καθαπερ εξ εναντιας ἱστα-
μενοι τῳ της τυχης ογκῳ·
τον Αλεξανδρον, ὁς επι τον
αυτου θρονον εκαθισεν τον ρι-
γȣντα Μακεδονα πυρος πα-
ρακειμενȣ· και Διονυσιον,
ὁς προς τον, οιμωξον Διονυσιε,
φησαντα· συ μεν ȣν, απηντη-
σεν, ει μη το ἡμισυ της παρακαθη-
κης επανοισεις· και τȣς αλ-
λȣς τȣς ανθρωπȣς ἡδεως
δια λογων, η εργων ὁμιλησαν-
τας. Και παλιν τȣς εναντιως
δι᾽ ἓν ῥημα βαρυ δυσχερειαν
επισπασαμενȣς, ὡς Δημητρι-
ον, ὁτε Μακεδονες απολιπον-
τες αυτον προς Πυῤῥον κατεπε-
στησαν. Εννοειν δε και, διο-
τι μικροπρεπες εμφαινεται
τον πεπεισμενον αδρον ειναι
το προς παντας ὑπερορᾳν οι-
εσθαι. Παραπλησιος γαρ εστιν
εκ παραδοξου τυχοντι της
ευκληριας, ὁθεν αυτος μετα
ευτυχιαν ὑποκρινομενος ὡς
σφοδρα δοκειν επευφραινεσθαι

quia de superbia, qua prius inflatus erat, recordabatur. Quare et narrant ipsum indolnisse, quod protinus omnes gestirent ad Archelai partes abire. ¶ *Oportet* autem addere etiam, quomodo ii, qui sunt in magnis dignitatibus, se stabiliant, quando mites, et demissi adparent in conversatione, et quasi ex adverso fortunae fastui resistentes; uti Alexander, qui in suo throno sedere fecit algentem Macedonem, admoto igne; et Dionysius, qui dicenti: *vapula Dionysi*: *tu potius*, respondit, *si reconditae pecuniae dimidium non recipies;* et alii, qui verbis, et factis benigne homines tractarunt. Tum contra inspicere eos, qui ob unum grave verbum sibi odium pepererunt, uti Demetrium, quando Macedones ab ipso deficientes ad Pyrrhum desciverunt. ¶ Animadvertere etiam, cur parum decens esse videatur, ut is, qui sibi adfatim dives esse persuasit, censeat omnes prae se despicabiles esse. Similis est enim homini, cui ex insperato aliquid prosperum contingit; unde ipse post secundam fortunam censet sibi valde convenire, ut quam maxima laetitia exsultet......................

CAP. IX.

Animadvertendum, quomodo qui in magnis constituti sint dignitatibus, se magis stabiliant, cum affabiles sunt; contra vero alii ob grave verbum sibi odium pepererint.

CAP. X.

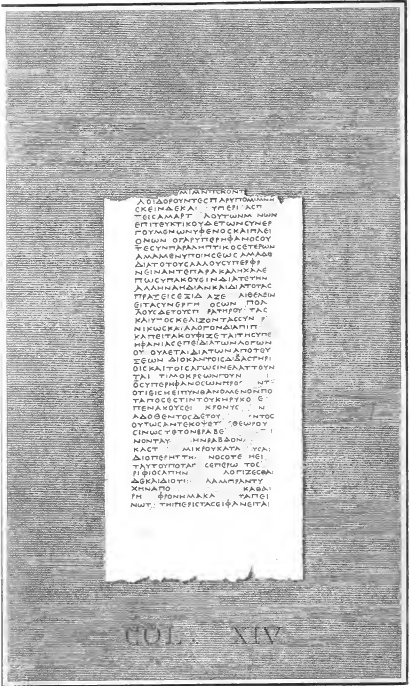
Considerandum, quam indecens sit ob quaesitas divitias alios despectui habere.

V. 5. προς Αρχελαον. De Graecorum defectione ab Romanis ad Archelaum loquitur Plutarchus, in Vita Syllae p. 458; de Archelao enim scribit: εκ δε Αθηνων ὁρμωμενος τα μεχρι Θετταλιας εθνη της Ἑλλαδος αφιστη· *ex Athenis erumpens Graecas gentes usque ad Thessaliam (ab Romanis) ad se abduxerat.* Quare de L. Sylla hoic verba fecisse Noster videtur.

V. 15. Αλεξανδρον. Alexandri historiolam, quam respicit Noster, habemus a Q. Curtio lib. VIII. cap. 4, ubi cum narrasset eius exercitum in itinere ingenti exorta tempestate grandinis, et frigoris vi prope enectum fuisse, tum subdit: « Forte Macedo gregarius » miles seque, et arma sustentans, tandem in castra pervenerat. Quo viso Rex, quam- » quam ipse tunc maxime admoto igne refovebat artus, ex sella sua exsiluit, torpentemque » militem, et vix compotem mentis demptis armis in sua sede iussit considere. Ille diu » nec ubi requiesceret, nec a quo esset exceptus, agnovit. Tandem recepto calore vitali, » ut regiam sedem, Regemque vidit, territus surgit. Quem intuens Alexander, *ecquid » intelligis, miles*, inquit, *quanto meliore sorte, quam Persae, sub Rege vivatis? » Illis enim in sella Regis consedisse capitale foret, tibi saluti fuit.*

V. 16. Διονυσιον. Plutarchus in apophthegmatis pag. 176 de Dionysio seniori id refert: Ακουσας δε τινα των πολιτων χρυσιον εχειν οικοι κατορωρυγμενον, εκελευσεν ανενεγκειν προς αυτον· επει δε παρακλεψας ολιγον ὁ ανθρωπος, και μεταστας εις την ἑτεραν πολιν, εωνησατο χωριον, μεταπεμψαμενος αυτον, εκελευσε παν απολαβειν κεχρημενον τῳ πλουτῳ, και μηκετι ποιουντα το χρησιμον αχρηστον. *Audiverat quemdam civium habere aurum domi defossum: id sibi eum adferre iussit: cumque is paululum suffuratus in aliam migrasset urbem, fundumque ibi emisset, revocatum iussit reliquum omne aurum ad se recipere, neque rem utilem inutilem facere.* Eodem respexisse videtur Noster; quandoquidem το ἡμισυ της παραθηκης hominis illius idem videtur esse ac χρυσιον κατορωρυγμενον, ὁ ανθρωπος παρεκλεψε apud Plutarchum; etsi non idem sit αποφθεγμα. Dicendum est igitur Dionysium homini illi, qui subrepta parte auri, quod defossum domi habuerat, et Rex apud se deponendum iusserat, emtaque foris domo eidem Regi illudebat, non modo leniter, et facete respondisse, sed etiam mox reliquum restituisse, hortatum, ne in posterum rem utilem inutilem defodiendo redderet.

V. 25. ὡς Δημητριον. Plutarchus in Pyrrhi vita pag. 389 sic de Macedonum a Demetrio defectione rem narrat: Επει παρεστρατοπεδευσεν αυτοθι, πολλοι των εκ της Βεῤῥοιας αφικνουμενοι τον Πυῤῥον ενεγκωμιαζον, ὡς αμαχον μεν εν τοις ὁπλοις, και λαμπρον ανδρα, πρᾳως δε, και φιλανθρωπως τοις ἡλωκοσι χρωμενον· ησαν δε τινες, ὁυς αυτος ὁ Πυῤῥος εγκαθιει, προσποιουμενους ειναι Μακεδονας, και λεγοντας, ὁτι νυν καιρος εστι της Δημητριου βαρυτητος απαλλαγηναι προς ανδρα δημοτικον, και φιλοστρατιωτην μεταβαλλομενους τον Πυῤῥον. εκ τουτου το πλειστον ανηρεθιστο της στρατιας, και τον Πυῤῥον εζητουν περισκοπουντες κ. τ. λ. *Ut castra contulit illic, multi ex Beroea commearunt in castra eius, Pyrrhumque, ut invictum bello virum, et splendidum, qui clementer, et leniter ageret cum devictis, in coelum tulere. Nonnulli specie Macedonum ab ipso submissi Pyrrho, nunc tempus iactarunt esse ab Demetrii se gravi dominatu expediendi, et ad virum popularem, militumque amantem transeundi Pyrrhum: inde exercitus est maxima ex parte accensus, circumspicientesque Pyrrhum requirebant etc.*

ΜΙΜΝΙΙϹΚΟΝΤ
ΛΟΙΔΟΡΟΥΝΤΕϹΠΑΡΥΠΟΜΙΜΝΗ
ϹΚΕΙΝΔΕΚΑΙ ΥΠΕΡΙ ΑϹΠ
ΤΕΙϹΑΜΑΡΤ ΛΟΥΤΩΝΜ ΝΩΝ
ΕΠΙΤΕΥΚΤΙΚΟΥΔΕΤΩΝϹΥΝΕΡ
ΓΟΥΜΕΝΩΝΥΦΕΝΟϹΚΑΙΠΛΕΙ
ΟΝΩΝ ΟΓΑΡΥΠΕΡΗΦΑΝΟϹΟΥ
ΤΕϹΥΝΠΑΡΑΛΗΠΤΙΚΟϹΕΤΕΡΩΝ
ΑΜΑΜΕΝΥΠΟΙΗϹΕΩϹΑΜΑΔΕ
ΔΙΑΤΟΤΟΥϹΑΛΛΟΥϹΥΠΕΡΦΡ
ΝΕΙΝΑΝΤΕΠΑΡΑΚΑΛΗΧΑΛΕ
ΠΩϹΥΠΑΚΟΥΕΙΝΔΙΑΤΕΤΗΝ
ΑΛΛΗΝΑΗΔΙΑΝΚΑΙΔΙΑΤΟΤΑϹ
ΠΡΑΞΕΙϹΕΞΙΔ ΑΖΕ ΑΙΘΕΛΕΙΝ
ΕΙΤΑϹΥΝΕΡΓΗ ΟϹΩΝ ΠΟΛ
ΛΟΥϹΔΕΤΟΥϹΠ ΡΑΤΗΡΟΥ ΤΑϹ
ΚΑΙΥ ΟϹΚΕΛΙΖΟΝΤΑϹϹΥΝ Ρ
ΝΙΚΩϹΚΑΙΑΛΟΓΟΝΔΙΑΠΙΠ
ΚΑΠΕΙΤΑΚΟΥΦΙΖΕΤΑΙΤΗϹΥΠΕ
ΗΦΑΝΙΑϹΕΠΕΙΔΙΑΤΩΝΛΟΓΩΝ
ΟΥ ΟΥΛΕΤΑΙΔΙΑΤΩΝΑΠΟΤΕΥ
ΞΕΩΝ ΔΙΟΚΑΝΤΟΙϹΔΙΔΑϹΤΗΡΙ
ΟΙϹΚΑΙΤΟΙϹΑΓΩϹΙΝΕΛΑΤΤΟΥΝ
ΤΑΙ ΤΙΜΟΚΡΕΩΝΓΟΥΝ
ΟϹΥΠΕΡΗΦΑΝΟϹΩΝΠΡΟ ΝΤ
ΟΤΙΕΙϹΗΕΙΠΥΝΘΑΝΟΜΕΝΟΝΠΟ
ΤΑΠΟϹΕϹΤΙΝΤΟΥΚΗΡΥΚΟ Ε
ΠΕΝΑΚΟΥϹΕΙ ΚΡΟΝΥϹ Ν
ΑΔΟΘΕΝΤΟϹΔΕΤΟΥ ΝΤΟϹ
ΟΥΤΩϹΑΝΤΕΚΟΨΕΤ ΘΕΩΡΟΥ
ϹΙΝΩϹΤΕΤΟΝΒΡΑΒΕ Τ Ι
ΝΟΝΤΑΥ ΗΝΡΑΒΔΟΝ
ΚΑϹΤ ΜΙΚΡΟΥΚΑΤΑ ΥϹΑΙ
ΔΙΟΠΕΡΗΤΤΗ ΝΟϹΟΤΕ ΗΕΙ
ΤΑΥΤΟΥΠΟΤΑΓ ϹΕΠΕΡΩ ΤΟϹ
ΡΙΦΙΟϹΑΠΗΝ ΛΟΓΙΖΕϹΘΑΙ
ΔΕΚΑΙΔΙΟΤΙ ΛΑΜΠΡΑΝΤΥ
ΧΗΝΑΠΟ ΚΑΘΑΙ
ΡΗ ΦΡΟΝΗΜΑΚΑ ΤΑΠΕΙ
ΝΩΤ ΤΗΙΠΕΡΙϹΤΑϹΕΙΦΑΝΕΙΤΑΙ

Germ Casanova dis *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA XIV.

. . . . παρυπομιμνησκειν δε και του περι τας πραξεις άμαρτωλȣ των μονων, επιτευκτικου δε των συνεργȣμενων ύφ' ἱνος, και πλειστων. Ο' γαρ Ὑπερηφανος ȣτε συμπαραληπτικος έτερων άμα μεν ύπ' οιησεως, άμα δε δια το τȣς αλλȣς ύπερφρονειν· αν τε παρακαλῃ, χαλεπως ύπακȣειν, δια τε την αλλην αηδιαν, και δια το τας πραξεις εξιδιαζεσθαι θελειν, ειτ' ασυνεργητος ων· πολλȣς δε τȣς παρατηρȣντας, και ύποσκελιζοντας συνηθανικως κατα λογον διαπιπτει, καπειτα κȣφιζεται της ύπερηφανιας (επει δια των λογων ȣ βȣλεται) δια των αποτευξεων. Διο καν τοις δικαστηριοις, και τοις αγωσιν ελαττȣνται. Τιμοκρεων γȣν Σεριφιος ύπερηφανος ων, προς τον, τι ότι εισηει, πυνθανομενον, και ποταπος εστιν· τȣ κηρυκος, ειπεν, ακȣσεις μικρον ύστερον· διαδοθεντος δε τȣ αθλȣ εντος, ούτως αντεκοψε τοις θεωρȣσιν, ώστε τον βραβευτην εκτεινοντ' αυτῳ την ῥαβδον δια δικαστηριȣ μικρου καταμασαι· διοπερ ηττημενος, ότ' εισηει ταυτȣ, ποταπος επερωτητος, Σεριφιος απηντα· Διαλογιζεσθαι δε και, διοτι δια λαμπραν τυχην αποβαινηται, και καθαιρηται φρονημα, και εν ταπεινωτατῃ περιστασει φανειται

¶ Reminisci etiam iuvat erroris eorum, qoi soli io operibus fuerunt, et felicis successus illorum, qui ab uoo, vel pluribus fueruot adioti. Superbus eoim alios io operibus socios ooo adsumit, tum quia se ipse magoi facit, tum quia alios contemoit; et si quaodo advocat, difficulter auscultat, tom quia alios aegre fert, tum quia rerum successus sibi vult adrogare, et deiode remaoet sioe adiutorio: et cum multos maligoos observatores, et supplantatores circa se congregaverit, meote evanescit; et sic deinde per aberratiooes miouit superbiam, quaodoquidem rationum ope noluit. Propterea in iudiciis, et certaminibus superbi deprimuotur. Idcirco Timocreon Seriphius, cum superbus esset, ad eum, qui interrogabat, cur introisset, et unde esset, dixit: *audies paullo post per praeconem*. Inito autem intus certamine, adeo spectatoribus iufensus fuit, ut moderator certaoinis extendens virgam e tribunali fere os ei occluserit. Quare devictus, cum eo ingrediebatur, interrogatus undenam esset, *Seriphius* respondebat. ¶ Cogitare etiam oportet, quod propter spleodidam fortuosm sbscedat, et deficiat homini coosilium, et in humillimo statu mox adparebit.

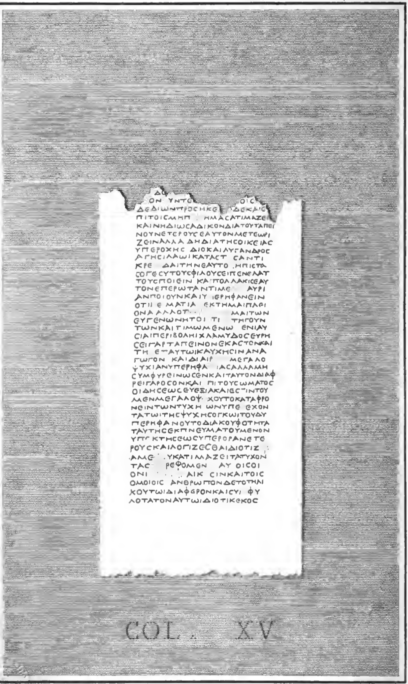
CAP. XI.

Reminiscendum, quomodo erraverint superbi, qui sine ullius adiutorio negotia tractarunt, contra quam belle, qui ab aliis fuerunt adiuti.

CAP. XII.

Propter splendidam fortunam saepe deficit homini consilium et prudentia.

V. 23. Τιμοκρεων Σεριφιος. De hoc Timocreonte Seriphio nullum verbum apud veteres invenimus: qui procul dubio diversus est a Comico Timocreonte Rhodio, de quo veteres loquuntur. Hanc igitur historiolam debemus uni Philodemo.

ΔΕ
ΟΝ ΥΝΤΕ ΟΙϹ
ΔΕΔΙΩΝΤΠΡΟϹΗΚΕ ΔΕΚΑΙϹ
ΠΙΤΟΙϹΜΗΠ ΗΜΑϹΑΤΙΜΑΖΕΙ
ΚΑΙΝΗΔΙΩϹΑΔΙΚΟΝΔΙΑΤΟΥΤΑΠΕΙ
ΝΟΥΝΕΤΕΡΟΥϹΕΑΥΤΟΝΜΕΤΕΩΡΙ
ΖΕΙΝΑΛΛΑ ΔΗΔΙΑΤΗϹΟΙΚΕΙΑϹ
ΥΠΕΡΟΧΗϹ ΔΙΟΚΑΙΛΥΓΑΝΔΡΟϹ
ΑΓΗϹΙΛΑΩΙΚΑΤΑϹΤ ϹΑΝΤΙ
ΚΡΕ ΔΑΙΤΗΝΕΑΥΤΟ ΗΠΙϹΤΑ
ϹΟΓΕϹΥΤΟΥϹΦΙΛΟΥϹΕΙΠΕΝΕΛΑΤ
ΤΟΥϹΠΟΙΕΙΝ ΚΑ ΠΟΛΛΑΚΙϹΕΑΥ
ΤΟΝΕΠΕΡΩΤΑΝΤΙΜΕ ΑΥΡΙ
ΑΝΠΟΙΟΥΝΚΑΙΥ ΙΕΡΗΦΑΝΕΙΝ
ΟΤΙΙ Ε ΜΑΤΙΑ ΕΚΤΗΜΑΙΠΑΡΙ
ΟΝΑ ΑΛΛΟΤ ΜΑΙΤΩΝ
ΕΥΓΕΝΩΝΗΤΟΙ ΤΙ ΤΗΓΟΥΝ
ΤΩΝΚΑΙΤΙΜΩΜΕΝΩ ΕΝΙΑΥ
ϹΙΑΙΠΕΡΙΒΟΛΗΙΧΛΑΜΥΔΟϹΕΥΡΗ
ϹΕΙΓΑΡΤΑΠΕΙΝΟΝΕΚΑϹΤΟΝΚΑΙ
ΤΗ Ε ΑΥΤΩΙΚΑΥΧΗϹΙΝΑΝΑ
ΓΩΓΟΝ ΚΑΙΔΙΑΙΡ ΜΕΓΑΛΟ
ΨΥΧΙΑΝΥΠΕΡΗΦΑ ΙΑϹΑΛΛΑΜΗ
ϹΥΜΦΥΡΕΙΝΩϹΕΝΚΑΙΤΑΥΤΟΝΔΙΑΦ
ΡΕΙΓΑΡΟϹΟΝΚΑΙ ΠΙΤΟΥϹΩΜΑΤΟϹ
ΟΙΔΗϹΕΩϹΕΥΕΞΙΑΚΑΙΕϹ ΙΝΤΟΥ
ΜΕΝΜΕΓΑΛΟΨ ΧΟΥΤΟΚΑΤΑΦΡΟ
ΝΕΙΝΤΩΝΤΥΧΗ ΩΝΥΠΕ ΕΧΟΝ
ΤΑΤΩΙΤΗϹΨΥΧΗϹΟΓΚΩΙΤΟΥΔΥ
ΠΕΡΗΦΑΝΟΥΤΟΔΙΑΚΟΥΦΟΤΗΤΑ
ΤΑΥΤΗϹΕΚΠΝΕΥΜΑΤΟΥΜΕΝΟΝ
ΥΠΓ ΚΤΗϹΕΩϹΥΠΕΡΟΡΑΝΕΤΕ
ΡΟΥϹΚΑΙΛΟΓΙΖΕϹΘΑΙΔΙΟΤΙΖ
ΑΜΕ ΥΚΑΤΙΜΑΖΕΙΤΑΤΥΧΟΝ
ΤΑϹ ΡΕΦΟΜΕΝ ΑΥ ΟΙϹΟΙ
ΟΝΙ ΑΙΚ ϹΙΝΚΑΙΤΟΙϹ
ΟΜΟΙΟΙϹ ΑΝΘΡΩΠΟΝΔΕΤΟΤΗΝ
ΧΟΥΤΩΙΔΙΑΦΕΡΟΝΚΑΙϹΥΙ ΦΥ
ΛΟΤΑΤΟΝΑΥΤΩΙΔΙΟΤΙΚΕΚΟϹ

COL. XV

Genn. Casanova dis. *Ant. Casanova inc.*

COLUMNA XV.

. . . . οἱ δε δι' ὡν προσηκει, ὁ δε και επι τοις μη προς ἡμας ατιμαζει. Και νη Δι' ὡς αδικον δια του ταπεινουν ἑτερους, ἑαυτον μετεωριζειν, αλλα δη δια της οικειας ὑπεροχης. Διο και Λυσανδρος Αγεσιλαῳ καταστασαντι χρεωδαιτην ἑαυτον, ηπιστασο γε συ τους φιλους, ειπεν, ελαττους ποιειν. Και πολλακις ἑαυτον επερωταν, τι μεν αγαυριαν ποιουν, και ὑπερηφανειν; ὁτι κερματια κεκτημαι πλειονα; αλλ' ὁτι ὑπερεχομαι των ευγενων, ητοι στρατηγουντων, και τιμωμενων ενιαυσια περιβολη χλαμυδος; Εὑρησει γαρ ταπεινον ἑκαστον, και την επ' αυτῳ καυχησιν αναγωγον. Και διαιρειν μεγαλοψυχιαν ὑπερηφανιας, αλλα μη συμφυρειν, ὡς ἑν, και ταυτον· διαφερει γαρ, ὁσον και επι του σωματος οιδησεως ευεξια· και εστιν του μεν μεγαλοψυχου το καταφρονειν των τυχηρων, ὑπερεχοντα τῳ της ψυχης ογκῳ· του δ' ὑπερηφανου το δια κουφοτητα ταυτης εκπνευματουμενον ὑπο κτησεως ὑπεροραν ἑτερους· Και λογιζεσθαι, διοτι ζωα μεν ουκ ατιμαζει τα τυχοντα συντρεφομενα αυτοις, οἱον ἱπποις, και κυσιν, και τοις ὁμοιοις· ανθρωπον δε το τηλικουτῳ διαφερον, και συμφυλοτατον αυτῳ, διοτι κεκοσμηκε

illi quidem in iis rebus, in quibus convenit, hic vero etiam in iis, quae extra nos sunt, contemnit. Et per Iovem quam iniustum est alios deprimendo seipsum extollere, *non vero* per propriam excellentiam. Quapropter etiam Lysander Agesilao, qui ipsum constituerat carnium distributorem, *noveras*, inquit, *tu amicos conculcare*. ¶ Saepe etiam opus est seipsum interrogare, quid sic faciat eum insolescere, ac superbire: num quia nummulos possideo plures? an quia nobilibus, vel imperatoribus, et annua chlamyde insignibus antecello? Inveniet enim unumquemque miserum esse, et ob idipsum gloriationem ineptam. ¶ Et distinguere magnanimitatem a superbia, non autem confundere, ut unum et idem; differunt enim, quantum bona corporis habitudo a tumescentia: magnanimi quidem est spernere fortunae bona, quippe ipsis animi eminentia praestat; superbi autem ob animi levitatem inflari, et propter suas possessiones alios despicere. ¶ Et considerare, cur bruta animalia non despiciunt alia viliora, quae cum ipsis nutrita fuerunt, ut equis, et canibus, et hisce similibus adcidit; hominem vero, genus adeo a brutis differens, et sibimet cognatione coniunctissimum homo despicit, quia *mentem studiis* exornavit...

CAP. XIII.

Iuvat se ipsum saepe interrogare, cur tantopere superbiat, cum unusquisque miser sit.

CAP. XIV.

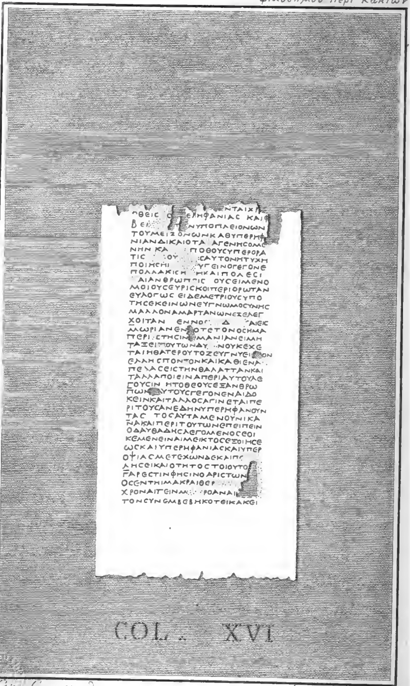
Distinguenda magnanimitas a superbia.

CAP. XV.

Considerandum, cur bruta animalia non despiciant viliora, quae secum nutrita fuere; homo vero hominem sibi coniunctissimum.

ADNOTATIONES.

V. 7. Λυσανδρος Αγεσιλαῳ. Totidem fere verbis horum dialogum narrat Plutarchus in *Lysandri vita* pag. 447. τοις πολλοις στρατιωταις ἡγεμονας πραγματων, και διοικησεις πολεων αποδιδους, τον Λυσανδρον απεδειξε κρεωδαιτην . . . . . εδοξεν ουν Λυσανδρῳ δια λογων προς αυτον ελθειν, και γινεται βραχυς, και λακωνικος αυτων διαλογος· η καλως ηδεις, ω Αγεσιλαε, φιλους ελαττουν; και ὁς· αν γε εμου βουλονται μειζονες ειναι. *Agesilaus quum rebus gerendis multos praeficeret gregarios milites, eosque urbibus regendis praeponeret, Lysandro carnium dividendarum adtribuit munus. . . . . Quare visum est Lysandro in sermonem cum illo venire, fitque concisum, et laconicum colloquium: Nae tu bene, inquit, nosti, Agesilaë, amicos conculcare? Ibi ille: sane si me esse maiores velint.*

ΝΤΑΙΧΗ
ΠΘΕΙϹ Ο ΕΡΗΦΑΝΙΑϹ ΚΑΙΦ
ΒΕΙ ΝΥΠΟΠΛΕΙΟΝΩΝ
ΤΟΥΜΕΙΖΟΝΩΝΚΑΘΥΠΕΡΗΦ
ΝΙΑΝΔΙΚΑΙΟΤΑ ΑΓΕΝΗϹΟΜΕ
ΝΗΝ ΚΑ ΠΟΘΟΥϹΥΠΕΡΟΡΑ
ΤΙϹ ΟΥ ϹΑΥΤΟΝΗΤΥΧΗ
ΠΟΙΗϹΗΙ ΥΓΕΙΝΟΓΕΓΟΝΕ
ΠΟΛΛΑΚΙϹΗ ΗΚΑΙΠΟΛΕϹΙ
ΑΙΑΝΘΡΩΠΟΙϹ ΟΥϹΕΙΜΕΝΟ
ΜΟΙΟΥϹΕΥΡΙϹΚΟΙΠΕΡΙΟΡΩΤΑΝ
ΕΥΛΟΓΩϹ ΕΙΔΕΜΕΤΡΙΟΥϹΥΠΟ
ΤΗϹΕΚΕΙΝΩΝΕΥΓΝΩΜΟϹΥΝΗϹ
ΜΑΛΛΟΝΑΜΑΡΤΑΝΩΝΕΞΕΛΕΓ
ΧΟΙΤΑΝ ΕΝΝΟϹ Δ ΑΙΕΚ
ΜΩΡΙΑΝΕΝ ΟΤΕΤΟΝΟϹΗΜΑ
ΠΕΡΙ ΕΤΗϹΙΝ ΜΑΝΙΑΝΕΙΜΗ
ΤΑΞΕΙ ΟΥΤΩΝΑΥ ΝΟΥΚΕΧΕ
ΤΑΙΗΘΑΤΕΡΟΥΤΟΖΕΥΓΝΥΕΙ ΟΝ
ΕΛΛΗϹΠΟΝΤΟΝΚΑΙΚΑΘΙΕΝΑ
ΠΕ ΛΑϹΕΙϹΤΗΝΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙ
ΤΑΛΛΑΠΟΙΕΙΝΑΠΕΡΙΑΥΤΟΥΛΕ
ΓΟΥϹΙΝ ΗΤΟΘΕΟΥϹΕΞΑΝΘΡΩ
ΠΩΝ ΑΥΤΟΥϹΓΕΓΟΝΕΝΑΙΔΟ
ΚΕΙΝΚΑΙΤΑΛΛΟϹΑΓΙΝΕΤΑΙΠΕ
ΡΙΤΟΥϹΑΝΕΔΗΝΥΠΕΡΗΦΑΝΟΥΝ
ΤΑϹ ΤΟϹΑΥΤΑΜΕΝΟΥΝΙΚΑ
ΝΑΚΑΙΠΕΡΙΤΟΥΤΩΝΕΠΕΙΠΕΙΝ
ΟΔΑΥΘΑΔΗϹΛΕΓΟΜΕΝΟϹΕΟΙ
ΚΕΜΕΝΕΙΝΑΙΜΕΙΚΤΟϹΕΞΟΙΗϹΕ
ΩϹΚΑΙΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑϹΚΑΙΥΠΕΡ
ΟΨΙΑϹΜΕΤΕΧΩΝΔΕΚΑΙΠΕ
ΛΗϹΕΙΚΑΙΟΤΗΤΟϹΤΟΙΟΥΤΟ
ΓΑΡΕϹΤΙΝΦΗϹΙΝΟΑΡΙϹΤΩΝ
ΟϹΕΝΤΗΙΜΑΚΡΑΙΘΕΡ
ΧΡΟΝΑΙΤΕΙΝΑ ΡΟΑΝΑΙ
ΤΟΝϹΥΝΕΜΒΕΒΗΚΟΤΕΙΚΑΚΕΙ

COL. XVI

Gio. Casanova dis. *Ant. Casanova inc.*

COLUMNA XVI.

.... επαιρονται χρησθεισης της ὑπερηφανιας. Και φοβεισθαι οργην ὑπο πλειονων αυτου μειζονων καθ ὑπερηφανιαν δικαιοτατα γενησομενην. Και ει ποθ᾽, ὁυς ὑπερορᾳ τις επικουρους, αυτον ἡ τυχη ποιηση ὑποζευγειν (ὁ γεγονε πολλακις ηδη και πολεσι, και ανθρωποις), τους ει μεν ὁμοιους ευρισκοι, περιορωτ᾽ αν ευλογως· ει δε μετριους, ὑπο της εκεινων ευγνωμοσυνης μαλλον ἁμαρτανων εξελεγχοιτ᾽ αν. Εννοειν δε, ὁτι και εις μωριαν εκοτε το νοσημα περιστησιν, η μανιαν· ει μη ταξει τουτων δυοιν ουκ εχεται, η θατερου, το ζευγνυειν τον Ελλησποντον, και καθιεναι πεδας εις την θαλατταν, και τ᾽αλλα ποιειν, ἁ περι αυτου λεγουσιν· η τους Θεους εξ ανθρωπων αυτους γεγονεναι δοκειν, και ταλλ᾽, ὁσα γινεται περι τους ανεδην ὑπερηφανουντας. Τοσαυτα μεν ουν ἱκανα και περι τουτων επειπειν. Ο᾽ δ᾽ Αυθαδης λεγομενος εοικε μεν ειναι μεικτος εξ οιησεως, και ὑπερηφανιας, και ὑπεροψιας, μετεχων δε και πολλης εικαιοτητος. Τοιουτος γαρ εστιν, φησιν ὁ Αριστων Χιος εν τη Μακρᾳ Θεραπεια. ὡς αισχρον αιτειν μη προαναισχυντητον συνεμβεβηκοτ᾽, ει κακεινο

....extolluntur consulente superbia. ¶ Et iram timere *debet* a pluribus ipso maioribus, quae ob eius superbiam iustissime excitabitur. Et si quando sors fecerit, ut illi, quos auxiliatores despexit, ipsum submittant (quod saepe iam adcidit et urbibus, et viris), hos si sibi similes inveniet, iure meritoque vapulabit; sin vero modestos homines, ex eorum probitate magis de suo errore redarguetur.

CAP. XVI. Timenda superbo est indignatio, quam excitat in viris ipso maioribus.

¶ Recogitare porro *debet*, quomodo in dementiam quoque huiusmodi morbus aliquando degeneret, vel in furorem; nisi etiam utriusque, vel alterius fines excedat Hellespontum coniungere, et mari compedes iniicere, et alia quae de eodem homine narrantur: vel sibi persuadere ex hominibus Deos evadere, et alia, quae palam a superbientibus fieri videntur. Tam multa sane de istis satis est dixisse.

CAP. XVII. Recogitandum quomodo in dementiam, vel etiam in furorem superbia degeneret.

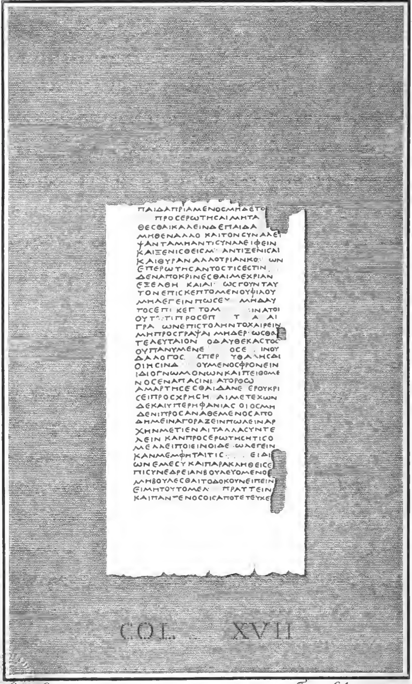
¶ Ille autem, qui Αυθαδης, *sibi placens*, nuncupatur, mixtum quid videtur esse ex adroganti sumet opinione, et superbia, et aliorum despectu, participans etiam multae temeritatis. Talis est enim, ut ait Aristo Chius in libro, cui titulus *Longa Curatio*, ut ab obvio quocumque, cuius impudentiam non norit, turpe postulet, et si illud

CAP. XVIII. Quinam superbus dicatur αυθαδης

V. 19. ζευγνυειν Ἑλλησποντον. Id certe respicit Xersem, de quo sic narrat *Herodotus* lib. VII. cap. 35. ες ταυτην την ακτην εξ Αβυδου ὁρμεωμενοι εγεφυρουν τοις προσεκειτο, την μεν λευκολινου Φοινικες, την δ᾽ ἑτερην την βιβλινην Αιγυπτιοι· εστι δε ἑπτα σταδια εξ Αβυδου ες την απαντιον· και δε εζευγμενου του πορου επιγενομενος χειμων μεγας συνεκοψετε εκεινα παντα, και διελυσε. Ὡς δ᾽ επυθετο Ξερξης δεινα ποιευμενος τον Ἑλλησποντον εκελευσε τριακοσιας επικεσθαι μαστιγι πληγας, και κατειναι ες το πελαγος πεδεων ζευγος. *Ad hanc oram ex Abydo progressi iungebant pontem ii, quibus hoc munus erat delegatum, hinc Phoenices albo lino, illinc Aegyptii sirpo. Est autem ex Abydo ad oppositam continentem septem stadiorum traiectus, quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia contudit, atque dissolvit. Quod cum audisset Xerses, indigne ferens iussit trecenta Hellesponto verbera flagello infligi, et in pelagus par compedum demitti.*

V. 29. Ὁ δ᾽ Αυθαδης. Philodemo plane concinit Theophrastus, qui in suis characteribus habet: ὁ δε αυθαδης τοιουτος τις, ὁιος ερωτηθεις ὁ δεινα που εστιν; ειπειν, πραγματα μοι μη παρεχε· και προσαγορευθεις μη αντι προσειπειν· και πωλων τι μη λεγειν τοις ωνουμενοις, ποσου αν αποδοιτο, αλλα ερωτᾳν, τι ευρισκει· *Homo sibi placens ita est comparatus, ut si quis ab ipso sciscitetur, ubi est ille? respondeat, ne mihi molestus sis: salutatus salutare invicem negligat: cumque aliquid vendit, ne dicat quidem emtoribus, quanti merces suas vendat; sed potius ipse interroget, num quid inveniat.*

V. 34. Αριστων Χιος. Rursus Aristonem, cum agnomine Χιου citat, de quo in Col. X. sine hoc agnomine; sed eumdem esse, qui illic επιστολιμαιου βιβλιου scriptor dicitur minime dubito; id enim a Laërtio habemus. Huius vero libri της μακρας θεραπειας nullibi mentionem invenio.

Gem Casanova dis *Franc Celentano inc*

COLUMNA XVII.

παιδα πριαμενος, μηδε τουτον προσερωτησαι, μητ' ανατιθεσθαι, καλειν δε παιδα, και μηθεν αλλο. και τον συναλειψαντα μη αντισυναλειφειν· και ξενισθεις μη αντιξενισαι· και θυραν αλλοτριαν κοπτων, επερωτησαντος, τις εστιν; μηδεν αποκρινεσθαι, μεχρι αν εξελθη. και ἁπλως γουν ταυτον επισκεπτομενου φιλου, μη λεγειν, πως εχεις; μηδ' αυτος επισκεπτομενος τινα τοιουτο τι προσεπερωτησαι· και γραφων επιστολην το χαιρειν μη προσγραψαι, μηδ' ερρωσθαι τελευταιον. Ὁ δ' Αυθεκαστος ου πανυ μεν εικαιος εστιν, ουδ' αλογος, ὥσπερ ὁ Αυθαδης, δι' οιησιν δε δοκουμενος φρονειν ιδιογνωμονων, και πειθομενος εν ἁπασιν κατορθωσεσθαι, ἁμαρτησεσθαι δ' αν ἑτερου κρισει προσχρησηται, μετεχων δε και ὑπερηφανιας· οιος μηδενι προσαναθεμενος αποδημειν, αγοραζειν, πωλειν, αρχην μετιεναι, τ' αλλα συντελειν· καν προσερωτηση τις, ὁ μελλει ποιειν, οιδ' εγω, λεγειν· καν μεμφηται τις, επιμειδιων, εμε συ; και παρακληθεις επι συνεδρειαν βουλευομενος, μη βουλεσθαι το δοκουν ειπειν, ει μη τουτο μελλει πραττειν· και παν γενος, οἷς αποτετευχε

... cum puerum emat, huuc neque interroget, neque aliquid mandet, sed puerum vocet, et nihil aliud; et uugentem non vicissim iuungat; et hospitio exceptus non vicissim excipiat; et cum alienam portam pulset, interrogante famulo, quis est? nihil respondeat, donec is exeat; et uimia sane cum simplicitate, si amicus ipsum visitet, uon dicat, quomodo te habes? neque si ipse alium visitet, aliquid simile iuterroget: et cum epistolam scribat, neque *salve* iu principio, nec in fine adponat *vale*. ¶ Αυθεκαστος autem, hoc est, *qui se putat tantumdem valere, ac singuli omnes*, nou omnino vanus est, uec absnrdus, ut *sibi placens*. Sed quoniam propter magnam sui opinionem sibi videtur sapere, si proprio sensu omnia statuat, et persnasus est se recte in omnibus acturum, atque adeo erraturum, si alterins iudicio utatur, quippe participat etiam snperbiae; ipse solns neminem consulens peregre proficiscitur, emit, vendit, imperinm dimittit, et alia perficit: et si quis eum interroget, quid sit facturus, respondet: *ego novi*: et si quis eum accnset, inrideus dicit: *tu me*? et si in concilium advocetur, ut sententiam suam proferat, quid sibi videatur, dicere recusat, nisi id, quod dixerit, sint facturi: et in omui rerum genere, ea, in quibus aberraverit....

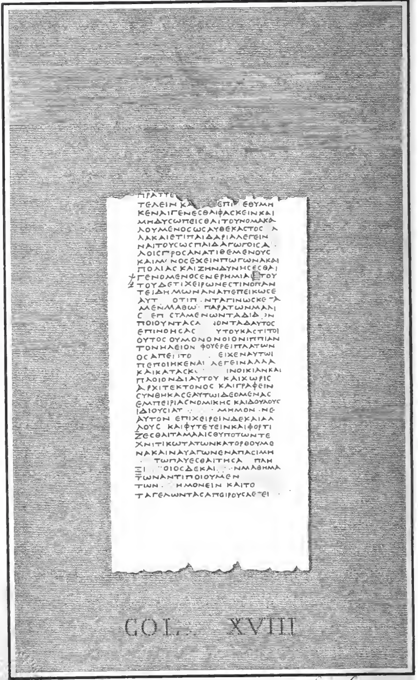
CAP. XIX.
Quis dicatur αυθεκαστος.

V. 15. Χαιρειν. Ex his Philodemi verbis facile, ni fallor, dirimi lis potest, quae inter Laërtii interpretes exagitata est. Hinc enim non modo eruitur Philodemi aevo receptam vulgari usu salutandi formulam χαιρειν in epistolarum initio, sed etiam illam ipsam esse, quae olim Epicuro magistro, eiusque discipulis placuerit. Secus enim tam studiosus Epicuri sectator praeterire sine piaculo non poterat solemnem formulam, si diversa fuisset ab ipsis usurpata. Hinc ergo colligere licet Laërtii loca, ubi abiudicasse videtur Epicuro τε χαιρειν, vel in mendo cubare, vel aliter esse interpretanda. Et re quidem vera ecquis sibi persuadeat Laërtium adeo laeva mente fuisse, qui *lib. III. segm.* 61. scripserit Platoni placuisse verbum ευπραττειν, Epicuro autem ευ διαγειν; mox vero *lib. X. segm. 14* dicat eidem Epicuro placuisse verbum ευπραττειν, και σπουδαιως ζην? cum ipsemet tres Epicuri epistolas referat, quae τε χαιρειν praeferunt? *Quid hoc monstri!* iure exclamat Casaubonus in suis adnotationibus, *nam quis dicat, aut suspicetur in his tot locis vel τυπογραφικον ἁμαρτημα, vel librariorum, vel μνημονικον Laërtii?* Adde, quod idem Casaubonus observat, nempe in Epicuri morientis epistola, quam Tullius *lib. II. de Finib.* recitat, non nisi το χαιρειν fuisse inscriptum; quandoquidem is Latine vertit *salutem.* Vide, si lubet, quae fusius in hac solvenda quaestione adnotarunt Menagius, Gassendus, et Casaubonus in citatis Laërtii locis. Verum si, quid sentiamus, audire non piget, adcipe. Laërtius *lib. III. in Platone, segm. 61* eius scripta enumerans, inter alia sic habet: επιστολαι τρισκαιδεκα ηθικαι, εν αἱς εγραφεν ευπραττειν· *epistolae tredecim, in quibus scripsit bene agere;* deinde legitur: Επικουρος δε ευδιαγειν, Κλεων χαιρειν: tum vero, ad quos missae illae tredecim fuerint, enarrat. Ecquis autem non agnoscit nihil ad rem facere verba illa, sed esse purum putum alicuius grammatici glossema, quod in textum ab imperito librario inductum fuerit? Vidit certe Menagius, qui l. c. adnotavit: *haec sapiunt additamentum.* A Laërtii igitur textu sunt expungenda. Quod vero is habet *lib. X. segm. 14* de Epicuro: και εν ταις επιστολαις αντι του χαιρειν, ευπραττειν, και σπουδαιως ζην αριστον, corrupta esse fere omnes eruditi agnoverunt, cum ibidem verbum deesse viderint, et pro verbo positum illud αριστον, quod nihili est. Si igitur ita se res habet, ego quovis pignore certaverim librarii oscitantia praepositionem αντι suo loco motam fuisse, atque legendum του χαιρειν αντι ευπραττειν, non contra. Id autem nobis suadet totus Laërtii contextus, ait enim: Επικουρος σαφης δ᾽ ην ουτως, ὡς και εν τῳ περι της ῥητορικης αξιοι μηδεν αλλο, η σαφηνειαν απαιτειν, και εν ταις επιστολαις αντι του χαιρειν ευπραττειν, και σπουδαιως ζην. *Adeo clarus in dictione erat, ut in libro de Rhetorica nihil aliud, quam perspicuitatem quaerendam censeret.* Et paullo superius dixerat: κεχρηται δε λεξει κυριᾳ κατα των πραγματων: *utitur in rebus dictione propria.* Si ita est, amabo te, quid putas clarius potuisse in suis epistolis ab Epicuro efferri, qui το χαιρειν ultimum hominis finem esse censebat, omnibusque idcirco adprecandum, diceretne propria voce χαιρειν, an potius ευπραττειν, quod lato tantum sensu continere το χαιρειν valet? Quid vero quod idem Laërtius tres eius epistolas recitat, quibus τε χαιρειν unice praeponit? Nonne hoc potius librarii ἁμαρτημα dicemus, et illud αντι loco non suo movebimus, ut salva sint omnia, et sibimet Laërtius constet?

Restat tamen evellendus alter scrupulus, quem eruditis ingerunt Luciani verba *De lapsu inter salutandum*, ubi leguntur: Επικουρος ανηρ πανυ χαιρων, τῳ χαιρειν και την ἡδονην προς ἁπαντων αἱρουμενος εν ταις σπουδαιοτεραις επιστολαις (εισι δε αυται ολιγαι), και εν ταις προς φιλτατους μαλιστα ὑγιαινειν ευθυς εν τῃ αρχῃ προσταττει. Haec enim, si quam minima mutatione unius litterulae legas τε pro τῳ χαιρειν, atque vertas: » Epicurus vir gaudens, » qui gaudium et voluptatem omnibus rebus praeferebat, in epistolis gravioribus (quae » sunt paucae), et quas praecipuo ad amicissimos scripsit, *bene valere* statim in principio » iubet » nullum negotium facessunt. Esto, quod Lucianus ait: quid inde? Id fortasse Laërtium latuit, sed vulgatae eius lectioni nihilum favet; atque adeo confirmat τε χαιρειν fuisse solemnem in Epicuri epistolis formulam, exceptis paucis, in quibus quaecumque de causa praetulit το ὑγιαινειν.

V. 17. Ὀδ᾽ Αυθεκαστος. In interpretanda hac voce insudarunt tam lexicographi, quam eruditi; prae ceteris Hesychius, qui reddit: Αυθεκαστος ακριβης, αυστηρος τῳ λογῳ, απαρακαλυπτος, η τῳ τροπῳ απλους, ελευθεριος, αξιοπιστος, αυταρεσκος. Quare Sallierius *ad Thom. Mag.* recte adnotat hoc nomen *ex eorum numero esse, quae modo in bonam, modo in malam partem adcipi possunt:* et ipsemet recitatis veterum scriptorum testimo-

niis docet. Idemque confirmat Vyttembachius *ad Plutarchi libellum de educatione puerorum*. Qui etiam huius vocis ετυμον conatur elicere, atque sit: *est ab* αυτοεκαστος *ipse solus, qui per se ipse spectatur, non aliis obsequi, solam veritatem sequi vult*. Stephanus vero ante ipsum, Budaeo auctore, reddiderat: *severus, natura rigidus, exacte rectum verumque persequens;* et de vocis origine sic subdit: *Vnde autem significationem adceperit hoc vocabulum, a nemine adnotatum reperio; quare nihil praeter divinationem meam hac de re adferre possum. Ea autem est: inde* αυθεκαστος *significare rigidum, quod, qui huiusmodi est, ea, quorum sibi reddendam rationem putat,* αυτα εκαστα *adcuratissime recenseat, et computet, timens, ne quid sibi numero elabatur. Sic certe Gallis de homine, qui nihil omnino sibi vult de suo iure decedere, dicitur*: il n' a garde de laisser passer treze pour donze. *Haec est inquam mea divinatio, quam qui non probabit, vicissim suam adferat*. Videamus nunc, an haec divinatio respondeat characteri του αυθεκαστου, qualem heic describit Philodemus. Αυθεκαστος, ait is, *non omnino vanus homo, nec absurdus est, ut sibi placens, sed, qui propter magnam sui opinionem sibi videtur sapere, ei proprio sensu omnia statuat, et persuasus est se recte in omnibus acturum, atque adeo erraturum, si alterius iudicio utatur, quippe participat etiam superbiae;* deinde describit, quomodo in cunctis negotiis ex praeconcepta sui opinione superbiam exserat, et nemini unquam cedat; denique concludit: *nec huiusmodi nomen erubescit, cum ipsum vocant* αυθεκαστον. Quibus satis ostendit huiusmodi nomen pravo sensu adceptum vulgo fuisse, et vitio, non laudi vertendum etiam hominibus τῳ τροπῳ ἁπλοις, ελευθεριοις, αξιοπιστοις, propter superbiam, quae eos rigidos, et inflexibiles reddit. Idemque magis inferius confirmat Col. XIX., ubi incommoda, quae laboranti hoc vitio obveniunt, recenset, nempe ut necessario *in multarum rerum poenitentiam incidat, et contumelias colligat, et delirus adpelletur*. Quae cum ita sint, facile nos divinare posse videmur, saltem ex Philodemi mente, huius vocabuli originem, et significationem, ut scilicet αυτος ἑκαστος dicatur, *qui se tantumdem valere, quantum singuli omnes, autumat*. Quapropter sic reddendum putavimus. Utere, si lubet.

Casanova dis.

Luigi Corazza inc.

COLUMNA XVIII.

πραττειν προαιρεισθαι, και συντελειν, και ταδ' επιτεθυμηκεναι γενεσθαι Φασκειν, ϗ μη δυσωπεισθαι τȣνομα, καλȣμενος ὡς Αυθεκαστος· αλλα ϗ ετι παιδαρια λεγειν ειναι τȣς, ὡς παιδαγωγοις αλλοις προσανατιθεμενȣς, ϗ μονος εχειν πωγωνα, ϗ πολιας, και ζην δυνησεσθαι γενομενος εν ερημιᾳ· Τȣτȣ δ' ετι χειρων εστιν ὁ Παντειδημων αναπεπεικως ἑαυτῳ, ὁτι παντα γινωσκει, τα μεν μαθων παρα των μαλιστ' επισταμενων, τα δ' ιδων ποιȣντας μονον, τα δ'αυτος επινοησας εξ αὑτȣ· καστι τοιȣτος ȣ μονον, οἱον Ἱππιαν τον Ηλειον, εφ' οὗ ερει Πλατων, ὁσα περι του αυτȣ ειχεν, αυτῳ πεποιηκεναι λεγειν· αλλα ϗ κατασκευαζειν οικιαν, ϗ πλοιον δι' αὑτȣ, ϗ χωρις αρχιτεκτονος· ϗ γραφειν συνθηκας ἑαυτῳ δεομενας εμπειριας νομικης· ϗ δȣλȣς ιδιȣς ιατρευειν, μη μονον ἑαυτον, επιχειρειν δε ϗ αλλους· ϗ Φυτευειν· ϗ Φορτιζεσθαι τα μαλισθ' ὑπο των τεχνικωτατων κατορθȣμενα· ϗ ναυαγων εν ἁπασι, μηδ' οὑτω παυεσθαι της αποπληξιας, οιας δε ϗ των μαθηματων αντιποιȣμενος παντων, ασχημονειν· ϗ τȣς καταγελωντας απειρȣς λεγειν

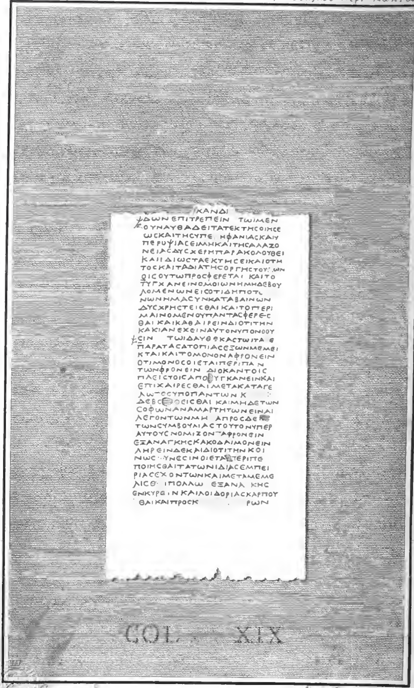
......consulto id agere, et perficere sibi propositum fuisse ait, et exoptasse, ut ita eveniret; nec huiusmodi nomen erubescit, cum ipsum vocant *Authecaston*; quin etiam puerulos istos adpellat, utpote qui aliis paedagogis se tradunt; se vero solum ait barbam habere, et canos, et vivere posse in solitudine.

CAP. XX.

Αυθεκαστȣ peior est παντειδημων.

¶ Isto antem vel peior est *Omniscius*, qni sibi ipse persuadet omnia novisse, quia partim ab adprime doctis didicerit, partim qnia viderit tantum ab aliis fieri, partim denique, quia proprio marte excogitaverit: et talis est, qui dicat, se non solum, ut Hippiam Eleum, de quo loquitur Plato, omnia, quae circa se haberet, sibimet elaborasse; sed etiam per se, et sine architecto domum, et navem instrnere posse; et tabulas, quae legali peritia indigeant, conscribere; et propriis servis, ne dum sibi, mederi, et aliis etiam manus adhibere; et plantare; et suscipere ea praesertim opera, quae nonnisi a peritissimis artificibus felici gerruntur successu: et licet in omnibus pessum eat, nc sic quidem a stupiditate cessat: et solus contra omnes disciplinss agit sine ulla verecundia; et qui ipsum derident, imperitos vocat

V. 19. 20. Ἱππιαν τον Ηλειον. Platonis testimonium, quod noster advocat, habes in dialogo, cui titulo Ἱππιας ελαττων, η περι Ψευδους. Videsis.

ΚΑΝΔΙ
ΔΩΝΕΠΙΤΡΕΠΕΙΝ ΤΩΙΜΕΝ
ΟΥΝΑΥΘΑΔΕΙΤΑΤΕΚΤΗϹΟΙΗϹΕ
ΩϹΚΑΙΤΗϹΥΠΕ ΗΦΑΝΙΑϹΚΑΙΥ
ΠΕΡΥΨΙΑϹΕΙΜΗΚΑΙΤΗϹΑΛΑΖΟ
ΝΕΙΑϹΔΥϹΧΕΡΗΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ
ΚΑΙΙΔΙΩϹΤΑΕΚΤΗϹΕΙΚΑΙΟΤΗ
ΤΟϹΚΑΙΤΑΔΙΑΤΗϹΟΡΓΗϹΤΟΥ ΩΝ
ΟΙϹΟΥΤΩΠΡΟϹΦΕΡΕΤΑΙ ΚΑΙΤΟ
ΤΥΓΧΑΝΕΙΝΟΜΟΙΩΝΗΜΗΔΕΒΟΥ
ΛΟΜΕΝΩΝΕΙϹΟΤΙΔΗΠΟΤΕ
ΝΩΝΗΜΑϹΥΝΚΑΤΑΒΑΙΝΩΝ
ΔΥϹΧΡΗϹΤΕΙϹΘΑΙΚΑΙΤΟΠΕΡΙ
ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΥΠΑΝΤΑϹΦΕΡΕϹ
ΘΑΙΚΑΙΚΑΘΑΙΡΕΙΝΔΙΟΤΙΤΗΝ
ΚΑΚΙΑΝΕΧΕΙΝΑΥΤΟΝΥΠΟΝΟΟΥ
ϹΙΝ ΤΩΙΔΑΥΘΕΚΑϹΤΩΙΤΑ Ε
ΠΑΡΑΤΑϹΑΤΟΠΙΑϹΕΞΩΝΜΕΜΕΙ
ΚΤΑΙΚΑΙΤΟΜΟΝΟΝΑΦΡΟΝΕΙΝ
ΟΤΙΜΟΝΟϹΟΙΕΤΑΙΠΕΡΙΠΑΝ
ΤΩΝΦΡΟΝΕΙΝ ΔΙΟΚΑΝΤΟΙϹ
ΠΑϹΙϹΤΟΙϹΑΠΟ ΥΓΚΑΝΕΙΝΚΑΙ
ΕΠΙΧΑΙΡΕϹΘΑΙΜΕΤΑΚΑΤΑΓΕ
ΛΩΤΟϹΥΠΟΠΑΝΤΩΝΚ
ΔΕΒϹ ΘΕΙϹΘΑΙ ΚΑΙΜΗΔΕΤΩΝ
ϹΟΦΩΝΑΝΑΜΑΡΤΗΤΩΝΕΙΝΑΙ
ΛΕΓΟΝΤΩΝΜΗ ΑΠΡΟϹΔΕ
ΤΩΝϹΥΜΒΟΥΛΙΑϹΤΟΥΤΟΝΥΠΕΡ
ΑΥΤΟΥϹΝΟΜΙΖΟΝΤΑΦΡΟΝΕΙΝ
ΕΞΑΝΑΓΚΗϹΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΕΙΝ
ΛΗΡΕΙΝΔΕΚΑΙΔΙΟΤΙΤΗΝΚΟΙ
ΝΩϹ ΥΝΕϹΙΝΟΙΕΤΑ ΤΕΡΙΠΕ
ΠΟΙΗϹΘΑΙΤΑΤΩΝΙΔΙΑϹΕΜΠΕΙ
ΡΙΑϹϹΧΟΝΤΩΝΚΑΙΜΕΤΑΜΕΜΕ
ΛΙϹΘ ΙΠΟΛΛΩ ΕΞΑΝΑ ΚΗϹ
ΕΝΚΥΡΕΙΝΚΑΙΛΟΙΔΟΡΙΑϹΚΑΡΠΟΥ
ΘΑΙΚΑΙΠΡΟϹΚ ΡΩΝ

COL. XIX

Casanova del. — Ant. Casanova inc.

COLUMNA XIX.

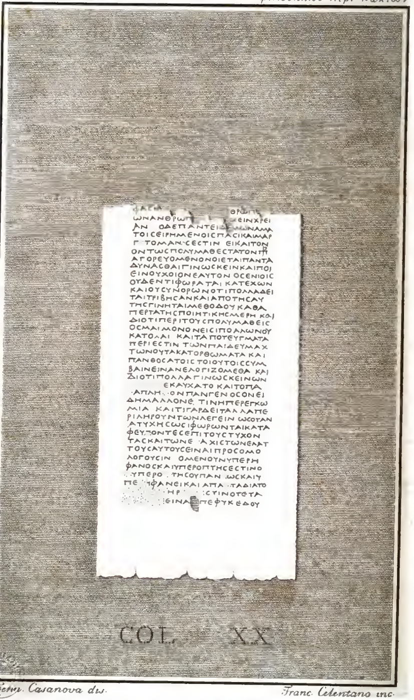
. . . . . ουκ αν δια των παιδων επιτρεπειν. Τῳ μεν ȣν Αὐθαδει τα τ' εκ της οιησεως, και της ὑπερηφανιας, ϗ ὑπεροψιας, ει μη ϗ της αλαζονειας δυσχερη παρακολȣθει, ϗ ιδιως τα εκ της εικαιστητος, ϗ τα δια της οργης τȣτων, οἱς ȣ̔τω προσφερεται, ϗ το τυγχανειν ὁμοιων, η μηδε βȣλομενων, εις ὁτι δηποτε κοινωνημα συγκαταβαινων δυσχρηστειοθαι, και το περι μαινομενȣ παντας φερεσθαι, και καθαιρειν, διοτι την κακιαν εχειν αυτον ὑπονοȣσιν. Τῳ δ' Αὐθεκαστῳ ταγε παρα τας ατοπιας, εξ ὡν μεμικται, ϗ το μονον αφρονειν, ὁτι μονος οιεται περι παντων φρονειν· διο καν τοις πλειστοις αποτυγχανειν, ϗ επιχαιρεσθαι μετα καταγελωτος ὑπο παντων, και μηδε βοηθεισθαι· ϗ μηδε των σοφων αναμαρτητων ειναι λεγοντων, μηδ' απροσδεκτων συμβȣλιας, τȣτον ὑπερ αυτȣς νομιζοντα φρονειν εξ αναγκης κακοδαιμονειν· ληρειν δε ϗ, διοτι την κοινως συνεσιν οιεται περιπεποιησθαι τα των ιδιας εμπειριας εχοντων· ϗ μεταμεμελισθαι πολλων εξ αναγκης εγκυρειν, ϗ λαιδοριας καρπȣσθαι, ϗ προσκαλεισθαι ληρων

. . . non per pueros procurare. ¶ *Sibi placentem* igitur omnia ea incommoda sequuntur, quae ex nimia sui aestimatione, ex superbia, atque ex aliorum contemptu, nisi velis etiam ex iactantia originem trahunt; et proprie, quae ex sua vanitate, atque ex indignatione illorum, adversus quos sic se gerit; ut et sibi par pari reddatur, vel id, quod nollet, ut in quemcumque conventum se insinuet, male adcipiatur, et in eum, ut furentem omnes ferantur, et insectentur; quoniam maligno ipsum morbo laborare opinantur.

CAP. XXI. Quibus incommodis obnoxius sit αυθαδης.

¶ *Authecastum* vero haec eadem sequuntur propter absurditates, quibus implicatur; ut scilicet ipse solus desipiat, quia ipse solus sibi sapere in omnibus videtur; quo fit, ut in pluribus aberret, et omnes de eius erratis gaudeant, et inrideant, neque auxilium ab ullo obtineat: et cum neque sapientes se impeccabiles esse dicant, neque consilio non indigere; is, qui prae istis sapere arbitratur, infelix ex necessitate debeat esse; nec non delirare, quoniam communem sibi sensum comparasse putat propriis experimentis; et necessario in multarum rerum poenitentiam incidere, et contumelias colligere, et delirum adpellari. . . . .

CAP. XXII. Quae incommoda sequantur αυθεκαστω.

ΔΑCΙ̣Α̣ . . Ε . . . . ΘΡΩΠ
ΩΝΑΝΘΡΩΠ . . . . ΕΙΝΧΡΕΙ
ΑΝ ΟΔΕΠΑΝΤΕΙΔ . ΩΝΑΜΑ
ΤΟΙCΕΙΡΗΜΕΝΟΙCΠΑCΙΚΑΙΜΑΡ
Γ . ΤΟΜΑΝ . CΕCΤΙΝ ΕΙΚΑΙΤΟΝ
ΟΝΤΩCΠΟΛΥΜΑΘΕCΤΑΤΟΝΠΡ
ΑΓΟΡΕΥΟΜΕΝΟΝΟΙΕΤΑΙΠΑΝΤΑ
ΔΥΝΑCΘΑΙΓΙΝΩCΚΕΙΝΚΑΙΠΟΙ
ΕΙΝΟΥΧΟΙΟΝΕΑΥΤΟΝ ΟCΕΝΙΟΙC
ΟΥΔΕΝΤΙΦΩΡΑΤΑΙ ΚΑΤΕΧΩΝ
ΚΑΙΟΥCΥΝΟΡΩΝΟΤΙΠΟΛΛΑΔΕΙ
ΤΑΙΤΡΙΒΗCΑΝΚΑΙΑΠΟΤΗCΑΥ
ΤΗCΓΙΝΗΤΑΙΜΕΘΟΔΟΥΚΑΘΑ
ΠΕΡΤΑΤΗCΠΟΙΗΤΙΚΗCΜΕΡΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΤΙΠΕΡΙΤΟΥCΠΟΛΥΜΑΘΕΙC
ΟCΜΑΙΜΟΝΟΝΕΙCΙΠΟΛΛΩΝΟΥ
ΚΑΤΟΛΑΙ ΚΑΙΤΑΠΟΤΕΥΓΜΑΤΑ
ΠΕΡΙΕCΤΙΝ ΤΩΝΠΑΙΔΕΥΜΑΧ
ΤΩΝΟΥΤΑΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΚΑΙ
ΠΑΝΘΟCΑΤΟΙC ΤΟΙΟΥΤΟΙCCΥΜ
ΒΑΙΝΕΙΝΑΝΕΛΟΓΙΖΟΜΕΘΑ ΚΑΙ
ΔΙΟΤΙΠΟΛΛΑΓΙΝΩCΚΕΙΝΩΝ
ΕΚΑΥΧΑΤΟ ΚΑΙΤΟΠΑ
. ΑΠΑΗ . . ΟΝΠΑΝΓΕΝΟCΟΝΕΙ
ΔΗΜΑΛΛΟΝΕ . ΤΙΝΗΠΕΡΕΓΚΩ
ΜΙΑ ΚΑΙΤΙΓΑΡΔΕΙΤΑΛΛΑΠΕ
ΡΙΛΗΡΟΥΝΤΩΝΛΕΓΕΙΝ ΩCΟΤΑΝ
ΑΤΥΧΗCΩCΙΦΩΡΩΝΤΑΙΚΑΤΑ
ΦΕΥ . ΟΝΤΕCΕΠΙΤΟΥCΤΥΧΟΝ
ΤΑCΚΑΙΤΩΝΕ . ΑΧΙCΤΩΝΕΛΑΤ
ΤΟΥCΑΥΤΟΥCΕΙΝΑΙΠΡΟCΟΜΟ
ΛΟΓΟΥCΙΝ ΟΜΕΝΟΥΝΥΠΕΡΗ
ΦΑΝΟCΚΑΙΥΠΕΡΟΠΤΗCΕCΤΙΝΟ
. . ΥΠΕΡΟ . ΤΗCΟΥΠΑΝ . ΩCΚΑΙΥ
ΠΕ . . ΦΑΝΕΙΚΑΙΑΠΑ . ΤΑΔΙΑΤΟ
. . . ΗΡ . . . CΤΙΝΟΤΕΤΑ
. . . ΕΙΝΑ . ΠΕΦΥΚΕΔΟΥ

COL. XX

Gen. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

COLUMNA XX.

. . . . ανθρωπος ων, ανθρωπων δει εχειν χρειαν. Ο' δε Παντειδημων άμα τοις ειρημενοις πασι και μαργοτομανης εστιν, ει και τον οντως πολυμαθεστατον προαγορευομενον οιεται παντα δυνασθαι γινωσκειν, και ποιειν, ουχ οίον έαυτον, ός ενιοις ουδεν τι Φωραται κατεχων, και ου συνορων, ότι πολλα δειται τριβης, αν και απο της αυτης γινηται μεθοδου, καθαπερ τα της ποιητικης μερη· και διοτι περι τους πολυμαθεις οσμαι μονον εισι πολλων, ου κατοχαι, και τ' αποτευγματα περιεστιν των παιδευματων, ου τα κατορθωματα· και πανθοσα τοις τοιουτοις συμβαινειν αν ελογιζομεθα. Και διοτι πολλα γινωσκειν, ών εικη τις εκαυχατο, και το παραπλησιον παν γενος, ονειδη μαλλον εστιν, ηπερ εγκωμια· Και τι γαρ δει τ'αλλα περι ληρουντων λεγειν, ώς όταν ατυχησωσι, Φωρωνται καταΦευγοντες επι τους τυχοντας, και των ελαχιστων ελαττους αυτους ειναι προσομολογουσιν; Ο' μεν ουν Υ'περηΦανος, και Υ'περοπτης εστιν· ό δ' Υ'περοπτης ου παντως και ύπερηΦανει· και άπαντα δια το

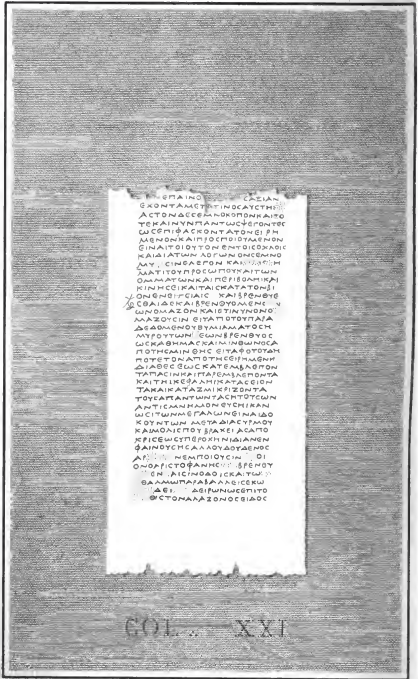
homo cum sit, necesse est, hominibus indigeat. ¶ *Omniscius* autem simul cum hisce omnibus, quae diximus, incommodis, est etiam stolide furens, etiamsi putet hominem, qui recte multiscientissimus adpellatur, omnia posse cognoscere, et facere, non seipsum solum, qui in aliquibus nihil omnino deprehenditur comprehendere; nec animadvertit, quod multae disciplinae egent exercitatione, etiamsi secundum veram methodum tractentur, uti sunt partes poëtices: et propterea apud multiscios multarum rerum odores tantum sunt, non comprehensiones, et aberrationes potius disciplinarum, non rectae institutiones: nec non alia omnia sequuntur incommoda, quae ad tales viros pertinere disputavimus. Quapropter multa cognoscere, de quibus temere aliquis gloriatur, et plus minus omne rerum genus, opprobria potius sunt, quam encomia. Quid autem opus est alia de hisce nugatoribus dicere, si, cum in adversum casum incidunt, deprehendantur ad viles quosque homines confugere, et se minimis minores esse profiteantur? ¶ Ceterum Superbus est etiam Contemptor: Contemptor vero non omnino etiam Superbus; et omnia propter . . . . .

CAP. XXIII.

Quibus malis obviam it Παντειδημων.

CAP. XXIV.

Licet Superbus sit semper Contemptor; non omnis Contemptor est Superbus; sunt enim qui merito contemnuntur, ut Χειρονομοι et Βρενθυομενοι.

...ΕΠΑΙΝΟ ... ϹΑΞΙΑΝ
ΕΧΟΝΤΑΜΕΤ..ΤΙΝΟϹΑΥϹΤΗ..
ΑϹΤΟΝΔΕϹΕΜΝΟΚΟΠΟΝΚΑΙΤΟ
ΤΕΚΑΙΝΥΝΠΑΝΤΩϹΨΕΓΟΝΤΕϹ
ΩϹΕΠΙΦΑϹΚΟΝΤΑΤΟΝΕΙΡΗ
ΜΕΝΟΝΚΑΙΠΡΟϹΠΟΙΟΥΜΕΝΟΝ
ΕΙΝΑΙΤΟΙΟΥΤΟΝΕΝΤΟΙϹΟΧΛΟΙϹ
ΚΑΙΔΙΑΤΩΝΛΟΓΩΝΟΝϹΕΜΝΟ
ΜΥ..ϹΙΝΕΛΕΓΟΝΚΑΙ...Η
ΜΑΤΙΤΟΥΠΡΟϹΩΠΟΥΚΑΙΤΩΝ
ΟΜΜΑΤΩΝΚΑΙΠΕΡΙΒΟΛΗΙΚΑΙ
ΚΙΝΗϹΕΙΚΑΙΤΑΙϹΚΑΤΑΤΟΝΒΙ
ΟΝΕΝΕΡΓΕΙΑΙϹ ΚΑΙΒΡΕΝΘΥΕ
ϹΘΑΙΔΕΚΑΙΒΡΕΝΘΥΟΜΕΝ.. Ν
ΩΝΟΜΑΖΟΝΚΑΙΕΤΙΝΥΝΟΝΟ.
ΜΑΖΟΥϹΙΝ ΕΙΤΑΠΟΤΟΥΠΑΡΑ
ΔΕΔΟΜΕΝΟΥΘΥΜΙΑΜΑΤΟϹΗ
ΜΥΡΟΥΤΩΝ. ΕΩΝΒΡΕΝΘΥΟϹ
ΩϹΚΑΘΗΜΑϹΚΑΙΜΙΝΘΩΝΟϹΑ
ΠΟΤΗϹΜΙΝΘΗϹ ΕΙΤΑΦΟΤΟΥΑΗ
ΠΟΤΕΤΟΝΑΠΟΤΗϹΕΙΡΗΜΕΝΗ
ΔΙΑΘΕϹΕΩϹΚΑΤΕΜΒΛΕΠΟΝ
ΤΑΠΑϹΙΝΚΑΙΠΑΡΕΜΒΛΕΠΟΝΤΑ
ΚΑΙΤΗΙΚΕΦΑΛΗΙΚΑΤΑϹΕΙΟΝ
ΤΑΚΑΙΚΑΤΑΖΜΙΚΡΙΖΟΝΤΑ
ΤΟΥϹΑΠΑΝΤΩΝΤΑϹΗΤΟΥϹΩΝ
ΑΝΤΙϹΜΝΗΜΟΝΕΥϹΗΙΚΑΝ
ΩϹΙΤΩΝΜΕΓΑΛΩΝΕΙΝΑΙΔΟ
ΚΟΥΝΤΩΝ ΜΕΤΑΔΙΑϹΥΡΜΟΥ
ΚΑΙΜΟΛΙϹΠΟΥΒΡΑΧΕΙΑϹΑΠΟ
ΚΡΙϹΕΩϹΥΠΕΡΟΧΗΝΙΔΙΑΝΕΝ
ΦΑΙΝΟΥϹΗϹΑΛΛΟΥΔΟΥΔΕΝΟϹ
ΑΡ... ΝΕΜΠΟΙΟΥϹΙΝ . ΟΙ
ΟΝΟΑΡΙϹΤΟΦΑΝΗϹ... .ΒΡΕΝΘΥ
.. ΕΝ .ΑΙϹΙΝΟΔΟΙϹΚΑΙΤΩ..
ΘΑΛΑΜΩΠΑΡΑΒΑΛΛΕΙϹΕΚΩ
..ΔΕΙ. ΑΕΙΡΩΝΩϹΕΠΙΤΟ
.. ΘΙϹΤΟΝΑΛΑΖΟΝΟϹΕΙΔΟϹ

COL. XXI

Genny Casanova dis. Ant. Casanova inc.

COLUMNA XXI.

τον επαινου ουτως αξιαν εχοντα μετα τινος αυστηριας· τον δε Σεμνοκοπον και τοτε, και νυν παντως ψεγοντες; ὡς επιφασκοντα τον ειρημενον, και προσποιουμενον ειναι τοιουτον εν τοις οχλοις, και δια τον λογον, ὁν σεμνομυθουσιν ελεγον, και τῳ σχηματι του προσωπου, και των ομματων, και περιβολῃ, και κινησει, και ταις κατα τον βιον ενεργειαις· και βρενθυεσθαι δε, και βρενθυομενον ωνομαζον, και ετι νυν ονομαζουσιν (ειτ' απο του παραδεδομενου θυμιαματος, η μυρου των Θεων βρενθιος, ὁς καθ' ἡμας και μινθωνος απο της μινθης, ειτ' αφ' ὁτου δηποτε) τον απο της ειρημενης διαθεσεως κατεμβλεποντα πασιν, και παρεμβλεποντα, και τῃ κεφαλῃ κατασειοντα, και κατασμικριζοντα τους απαντωντας, η τους, ὡν αν τις μνημονευσῃ, καν ωσι των μεγαλων ειναι δοκουντων, μετα διασυρμου· και μολις που βραχειας αποκρισεως ὑπεροχην ιδιαν ενφαινουσης· αλλου δ' ουδενος αρειον' αν εμποιουσιν. Ὁμοιον ὁ Αριστοφανης· ὁτε βρενθυῃ τ' εν ταισιν ὁδοις, και τω 'φθαλμω παραβαλλεις· εκωμωδει δ' ὡδ' ειρωνικως επι το εχθιστον αλαζονος ειδος

Natura autem ita comparati sunt homines, ut admirentur, qui verae laudis dignitatem habet cum quadam severitate coniunctam; sed eum, qui alios adfectata gravitate fatigat, et olim, et nnnc omnino vituperent, utpote qui se talem esse manifestat, qnalis adpellatnr, et talem se ostentat in coetibus tum sermone lamentabili, quem isti mystica gravitate proferunt, tum oris et oculorum habitu, tum amictn, et incessu, et reliquis vitae actibus: ipsnmque *Brenthyum* redolere, et *Brenthyo* delibutnm dicebant, et adhuc hodie dicunt (sive qnia *Brenthyus* ab oblato thymiamate, vel unguento Deorum dicatur, ut apud nos etiam a stercore stercorosus, sive a quacumque alia origine) eum, qui ex hac dicta animi dispositione deiectis oculis omnes despicit, ac praeterit, et capite nutat, et quicumque ipsi obviam fiunt, vel quorum aliquis mentionem fecerit, vilipendit; etiamsi fuerint eorum, qui in magna snnt aestimatione, ipsis detrahendo; et vix aliqnando brevem adhibet responsionem, quae propriam animi elationem indicet; hunc nullo alio meliorem faciunt. Ita prorsns Aristophanes: *quum Brenthyo delibutus in hisce viis incedis, et oculo percurris.* Ludebat autem hoc pacto Comicus ironice infensissimum iactatoris adspectum.

V. 3. σεμνοκοπον. Vox optimae notae, ignota adhuc lexicographis.

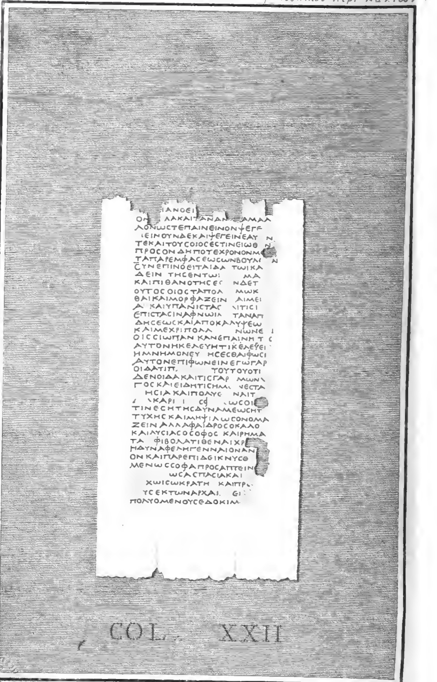
V. 13, 14. βρενθυεσθαι δε και βρενθυομενον. Haec verba, quae cum Grammaticis omnibus derivat Noster a βρενθυος, procul dubio sunt απο του βρενθου: quid autem proprie significet βρενθος, id dubium usque a Philodemi aevo fuisse adparet. Ait enim hic τον βρενθυν dictum fuisse ειτ᾽ απο του παραδεδομενου θυμιαματος, η μυρου των θεων, ειτ᾽ αφ᾽ ὁτου δηποτε h. e. *vel a thymiamate, vel ab unguento diis oblato, vel ab alia quacunque re.* Et quidem Suidas ait βρενθος esse *unguenti speciem, quibus unctae mulieres fastum animo concipiunt:* βρενθος ειδος μυρου, ᾧ χριομεναι αἱ γυναικες μεγαφρονουσι. Athenaeus vero *lib. XV* inter varias unguentorum species enumerat βρενθυον, citans Pherecratis carmen, tum βασιλειον μυρον dictum a Crate, tum denique a Sappho dictum βρενθυον βασιλειον, *brenthyum regale*, ut indicet unum idemque esse unguentum sic dictum. Ita enim Eustathius tradit βρενθυον dici μυρον τι περιᾳδομενον *unguentum quoddam decantatum*: et Helladius apud Photium, qui ait βρενθυον εστι μυρον· οἱ γαρ αλαζονευομενοι, και βρενθυομενοι μυρῳ χρησθαι ειωθεισαν, quod sane ridiculum est, *jactatores fuisse solitos ungi unguento.* Βρενθος igitur non est unguentum, ut ait Suidas, sed id, per quod sic dicitur; sicuti αμαρακος, κροκος, ῥοδον, non sunt unguentorum nomina, sed materia unde unguentum αμαρακινον, κροκινον, ῥοδινον conficiebatur. Videamus nunc, quid habeat Hesychius. Is βρενθον reddit τυμβον, seu potius τυφον, ut adnotat Stephanus h. v. βρενθος enim, teste Eustathio, adcipitur επι ὑπερηφανιας, aeque ac τυφος; itemque apud Athenaeum sub finem lib. 13. Dipnosophista ait: πολλα εστι τα λεχθεντα δια τον βρενθον ὑμων τον πολυν, ω φιλοσοφοι· *adversus nimium fastum vestrum multa commemorantur, o philosophi.* Iam vero τυφος, quod est a τυφω, *fumum edo*, nonnisi metaphorice *fastum* denotat, proprie autem *fumum*, ut proinde synonyma dicenda sint βρενθος, et τυφος.

Cur autem βρενθος idem sonet, ac τυφος, explicare nititur Etymologus, qui huiusce vocis ετυμον elicere satagens, inter alia scribit, το βρενθυεσθαι idem esse, ac δια θυμον μετεωριζεσθαι, οργιζεσθαι, θυμουσθαι, δυσχεραινειν, h. e. *animo extolli, irasci, indignari*; deinde ετυμολογιαν sic reddit: παρα το μετα βαρους θυειν, ὁ εστιν ὁρμαν. Gratias quidem Etymologo debemus, quod hoc ετυμον procul dubio a priscis Scholiastis adceptum nobis servaverit; sed bona eius pace dixerim, male interpretatus est, quum μετα βαρους θυειν explicavit ὁρμαν, *impetum facere.* Etsi enim θυειν aliquando significet *cum impetu ferri*, quod est ὁρμαν, id tamen cum *gravitate*, μετα βαρους minime congruit; impetus enim gravitati opponitur. At si verbum θυειν, unde est θυμιαμα, primario sensu adcipiatur pro *sacrificare, thus adolere, suffire*; id certe cum gravitate congruit. Si igitur βρενθος dicitur παρα το μετα βαρους θυειν, h. e. *cum gravitate numina adolere*; hinc profecto est, quod βρενθος *thymiamatis fumum, sive suffitum* significet, iuxta Etymologorum mentem: atque adeo idem est ac τυφος *fumus*, et metaphorice *fastus.*

Huc autem respexisse Philodemus noster videtur, cum inter varias του βρενθυειν derivationes primo loco posuit απο του παραδεδομενου θυμιαματος: atque adeo per ipsum βρενθυοι, et βρενθυομενοι iidem sunt, ac σεμνοκοποι, qui adfectata gravitate alios mactant; quippe sic se gerunt, quasi Numina thymiamatum fumo perfusa. Βρενθυεσθαι igitur per Philodemum est sic se gerere, quasi Numina thymiamatis fumo perfusa, eodem prope pacto, quo nos Itali dicimus *incensare*, et Galli *encenser* pro *adulari.*

V. 19. μυθωνος. derivatum adhuc lexicographis ignotum.

V. 34, 35, 36. Celeberrimum Aristophanis locum in Socratem Nub. v. 361 heic recitat Noster, veramque eius lectionem αυτογραφος exhibet. Ex quo vides legendum esse παραβαλλεις, non παραβαλλῃ, vel παραβαλλει, ut censuit Menagius; quem vide, si lubet, in notis ad Laërtii lib. II, segm. 28.

Gem. Casanova del. *Franc. Celentano inc.*

COLUMNA XXII.

. . . αλλα και ταναντια μαλλον, ὡστ᾽ επαινειν, ὁν ψεγει, ταπεινουν δε, και ψεγειν ἑαυτον τε, και τȣς οἱς εστιν ειωθεναι, προς ὁν δηποτε χρονον μετα παρεμφασεως ων βȣλεται. Συνεπινοειται δ᾽ αυτω και δεινοτης εν τω λογισματι, και πιθανοτης· εστιν δε τοιȣτος, οἱος τα πολλα μωκασθαι, και μορφαζειν, και μειδιαν, και ὑπανιστασθαι τισιν επιστασιν αφνω μετ᾽ αναπειδησεως, και αποκαλυψεως, και μεχρι πολλων φωνων, επει οἱς σιωπαν. Καν επαινη τις αυτον, η κελευη τι λεγειν, η μνημονευθησεσθαι φωσιν, αυτον επιφωνειν· εγω γαρ οιδα τι πλειον τȣτȣ, ὁτι ȣδεν οιδα; και τις γαρ ἡμων λογος, και ειδη τις ἡμων εσται γνησια; Και πολυ ειδεναι τινας δια καρτος της φυσεως, οἱον και τινες η της δυναμεως, η της τυχης· και μη ψιλως ονομαζειν, αλλα Φαιδρος ὁ καλος, και Λισιας ὁ σοφος· και ῥηματ᾽ αμφιβολα τιθεναι, χρηστον, ἡδυν, αφελη, γενναιον, αναιτιον· και παρεπιδεικνυσθαι μεν ὡς σοφα, προσαπτειν δε ευλογως, ὡς Ασπασια, και τη αλοχω Σωκρατης· και πρωτιστους εκ των αρχαιων ειναι πολυωνυμους εδοκιμασεν

.....quin etiam contraria potius illis, quae is adserit, *opinantur*; ita ut potius is laudet, quem vituperat, et deprimat, ac vituperet se ipse, et eos, quibuscum consuescere potest, quocumque tempore vult eos emphatice collaudare. ¶ Simul autem sibi adesse opinatur et magnam ratiocinandi vim, et persuadendi. Talis porro est, ut plerumque aliis illudat, et subsannet, et subrideat, et insurgat repente in eos, qui praesunt, sine respectu, et cum manifesta insolentia, et usque ad multos clamores, postea vero taceat: et si quis ipsum laudet, vel iubeat aliquid dicere, vel memoria ipsum fore dignum dicat, ipse inclamat: *numquid amplius ego novi, quam quod nihil novi? ecquis enim noster sermo, aut quaenam idea vera erit?* Et aliquos *ait* esse multiscios propter naturae robur, aeque ac alios propter virtutem, vel fortunam: nec aliquem sine epitheto adpellat, sed ait: *Phaedrus pulcher*, *Lysias sapiens*: et verba ambigua usurpat, uti bonum, dulcem, simplicem, ingenuum, innocuum: et ostendit ea verba sapientiae plena esse, et se considerate adaptare, ut Aspasiae, et uxori quondam Socrates: et primores veterum esse multinomines exsistimat........

CAP. XXV.

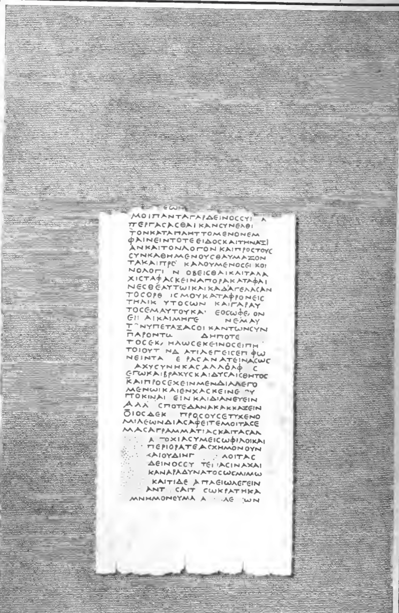
Quomodo se gerant in conventibus ειρωνοι.

V. 13. *αναπειδησεως*. Decompositum adhuc lexicis ignotum, quod tamen procul dubio est ob *απειδησις*, hoc autem ob *απειδεω respicio*, quod nescio cur Stephanus, aliique eum sequuti inter inusitata, et anomala recenset, et cur tantopere distinguat *ειδω video* ab *ειδεω scio*, cum pronum sit noscere ab *ειδεω* contractum fuisse *ειδω*, quod significat *videre*, tum translate *scire:* scimus enim, quod recte videmus. Hinc sane *ειδησις*, et *απειδησις* significant *visionem*, tum vero *scientiam*. Id profecto disces ex his Philodemi verbis, ubi, ni fallor, alius esse non potest *της αναπειδησεως* significatio, nisi quod Latini dicunt *respectum*, quod maioribus, et dignioribus debetur. *Αναπειδησις* igitur est agendi ratio sine digniorum hominum respectu.

V. 14. *αποκαλυψεως*. Vocabulum *αποκαλυψις* inauditum fuisse priscis profanis scriptoribus auctor fuit D. Hieronymus *Comm. in epist. ad Galatas cap. I.* ubi scripsit: *verbum quoque ipsum αποκαλυψεως, id est revelationis, proprie scripturarum est, et a nullo sapientum saeculi apud Graecos usurpatum.* Hunc sequutus Henricus Stephanus *in Appendice ad Thesaur.* ait usurpatam fuisse hanc vocem a Bibliorum interpretibus, et Novi Testam. scriptoribus. Adeo leve est argumentum, quo saepe abutuntur eruditi, cum dictiones, et phrases vel damnant, vel suspectas habent, propterea quod in vulgatis libris nusquam inveniantur, quasi nos omnia veterum scripta prae manibus habeamus.

V. 27, 28. *Φαιδρος, και Λυσιας.* Vide Platonem in dialogo, cui titulus *Φαιδρος, η περι καλου.*

V. 36. *πολυωνυμους*. In autographo apertissime legitur *πολυομενους*. Sed quid monstri sit hoc verbum, plane ignoramus. Ideoque refinximus *πολυωνυμους*, eo argumento ducti, quod hcïc Noster eos suggillat, qui *μη ψιλως αλλους ονομαζουσι*, ut vides. *Παρακουσμα* igitur fuisse censemus illius, qui haec dictata somnolentus excepit, ut alibi monuimus, quique fortasse Romanus, non Graecus fuit.

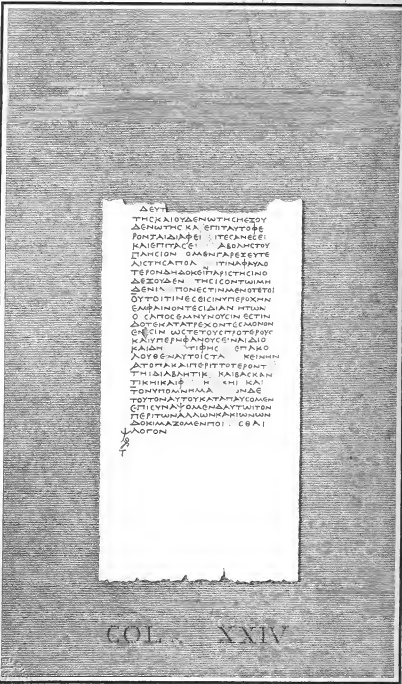
COL. XXIII

Giov. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA XXIII.

. . . . παντα γαρ δεινος συναπεργασασθαι· καν συνελθῃ, τον καταπληττομενον εμφαινειν το τε ειδος, και την αξιαν, και τον λογον, και προς τους συνκαθημενους θαυμαζοντα· και προσκαλουμενος εις κοινολογιαν φοβεισθαι, και τα ἐλαχιστα φασκειν απορα καταφαινεσθ' ἑαυτῳ, και διαγελασαντος ορθως, μου καταφρονεις, τηλικουτος ων; και γαρ αυτος εμαυτου και Θεος ωφελον ειναι· και μη γεραιον εμαυτον ὑπεταξα σοι. Καν των συμπαροντων τις δηποτε πρωτος εκδηλως εκεινος, ειπῃ, τοιουτον, δια τι λεγεις; επιφωνειν τας χειρας ανατεινας· ὡς ταχυ συνηκας αλλ' αφιεις; εγω και βραχυς, και δυσαισθητος· και προσεχειν μεν διαλεγομενῳ, και εγχασκειν, ειθ' ὑποκινωαιτειν, και διανευειν, αλλως ποτε δ' ανακαγχαζειν· Οἱος δε και, προς ους ετυχεν ὁμιλεων, διασαφειτε μοι τας εμας αγραμματιας, και τας αλλας αστοχιας ὑμεις, ω φιλοι, και συμπεριορατε ασχημονουντας· και ου διηγεισθε μοι τας του δεινος ευετηριας, ἱνα χαιρω, ουκ αν αρα δυνατος, ὡς μιμω αυτον. Και τι δει τα πλειω λεγειν, ὡστε αντιασαι τῳ Σωκρατῃ καταμνημονευματα μελετων-

... omnia enim ipse sua manu coadiuvare valet: et si in conventum veniat, se perculsum ostendit adspectu, dignitate, sermone, et admirantem eos, qui simul adsident: et cum advocatus sit ad colloquendum, timere simulat, et dicit vel minima sibi videri insolubilia: et cum aliquis iure eum irrideat, ait: *me ne spernis, cum talis sis? Utinam enim ipse mihi Deus essem! nec utique me senem subieci tibi.* Et si quando aliquis praesentium, ille nempe, qui manifeste primus est omnium, interloquatur, hunc audias inclamare, manus extollendo: *cur loqueris? ut cito intellexisti alia omittens? ego et brevis sum, et intellectu difficilis*: et attendere quidem disserenti, et hianti ore defixum esse videas, deinde loco moveri, et innuere, et interdum temere cachinnari. Audet etiam dicere illis, quibuscum forte versatur: *demonstrate mihi vos, amici, meas in litteris imperitias, et alias aberrationes, et simul circumspicite eos, qui indecore vivunt; neque narretis mihi certi cuiusdam hominis prosperitates, ut gaudeam, quoniam is non sum, qui valeam ipsum imitari.* Et quid oportet plura dicere, ut occurramus Socrati memorabilia praecepta meditanti?

Genn. Casanova dis — Luigi Corazza inc.

COLUMNA XXIV.

Ο' δ' Ευτελιστης, η Εξευτελιστης, και Ουδενωτης, η Εξȣδενωτης και επι ταυτο Φερονται, διαΦεροντες ανεσει, και επιτασει καταβολης τȣ πλησιον. Ο' μεν γαρ Εξευτελιστης απολειπει τινα, Φαυλοτερον δε δοκειν παριστησιν, ὁ δ' Εξȣδενωτης ισον τῳ μηδενι λοιπων. Εστιν μεν ὁτε τȣτοι τινες εισιν ὑπεροχην εμΦαινοντες ιδιαν, η των, οὑς αποσεμνυνȣσιν· εστιν δ' ὁτε κατατρεχοντες μονον ενεισιν· ὡστε τȣς προτερȣς και ὑπερηΦανȣς ειναι. Διο και δηλον, ὁτι Φησειν, επακολȣθειν αυτοις τα δι' εκεινην ατοπα, και περιττοτερον τι τη διαβλητικη, και βασκαντικη, και Φθονητικη. Και τον ὑπομνηματικον δε τȣτον αυτȣ καταπαυσομεν· επισυναψομεν δ' αυτῳ τον περι των αλλων κακιων, ὡν δοκιμαζομεν ποιησεσθαι λογον.

¶ *Superbis denique sunt etiam adcensendi omnes*, qui parvi alios faciunt, et qui nihili faciunt, eodem enim tendunt, differentes tantum in minori, vel maiori proximi detractione. Qui enim parvi alium facit, aliquid ei relinquit, et quod vitiosius sibi videtur, in medium id profert; sed is, qui nihili facit, aeque nemini aliquid relinquit. Interdum enim tales isti sunt, ut propriam ostentent excellentiam, vel eorum, quos magnificant; interdum vero ut alios tantum insectentur; ita ut primi superbia etiam laborent. Propterea patet, cur dixerim ipsos propter illam *superbiam* in absurda incidere, et in aliquid amplius propter calumniam, obtrectationem, et invidiam.

CAP. XXVI.

An ευτελισται, et ουδενωται inter superbos sint adcensendi.

Atque heic finem huius memorialis libelli faciemus: huic porro alium de aliis vitiis subnectemus, de quibus sermonem faciendum esse putamus.

V. 20. *διαβλητικη, βασκαιτικη, και φθονητικη.* Licet horum adiectivorum nullum in vulgatis lexicis exemplum habeamus, nulli tamen dubium esse potest, quin Graeci idiomatis analogiae optime respondeant, ut *μουσικη, γραμματικη* cet. quibus subauditur *τεχνη*: hisce autem subaudienda, ut puto, *διαθεσις*, h. e. animi adfectio. Huiusmodi enim superbi contemtores ex Philodemi mente propter malignam animi *διαθεσιν* calumniam, obtrectationem, et invidiam quasi artem profitentur.

INDEX

Capitum, in quae partiri Philodemi textum commode potuimus

Litterae P. P. indicant Papyrum Primam, *P. S.* Papyrum Secundam, *C.* Caput, *P.* Paginam.

P. P.

CAP. I.

Xenophontis sententias Auctor exponit. pag. 1

CAP. II.

Plura Theophrasti ad trutinam revocat. 13

CAP. III.

Suam sententiam exponit; et primo an Sapiens debeat possidere, et custodire divitias. 23

CAP. IV.

Quomodo Sapiens debeat rem administrare, et custodire, ut beate vivat. 27

CAP. V.

Num Sapiens queat esse bonus divitiarum custos, et administer. 31

CAP. VI.

Num opes sine magna cura possideri, et servari queant a Sapiente. 35

CAP. VII.

Sapiens divitias non nisi ob utilitatem possidet, et servat. 39

CAP. VIII.

Quis adpellandus bonus Oeconomus, siquidem alia est Oeconomia, alia ars adquirendi. 41

CAP. IX.

Quaenam curae Sapienti suscipiendae ad parandas opes, ac servandas. 43

CAP. X.

Quo pacto ob utilitatem adquiri, et servari queant opes sine anxietate, et molestia. 45

CAP. XI.

Quantum Oeconomiae prosit amicitia, et liberalitas. 47

CAP. XII.

Quantum peccent avari, et qui falsis utuntur in Oeconomia regulis. 49

CAP. XIII.

Coronidis loco quaedam Xenophontis, et Theophrasti placita non improbanda esse ait; tum iis quae forte sibi obiici possent, occurrit, et quae in sequentibus disputare intendat, pollicetur. 53

P. S.

CAP. I.

Quibus rationibus se tuentur superbi. 1

CAP. II.

Superbi, cum novatores plerumque sint, si quid errant, in alios culpam transferunt. 5

CAP. III.

Quomodo fortunae dona sint ferenda, et quam difficile sit superbis suam vanitatem agnoscere. 9

CAP. IV.

Quomodo superbiae vitium ipsos philosophos dehonestaverit. 11

CAP. V.

Quam difficile sit hoc vitium exsuere, et mentem immutare post praeconceptam sui opinionem. 15

CAP. VI.

Quid Aristo in libro de minuenda superbia *scripserit, Auctor expendit.* 19

CAP. VII.

Multos ingenio, et virtute pollentes ob animi elationem in invidiam incidere. 21

CAP. VIII.

Alios in ἐπιχαιρεκακίαν, *ut vulgo gaudeant, ei in malum ipsi inciderint.* 25

CAP. IX.

Animadvertendum quomodo, qui in magnis constituti sunt dignitatibus, se magis stabiliant, cum affabiles sunt; contra vero alii ob grave verbum sibi odium pepererint. 25

CAP. X.

Considerandum quam indecens sit ob quaesitas divitias alios despectui habere. ib.

CAP. XI.

Reminiscendum quomodo erraverint superbi, qui sine ullius adiutorio negotia tractarunt; contra, quam belle, qui ab aliis fuerunt adiuti. 27

CAP. XII.

Propter splendidam fortunam saepe deficit homini consilium, et prudentia. ib.

CAP. XIII.

Iuvat se ipsum saepe interrogare, cur tantopere superbiat, cum unusquisque miser sit. 29

CAP. XIV.

Distinguenda magnanimitas a superbia. 29

CAP. XV.

Considerandum cur bruta animalia non despiciant viliora, quae secum nutrita fuere; homo vero hominem sibi coniunctissimum. ib.

CAP. XVI.

Timenda superbo est indignatio, quam excitat in viris ipso maioribus. 31

CAP. XVII.

Recogitandum quomodo in dementiam, vel etiam in furorem superbia degeneret. ib.

CAP. XVIII.

Quinam superbus dicatur αὐθάδης. ib.

CAP. XIX.

Quis dicatur αὐθέκαστος. 33

CAP. XX.

Αὐθεκάστῳ *peior est* Παντειδήμων. 37

CAP. XXI.

Quibus incommodis obnoxius sit αὐθάδης. 39

CAP.. XXII.

Quae incommoda sequantur αὐθέκαστον. ib.

CAP. XXIII.

Quibus molis obviam it Παντειδήμων. 41

CAP. XXIV.

Licet Superbus sit semper Contemtor; non omnis Contemtor est Superbus; sunt enim qui merito contemnuntur, ut Σεμνοκόποι, *et* Βρενθυόμενοι. ib.

CAP. XXV.

Quomodo se gerant in conventibus σεμνοκόποι. 45

CAP. XXVI.

An ὠτίλισται, *et* οὐδενωται *inter superbos sint adcensendi.* 49

INDEX II.

Graecarum vocum vel animadversione digniorum, vel mendo aliquo laborantium.

Litterae Pap. P. indicant *Papyrum Primam*, Pap. S. *Papyrum Secundam*, C. *Columnam*, Pr. *Praefationem*, Adn. *Adnotationes*, p. *paginam*, v. *versum*.

Α

Αλλακτος. C. XV. Pap. P. p. 29. v. 37. Adn. p. 30.
Αναφιλονεικειν. C. XV. Pap. P. p. 29. v. 17. Adn. p. 30.
Αναπειδησις. quid significet. C. XXII. Pap. S. p. 45. v. 15. Adn. p. 46.
Αντισυγκλειφειν. C. XVII. Pap. S. p. 33. v. 5. Pr. §. XXXII. p. VII.
Αποκαλυψις. C. XXII. Pap. S. p. 45. v. 14. Adn. p. 46.
Αποτων. Melius fortasse Αποτος in Cap. III. libri Οικονομικων. Pr. Pap. P. §. XXVII. p. X.
Αυθεκαστος. quid sit. C. XVII. Pap. S. p. 33. v. 17. Adn. p. 34. et 35.

Β

Βασκαντικη. C. XXIV. Pap. S. p. 49. v. 20. Adn. p. 50.
Ερειθευεσθαι. quid. C. XXI. Pap. S. p. 43. v. 13. et 14. Adn. p. 44.

Δ

Διαβλητικη. C. XXIV. Pap. S. p. 49. v. 20. Adn. p. 50.
Διαγγελλειν. qua significatione. C. II. Pap. S. p. 3. v. 29. Adn. p. 4.

Ε

Επεγνωκοτα. Verius απεγνωκοτα. C. VII. Pap. P. p. 13. v. 4. Pr. §. XVII. p. VI. et VII.
Επαγγελλοντων. C. VIII. Pap. S. p. 15. v. 31. Adn. p. 16.

Η

Ηδονη. C. IV. Pap. P. p. 7. v. 5. quo sensu Pr. §. XII. p. V.

Κ

Καινοι. quonam sensu. C. III. Pap. S. p. 5. v. 3. Adn. p. 6. Pr. §. IX. p. II.
Κολλωματα quid. C. VII. Pap. S. p. 13. v. 26. Adn. p. 14. Pr. §. XIV. p. III.
Κωος. fortasse pro Κωμωδοποιος Pr. Pap. P. §. L. p. XIX.

Λ

Λακκοπλουτοι. Pr. Pap. P. §. XLII. et XLIII. p. XVI.

Μ

Μεταριπτειν. C. X. Pap. S. p. 19. v. 32. Adn. p. 20.
Μυθωνος. C. XXI. Pap. S. p. 43. v. 19. Adn. p. 44.

Ο

Οικος. C. VIII. Pap. P. p. 15. v. 28. et 29. quid sit Pr. § XXII. p. VIII.
Ου γαμετην. pro η γαμετην. C. VIII. Pap. P. p. 15. v. 39. Pr. §. XXIV. p. IX.

Π

Παραβαλλεις. in Nub. Aristophanis C. XXI. Pap. S. p. 43. v. 36. Adn. p. 44.
Πολεμειους pro πολεμωνιμους. C. XXII. Pap. S. p. 45. v. 36. Adn. p. 46. Pr. §. XXXIX. p. IX.
Πορισμος δοριακτητος. quo sensu. C. XXII. Pap. P. p. 43. v. 19, et 20. Pr. §. XXXVII. p. XIV.

Προσαναπτοντας. C. VIII. Pap. S. p. 15. v. 5. Adn. p. 16.

Σ

Σεμνοκοπος. quid. C. XXI. Pap. S. p. 43. v. 5. Adn. p. 44. Pr. §. XXXVII. p. VIII.
Συναλειφειν. Pr. Pap. S. §. XXXII. p. VII.

Φ

Φθεγκτικη. C. XXIV. Pap. S. p. 49. v. 21. Adn. p. 50.

Χ

Χαιρειν. Salutandi formula ab Epicuro usurpata. C. XVII. Pap. S. p. 33. v. 15. Adn. p. 34. Pr. §. XXXII. p. VII.

I N D E X III.

Scriptorum, aliorumque, quorum meminit in hoc Volumine Philodemus.

Litterae Pap. P. indicant *Papyrum Primam*, Pap. S. *Papyrum Secundam*, C. *Columnam*, Adn. *Adnotationes*, Pr. *Praefationem*, p. *paginam*, v. *versum*.

Α

Αγησιλαος. C. XV. Pap. S. p. 29. v. 8. Adn. p. 30. Pr. §. XXV. p. VI.
Αλεξανδρος. C. XIII. Pap. S. p. 25. v. 13. Adn. p. 26. Pr. §. XXII. p. V.
Αριστοτελης. C. XXI. Pap. P. p. 41. v. 28.
Αριστοφανης. C. XXI. Pap. S. p. 43. v. 43 Adn. p. 44. Pr. §. XXXVIII. p. IX.
Αριστων. C. X. Pap. S. p. 19. v. 10. Adn. p. 20. C. XVI. p. 31. v. 34. Adn. p. 32. Pr. §. III. p. I. §. VII. p. II. § XVII. p. IV. et §. XXXII. p. VII.
Αρχελαος. C. XIII. Pap. S. p 25. v. 5. Adn. p. 26. Pr. §. XXI. p. V.

Δ

Δημητριος. C. XIII. Pap. S. p. 25. v. 25. Adn. p. 26.
Διοδωρος. C. XI. Pap. S. p. 21. v. 2. Adn. p. 22.
Διονυσιος. C. XIII Pap. S. p. 25. v. 16. et 17. Adn. p. 26. Pr. §. XXII. p. V.
Διων. C. XI. Pap. S. p. 21. v. 2. Adn. p. 22.
Δρακων. C. VII. Pap. P. p. 13. v. 20.

Ε

Εμπεδοκλης. C. X. Pap. S. p. 19. v. 22. Pr. §. XVII. p. IV.
Επικουρος. C. XXIII. Pap. P. p. 45. v. 29. C. XXVII. p. 53. v. 24.
Επιχαρμος. C. XXV. Pap. P. p. 49. v. 1.
Ερμαρχος. C. XXV. Pap. P. p. 49. v. 1.

Η

Ηρακλειτος. C. X. P. S p. 19. v. 21. Pr. §. XVII. p. IV.
Ἡσιοδος. C. VIII. Pap. P. p. 15. v. 26. et 36. C. IX. p. 17. v. 15.

Θ

Θεοφραστος. C. VII. Pap. P. p. 13. v. 38 et 44. C. XXVII. p. 53. v. 24.

Ι

Ιππιας. C. XVIII. Pap. S. p. 37. v. 19. Adn. p. 38. Pr. §. XXXIV. p. VII.
Ισχομαχος. C. V. Pap. P. p. 9. v. 15.

Κ

Καλλιας. C. XXII. Pap. P. p. 43. v. 21. Videsis Pr. §. XLI. p. XV.
Κριτων. C. XXII. Pap. P. p. 43. v. 23. Pr. §. XXXVIII. p. XIV.
Κριτοβουλος C. II. Pap. P. p. 5. v. 4 C. VI. p. 11. v. 11.

Λ

Λυσανδρος. C. XV. Pap. S. p. 29. v. 7. Adn. p. 30. Pr. §. XXV. p. VI.
Λυσιας. C. XXII. Pap. S. p. 45. v. 28. Adn. p. 46.

Μ

Μητροδωρος. C. XII. Pap. P. p. 23. v. 27. C. XXI. p. 41. v. 34. C. XXVII. p. 53. v. 24.

Ν

Νικιας. C. XXII. Pap. P. p. 43. v. 25. Videsis Pr §. XXXVII. XXXVIII. XXXIX. p. XIV.

Π

Περικλης. C. XI. Pap. S. p. 21. v. 14. Adn. p. 22.
Πλατων. C. XVIII. Pap. S. p. 57. v. 20. Adn. p. 58 et 45.
Πυθαγορας. C. X. Pap. S. p. 19. v. 21.

Ξ

Ξενοφων. C. VI. Pap. P. p. 11. v. 5. C. VII. p. 13. v. 28. C. X. p. 19. v. 18. C. XXVII. p. 55. v. 15.

Σ

Σκοπας. C. XXII. Pap. P. p. 43. v. 22. Pr. §. XL. p. XIV. et XV.
Σολων C. VII. Pap. P. p. 13. v. 20.
Σωκρατης. C. II. Pap. P. p. 3. v. 16. et 21. C. V. p. 9. v. 5. et 16. C. VI. p. 11. v. 5. et 10. C. X. Pap. S. p. 19. v. 23. C. XXII. p. 45. v. 34.

Τ

Τιμοχρεων Στριφιος. C. XIV. Pap. S. p. 27. v. 23. Adn. p. 28. Pr. §. XXIV. p. VI.

Φ

Φαιδρος. C. XXII. Pap. S. p. 45. v. 27. Adn. p. 46.

INDEX IV.

Auctorum, qui in hoc Volumine citantur, adlegantur, inlustrantur laudantur, conriguntur, notantur.

Litterae Pap. P. indicant *Papyrum Primam*, Pap. S. *Papyrum Secundam*, C. *Columnam*, Pr. *Praefationem*, Adn. *Adnotationes*, p. *paginam*, v. *versum*.

A

Aelianus. Pap. P. Pr. §. XL. p. XV.
Aretinus. Pap. P. Pr. §. XVIII. p. VII.
Aristophanes. Pap. Pr. P. §. XLIII. p. XVI. Pap. S. C. XXI. p. 45. v. 34. Adn. p. 44. Pr. §. XXXVIII. p. IX.
Aristoteles. Pap. P. Pr. §. III. p. III. §. XVIII. p. VII. C. XXI. p. 41. Pr. §. XXXV. p. XIII. et XIV. Pap. S. Pr. §. X. p. III., Adn. p. 24. bis.
Arrianus. Pap. P. Pr. §. XXV. p. IX.
Athenaeus. Pap. P. Pr. §. XXXIX. p. XIV. §. XL. p. XV. §. XLI. p. XV. bis. §. XLIII. p. XVII. Pap. S. Adn. p. 44. bis

B

Budaeus Pap. S. Adn. p. 35.

C

Caelius Rhodiginus. Pap. P. Adn. p. 30.
Callimachus. Pap. P. Pr. §. XL. p. XV. Pap. S. Adn. p. 22.
Camerarius. Pap. P. Pr. §. XVIII. p. VII. §. XXVII. p. X. §. XXIX. p. XI. bis.
Casaubonus. Pap. P. Pr. §. XXV. p. X. Pap. S. Adn. p. 54. bis.
Clemens Alexandrinus. Pap. P. Pr. §. XXV. p. X.
Cornelius Nepos. Pap. P. Pr. §. XXXVIII. p. XIV. §. XLIII. p. XVII.

E

Epictetus. Pap. P. Pr. §. XXV. p. IX.
Epicurus. Pap. S. Adn. p. 34.
Eustathius. Pap. S. Adn. p. 44.

F

Fabricius. Pap. P. Pr. §. L. p. XIX. Pap. S. Adn. p. 22.

G

Gassendus. Pap. P. Pr. §. XXV. p. X. Pap. S. Adn. p. 31.

H

Harles Pap. P. Pr. §. L. p. XIX. Pap. S. Adn. p. 22.
Henricus Stephanus Pap. P. Pr. §. L. p. XIX. Adn. p. 38. Pap. S. Adn. p. 35. p. 41.
Hesiodus. Pap. P. Pr. §. XX. ad XXIV. p. VIII. et IX. C. VII. p. 15. v. 26. et 56.
Hieronymus. Pap. S. Adn. p. 46.

L

Laërtius. Pap. P. Pr. §. I. II. p. III. §. XII. p. V. §. XLI. p. XV. §. XLIX. p. XVIII. §. L. p. XIX. Adn. p. 50. Pap. S. Adn. p. 20, 22, 24, et 34,
Lucianus Pap. S. Pr. §. III. p. I. Adn. p. 34.

M

Menagius. Pap. S. Adn. p. 34. bis p. 41.
Mongitor, Pap. P. Pr. §. L. p. XIX.

P

Pherecrates. Pap. S. Adn. p. 44.
Philodemus. Pap. P. Pr. §. I. p. III. § IV. p. III. §. X. p. V. §. XXVIII. p. XI. Adn. p. 20. Adn. p. 18.
Photius. Pap. S. Adn. p. 44.
Plato. Pap. S. C. XVIII. p. 37. v. 20. Adn. p. 38, 46. Pr. §. III. p. I, §. XXXIII. p. VII,
Plutarchus. Pap. P. Pr. §. XL p. XV. §. XLII. p. XVI. §. L. p. XVIII. Pap. S. Adn. p. 22, 26 ter, 30, Pr. §. XXV. p. VI.

Q

Quintilianus. Pap. P. Pr. §. XII. p. XV.

S

Sallierius. Pap. S. Adn. p. 34.
Scaliger. Pap. P. Pr. §. XX. p. VIII. §. XXI. p. VIII.
Scholiastes Aristophanis. Pap. P. Pr. §. XIII. p. XVI.
Scottus Angelus Antonius Pap. P. Pr. §. XVIII. p. VII.
Stobaeus. Pap. P. Pr. §. II. p. III. Pap. S. Pr. §. III. p. I, et §. XI. p. III.
Suidas. Pap. S. Adn. p. 22. et 44. bis.

T

Theophrastus. Pap. P. C. VII. p. 13. v. 38. et 44. C. XXVII. p. 55. v. 14. Pr. §. III. p. III. §. VII. p. IV. §. XVIII. p. VII. §. XIX. p. VII. Pap. S. Pr. §. III. et IV, p. I. §. XII. p. III.
Tullius. Pap. P. Pr. §. XL. p. XV. Pap S. Pr. §. XXXIX. p. IX. Adn. p. 20. 22. ter. et 34.
Tussanus. Pap. P. Pr. §. XVIII. p. VII.

V

Virgilius Maro. Pap. S. Adn. p. 20.
Vyttembachius. Pap. S. Adn. p. 35.

X

Xenophon. Pap. P. Pr. §. III. p. III. §. VII. p. IV. §. VIII. p. IV. §. IX. p. IV. §. X. p. V. §. XIII. p. V. §. XIV. p. VI. §. XV. p. VI. §. XVII. p. VI. et p. VII. C. VI. p. 11. v. 5. C. VII. p. 13. v. 28. C. X. p. 19. v. 18. C. XXVII. p. 55. v. 12.

INDEX V.

Rerum notabilium, quae vel in Textu, vel in Praefatione, et Adnotationibus occurrunt.

Litterae Pap. P. indicant *Papyrum Primam*, Pap. S. *Papyrum Secundam*, C. *Columnam*, Pr. *Praefationem*, Adn. *Adnotationes*, p. *paginam*, v. *versum*.

A

Agesilaus, cur Lysandrum distribuendis carnibus destinaverit. C. XV. Pap. S. p. 29: Adn. p. 30.

Alexander M. Macedonem algentem suo in throno sedere jussit C. XIII. Pap. S. p. 25. Adn. p. 26.

Amicitia, et liberalitas prodest Oeconomiae C. XXIV. Pap. P. p. 47.

Amici filiorum loco sunt ponendi C. XXVII. Pap. P. p. 53. Ipsis aliquid post mortem relinquendum. *Ibidem*.

Antisthenes irridebat Platonem ob fastum. Pr. Pap. S. §. III. p. I.

Aristo Chius. C. XVI. Pap. S. p. 31. memoratus. Quos libros scripsisse e Philodemo discimus Adn. p. 32.

Aristoteles quo vitio in disserendo laboraverit, iure a Metrodoro reprehensus. C. XXI. Pap. P. p. 41. Pr. §. XXXV. p. XIII. et XIV. Non ipsius, sed Theophrasti opus, liber *των Οικονομικων*. Pr. §. III. p. III.

Ars lucrandi quomodo sapienti inutilis, et molesta. C. XXI. Pap. P. p. 41. C. XXII. p. 43.

Avari quantum peccent, et falsis in Oeconomia utantur regulis. C. XXV. Pap. P. p. 49.

B

Brenthyum redolere, et *Brenthyo delibutum*, quid. C. XIX. Pap. S. p. 43. Adn. p. 44.

Bruta animalia non despiciunt alia viliora, quae secum nutrita fuere. C. XV. Pap. S. p. 29.

C

Critobulus quid apud Xenophontem de Oeconomia senserit. C. II. Pap. P. p. 3. v. 6. Pr. §. VIII. et IX. p. IV. §. XII. p. V. §. XV. p. VI.

Cynicorum institutum non improbat omnino, sed vanum censet Philodemus C. XII. Pap. P. p. 23.

D

Desipit ille, qui solus sibi sapere in omnibus videtur. C. XIX. Pap. S. p. 39.

Dignitates maximas adsecuti, quanam ratione se in illis magis stabiliant. C. XIII. Pap. S. p. 25.

Dionysius Syracusanus homunculo insultanti sine felle respondit C. XIII. Pap. S. p. 25. Adn. p. 26.

Disciplinae egent exercitatione, quamvis secundum veram methodum tractentur C. XX. Pap. S. p. 41.

Divitem despicere alios, qui divitiis carent, indecens atque indecorum est. C. XIII. Pap. S. p. 25.

Divitiae non videntur quidem adferre incommoda per se, sed propter eorum, qui illis utuntur, malitiam. C. XIV. Pap. P. p. 27. Non dissipandae, neque immodica sollicitudine augendae. *Ibidem*. Stultum, non servare divitias, eum servandi labor inhonestus non est. C. XVI. p. 31. Earum usus, quem Callias Siculus, et Scopas Thessalus, et Cimon, et Nicias Athenienses fecere, proprius est hominum gloriae cupidorum C. XXII. p. 43. Divitiae, et dignitates, duo superbiae fontes. C. XV. Pap. S. p. 29. Divitias comparare per artem equestrem non pulcrum est; per mercaturam vero laborantibus servis, miserum est; et per utramque, si quis ipsemet laboret, insanum est. C. XXIII. Pap. P. p. 45.

Domus quomodo augeantur, et quomodo extenuentur. C. II. Pap. P. p. 3.

E

Epicurus, ejusque discipuli alios philosophos, et praesertim Socraticos carpere soliti erant. Pr. Pap. S. §. XXXVIII. p. IX.

F

Facultatum adquisitor et custos, uti convenit, quisnam. C. XXIV. Pap. P. p. 47.
Fortunae donis superbire, indignum. C. V. Pap. S. p. 9. Pr. §. X. p. II.
Fortuna splendida homini saepe adimit consilium. C. XIV. Pap. S. p. 27. Pr. §. XXV. p. VI.

G

Gloriatio omnis inepta prorsus, cum unusquisque natura sit miser. C. XV. Pap. S. p. 29.

H

Hippias Eleus, omnia quae circa se haberet, suis manibus elaborasse iactabat. C. XVIII. Pap. S. p. 37.
Hominibus gratis gratas vices rependere, pulcherrimum est. C. XXIII. Pap. P. p. 35.
Humanitatis et comitatis defectus multum nocet, et auxilio homines destituit. C. XXIV. Pap. P. p. 47.

I

Iniustitia privat tum bonis lucrifactis, tum prius exsistentibus. C. XXIV. Pap. P. p. 47.
Injustum est seipsum extollere alios deprimendo, non per propriam excellentiam. C. XV. p. 29.
Iustitiam si quis colat, illud quod secundum ipsam est, sine periculo et adquiret, et servabit. C. XXIV. Pap. P. p. 47.
Iusto quod plus est, turpe est; quod vero tantum est quantum utile, honestum est. C. XXVI. Pap. P. p. 51.

L

Largitiones, quae amicis, et supra ceteros non inhonestis fiunt, nonnullis iacturae videntur; sed sunt possessiones utiliorea, quin thesauri adversus fortunam tutissimi. C. XXIV. Pap. P. p. 47. et C. XXV. p. 49.

M

Magnanimitas quantum a superbia distet. C. XV. Pap. S. p. 29.
Mulier, quae bona sit socia, est domus libramentum, ex Socratis sententia, ut bene sit viro C. II. Pap. P. p. 3.
Multiscii multarum rerum odores tantum habent, non comprehensiones. C. XX. Pap. S. p. 41.

O

Oeconomiam omnino idem esse ac Monarchiam, falsum. C. VIII. Pap. P. p. 15. Oeconomia quomodo ad felicitatem conducat. C. XXI. p. 41. C. XXII. p. 43.
Oeconomice prior est Politica, cum domus ante civitatem coalescat. C. VIII. Pap. P. p. 15.
Oeconomus quia ex Philodemi sententia. Pr. Pap. P. §. VIII. p. IV. Oeconomus proprie non videtur qui divitias abiecerit, quantumvis experientia ad domum regendam, et ad lucrum faciendum non careat. C. XVI. p. 31.
Omniscius quis. C. XVIII. Pap. S. p. 37. quae incommoda cum sequantur. C. XX. p. 41.
Opes quo pacto adquiri, et servari ob utilitatem possint sine anxietate et molestia. C. XXIII. Pap. P. p. 45. C. XXIV. p. 47.

P

Procuratores, et ministri earum rerum, quae ad Oeconomiam adtinent, quomodo eligendi. C. XXVI. Pap. P. p. 51.

S

Sapiens quomodo debeat rem administrare et custodire, ut beate vivat. C. XIV. Pap. P. p. 27. C. XV. p. 29. Nunquam ita pecunia indigebit, ut ipse servandae illius gratia magnos tolerare debeat labores. *Ibidem.* Num queat esse bonus divitiarum custos, et administer. C. XVI. p. 31. Cum difficilia ingruunt tempora, non diras evomit, promptus humilem et pauperculam vitam instituere. C. XV. p. 29. et C. XVI. p. 31. Sine magna cura et sine molestia opes possidere, et servare potest. C. XVIII. p. 35. Qualis, et quantae possessionis curam gerere debeat, et quo sensu bonus Oeconomus sit dicendus. C. XXI. p. 41. Quaenam aint curae ipsi auscipiendae ad parandas opes, ac servandas. C. XXII. p. 43. Sapiens quo sensu recte dici possit ὑπερήφανος. C. VII. Pap. S. p. 13. Pr. §. XIII. p. III.
Servos nec contumeliis adficere, nec excruciare licet. C. IX. Pap. P. p. 17. Durum praescribere, servis adimendum vini potum, cum potio vires addat, et subsidio sit laboriosissimis. *Ibidem.* Irrationabili punitione haud adficiendos esse, est rationi consentaneum.

C. X. p. 19. Servorum genera nec nimis ignava sint necesse est, nec admodum animosa. *Ibidem.*
Splendidus homo quis. C. XXIII. Pap. P. p. 45. et C. XXIV. p. 47.
Superbiae vitium omnes fere Philosophi et agnoverunt, et insectati sunt: Pr. Pap. S. §. III. p. I. Superbiae vitium ipsos philosophos dehonestavit. C. VI. Pap. S. p. 11. Quam difficile sit illud exsuere, post praeconceptam sui opinionem. C. VIII. p. 15. et C. IX. p. 17. Pr. §. XVI. p. IV. Quid contra superbiam faciendum moneat Philodemus. C. XV. p. 29.
Superbus quinam sit. C. VI. Pap. S. p. II. Superbus est etiam Contemtor; Contemtor vero non omnino etiam Superbus. C. XX. p. 41. Quare alios in operibus socios non adsumat, quidque ob id saepe adciderit. C. XIV. p. 27. Contemnit alios etiam in iis rebus, quae extra nos sunt. C. XV. p. 29 Quantum timere debeat eorum indignationem, qui ipso sunt maiores. C. XVI. p. 31. Superbi, si fortunam secundam habeant, incidunt in invidiam; si adversam, vulgus de eorum malis gaudet. C. XII. p. 23 et Pr. §. XXI. p. V. Superborum hominum species octo enumerat Philodemus, cum Theophrastus tres tantum recensuerit in suis characteribus. Pr. §. IV. p. I. Quo praetextu se tueantur superbi. C. I. p. 1. C. II. p. 3. Superbo recogitandum, superbiam in dementiam, vel in furorem aliquando degenerare. C. XVI. p. 31.

T

Timocreontis Seriphii Historiola, . XIV. Pap. S. p. 27. uni debetur Philodemo. Adn. p. 28.

V

Vini excessus, non vero potus, adimendus servis. C. IX. Pap. P. p. 17.
Vir cur oeconomus a Philodemo adpelletur. C. III. Pap. P. p. 5.
Vita talis esse debet, cui plurima insit serenitas, et pax, et quam minima perturbans sollicitudo. C. XII. Pap. P. p. 23. et C. XIII. p. 25. Ad finem hunc obtinendum nequaquam necesse est ea omnia defugere, quae aliquid negotii facessunt. C. XIII. p. 25. Pr. §. XXX. p. XII.
Vituperationes pueriles, et frivolae stultitiam produnt. C. VI. Pap. S. p. 11.
Voluptates fugiendae ex Socrate C. IV. Pap. P. p. 7. cum iis magis pugnandum est, quam cum hostibus. *Ibidem.*

U

Uxor sapiens quantum viro oeconomo prosit. C. III. Pap. P. p. 5. Uxorem habere nonnullis ad facultates comparandas utile, aliis vero omnino damnosum. C. II. p. 3. Sapientis uxoris conversationes, et maxime omnium eius labores ipsi viro utilitates comparant. C. III. p. 5.

Z

Zeno Epicureus Socratem scurram Atticum appellabat. Pr. P. S. §. XXXVIII. p. IX.

Pap. P.

ERRATA.			CORRIGE.
Pag. VII.	*Praefat.* v. 23	purum purum	parum patum
VIII.	48	Οικος μεν	Οικον μεν
XI.	*ult.*	Απομνημονευ	Απομνημονευματων
XV.	34	rethorem	rhetorem
XVI.	6	Νεοθετηθεις ὑπο των φιλων μετενοησε	Νεοθετηθεις ὑπο των φιλων μετενοησε
ibid.	26	domum	demum
ibid.	45	cavillantes	cavillantibus
XVII.	31	prestantissimis	praestantissimis
XVIII.	5	Hermarcus	Hermarchus
ibid.	36	Mitilenensis	Mitylenensis
XX.	29	coronodis	coronidis
4	2	χρισιμοι	χρησιμοι
7	10	μαχανομινους	μηχανωμενους
12	6	δι ωμιθα	διωμιθα
19	16	ἐξομερουεν }	{ ἐξομηρουν
20	10		
33	46	ἐφισθαι	ἐξισθαι
35	35	*talia noscat*	*talia ignoret*
43	21	Atheniensis	Athenienses
47	32	καταγαζεται	καταγναζεσαι
50	2	Choriphaeus	Coryphaeus
Ibid.	10	Epicharmos	Epicharmus
51	20	ειιτροπων	επιτροπων
53	3	αποσιμιωσι	αποκυμιτον
ibid.	35	δυετα	διιεθαι

Pap. S.

Pag. I.	*Praefat.* v. 30	αυθαδας	αυθαδεις
VIII.	44	λιξεσι	alias λεξεσι
16	4	somniolento	somnolento
20	17	*non caelo*	*nox caelo*
26	19	κεχρημεναι	κεχρημενοι
ibid.	21	καρπαλιι	αποιγμι
32	1	Xessem	Xerxem
ibid.	5	επιθετο Ξερξης	εκυθετο Ξερξης